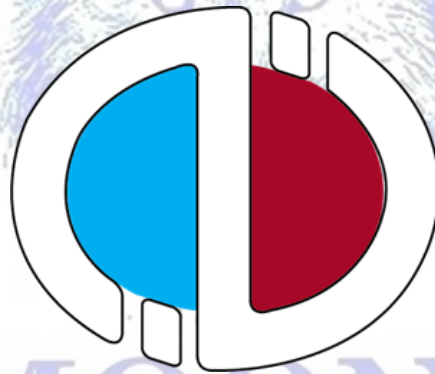

TAR202U ATATÜRK İLKELERİ VE İNKÎLAP TARİHİ II

DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW

ÜNİTE ÖZETLERİ
DENEME SORULARI
ÜNİTE SORULARI
ÇIKMIŞ SORULAR

SKYMOON PDF

DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...

SINCE 2020

SKYMOON PDF

DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...

SINCE 2020

SKYMOON PDF

DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...

SINCE 2020

ÜNİTE 1: YENİDEN YAPILANMA DÖNEMİ

CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA TÜRKİYE'NİN GENEL GÖRÜNÜMÜ

NÜFUS: 1927 verilerine göre, Türkiye'nin nüfusu 6.563.879'u erkek, 7.084.391 kadın olmak üzere toplamda 13.648.270 kişiydi ve bunun %24.2'si şehirde, %75.8 ise köyde yaşamaktaydı.

SAĞLIK: 1928 verilerine göre Türkiye'de 1.078'i doktor, 130'u hemşire, 1.059'u memur ve 377'si ebe olmak üzere toplamda 2.644 sağlık çalışanı vardı ve özellikle doktor sayısı nüfusa orantılandığında her 12.661 kişiye bir tane düşmekteydi. Tüm bu veriler dönem itibariyle sağlık hizmetleri konusundaki yetersizliği açıkça ortaya koymaktadır.

EĞİTİM:

- İlköğretim: 1923-1924 verilerine göre, Türkiye'de 341.941 öğrenci, 10.238 de öğretmeni olan toplam 4.894 ilkokul vardı. Toplam nüfusa nispetle bu rakamlar dönem itibariyle okuryazar oranın ancak %6 ile %10 arasında olduğunu göstermektedir.
- Ortaöğretim: 1923-1924 senesi itibariyle ülke genelinde 796 öğretmen ve 5.905 öğrenciyle faaliyet gösteren toplam 72 ortaokul vardı.
- Lise: Aynı yıllarda 513 öğretmen ve 1.241 öğrencisiyle toplam 23 lise vardı.
- Yüksek Öğretim: Osmanlı Devleti yıkıldığında Türkiye'de, 2.914 öğrencinin öğrenim gördüğü ve 307 öğretim elemanının çalıştığı yalnız 9 fakülte ve yüksek okul mevcuttu.
- Mesleki ve Teknik Eğitim: 1923-1924 yılı eğitim-öğretim verilerine göre 583 öğretmen ve 6.547 öğrenciyle faaliyet gösteren toplam 64 teknik okul vardı.

Okul, öğrenci ve öğretmene ilişkin tüm bu rakamlar, 1937-38 eğitim-öğretim yılına değin genel olarak artan bir çizgide seyretmiş ve 1939 yılına gelindiğinde 1924'de %6 ile %10 arasında olan okuryazar oranı %24.5'e yükselmiştir. Bununla birlikte 1923-1924 öğretim yılında 341.941 olan toplam öğrenci sayısının 62.954'le yalnız %18'ini oluşturan kızların eğitim-öğretime katılımı artırılarak bu oran, 1940-1941 yılı verilerine göre, %30.8'e yükseltilmiştir.

Tarım

Cumhuriyet Türkiye'si büyük çoğunluğu çiftçilerden oluşan bir toplum devralmıştır. 1927 verilerine göre ülke yüz ölçümünün %4.86'sını kapsayan 43.637.727 dönümlük bir alanda, nüfusun %67.7'si tarımla uğraşmakta ve ettikleri toprakların %89.5'inden tahıl, %3.9'undan baklagil, %6.6'sından ise sinai bitkiler elde etmekteydiler. Bu rakamlar, mübadil, muhacir, mülteci ve ihtiyaç sahipleri gibi meselelerdeki hareketliliğe bağlı

olarak her geçen gün artmış ve 1950'li yıllara gelindiğinde ülke, nüfusunun %81.5'i köylülerden oluşan bir görünüm kazanmıştır.

Ulaşım

Cumhuriyet hükümeti, 1923 yılı verilerine göre, Osmanlı Devleti'nden devraldığı hat uzunluğu 3.756 km, tren kilometresi ise 1.427.000 km olan demir yolu ağını 1938 yılına kadar yarattığı 7.148 km hat uzunluğu ve 15.598.000 km tren kilometresiyle %100 artırmıştır. 1923'te 2.500 km olan karayollarını ise 21.575 km uzunluğa erdirmiştir.

Ekonomik Durum

Türkiye Cumhuriyeti, ithalatı 497.000, buna karşı ihracatı 368.000 ton ve kişi başına düşen geliri yalnız 75.7 TL olan güçsüz bir ekonomiyi miras almış fakat bunu dünya genelindeki büyük ve küçük ölçekli yerel krizler gibi olumsuzluklara rağmen ilk on beş yıl içerisinde %100'lük artışlarla belirli bir seviyeye getirmiştir. Zira idarenin temel prensipleri arasında elde edilen askeri ve siyasi başarıyı ekonomik ilerlemeyle taçlandırıp daim kılmak başı çekmekteydi.

İDARİ DÜZENLEMELER

Devlet Millet Birlikteliği İçin İlk Adımlar

Türkiye Büyük Millet Meclisi, milletin içine düştüğü sıkıntıyı yine ancak ona başvurarak savuşturabileceğinin bilincinde olarak, henüz savaş yıllarında, halk-devlet birliğini sağlamak adına bir takım düzenlemeler yapmak için kolları sıvadı.

Ekonomik Düzenlemeler

Bu noktada, Afyon'dan itibaren yakılıp yıkılmış köylerdeki halkın yemeklik ve tohumluk benzeri temel ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik sosyal yardım komisyonlarının kurulması gibi halkın ihtiyaç ve gereksinimlerini yine halkın karşılamasını sağlayan bir dizi sistem geliştirildi.

İDARİ DÜZENLEMELER

İdari noktada, devlet ilk olarak Milli Mücadele aleyhinde tavır almamış ve görev yerleri düşman işgaline uğrayıp da onunla işbirliği yapmamış memurlarının mağduriyetlerini gidermeye yönelik bir tavır takınarak elinden geldiği ölçüde yetişmiş insan kaynağını korumaya çalışmıştır. Aynı zamanda savaş döneminde haksızlığa uğrayan bürokratlarının da mağduriyetlerini gidermeye çalışmış, örneğin tehcir suçundan dolayı mahkemeleri sürenlerin serbest yargılanmalarını sağlamış ve İtilaf devletlerinin baskısıyla idam edilen Boğazlıyan Kaymakamı Kemal Bey'e iade-i itibar edilerek çocukları maaşa bağlanmıştır. Bununla birlikte Milli Mücadele saflarında yer alan hiçbir askerin barış zamanına geçişte maddi-manevi herhangi bir kayba uğramasını önlemeye yönelik tedbirler alınmış, diğer taraftan meclis pasaport ve tabu kaydı gibi evraklarda Osmanlıya ait ibareleri ülke ve milleti temsil eden ifadelerle

değiştirerek söz söyleme yetkisinin kendisinde olduğunu ortaya koymuştur.

Askeri Düzenlemeler

Lozan Antlaşmasının hemen ardından ordunun barış durumuna geçirilmesi çalışmalarına başlanmış ve meclis 1 Kasım 1923'te seferberliği kaldırmıştır. Bu kararı, ordu karargâh bölgelerinin tayini, askeri idari mekanizmasının tertibi ve benzeri bir takım düzenlemeler takip etmiştir.

SİYASİ DÜZENLEMELER

SALTANATIN KALDIRILMASI

Mudanya Mütarekesi'nin imzalanmasının ardından mevcut durum saltanat ve hilafet makamlarının akıbetinin bir an önce netleştirilmesi zarureti ortaya çıkarmıştı. Zira Osmanlı Devleti'nin son Sadrazamı Tevfik Paşa, TBMM'ye barış görüşmelerine birlikte gidilmesini teklif eden telgraflar gönderiyor ve meclisin İstanbul hükümeti aleyhtarlığının her geçen gün biraz daha alevlenmesine sebep oluyordu. Bu talebin, Türkiye'yi yalnız ve ancak Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin temsil edebileceği ve hukuki ve meşru olmayan heyetlerin buna karışmaları halinde mesul olacakları şeklinde cevaplanması da durumu değiştirmede ve Paşa, teklifinde ısrar ederek, konferansa her iki tarafında da çağrıldığını ve İstanbul hükümetinin gitmemesinin, İslam âleminin ilgilendiği tarihi kimliği yokluğa mahkûm etmek demek olacağını bildirdi. Bu ısrar, meclisteki saltanat aleyhtarlığını giderek artırarak Milli Mücadele'nin önde gelen şahsiyetlerinin gerekçelerini bir bir sıraladıkları sert tepkileri ve son tahlilde 1922'nin 1 Kasım günü, İstanbul'daki şahsi hâkimiyete dayalı hükümet şeklinin 16 Mart 1920 tarihi itibarıyla kaldırılmasıyla karşılık buldu. Vahdettin'in İngiltere'ye sığınmasının, dolayısıyla hilafetten bilfiil feragat etmiş bulunmasının ardındansa meclis, 163 vekilinin 148'inin oyuyla Abdülmecid Efendi'yi halife seçti.

Adım Adım Yeni Sisteme Geçiş

Saltanat ile Hilafet makamlarının birbirinden ayrılarak saltanatın kaldırılıp yeni bir halifenin seçilmesinin ardından tabiatıyla Mustafa Kemal'in öngördüğü milli egemenliğe dayalı sisteme gidişte yeni bir engebe ortaya çıktı. Meclisin halifeye biat edilmesi gerektiğini savunan bazı vekilleri mevcut halde onu saltanat sıfatına sahip olmadan devletin sahibi ve başkanı sayıyorlardı. Hilafete ilişkin bu ve buna benzer düşüncelerini topladıkları "Hilafet-i İslamiye ve Büyük Millet Meclisi" adlı kitapçıkta, bu noktada halkın da tereddütte düştüğünü, zira hilafetin hükümet demek olacağını iddia ediyorlardı. Bu yönde iddiaları barındıran bu kitapçığa, aynı şekilde, "Hilafet ve milli Hâkimiyet" adlı 30 kadar makaleden oluşan bir derleme kitapla karşılık verildi. İstanbul basınına da beyan ettiği gibi Mustafa Kemal, mevcut durumun şimdilik bir sorun teşkil etmediği ve meselenin kendine göre hal

olduğu kanaatindeydi. Esasında bu, Paşa'nın uğrunda mücadele verdiği yeni rejim ve düzenlemeler için gerekli zeminin hazırlanışına yönelik bir manevra niteliğindeydi. Zira Mustafa Kemal, saltanatın kaldırılması sırasında yaşananlar ile hilafet meselesi yüzünden çıkan ihtilaflardan sonra hedeflediği köklü değişimleri bu kadroyla gerçekleştiremeyeceğini anlamış durumdaydı. Bu noktada o, yapacaklarını aşama aşama ve halk ile beraber yapma prensibiyle bir yandan onların ne istediklerini öğrenmeye bir yandan da onlara elde edilen başarının tek bir kişiye değil millete ait olduğunu, bu neticeye sahip çıkarak iradelerini hiç kimseye teslim etmemeleri gerektiğini anlatmaya çalıştı. Bununla birlikte kaldırılan saltanata herhangi bir şekilde geri dönüş olmamasının temini için meclisçe yeni ek bir kanunun çıkarılması yolunu tuttu. Seçmen ve milletvekili sayılarına ilişkin kanunun değiştirilmesi ve Müdafaa-yı Hukuk gurubunun Halk Fırkasına dönüştürüleceğinin beyanıyla da süreç hızlandırıldı. Yapılan seçimler sonucunda ikinci dönem meclisin neredeyse tamamı Müdafaa-i Hukuk listesinin adaylarından meydana geldi ki bu Türk milletinin Mustafa Kemal Paşa'ya olan güveninin en açık ve anlamlı göstergesiydi. Yeni meclis, İstanbul'un ordularca temsil alınması, Ankara'nın başkent ve 29 Ekim 1923'te idare şeklinin Cumhuriyet olduğunun ilanı ile ilk ve en önemli icraatlarını gerçekleştirdi. Tüm bu köklü değişimlerle beraber son tahlilde sıra hilafet makamına geldi.

HALİFELİĞİN KALDIRILMASI

Saltanatın kaldırılmasıyla hukuki zeminini kaybeden, dolayısıyla "sözde" bir müessese olarak korunan hilafetin kaderi cumhuriyetin ilanından sonra artık tamamen halife ve taraftarlarının davranışlarına bağlıydı. Nitekim beklenen oluyor, meclisteki muhalifler Mustafa Kemal Paşa'nın "tarihi ve vicdani bir hatıra" olarak nitelediği bu makamın etrafında toplanıyor ve cumhuriyetin ilan edilmesi şekli ve süreciyle ilgili uygun bulmadıkları şeyleri dahi bu makam üzerinden eleştiriyorlardı. Milli Mücadele'nin önde gelen şahsiyetlerinden oluşan bu grup, aynı zamanda, Halife Abdülmecid Efendi'nin de cumhuriyet idaresine karşı olumsuz bir tavır takınmasına neden olmaktadır. Bu durum, özellikle de, Halifenin etrafına toplananlardan güç alarak yapılan inkılaplara karşı çıkması olasılığı Mustafa Kemal'i endişelendirmekteydi. Diğer taraftan başta İngiltere olmak üzere Müslüman sömürgeleri olan devletlerin gelişmeleri yakından takip ettikleri ve menfaatlerine doğrultusunda müdahale edilebilme imkânı araştırdıkları görülmekteydi. Bu mesele meclis içinde ve dışında tüm yönleriyle tartışıla dursun halifenin kaderini tavır, istek ve tutumlarıyla yine halifenin kendisi belirledi. Halife, Ankara basınında hakkında çıkan tenkit yazıları ile Ankara'dan gelen temsilci ve resmi

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

heyetlerin kendisini ziyaret etmekten çekinmelerinden şikâyetçi oluyordu. Ancak daha da önemlisi halife, hilafet hazinesinin gücünün yetmediğini söylüyor ve mükellefiyetinin haricindeki masraflarını karşılamada hükümetin 15 Nisan 1923 tarihinde vaat ettiği bütçe artırımının yapılmasını istiyordu. Onun, resmi devlet teşkilatının önemli bir parçası olduğuna inandığını gösteren bu talebi, Mustafa Kemal Paşa için bardağı taşıran son damla oldu. Paşa, halifenin saltanatvari istek ve tutumlarından duyduğu endişeyi içerik itibarıyla açık bir şikâyetname olan bir mektupla İsmet İnönü'ye bildirdi. Bu son hareketle kaçınılmaz sürece girilmiş olundu. Evvela 3 Mart 1924 tarihinde Şer'iye ve Evkaf ile Harbiye-i Umumiye Vekâletleri kaldırıldı. Bunu takiben de Tevhid-i Tedrisat Kanunu kabul edildi. Sıra hilafetin ilgasına gelmişti. Urfa Mebusu Şeyh Saffet Efendi ve 53 arkadaşı, "hilafetin mevcudiyetinin iç ve dış siyasette iki başlılık yarattığı, İstiklal ve milli hayatta ortak kabul etmeyen Türkiye'nin şeklen veya dolaylı yoldan bile olsa ikiliğe tahammülünün olmaması" gerekçeleriyle bu makamın ilgasını tartışmaya açtı. Birbirine zıt düşüncelerin ifade edildiği uzun bir tartışma faslının ardından nihayet hilafetin kaldırılmasına karar verildi.

SORU-CEVAP

SORU: OSMANLI DEVLETİNİN SON DÖNEMLERİNDE YAŞADIĞI OLUMSUZLUKLAR TOPLUM HAYATINA NASIL YANSIMIŞTIR?

CEVAP: TOPLUM, MADDİ VE MANEVİ ANLAMDA, GELECEKTEN ÜMİTSİZ, KENDİ AYAKLARI ÜZERİNDE DURMA İNANCINI KAYBETMİŞTİ. EKONOMİK ALANDA İŞE ELİNDEKİ AVUCUNDAKİNİ TÜKETMİŞTİ. ANADOLU İNSANININ YÖNETİCİLERİNE KARŞI DUYDUĞU GÜVENSİZLİK VE KUŞKU DÖNEMİN EDEBİYAT ÜRÜNLERİNE DE YANSIMIŞTIR.

#2

SORU: CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA TÜRKİYE'NİN NÜFUS DURUMU NASILDI?

CEVAP: TÜRKİYE'NİN NÜFUSU 1927 YILI VERİLERİNE GÖRE 13.648.270 KİŞİDİR. 1927 YILI NÜFUS VERİLERİNE GÖRE; NÜFUSUN 6.563.879'U ERKEK, 7.084.391'İ KADINDIR. BU NÜFUSUN %24.2'Sİ ŞEHİRLERDE, %75.8'İ KÖYLERDE OTURMAKTAYDI.

#3

SORU: CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA TÜRKİYE'NİN SAĞLIK SEKTÖRÜNDEKİ DURUMU NASILDI?

CEVAP: ÜLKE GENELİNDE SAĞLIK HİZMETLERİ SON DERECE YETERSİZDİ. ÇOĞUNLUĞU BÜYÜK YERLEŞİM MERKEZLERİNDE TOPLANMIŞ, DEVLET HESABINA VE SERBEST ÇALIŞAN TÜM SAĞLIK PERSONELİNİ KAPSAYACAK ŞEKİLDE 1928 YILI İTİBARIYLA 1.078 DOKTOR, 130 HEMŞİRE, 1.059 SAĞLIK MEMURU VE 377 EBE MEVCUT İDİ. KABACA BİR HESAPLA 12.661 KİŞİYE BİR DOKTOR DÜŞMEKTEDİR.

#4

SORU: CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA GENEL OLARAK TÜRKİYE'NİN EĞİTİM ALANDAKİ DURUMU NASILDIR?

CEVAP: CUMHURİYET İDARESİNİN ÜZERİNDE EN ÇOK DURDUĞU SAHA EĞİTİM OLMUŞTUR. ATATÜRK'ÜN CUMHURİYETİ EMANET EDECEĞİ AKLI HÜR, VİCDANI HÜR NESİLLERİN ANCAK EĞİTİMLE MÜMKÜN OLACAĞI DÜŞÜNCESİYLE DAHA MİLLÎ MÜCADELE DEVAM EDERKEN ANKARA'DA TOPLANAN MAARİF KONGRESİ İLE EĞİTİM ALANINDA YAPILMASI GEREKEN ATILIMLAR DEĞERLENDİRMeye ALINMIŞTIR. MAARİF KONGRESİ; KÜTAHYA-ALTINTAŞ SAVAŞLARI SIRASINDA 15-21 TEMMUZ 1921 TARİHLERİ ARASINDA ANKARA'DA MUSTAFA KEMAL PAŞA'NIN AÇILIŞINI YAPTIĞI KONGREDE ÜLKE EĞİTİMCİLERİ GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİNİ DEVLET YÖNETİCİLERİ İLE PAYLAŞMIŞLARDIR.

#5

SORU: CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA TÜRKİYE'DE İLKÖĞRETİMİN DURUMU NASILDIR?

CEVAP: İLKÖĞRETİM:1923-1924 YILI VERİLERİNE GÖRE TÜRKİYE'DE MEVCUT İLKOKUL SAYISI 4.894'TÜ. BU OKULLARDA EĞİTİM ALAN ÖĞRENCİ SAYISI 341.941 İKEN BU MÜESSESELERDE GÖREV YAPAN ÖĞRETMEN SAYISI İŞE 10.238'DİR. BU RAKAMLAR İLE OSMANLI DEVLETİ'NİN YIKILDIĞI TARİHLERDE OKURYAZAR ORANI %6 İLA %10 ARASINDA BİR NOKTADA OLDUĞU DEĞERLENDİRİLMEKTEDİR. TÜRKİYE DEVLETİ İLKÖĞRETİMİ BÜTÜN VATANDAŞLARI İÇİN ANAYASA HÜKMÜ ÇERÇEVESİNDE ZORUNLU VE DEVLET OKULLARINDA PARASIZ GERÇEKLEŞTİRMİŞTİR. 1926 YILI İTİBARIYLA DA EĞİTİMİN HER KADEMESİ PARASIZ HÂLE GETİRİLMİŞTİR.

#6

SORU: CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA TÜRKİYE'DE ORTAÖĞRETİMİN DURUMU NASILDIR?

CEVAP: 1923-1924 SENESİNDE ÜLKE GENELİNDE 72 ORTAOKUL, 796 ÖĞRETMEN VE 5.905 ÖĞRENCİ İLE FAALİYET GÖSTERMEKTEDİR. LİSELERDE İSE 23 OKUL, 513 ÖĞRETMEN VE 1.241 ÖĞRENCİ MEVCUTTUR. BU AŞAMADA DİKKATE DEĞER BİR HUSUS İSE HER KADEMEDE MEVCUT OKULLARDAKİ ÖĞRENCİ SAYISI İLE ÖĞRETİM ELEMANI BAŞINA DÜŞEN ÖĞRENCİ SAYISINDA BİR GERİLEMENİN OLMAYIŞIDIR. BU DURUM DENGELİ BİR GELİŞMENİN SAĞLANDIĞINA İŞARET OLARAK ALINMALIDIR. ORTAOKUL VE LİSELERDEKİ ÖĞRENCİ SAYISINDAKİ ARTMIŞ ANCAK OKUL VE ÖĞRETMEN YETİŞTİRMEDE YETERSİZ KALINDIĞINI SÖYLEMEK MÜMKÜNDÜR.

#7

SORU: CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA TÜRKİYE'DE YÜKSEKÖĞRETİMİN DURUMU NASILDIR?

CEVAP: YÜKSEKÖĞRETİM DEVRESİ DE ÖNCEKİLERDEN FARKLI DEĞİLDİR. OSMANLI DEVLETİ'NİN YIKILIŞINDA MEVCUT FAKÜLTE VE YÜKSEKOKUL SAYISI 9, ÖĞRETİM ELEMANI 307, ÖĞRENCİ SAYISI 2.914'TÜR.

#8

SORU: CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA TÜRKİYE'DE ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRENCİLERİN CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI NASILDIR?

CEVAP: 1923-1924 ÖĞRETİM YILINDA 341.941 OLAN TOPLAM ÖĞRENCİ SAYISINDA (ERKEK: 273.107, KIZ: 62.954) İLE CİNSLER ARASINDA BÜYÜK FARK OLDUĞU GÖRÜLMEKTEDİR. KIZ ÖĞRENCİLER TOPLAMIN ANCAK %18'İNİ OLUŞTURMAKTAYDILAR. DÖNEM NÜFUSUNUN YARIDAN FAZLASININ KADIN OLDUĞU GÖZ ÖNÜNE ALINIRSA HALKIN KIZ ÇOCUKLARINI OKUTMAKTA ÇOK ÇEKİNGEN DAVRANDIĞI GÖRÜLECEKTİR. 1940-1941 YILI VERİLERİNE GÖRE ERKEK ÖĞRENCİ SAYISI 661.279, KIZ ÖĞRENCİ SAYISI 294.468 OLMUŞTUR. YANİ YARIYA YAKLAŞMIŞTIR.

#9

SORU: CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA TÜRKİYE'DE OKUL VE ÖĞRETMEN SAYISI NEDİR?

CEVAP: 1923-1929 ARASI DÖNEMİN VERİLERİ HALKIN CEHALETİNİ YENMEDE ORTAYA KONULAN GAYRETİ GÖSTERMEKTEDİR. 1938-1939 SENESİNDE OKUL SAYISI 7.862, ÖĞRENCİ SAYISI 813.636, OKULLARDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMEN SAYISI İSE 17.120'YE YÜKSELTİLMİŞTİR. OKUL VE ÖĞRETMEN SAYISINDA KABACA % 75'LİK BİR ARTIŞ GERÇEKLEŞTİRİLMİŞTİR. 1938-1939 ÖĞRETİM YILINDA ORTAOKULLARDA 228 OKUL, 3.402 ÖĞRETMEN VE 83.642 ÖĞRENCİ SAYISINA ULAŞILMIŞTIR. AYNI ÖĞRETİM YILINDA LİSELERDE İSE 75 OKUL, 1.329 ÖĞRETMEN VARDIR. OKUL VE ÖĞRETMEN BAZINDA ORTALAMA %250-300'LÜK BİR ARTIŞ SAĞLANMIŞTIR. YÜKSEKÖĞRETİMDE 1938-1939 DÖNEMİNDE OKUL SAYISI 19'A ÇIKARILABİLMİŞTİR. ÖĞRETİM ELEMANI %150 CİVARINDAKİ ARTIŞLA 855'İ BULMUŞTUR.

#10

SORU: CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA TÜRKİYE'DE MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİN DURUMU NASILDIR?

CEVAP: MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM SAHASINDA İSE 1923- 1924 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILINDA 64 OKUL, 583 ÖĞRETMEN VE 6.547 ÖĞRENCİ SAYISIYLA FAALİYET GÖSTERİLMEKTEYDİ. 1938- 1939 ÖĞRETİM YILINA GELİNDİĞİNDE 81 OKUL, 982 ÖĞRETMEN VE 12.352 ÖĞRENCİ SAYISINA ULAŞILMIŞTIR. ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ SAYISI GİBİ OKUL SAYISINDAKİ GELİŞME DE DİĞER SAHALARDA GÖRÜLEN ARTIŞIN HAYLI GERİSİNDE KALDIĞI DİKKAT ÇEKMEKTEDİR.

#11

SORU: OSMANLI'NIN SON DÖNEMLERİNDE VE CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA ÜLKEDE TARIMIN GENEL DURUMU NASILDIR?

CEVAP: OSMANLI TOPLUMU BÜYÜK ORANDA BİR TARIM TOPLUMU İDİ. 1927 TARİHLİ TARIM SAYIMINA GÖRE ÜLKEDE MEVCUT NÜFUSUN % 67,7'Sİ ÇİFTÇİLİK YAPMAKTAYDI. DEVLETİN BATISINDA TRAKYA, İSTANBUL, BURSA VE KOCAELİ KEŞİMİNDE BU ORAN ÖNEMLİ ÖLÇÜDE DÜŞERKEN ORTA VE KUZEY ANADOLU'DA ORTALAMANIN ÜZERİNDEYDİ.

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

1927 YILI İTİBARIYLA TARIM YAPILAN ALAN İSE 43.637.727 DÖNÜMLE SINIRLI OLUP ÜLKE YÜZ ÖLÇÜMÜNÜN % 4.86'SINA KARŞILIK GELMEKTEDİR. EKİLEN TOPRAKLARIN %89,5'İNDE TAHİL, %3,9'UNDA BAKLAGİLLER, %6,6'SINDA SINAİ BİTKİLER YETİŞTİRİLMEKTEDİR.

#12

SORU: CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA TÜRKİYE'DE TARIM, VERİM VE GELİR AÇISINDAN NASIL DEĞERLENDİRİLMEKTEDİR?

CEVAP: SÖZ KONUSU TARIMSAL YAPININ VERİMİ, ON DÖNÜMDE 614 KİLO CİVARINDADIR. 1927 YILI VERİLERİNE GÖRE ÜLKENİN TARIMSAL FAALİYETİNİN MALİ TUTARI 337 MİLYON LİRADIR. BU RAKAMLARA GÖRE TARIM ÜRETİMİ HER ÇİFTÇİ AİLESİNE ORTALAMA 192 LİRA GELİR SAĞLAMAKTADIR. ANCAK TOPRAĞIN DURUMUNA GÖRE FARKLILIK GÖSTEREN BU GELİR, AKDENİZ BÖLGESİ'NDE 378 LİRAYA ÇIKARKEN GÜNEYDOĞU ANADOLU'DA 66 LİRAYA KADAR İNMEKTEDİR.

#13

SORU: TÜRKİYE'DE I. DÜNYA SAVAŞI ÖNCESİNDE TOPRAK MÜLKİYETİ NASILDIR?

CEVAP: TÜRKİYE'NİN I. DÜNYA SAVAŞI ÖNCESİNDE TOPRAK MÜLKİYETİ AÇISINDAN BAKILDIĞINDA TOPRAK SAHİBİ OLMAYAN KÖYLÜ, BÜTÜNÜN ANCAK %8'İNİ OLUŞTURMAKTA. ORTA VE AZ TOPRAKLI KÖYLÜLER, TOPLAM KÖYLÜ NÜFUSUN %87'SİNİ MEYDANA GETİRİRKEN EKİLİ TOPRAĞIN ANCAK %34,5'İNE SAHİPTİRLER. ÇİFTÇİ KESİMİN %5'İ İSE EKİLİ TOPRAKLARIN % 65.5'İNE MALİKTİRLER.

#14

SORU: CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA TÜRKİYE'DE TARIMA ELVERİŞLİ ARAZİ DURUMU NASILDIR?

CEVAP: TOPRAĞIN DURUMU AÇISINDAN CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA EKİLEBİLİR TOPRAKLARIN YAKLAŞIK %5'İ İŞLENEBİLMEKTEYDİ. 1934 YILINDA %17,9'A ÇIKAN BU ORAN 1944'DE %21,9'A ULAŞTIRILABİLMİŞTİR. 1950'DE İSE %25'TİR. 1923-1934 YILLARI ARASINDA ŞARK MÜLTECİLERİNE, MÜBADİL, MUHACİR VE

TOPRAĞA MUHTAÇ YERLİ ÇİFTÇİLERE TOPLAM 7.000.000 DÖNÜM ARAZİ, BAĞ VE BAHÇE DAĞITILMIŞTIR. 1934- 1938 YILLARI ARASINDA DAĞITILAN 3.000.000 DÖNÜMÜ DE EKLERSEK ORTAYA ÇIKAN 10.000.000 DÖNÜM TOPRAKTIR. BUNUN BÜYÜK ÇOĞUNLUĞU 627.538 KİŞİLİK MÜBADİL, MUHACİR VE MÜLTECİ GRUBUNA VERİLİRKEN PEK AZ BİR MİKTARI DA TOPRAĞA MUHTAÇ YERLİ ÇİFTÇİLERE DAĞITILMIŞTIR.

#15

SORU: CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA TÜRKİYE'DE DEMİRYOLU ULAŞIMININ DURUMU NASILDIR?

CEVAP: DEMİRYOLU İLE ULAŞIMA BÜYÜK ÖNEM VEREN CUMHURİYET HÜKÜMETLERİ HAT UZUNLUĞU VE SAYISINI ARTIRMANIN YANINDA ÖNEMLİ ORANDA MİLLİLEŞTİRME FAALİYETİ GERÇEKLEŞTİRMİŞTİR. OSMANLI DEVLETİ'NDEN DEVRALINAN DEMİRYOLU ULAŞIMINDA 1923 YILI İTİBARIYLA HAT UZUNLUĞU 3.756 KM, TREN KİLOMETRESİ 1.427.000 KM İDİ. 1938 YILINA GELİNDİĞİNDE İSE 7.148 KM HAT UZUNLUĞUNA KARŞIN TREN KİLOMETRESİ 15.598.000 KM OLMUŞTUR. ON İKİ YILLIK SAVAŞ DÖNEMİNİN YIKIMLARINA KARŞIN ON BEŞ YILDA ORTAYA KONULAN %100'LÜK ARTIŞ DİKKATE DEĞER BİR GELİŞMEYİ İŞARET ETMEKTEDİR.

#16

SORU: CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA TÜRKİYE'DE KARAYOLU ULAŞIMININ DURUMU NASILDIR?

CEVAP: 1923'TE 2.500 KM OLAN KARAYOLLARI, 1938 İTİBARIYLA 21.575 KM UZUNLUĞA ERİŞMİŞTİR. KARAYOLU AĞINDA DA ÖNEMLİ ÖLÇÜDE BİR ARTIŞ SAĞLANMIŞTIR. ANCAK BUNLAR O DEVİR İÇİN DE YETERLİ DEĞİLDİR. AYRICA TAŞIMACILIĞIN GEREK EKONOMİK GEREKSE SOSYAL AÇIDAN ÖNEMİ GÖZ ÖNÜNE ALINDIĞINDA CUMHURİYET İDARESİNİN MEMLEKETİN KAN DAMARLARI OLARAK NİTELEDİĞİ ULAŞIM AĞINI MİLLİLEŞTİRMESİ VE GELİŞTİRMESİ BİR MECBURİYETTİ.

#17

SORU: OSMANLI DEVLETİ'NİN SON YILLARINDAKİ İTHALAT VE İHRACAT DENGESİ NASILDIR?

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

CEVAP: OSMANLI DEVLETİ'NİN SON YILLARINDAKİ İTHALAT VE İHRACAT DENGESİNE BAKTIĞIMIZDA; DEVLET'İN ALIM SATIM ORANININ OLDUKÇA DENGESİZ SEYRETTİĞİNİ SÖYLEYEBİLİRİZ. ELBETTE Kİ SON EKONOMİK DURUM YÜZYILDA GERÇEKLEŞTİRİLEN VE MİLLÎ ÜRETİMİN TAMAMEN ÖNÜNÜ TIKAYAN ANLAŞMALAR BU NETİCENİN ÖNEMLİ SEBEPLERİ ARASINDADIR. DIŞARIYA ANCAK TARIM ÜRÜNLERİ VE HAMMADDE SATABİLEN BİR EKONOMİ SÖZ KONUSUDUR. DIŞARIYA HAM MADDE SATIP ONLARI MAMUL MADDE HÂLİNDE İTHAL ETMEK DIŞ TİCARETİN DEĞİŞMEZ ÖZELLİĞİ VE ZAAFI HÂLİNE GELMİŞTİR.

#18

SORU: CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA TÜRKİYE'DE GAYRİ SAFİ MİLLÎ HASILANIN DURUMU NEDİR?

CEVAP: 1923 YILI İTİBARIYLA 952.600.000 OLAN GAYRİSAFİ MİLLÎ HÂSILANIN 377.300.000 LİRASI TARIM SEKTÖRÜNDEN, 125.700.000 LİRASI SANAYİ SEKTÖRÜNDEN VE 449.600.000 LİRASI DA HİZMETLER SEKTÖRÜNDEN ELDE EDİLMEKTEDİR. BİR DİĞER DEYİŞLE TAMAMEN BİR TARIM ÜLKESİ SÖZ KONUSUDUR. ÜLKEDE KİŞİ BAŞINA DÜŞEN MİLLÎ GELİR İSE 75.7 TL (45,3 \$) TIR.

#19

SORU: CUMHURİYET'İN İLANINDAN SONRA TÜRKİYE'DE EKONOMİ ALANINDAKİ İLERLEMELER NELERDİR?

CEVAP: CUMHURİYET'İN İLK ON BEŞ YILLIK DÖNEMİNİN SONUNDA, ARADA YAŞANAN DÜNYA İKTİSADİ BUHRANINA RAĞMEN ÖNEMLİ BİR GELİŞME SÖZ KONUSUDUR. NİTEKİM 1938 YILINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN 844.000 TON İTHALATIN KARŞILIĞI OLARAK 119.000.000\$150.000.000 TL ÖDENİRKEN AYNI YIL YAPILAN 1.447.000 TON İHRACATIN GELİRİ 115.000.000\$ 145.000.000 TL OLMUŞTUR. BU SÜREÇTE 1\$1.26 TL SEVİYESİNE İNMIŞTİR.

#20

SORU: BÜYÜK TAARRUZDAN SONRA DEVLET VE MİLLET BİRLİKTELİĞİ İÇİN ATILAN ADIMLAR NELERDİR?

CEVAP: MUSTAFA KEMAL PAŞA, DAHA YUNAN ASKERİNİ TAKİBİN DEVAM ETTİĞİ GÜNLERDE İZMİR VALİLİĞİ İÇİN KONYA VALİSİ ABDÜLHALİK BEY'İ GÖREVLENDİRMELERİNİ HÜKÜMETE ÖNERDİ. BÖYLECE DÜŞMAN İŞGALİNDEN KURTARILAN YERLERDE HERHANGİ BİR İDARİ BOŞLUĞA MEYDAN VERMEMEK KARARINDAYDI.

#21

SORU: CUMHURİYET'İN İLANINDAN SONRA GERÇEKLEŞTİRİLEN EKONOMİK DÜZENLEMELER NELERDİR?

CEVAP: ASKERİ BAŞARILARIN KALICI OLABİLMESİNİ İKTİSADİ SAHADAKİ BAŞARILARA BAĞLAYAN CUMHURİYET HÜKÜMETİ, MEVCUT BÜTÜN İMKÂNLARINI ÜRETİMİ ARTIRMAK İÇİN SEFERBER ETMEK ZORUNDAYDI. NİTEKİM İŞ GÜCÜNÜ ARTIRMAK İÇİN EKİM VE HASAT ZAMANLARINDA AĞIR CEZAYA MAHKÛM OLANLARIN DIŞINDAKİ BÜTÜN HÜKÜMLÜLERDEN YARARLANMA YOLUNA GİDİLMİŞTİR. ÜRETİME AYRILACAK GÜCÜ BİR AN EVVEL ARTTIRMAK MECBURİYETİ, HÜKÜMETİ ASKERLERDEN DE YARARLANMAYA SEVK ETMİŞTİR. BARIŞ ZAMANINDA ASKERLERE BULUNDUKLARI YERİN ZİRAAT KURULUŞLARI TARAFINDAN YENİ ZİRAAT USULLERİNİN UYGULAMALI OLARAK ÖĞRETİLMESİ KARARLAŞTIRILMIŞTIR.

#22

SORU: CUMHURİYET'İN İLANINDAN SONRA İDARİ ALANDA GERÇEKLEŞTİRİLEN DÜZENLEMELER NELERDİR?

CEVAP: YENİ DEVLET HAKSIZLIĞA UĞRAYAN BÜROKRATLARINA SAHİP ÇIKARAK, İTİBARLARINI İADE ETMEKLE İŞE BAŞLAMISHTIR. 6 EKİM 1923 TARİHİNDE ÇIKARILAN BİR KANUNLA BÜYÜK TAARRUZ VE BAŞKOMUTAN MEYDAN SAVAŞ'NDAN ÖNCE MİLLÎ ORDUYA KATILARAK İSTİKLAL MÜCADELESİNE DAHİL OLAN HER DERECEDEDEN ASKERİYE MENSUBUNUN ORDUNUN BARIŞ DURUMUNA GEÇİŞİNDE MADDİ VE MANEVİ MAĞDUR EDİLMEMESİNE YÖNELİK TEDBİRLER ALINMIŞTIR. MONDROS MÜTAREKESİ'NDEN 23 AĞUSTOS 1923'E KADAR GEÇEN SÜRE ZARFINDA ÜLKE SAVUNMASINA KATKIDA BULUNMAK İÇİN YAPILAN İŞLERİN SUÇ SAYILMAYACAĞI KARARA BAĞLANMIŞTIR.

#23

SORU: CUMHURİYET'İN İLANINDAN SONRA ASKERİ ALANDA GERÇEKLEŞTİRİLEN DÜZENLEMELER NELERDİR?

CEVAP: TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ 1 KASIM 1923 TARİHİNDE SEFERBERLİĞİ KALDIRMIŞTIR. TÜRK KARA KUVVETLERİ, ÜÇ ORDU MÜFETTİŞLİĞİ, DOKUZ KOLORDU, ON SEKİZ PİYADE TÜMENİ, ÜÇ SÜVARİ TÜMENİYLE İZMİR, ÇATALCA, ERZURUM VE KARS MÜSTAHKEM MEVKİLERİNDEN OLUŞTURULMUŞTUR. BİRİNCİ ORDU KARARGÂHI ANKARA, İKİNCİ ORDU KARARGÂHI KONYA, ÜÇÜNCÜ ORDU KARARGÂHI DİYARBAKIR OLARAK BELİRLENMİŞTİR.

#24

SORU: SALTANATIN KALDIRILMASI SÜRECİNDE YAPILAN TARTIŞMALAR NELERDİR?

CEVAP: SİNOP MİLLETVEKİLİ DR. RIZA NUR BEY, TÜRK MİLLETİNİN ASLINDA 23 NİSAN 1920'DE KARARINI VERDİĞİNİ, HÂKİMİYETİN MİLLETE AİT OLDUĞUNU, DOLAYISIYLA OSMANLI İMPARATORLUĞU'NUN YIKILDIĞINI, YERİNE DİNÇ VE MİLLÎ BİR TÜRKİYE DEVLETİ DOĞDUĞUNU İFADE ETMİŞTİR. GÜNÜ GELDİĞİNDE BU KONUYU MECLİSİN HALLEDECEĞİNİ HATIRLATMIŞTIR. TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİNDE DR. RIZA NUR VE 80 ARKADAŞININ VERDİĞİ ÖNERGE OKUNMUŞTUR. ERZURUM MİLLETVEKİLİ HÜSEYİN AVNİ BEY, ÖNERGENİN MECLİSİN ESAS HUKUKUNA VE İSTİKBAL YÖNELİK OLMAKLA BERABER EKSİK OLDUĞUNU, ANAYASA'YA GÖRE HÂKİMİYETİN KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETE AİT OLDUĞU GÖZ ÖNÜNE ALINARAK HÂKİMİYETİN KULLANIMINA AİT YENİ DÜZENLEMENİN HALKA İYİCE ANLATILMASI GEREKTİĞİNİ SESLENDİRMİŞTİR. HÜSEYİN AVNİ BEY, TEKLİFİN ANAYASA'YA DAHİL EDİLMEK ŞARTIYLA TAMAMLANMASININ LÜZUMUNU SAVUNMAKTAYDI. TEKLİF SAHİBİ OLARAK SÖZ ALAN RIZA NUR BEY İSE MEVCUT SİYASİ İKİLİĞİN MÜCADELENİN ALEYHİNDE İŞLEDİĞİNE DİKKAT ÇEKMIŞTİR.

#25

SORU: SALTANATIN KALDIRILMASI SÜRECİNDE YAPILAN TARTIŞMALAR NASIL DEĞERLENDİRİLEBİLİR?

CEVAP: SALTANATIN KALDIRILMASI SÜRECİNDE YAPILAN TARTIŞMALAR; OSMANLI AYDINLARININ GENELİNDE GÖRÜLEN YAPILAN VE YAPILACAK ATILIMLARIN, DÜZENLEMELERİN HER ŞARTTA OSMANLI HANEDANI İDARESİNDE GERÇEKLEŞTİRİLMESİ GEREKTİĞİ DÜŞÜNCESİNİN BÜYÜK MİLLET MECLİSİNDEKİ BİR GRUP MİLLETVEKİLİNDE DE DEVAM ETTİĞİNİ GÖSTERMEKTEDİR.

#26

SORU: SALTANATIN KALDIRILMASINDAN SONRA YENİ HALİFENİN SEÇİM SÜRECİ NASIL GERÇEKLEŞMİŞTİR?

CEVAP: 18 KASIM 1922 TARİHLİ TOPLANTININ BEŞİNCİ CELSESİNDE HÜKÜMET HALİFE VAHDEDDİN EFENDİ'NİN İNGİLİZLERE SİĞİNARAK İSTANBUL'DAN AYRILDIĞINI BİLDİRMİŞTİR. MECLİS, ŞER' İYE VEKİLİ VEHBİ EFENDİ'NİN BİR FETVASI İLE HİLAFETTEN BİLFİİL FERAGAT ETMEKLE ŞER'AN MÜNHALİ' (TAHTTAN İNDİRİLMİŞ) OLDUĞUNA KARAR VERMİŞTİR. YENİ HALİFE İÇİN YAPILAN SEÇİMDE 163 MİLLETVEKİLİ OY KULLANMIŞ, ABDÜLMECİD EFENDİ 148 OYLA HALİFE SEÇİLMİŞTİR. MECLİS'TE MEVCUT ANLAYIŞLARIN DİKKAT ÇEKİCİ BİR GÖSTERGESİ OLMAK ÜZERE MECLİSİN HALİFE'YE BAĞLILIK ARZ ETMESİ HUSUSUNDA HARARETLİ TARTIŞMALAR YAPILMIŞ VE 15 KİŞİLİK BİR TBMM HEYETİ 24 KASIM 1922'DE YENİ HALİFE TARAFINDAN KABUL EDİLMİŞTİR.

#27

SORU: MUSTAFA KEMAL PAŞA SALTANATIN KALDIRILMASINI NASIL DEĞERLENDİRMEKTEDİR?

CEVAP: MUSTAFA KEMAL PAŞA SALTANATIN KALDIRILMASINI, ANAYASA'NIN HÂKİMİYETİ KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETE VEREN HÜKÜMLERİNİ EN KESİN BİR ŞEKİLDE SAĞLAMLAŞTIRARAK YENİ TÜRKİYE DEVLETİNİN ESASLARINI BELİRLEMEK ŞEKLİNDE DEĞERLENDİRMEKTEYDİ. 1 KASIM 1922 KARARININ YANİ SALTANATIN KALDIRILMASININ, BÜTÜN MİLLETİN UĞRUNDA CANINI FEDA ETMEYİ GÖZE ALDIĞI KURTULUŞ REÇETESİ OLAN MİSAK-I MİLLÎ'NİN KUDRET,

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ II

KUVVET VE MAHİYETİ İLE AYNI DEĞERDE OLDUĞUNU İFADE ETMEKTEDİR.

#28

SORU: SALTANATIN KALDIRILMASI İLE GELİNER AŞAMAYA ZARAR GELMEMESİ İÇİN NELER GERÇEKLEŞTİRİLMİŞTİR?

CEVAP: SALTANATIN KALDIRILMASI İLE GELİNER AŞAMADAN BİR ŞEKİLDE GERİ DÖNÜŞ OLMAMASINI TEMİN İÇİN 15 NİSAN 1923'TE 334 NUMARALI EK KANUNLA, SALTANATIN İLGASI, EGEMENLİĞİN VAZGEÇİLEMEZ, BÖLÜŞTÜRÜLEMEZ VE DEVREDİLEMEZ ŞEKİLDE BÜYÜK MİLLET MECLİSİNCE TEMSİL EDİLDİĞİ ESASINA KARŞI SÖZ, YAZI YA DA FİİLLERLE DİRENEN, KARGAŞALIK ÇIKARANLARIN VATAN HAINI OLACAKLARI KABUL EDİLMİŞTİR.

#29

SORU: HALİFELİĞİN KALDIRILMASI SÜRECİNİ HIZLANDIRAN OLAYLAR NELERDİR?

CEVAP: CUMHURİYETİN İLANI ÜZERİNE GÖSTERİLEN TEPKİLER VE MUHALİŞERİN HALİFENİN ETRAFINDA TOPLANMALARI MESELENİN HALLİNİ HIZLANDIRMAKTAN BAŞKA BİR ŞEYE YARAMAMIŞTIR. MESELA, MECLİSİN ÜLKE ÇAPINDA TANINAN SİMLERİNDEN RAUF (ORBAY) BEY'İN CUMHURİYETİN İLANINDA ACELE EDİLDİĞİNE, TAR202U-ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ-II ÜNİTE 1: YENİDEN YAPILANMA DÖNEMİ 4 İYİCE TARTIŞILMADAN, ANAYASA'DAKİ İLGİLİ HÜKÜMLER DÜZELTİLMEYEN GÜNDEME SOKULDUĞUNA DAİR ELEŞTİRİLERLE DOLU MÜLAKATI 1 KASIM 1923 TARİHİNDE VATAN VE TASVİR-İ EFKAR GAZETELERİNDE YAYIMLANDI. CUMHURİYETİN İLANI SİRASINDA TRABZON'DA BULUNAN KAZIM KARABEKİR PAŞA İLE İSTANBUL'DA BULUNAN ALİ FUAT PAŞALAR DA İŞLERİN GERÇEKLEŞTİRİLME TARZINDAN MEMNUN OLMADIKLARINI BELİRTEN İŞARETLER VERMİŞLERDİ.

ÜNİTE 2: TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NDE TEMEL POLİTİKALARIN ORTAYA ÇIKIŞI (1923-1938 DÖNEMİ)

TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN ŞEKİLLENMESİ (1923-1938 DÖNEMİ)

Devletin ilk elli yılına yön ve şekil veren düzenlemeler, cumhuriyetin ilanını takiben, bu aralık yapılmıştır.

Yeni Anayasa Rejimi: 1924 Anayasası

23 Nisan 1920'de fiilen kurulan Yeni Türk Devleti, Milli Mücadele'yi yürüttüğü esnada Osmanlı Kanun-ı Esasisinin maddelerini de yürürlükte sayan Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nu ilan etmişti. Değiştireceği sistemin kanunlarını da kendisinininkine dâhil ederek açıkça bunun geçiş döneminin ihtiyacını karşılamaya yönelik, dolayısıyla geçici olduğuna işaret etmişti. Nitekim cumhuriyetin ilanı ve halifeliğin kaldırılmasından sonra kurulan yeni düzenin ihtiyaçlarına cevap verecek yeni bir anayasa ilan edildi. 20 Nisan 1924'te yürürlüğe giren bu anayasayla milli egemenlik, cumhuriyet, eşitlik ve insan hakları güvence altına alındı.

1923-1938 DÖNEMİNİ ŞEKİLLENDİREN SOSYAL VE EKONOMİK YAKLAŞIMLAR

Atatürk, çeşitli konuşma ve demeçlerinde eski sistemin milletin ihtiyacını karşılayamayacak ölçüde bozulduğuna ve onu düzeltmek için uygulanan ıslah programlarının taklitten öteye geçemediğine sık sık vurgu yapmaktaydı. Dolayısıyla milletin maddi ve manevi kuvvetini artıracak köklü değişimlere başvurulması, bunların da evvela milletin ruhuna uygun olması gerektiğini dile getirmekteydi.

EĞİTİM ANLAYIŞI: Milli Mücadele'nin ilk yıllarından beridir Atatürk önderliğinde hükümetin üzerinde en çok durduğu, hakkında en hassa olduğu ve en mühim vazife olarak üstlendiği konu eğitimdi. Öyle ki Kütahya hattında henüz savaş devam ediyorken maarif kongresi toplanmış, Osmanlı'dan devralınacak olan, her anlamda yetersiz eğitim düzeyinin iyileştirilmesine ilişkin görüşmelere başlanmıştı. Bu konu, yeni düzenin inşasıyla daha da önemli bir hal aldı, zira bunu benimseyip sürdürecekt, koruyup kollayacak ve besleyecek yetişmiş insan gücünün yaratılması gerekmekteydi.

Bu anlayışla ilköğretimin parasız, mecburi ve karma hale getirilmesi, eğitim kursları vasıtasıyla öğretmen ve okul sayısının artırılması, her kademede müfredatın zenginleştirilmesi, ticaret, sanat, din, sağlık, endüstri ve teknik alanlarda ara eleman yetiştirilmesine yönelik mesleki ve teknik liselerin geliştirilmesi ve çok sayıda öğrencinin yurt dışına gönderilmesi gibi birbirinin peşi sıra bir dizi düzenlemeye gidildi.

Bunların yanında yeni idare yükseköğretime yönelik de bir dizi iyileştirici tedbire başvurdu. Zira ülkenin tek üniversitesi İstanbul Darülfünun'u, Milli Mücadele döneminde desteklediği meclis ve önde gelen liderleri karşında sosyal ve siyasal devrimler evresinde sessizliğe bürünmüş, ilmi ve idari yükümlülüklerini yerine getiremez olmuştu. Dolayısıyla 1932'de getirilen Prof. Albert Malche'in hazırladığı rapor istikametinde 1933 reformuyla kapatılarak yerine İstanbul Üniversitesi kuruldu. 157 akademisyen kurumdan uzaklaşırken 42'si yabancı

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ II

olmak üzere 180 kişilik yeni bir kadro ve bünyesinde birçok yeni araştırma merkezi oluşturuldu. Bu gelişmeyi müteakiben 1936'da Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi kuruldu. Burası 1930'larda kurulmuş olan Ziraat ve Tabii İlimler Fakültesi'yle beraber Ankara Üniversitesinin temelini oluşturdu. **DİN ANLAYIŞI**: Gelişmelerin kontrolden çıkmaması ve yapılan düzenlemelere karşı dinin suistimali yoluyla yaratılacak muhalefetin önünün alınması için hassasiyetle üzerinde durulan konulardan biri de dindi. Atatürk, klasik devlet yapısıyla beraber ona ait din, ordu, toplum ve idari konularındaki anlayışların da değişeceğini dile getirmekteydi ki onun bunlar hakkındaki görüşleri dört maddeyle özetlenebilir:

1. İslam dinini siyasetin bir parçası olmaktan kurtarmak gerekir.
2. Ordunun siyasetten ayrılması ilkesi cumhuriyet idaresinin devamlı dikkate aldığı ve alacağı bir esastır.
3. Toplum ihtiyaçlarının sürekli değişmesine paralel olarak kanunlar da değişmeli, yenilenmelidir.
4. Toplumun çimentosu olarak, fertleri birbirine bağlayan ortak değerlerin din ve mezhep yerine Türk milleti olması esasa bağlanmıştır.

Saltanatın ardından cumhuriyet ilanı ve halifeliğin de kaldırılmasıyla büyük değişimin en önemli adımları atılmıştır. Dolayısıyla acilen eskiye dönülmesinin önünü alacak bir anlayış ve toplum yaratılmalıdır. Bunun dönemde;

1. Yeni adımların muhafazası için bir süreliğine muhalefete kontrollü bir şekilde izin verilebileceği görülmüştür.
2. Askeri zaferin, eğitim, iktisat ve kültür alanında yapılan yeniliklerle taçlandırılması hedeflenmiştir.
3. Bu önemli hedeflere en kısa sürede ulaşabilmek için meclis ve dinin kontrol edilip yönlendirilmesi lüzumlu görülmüştür.
4. Muhafızların din sömürsüne karşı dini metinler ve ibadetin Türkçeleştirilerek insanların dinlerini anlamaları gerekliliğine işaret edilmiştir.
5. Hukuk anlayışının da inkılaplara göre değişmesi gerekliliği fark edilerek bu istikamette bir takım düzenlemelere gidilmiştir.

İKTİSADİ HAYAT ANLAYIŞI: Diğer alanlarda yapılan değişiklikler eninde sonunda düğümlendiği iktisadi hayatı da içine almıştır. Ekonomik bağımsızlık kazanılmadığı sürece savaş meydanında elde edilen kazanımın eksik kalacağı bilinciyle kollar sıvanmış, İzmir'de gerçekleştirilen Türkiye İktisat Kongresi'nde ülkenin takip edeceği ekonomik model tespit edilmeye çalışılmıştır. Burada ekonomik meselelerin yanında neredeyse

son on yıldır varlığını hissettiren her türden probleme karşı çözüm önerileri sunulmuştur.

HALKA GİDİŞ VEYA ATATÜRK'ÜN YURT GEZİLERİ

Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk, bu dönemde ortaya konan devrim niteliğindeki iktisadi, sosyal, siyasi ve ekonomik değişimleri muhattabı olan halka bizzat anlatmak, benimsetmek ve özellikle de örnek olmak için ülkenin her yerine geziler düzenlemiştir. Bazı illere birkaç kez olmak üzere toplamı 170'i bulan seyahatlerinde Atatürk, temelde halka refah içinde yaşamının yollarını ve büyük bir kazanım olan milli mücadelenin asıl sahiplerinin onlar olduğunu anlatmıştır. Bunun yanında bu gezilerin çok yönlü işlevleri olmuştur;

- Yöneticiler ile halk kaynaşmış, böylece devlet halk bütünleşmesi sağlanmıştır.
- Halkın sıkıntı ve beklentileri yerinde görülmüştür.
- Halka, yöneticilerinin onlarla bir ve beraber olduğu gösterilmiştir.
- Asıl muhatap dolayısıyla denetleyici ve egemenin halk olduğu gösterilmiştir.

SİYASİ İNKİLAPLARA KARŞI İLK TEPKİLER

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın Kuruluşu
Meclis'te gerek saltanat gerekse hilafetin kaldırılması sürecinde rahatsızlıklarını dile getiren bir kesim vardı. Söz konusu bu zümre meclisin ikinci dönem ikinci toplantı yılında pek çok konuda hükümeti zorlayacak düzeye gelmişti. Bu muhalefet 17 Kasım 1924 tarihinde Kazım Karabekir Paşa'nın başkanlığında Cumhuriyet Fırkası olarak resmileşti. Ali Fuat Cebesoy, Cafer Tayyar, Rauf Orbay, Adnan Adıvar ve Refet Bele gibi önemli simaların da kurucu üye olarak yer aldıkları partiye, Cumhuriyet Halk Fırkası'ndan da 28 vekil katılmıştır. Her ne kadar partinin, amacının iktidar olmak değil, iktidarı denetlemek olduğunu söylemiş olsa da dini inanç ve düşüncelere hürmetkarlık belirtmesi ve mensuplarının din ve geleneksel cenahtan olmaları iktidarı endişelendirmiştir. Bu arada bir de Şeyh Sait İsyanının çıkması ve partinin Diyarbakır temsilcisinin isyanla ilişkisinin tespit edilmesi tedirginliği giderek artırmış, isyan bölgesindeki tüm şubeleri kapatılmıştır. 3 Haziran 1925'te ise Ankara İstiklal Mahkemesince Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kapatılmıştır.

Şeyh Sait İsyanı

Şeyh Sait'in, Doğu Anadolu halkının hem dini hem de etnik hassasiyetini istismar ederek 13 Şubat 1925'te başlattığı isyan cumhuriyet idaresinin karşılaştığı ilk ciddi tehlikedir. Görünürde yeni idarenin İslam'dan uzaklaşıyor olması gibi dini kaygılar ve etnisiteye dayalı beklentilerden kaynaklanan isyan 3.ordu birliklerinin müdahale etmesini gerekecek boyutlara erişmiş, ancak

sonunda başarıyla bastırılarak ele başları idam edilmiştir.

İzmir Suikastı

Gerek şahsi çekememezlik gerekse siyasi fikir ayrılıkları ittihaatçı kökenli muhalifleri, siyasi yolla önünü kesemedikleri Atatürk'ü öldürme fikrine kadar götürmüş ve bunun için 14 Haziran 1926'da yapacağı İzmir seyahati esnasında tatbik edilecek bir suikast planı tasarlanmışlardı.

Ancak gelişinin bir gün ertelenmesi üzerine bu teşebbüsten haberdar olunmuş ve buna ismi karışanların tamamı yargılanmıştır.

Takrir-i Sukûn Kanunu ve Rejimi

Şeyh Sait İsyanı sırasında, 4 Mart 1925'te çıkarılan bu kanun 1929 yılına kadar yürürlükte tutularak hükümetin, arzuladığı sosyal, siyasi ve ekonomik düzene yönelik yenilik ve değişimlerini muhalefet görmeksizin rahatça yapabilmesi olanağı sağlamıştır.

Serbest Cumhuriyet Fırkası Olayı

Mustafa Kemal'in yerleştirmeye çalıştığı esaslar arasında siyasi durumun öngörülen çok partili demokratik bir düzene kavuşturulması gerekliliği de vardı. Dolayısıyla mecliste yer alacak bir muhalefet partisinin halkın durumunu iyileştirmeye katkı sağlayabileceği düşüncesindeydi. Bu çerçevede, cumhuriyetin ilk başkanlarından Ali Fethi Okyar'ın başkanlığında 12 Ağustos 1930'da Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kurulmasını sağladı. Ancak demokrasi kültürü yönündeki beklentinin aksine Atatürk'ü arada bırakan veya hedefleyen kısır parti çekişmelerinin oluşup gelişimi akamete uğratması ve muhalefet partisinin amacını unutarak iktidara soyunması 17 Kasım 1930'da partinin feshine neden olmuştur.

Menemen-Kubilay Olayı

Bu, inkılapları anlamamış ve sindirememiş serseri takımından bir gurubun sözde şeriatın ihyası amacıyla Menemen'de tertipledikleri bir ayaklanma olarak, esasında cumhuriyeti hedef alan ve ona ilk şehidi Kubilay'ı verdiren elim bir vakadır. Her ne kadar kısa sürede bastırılıp suçluları infaz edilmişse de bu olay, belleklere cumhuriyet karşıtlığıyla içselleşmiş sembol bir hadise olarak kaydedilmiştir.

CUMHURİYETİN HALKA GİDİŞ MÜESSESELERİ: HALKEVLERİ

Cumhuriyetin ilanından beridir yaşanan çok yönlü değişimlerin doğurduğu reaksiyon yapılan inkılapların halk tarafından yeterince anlaşılmayıp benimsenmediği kanaati uyandırdı. Bu nedenle inkılapların halka mal edilmesi, derinleştirilmesi ve halkın yerinde eğitilmesi için herkesin rahatlıkla çalışmalarına katılabileceği halkevleri kurulmuştur. Birçok amaç ve hedefe istinaden açılan bu evler dokuz şube altında teşkilatlanmıştı ki bu şubeler amaç ve hedeflerini isimleriyle açıkça yansıtmaktaydılar;

- Dile, Edebiyat, Tarih Şubesi

- Güzel Sanatlar Şubesi
- Temsil (Tiyatro) Şubesi
- Spor Şubesi
- Sosyal Yardım Şubesi
- Halk Dersleri ve Kursları Şubesi
- Kütüphane ve Neşriyat Şubesi
- Müze ve Sergi Şubesi
- Köycülük Şubesi

Halkevleri, 14 Mayıs 1950 seçimlerinden sonra hükümetin el değiştirmesini müteakip kapatılmıştır.

Türk İnkılabının Özgünlüğü

Milli Mücadelenin başarıya ulaşmasının ardından inşa edilen yeni devlet ve sistemi herhangi başka bir devlet ve sistemin taklidi değil, tamamen kendi özgül değer ve ihtiyaçlarına göre oluşturulmuş bir yapıdır. Bu itibarla oluşmasını sağlayan inkılapların da özgünlüğü açıktır.

Türk İnkılabına İdeoloji Gömleği Giydirme Çabası: Kadro Hareketi

Ekonomide karma modelin takip edildiği sırada patlak veren dünya ekonomi buharını ve serbest fırka deneyimindeki başarısızlıkların konuşulduğu günlerde Şevket Süreyya Türk Ocağı'nda verdiği bir konferans esnasında "İnkılabın "ideolojisi"ni tartışmaya açmış, daha sonra bunu ideologluğunu yaptığı Kadro Dergisi'ne taşımıştır. Burada Türk İnkılabının henüz ideolojinin oluşturulmadığı dile getirilerek takip edilmesi gereken yollar öneriliyordu. Bir başka deyişle bu hareket, bir gurup aydının, Türk İnkılabını evrensel temellere oturtma çabası olarak tanımlanabilir. Dergi, hükümete yönelik eleştirilerinin artışı 1934'de kapatılmıştır.

CUMHURİYETİN İLK YILLARINDA EKONOMİ POLİTİKALARI

Ulusal Ekonomiye Geçiş Dönemi (1923-1926)

İzmir İktisat Kongresinde alınan kararlar gereğince ilk ulusal ticaret bankamız Türkiye İş Bankası, ardından sanayi alanında kredi vermek üzere Sanayi ve Maadin Bankası faaliyete geçirilmiştir. Ancak ulusal ekonomiye geçiş olarak isimlendirilebilecek bu dönemin koşulları pek fazla atılım yapılabilmesine imkan bırakmamış, dolayısıyla ekonomik seferberliğin ilanı yani yeni bir yolun tutulması mecburi hale gelmiştir.

Devletçilik Dönemi (1930-1938)

Dünya ve Türkiye'nin içerisinde bulunduğu iktisadi buhran halini değerlendiren Atatürk ve yakın arkadaşları ülke için en uygun önlem olduğuna karar verdikleri "Devletçilik" eksenli ekonomi planını 1930 yılı itibarıyla uygulamaya koydular. Bu kapsamda 1931'de T.C. Merkez Bankası, 1933'te Sümerbank, Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1935'te Etibank ve aynı yıl Maden Teknik ve Arama Enstitüsü, 1938'de de Halk Bankası faaliyete geçirildi. Devletin kontrol ve varlığını ekonominin her alanında hissettirdiği bu dönemde yine her alanda planlı bir şekilde belirgin bir gelişim, ilerleme, kısacası top yekün bir kalkınma hedeflendi. Devlet

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

öncülüğünde planlı sanayileşme kapsamında ilan edilen Birinci Sanayi Planı'yla 1934-38 yılları arasını için bir sektör tasarı ve düzeni hedeflendi. Bu henüz uygulamadayken İkinci Plan'ın görüşülmesi için 1936'da Sanayi Kongresi tertiplendi. Ancak dünyanın ikinci kere savaşı hazırlıklarına başlaması bu olumlu havayı tersine çevirerek "İktisadi Savunma Planı"nın yürürlüğe girmesine neden oldu. Buna rağmen belirgin bir başarı elde edilmiş, birçok iktisadi kurum ve kuruluşun millileştirilmesi sağlanmış, ülke 17 sınaı kuruluşu ve büyük bir demiryolu ağına kavuşturulmuş, paranın değerinde istikrar sağlanmıştır.

SORU-CEVAP

SORU: 1924 ANAYASASININ TEMEL ÖZELLİKLERİ NELERDİR?

CEVAP: DEVLETİN CUMHURİYET VASFİNIN DEĞİŞTİRİLEMEYECEĞİNİ, BUNUN TEKLİF DAHİ EDİLEMEYECEĞİNİ İLK MADDE OLARAK ALAN YENİ ANAYASA, MİLLÎ EGEMENLİĞİ DEVLETİN VE SİSTEMİN TEMELİ OLARAK KABUL ETMİŞTİR. YASAMA VE YÜRÜTME KUVVETİNİ ELİNDE TUTAN MECLİS, YÜRÜTME FONKSİYONUNU HER ZAMAN DENETİMİ ALTINDA OLACAK BİR HÜKÜMETE VERMİŞTİR. YARGI MİLLET ADINA BAĞIMSIZ MAHKEMELERE VERİLMİŞTİR. ANAYASA KANUN KARŞISINDA EŞİTLİK İLKESİNİ ÖNE ÇIKARARAK DİN, VİCDAN, SÖZ, YAYIN, SEYAHAT ÇALIŞMA VE MÜLK EDİNME HÜRRİYETİ GİBİ KLASİK İNSAN HUKUKU ESASLARINI GARANTİ ALTINA ALMAKTADIR. ANAYASA, TÜRKİYE AHALİSİNE DİN VE İRK FARKI OLMAKSIZIN VATANDAŞLIK İTİBARIYLA TÜRK DENİR İBARESİYLE ATATÜRK'ÜN TÜRKİYE CUMHURİYETİ DEVLETİ'Nİ KURAN TÜRKİYE HALKINA TÜRK MİLLETİ DENİR TARİFİYLE UYUM İÇİNDE BİR KİMLİK OLUŞTURMUŞTUR. TÜRK İNKİLABININ GELİŞME SEYRİNE PARALEL OLARAK DEVLETİN DİNİ HUSUSU 1928'DE, TEMEL ÖZELLİKLERİ İSE 1937'DE ANAYASA'DAKİ YERİNİ ALACAKTIR.

#2

SORU: 1924 ANAYASASI İLE EĞİTİM ALANINDA NE GİBİ DEĞİŞİKLİKLER YAPILMIŞTIR?

CEVAP: İLKÖĞRETİMİN DEVLET OKULLARINDA PARASIZ VE MECBURİ OLUŞU 1924 TEŞKİLAT-I ESASİYE KANUNU'NDA DA YERİNİ ALMIŞ, 1924-1925 ÖĞRETİM YILINDA 5 YILA İNDİRİLEN İLKÖĞRETİM AYNI YIL KARMA HÂLE GETİRİLMİŞTİR.

#3

SORU: ÖĞRETMEN EKSİKLİĞİNİ GİDERMEK İÇİN ATILAN İLK ADIM NEDİR?

CEVAP: ÖĞRETMEN EKSİKLİĞİNİ GİDERMEK İÇİN MUSTAFA NECATİ BEY'İN BAKANLIĞI SIRASINDA GİRİŞİLEN FAALİYETLER ONUN ÖLÜMÜ VE 1929 DÜNYA İKTİSADİ BUHRANI İLE KESİNTİYE UĞRAMIŞTIR. SAFFET ARIKAN'IN BAKANLIĞI SIRASINDAKİ TESPİT VE ÖNERİLERİYLE ATATÜRK'ÜN DİREKTİFLERİYLE 1936'DA BAŞLATILAN EĞİTMEN KURSLARI VASITASIYLA ON YILDA 8543 ÖĞRETMEN YETİŞTİRİLEREK 6598 OKUL AÇILMIŞTIR. KÖYLERDE EĞİTİMİN GELİŞTİRİLMESİ İÇİN BAŞLATILAN BU PROJENİN BAŞARISI ÜZERİNE AÇILMAYA BAŞLANAN KÖY ÖĞRETMEN OKULLARI 1940'TA AÇILACAK OLAN KÖY ENSTİTÜLERİNİN DE İLHAM KAYNAĞI VE İLK ÖRNEĞİ OLACAKTIR.

#4

SORU: CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİ GELİŞTİRMEK ADINA NELER YAPILMIŞTIR?

CEVAP: MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM 1926'DAN İTİBAREN CUMHURİYETİN ÖNCELİKLİ KONULARI ARASINDA YER ALMIŞTIR. BİR YANDAN YABANCI UZMANLAR GÖREVLENDİRİLEREK ÜLKENİN İHTİYAÇLARI BELİRLENMEYE ÇALIŞILIRKEN ÇOK SAYIDA ÖĞRENCİ DE YURT DIŞINA GÖNDERİLMİŞTİR. TİCARET, SANAT, DİN, SAĞLIK, ENDÜSTRİ VE TEKNİK ALANLARDA AÇILAN OKULLARDA ÜLKENİN GENELLİKLE ARA ELEMAN İHTİYAÇLARININ KARŞILANMASI HEDEFLENMİŞTİR. 1933 YILINA KADAR VALİLİK VE BELEDİYELERİN SORUMLULUĞUNDA OLAN MESLEK VE SANAT OKULLARI BU TARİHTEN İTİBAREN MAARİF VEKÂLETİNİN İDARESİNE VERİLMİŞTİR.

#5

SORU: CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA DİNİ NİTELİKLİ EĞİTİM KURUMLARIYLA İLGİLİ OLARAK NE GİBİ GELİŞMELER YAŞANMIŞTIR?

CEVAP: MESLEK LİSELERİ OLARAK AÇILAN İMAM-HATİP OKULLARININ YÜKSEKÖĞRETİME GEÇİŞLERİ 1970'Lİ YILLARDAN İTİBAREN ÜLKE GÜNDEMİNİ SIKLIKLA İŞGAL EDEN BİR KONU OLDU. BİLİNDİĞİ ÜZERE TEVHİD-İ TEDRİSAT KANUNU GEREĞİ MEDRESELERİN

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ II

KAPATILMASI ÜZERİNE HÜKÜMET YİNE KANUNDA GÖRÜLEN DİNİ EĞİTİM KURUMLARINI HAYATA GEÇİRDİ. BU ÇERÇEVEDE DARÜLFÜNUN İÇİNDE BİR İLAHİYAT FAKÜLTESİ İLE ÜLKE GENELİNDE 29 İMAM VE HATİP OKULU AÇILMIŞTIR. FAKAT DEVLET BENİMSEDİĞİ LAİKLİK ANLAYIŞI GEREĞİ BU OKULLARA YAPTIĞI MADDİ DESTEĞİ 1928'DE ÇEKTI. OKULLARIN İHTİYACINI KARŞILAYACAK MADDİ DESTEK TOPLUMSAL OLARAK DA SAĞLANAMADIĞI İÇİN BÜYÜK SIKINTI YAŞAYAN OKULLAR 1931-32 DÖNEMİNDE ÖĞRENCİ YOKLUĞUNDAN KAPANDI. İLAHİYAT FAKÜLTESİNİN DE 1933 ÜNİVERSİTE REFORMU İLE İSLAM İNCELEMELERİ ENSTİTÜSÜNE DÖNÜŞTÜRÜLMESİNDEN SONRA ÜLKEDE DİN EĞİTİMİ VEREN KURUM KALMADIĞI GİBİ DİN DERSİ DE AYNI ANLAYIŞLA 1927'DE ORTAOKUL, 1930'DA İLKOKULLARIN PROGRAMLARINDAN ÇIKARILMIŞTIR. SADECE BEŞİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN VELİLERİNİN İSTEMESİ HÂLİNDE HAFTADA BİR DERS VERİLMESİ SÖZ KONUSU OLMUŞTUR.

#6

SORU: CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA İLK ÜNİVERSİTENİN KURULUŞU NASIL GERÇEKLEŞMİŞTİR?

CEVAP: OSMANLI DEVLETİ'NDEN DEVRALINAN EN YÜKSEK EĞİTİM KURUMU DARÜLFÜNUNDUR. MİLLÎ MÜCADELE SIRASINDA TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİNE DESTEK VEREN, MUSTAFA KEMAL PAŞA'YA VE İSMET PAŞA'YA FAHRİ DOKTORA VEREN DARÜLFÜNUN 'UN ÜLKEDE GERÇEKLEŞTİRİLEN SİYASİ VE SOSYAL DÜZENLEMELERDE DESTEK VERMEMESİ, ADETA TARAFSIZ KALMASI KURUMU İDARİ VE İLMÎ MANADA YETERSİZLİKLE ELEŞTİRENLERİN YANINA SİYASİLERİ DE KATMIŞTIR. 1932'DE GETİRİLEN PROF. ALBERT MALCHE'İN HAZIRLADIĞI RAPOR DOĞRULTUSUNDA KÖKLÜ REFORMA İHTİYAÇ DUYULARAK 1933 YILINDA 2252 SAYILI KANUNLA DARÜLFÜNUN KAPATILDI VE İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ KURULDU. BU DÜZENLEME İLE MEVCUT ÖĞRETİM KADROSUNDAN 71'İ PROFESÖR OLMAK ÜZERE 157 AKADEMİSYEN ÇIKARILMIŞTIR. TIP, HUKUK, FEN VE EDEBİYAT FAKÜLTELERİNDEN VE BUNLARA BAĞLI ÇOK SAYIDA ARAŞTIRMA VE İNCELEME ENSTİTÜLERİNDEN OLUŞAN YENİ ÜNİVERSİTENİN 180 KİŞİLİK KADROSUNDA 42 DE YABANCI BİLİM ADAMINA GÖREV VERİLMİŞTİ. EDEBİYAT FAKÜLTESİNE

BAĞLANAN YABANCI DİLLER MEKTEBİ, İSLAM TEDKİKLERİ ENSTİTÜSÜ, TÜRK İNKILAP ENSTİTÜSÜ, COĞRAFYA ENSTİTÜSÜ, TÜRK ARKEOLOJİ ENSTİTÜSÜ, HUKUK FAKÜLTESİNE BAĞLI, MİLLÎ İKTİSAT VE İÇTİMAİYAT ENSTİTÜSÜ GİBİ ARAŞTIRMA KURUMLARI VASITASIYLA TÜRK İNKILABININ İDEOLOJİSİNİN YAPILACAĞI BEKLENTİLERİ SESLENDİRİLMİŞTİR.

#7

SORU: CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA DİL-TARİH VE COĞRAFYA FAKÜLTE 'SİNİN KURULUŞU NASIL GERÇEKLEŞMİŞTİR?

CEVAP: ÜNİVERSİTE REFORMUNA PARALEL OLARAK ANKARA'DA 1936'DA DİL VE TARİH-COĞRAFYA FAKÜLTESİ KURULMUŞTUR. FAKÜLTE ATATÜRK'ÜN SÖZ KONUSU ALANLARDAKİ BÜYÜK DESTEĞİYLE GELİŞEN BİLİMSSEL ARAŞTIRMA VE YAYINLAR VASITASIYLA TOPLUM BİLİNCİNE BÜYÜK KATKILAR SAĞLAMİŞTIR. BU FAKÜLTE 1930'LU YILLARDA YİNE ANKARA'DA KURULAN ZİRAAT, TABİİ İLİMLER FAKÜLTELERİYLE ANKARA ÜNİVERSİTESİNİN TEMELİNİ OLUŞTURACAKTIR.

#8

SORU: İDARİ, SİYASİ VE KÜLTÜREL ANLAMDA TÜRK TARİHİNDE SON DERECE ÖNEMLİ BİR DEĞİŞİM VE DÖNÜŞÜME İŞARET EDEN ESASLAR NELERDİR?

CEVAP: • MENSUBU OLMAKLA MUTLULUK DUYDUĞUMUZ İSLAM DİNİNİ SİYASETİ HAYATIN BİR PARÇASI OLMAKTAN KURTARMAK GELMEKTEYDİ. KUTSAL İNANÇ VE VİCDANİ DUYGULARIN HER ZAMAN FARKLI ŞEKİLLERDE ORTAYA ÇIKAN KİŞİSEL VE SİYASAL ÇIKARLARA ALET EDİLMESİNİN ÖNÜNE GEÇİLMELİYDİ. MİLLETİN SAADETİ BUNA BAĞLIYDI. • ÜLKE HAYATINDA ORDUYU SİYASETTEN AYIRMAK İLKESİ CUMHURİYETİN DAİMA DİKKATE ALDIĞI VE ALACAĞI BİR ESASTIR. ORDULAR VATANIN GÜVENİLİR BEKÇİSİ OLARAK MİLLETİN SAYGI DUYDUĞU GERÇEK İŞİNDE KUVVETLİ OLACAKTIR. • DÜNYA GÖRÜŞÜNDE DEĞİŞİM ZORUNLUDUR. YAŞANAN BÜTÜN BU DEĞİŞİMİN TABİİ VE ZORUNLU NETİCESİ OLARAK TOPLUM HAYATINI DÜZENLEYECEK BÜTÜN KANUNLARIN İLHAMINI HAYATTA ALACAKTIR. TOPLUMUN İHTİYAÇLARININ DEĞİŞMESİ VE GELİŞMESİYLE PARALEL OLARAK KANUNLAR

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ II

DA DEĞİŞECEK VE GELİŞECEKTİR. • TOPLUMUN SOSYAL YAPI ÇİMENTOSU OLARAK MİLLETİN FERTLERİNİ BİRBİRİNE BAĞLAYAN ORTAK DEĞER OLAN DİNİ VE MEZHEBİ İLİŞKİ YERİNE TÜRK MİLLİYETİ BAĞI ESAS ALINMIŞTIR.

#9

SORU: SALTANAT VE HİLAFAFETİN KALDIRILMASININ ARDINDAN TÜRK HÜKÜMETİNİN ALDIĞI TEDBİRLER NELERDİR?

CEVAP: • ATILAN ADIMLARIN MUHAFAZASI İÇİN BELLİ BİR SÜRE ANCAK KONTROLLÜ MUHALEFETE İZİN VERİLEBİLECEĞİNİ GÖSTERMİŞ, • ASKERİ ZAFERDEN SONRA MUTLAKA EĞİTİM, İKTİSAT VE KÜLTÜR ALANINDA YENİLİKLERLE KAZANIMLARIN TAKVİYESİNİ HEDEFLEMİŞTİR. • HEDEFE MÜMKÜN OLAN EN KISA SÜREDE ULAŞMAK İÇİN, DEĞİŞİMİN MOTOR GÜCÜ OLAN MECLİSİN KONTROL EDİLİP YÖNLENDİRİLMESİ VE HALKIN EN ÖNEMLİ DİNAMİKLERİNDEN DİNİN KONTROLÜNDEN VAZGEÇİLMEMESİ LÜZUMLU GÖRÜLMÜŞTÜR. • MUHALİFLERİN DİNİ SUİSTİMALİNE KARŞI DİNİ METİNLERİN VE İBADETİN TÜRKÇELEŞTİRİLEREK İNSANLARIN DİNLERİNİ ANLAMASININ GEREKLİLİĞİNE İŞARET EDİLMİŞTİR. • İNKILABIN TEMELLERİNDEN EN ÖNEMLİSİNİ OLUŞTURAN HUKUK ANLAYIŞINDA DA DEĞİŞİM GERÇEKLEŞTİRİLMİŞTİR. BU DEĞİŞİM YALNIZCA YENİ BİR KANUN İTHAL ETMEKTEN ÇOK DAHA FAZLA VE ŞÜMULLÜ BİR TARZDA PLANLANMIŞTIR. ANKARA HUKUK MEKTEBİ'NİN AÇILIŞI İLE SADECE GÖRÜNÜŞ VE ŞEKİL DEĞİL AKIL VE ANLAYIŞ BAKIMINDAN, KANUNLAR VE HUKUK ADAMLARIYLA MEVCUT KAZANIMLARI İZAH EDECEK VE MÜDAFAA EDECEK TEDBİRLER ALINMAYA ÇALIŞILMIŞTIR. YENİ HUKUK ANLAYIŞINI OLUŞTURACAK HUKUKÇULARIN YETİŞTİRİLMESİ MİLLİ BÜNYEYE UYGUN DÜZENLEMELER İÇİN ESAS OLUŞTURACAKTI.

#10

SORU: TÜRK HÜKÜMETİ MİLLİ MÜCADELE DÖNEMİNDE EKONOMİYLE İLGİLİ HANGİ ÇALIŞMALARI YAPMIŞTIR?

CEVAP: 17 ŞUBAT-4 MART 1923 TARİHLERİ ARASINDA İZMİR'DE GERÇEKLEŞTİRİLEN TÜRKİYE İKTİSAT KONGRESİ'NDE TÜRKİYE DEVLETİNİN UYGULAYACAĞI EKONOMİK MODEL TESPİT EDİLMEMEYE ÇALIŞILMIŞTIR.

ÜLKENİN HER YERİNDEN VE EKONOMİK HAYATIN HER SAHASINDAN TEMSİLCİLER HALKIN TEMSİLCİLERİ OLARAK GÖRÜLMÜŞ, HALKIN SESİ HAKKIN SESİDİR ANLAYIŞI İLE GERÇEKTEN MİLLÎ VE MİLLETİN DESTEK VERECEĞİ BİR PROGRAM YAPILMAYA ÇALIŞILMIŞTIR. BURADA KABUL EDİLEN MİSAK-I İKTİSADİ İLE DE EKONOMİK KALKINMA SÜRECİNDE TOPLUMUN ÜSTLENMESİ BEKLENEN ÜRETİCİ, YAPICI ROL ORTAYA KONMUŞTUR.

#11

SORU: MİSAK-I İKTİSADİ KARARLARI NELERDEN OLUŞMAKTADIR?

CEVAP: • TÜRKİYE HALKI TAHRİBAT YAPMAZ İMAR EDER. • TÜRKİYE HALKI VAKİT, SERVET VE İTHALATTA İSRAF YAPMAZ, KULLANDIĞINI KENDİ ÜRETİR. • TÜRKİYE HALKI HIRSIZLIK, YALANCILIK VE TEMBELLİĞE DÜŞMANDIR, FAYDALI YENİLİKLERİ SEVEREK KABUL EDER, MUKADDESATINA, VATANINA KARŞI OLANLARDAN NEFRET EDER. • TÜRKLER HER YERDE HAYATINI KAZANACAK ŞEKİLDE YETİŞİR, İRFAN VE MARİFET AŞIĞIDIR. • TAASSUPTAN UZAK DİNDARÂNE BİR SAĞLAMLIK ESASTIR. KANDİLİ AYNI ZAMANDA KİTAP BAYRAMI OLARAK BİLİR VE DEĞERLENDİRİR. • TÜRK SERBEST ÇALIŞMAYI TERCİH EDER, TEKELCİLİĞE KARŞIDIR. • TÜRKİYE HALKI ORMANLARINI EVLADI GİBİ SEVER, ORMAN YETİŞTİRİP MADENLERİNİ KENDİ İŞLETİR. • SAĞLIKLI BİR ÇOĞALMA İLK TERCİH OLMALIDIR. SAĞLIĞI KORUMAK, SPOR YAPMAK, HAYVANLARI SEVMEK, CİNSLERİNİ GELİŞTİRMEK VE ÇOĞALTMAK İÇİN ÇALIŞIR. • TÜRK HALKI YABANCI SERMAYE DÜŞMANI DEĞİLDİR. KENDİ DİLİ VE KANUNUNU KULLANMAYAN MÜESSESELERLE ÇALIŞMAZ. • İLİM VE SANAT HAYATINI YENİLİK ESASI ÜZERİNE TESİS EDER. • MESLEK VE SANAT ERBABI BİRLİKLER OLUŞTURARAK DAYANIŞMA YAPAR. • TÜRK AİLELERİ ÇOCUKLARINI MİSAK-I İKTİSADA GÖRE YETİŞTİRİR. • TÜRKİYE HALKI, MİLLÎ HÂKİMİYET ESASINDAN VAZGEÇMEZ. • TÜRKİYE DÜNYANIN, BARIŞ, GELİŞMESİ İÇİN TEMEL BİR UNSURDUR.

#12

SORU: ATATÜRK'ÜN İLK YURT GEZİLERİNİN TEMEL AMACI NEDİR?

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ II

CEVAP: CUMHURBAŞKANI GAZİ MUSTAFA KEMAL ATATÜRK YUKARIDA İŞARET EDİLEN SİYASİ, İDARİ, EKONOMİK VE SOSYAL DEĞİŞİM VE DÖNÜŞÜMÜ BİR NUMARALI MUHATABI OLAN HALKA ANLATMAK, BENİMSETMEK VE YÖNETİCİLERİYLE BİRLİKTE YÜRÜMESİNİ SAĞLAMAK İÇİN ÜLKENİN HER YANINA GEZİLER YAPMIŞTIR. 1925 ŞAPKA KANUNU ÖNCESİ YAPILAN KASTAMONU GEZİSİ; YENİ TÜRK ALFABESİNİ HALKA TANITMAK VE BENİMSETMEK İÇİN 23 AĞUSTOS 1928'DE TEKİRDAĞ'A AKABİNDE MUDANYA'DAN BAŞLAYARAK BURSA, ÇANAKKALE, SİNOP, SAMSUN, AMASYA, TOKAT, SİVAS, ŞARKIŞLA, KAYSERİ VE NİHAYET ANKARA'YA KADAR UZANAN GEZİLER BU KABİLDENDİR. GİRİŞİLECEK BİR İNKILAP HAREKETİNİ HALKA DOĞRUDAN TANITMAK İÇİN, YA DA EKONOMİK VE KÜLTÜREL UYGULAMALARIN NASIL KARŞILANDIĞINI GÖRMEK HALKIN MEVCUT DURUMUNU YERİNDE GÖRMEK İÇİN YAPILAN BU GEZİLERİN 1923 YILI BAŞINDAN 17 MAYIS 1938'E KADAR PEK ÇOK İLE DEFALARCA OLMAK ÜZERE GERÇEKLEŞTİRİLDİĞİNİ SÖYLEYEBİLİRİZ. GEZİLERİN BAZI İLLERE BİRÇOK DEFALAR OLMAK KAYDIYLA TOPLAMDA 170 CİVARINDA OLDUĞUNU SÖYLEMEK MÜMKÜN GÖRÜNMEKTEDİR. ATATÜRK, BU GEZİLERDE TRAKYA'DAN DOĞU ANADOLU'YA, KARADENİZ'E AKDENİZ BÖLGESİ'NE, EGE BÖLGESİ'NE VE ORTA ANADOLU'YA GİDEREK HALKA DÜŞÜNCELERİNİ, BEKLENTİLERİNİ, ÇAĞDAŞ VE REFAH İÇİNDE YAŞAMAK İÇİN YAPILMASI GEREKENLERİ ANLATMIŞTIR.

#13

SORU: TERAKKİPERVER CUMHURİYET FİRKASININ KURULUŞU NASIL GERÇEKLEŞMİŞTİR?

CEVAP: MECLİS'TE MUSTAFA KEMAL PAŞA'NIN HAZIRLADIĞI MÜDAFAA-İ HUKUK LİSTESİNDEN SEÇİLMEKLE BİRLİKTE GEREK SALTANATIN GEREKSE HİLAFETİN KALDIRILMASI SÜRECİNDE RAHATSIZLIKLARINI DİLE GETİREN BELLİ BİR KESİM VARDI. 1924 TEŞKİLAT-I ESASİYE KANUNU GÖRÜŞMELERİ SIRASINDA CUMHURBAŞKANININ YETKİLERİ KONUSU ETRAFINDA YOĞUNLAŞAN VE YAYGINLAŞAN MUHALEFET İKİNCİ DÖNEMİN İKİNCİ TOPLANTI YILINDA BAŞTA MÜBADELE, İMAR VE İSKÂN VE OKULLAR KONUSUNDA HÜKÜMETİ ZORLAYACAK DÜZEYE GELMİŞTİR. BU ARADA KAZIM KARABEKİR, ALİ FUAT CEBESÖY GİBİ HEM ORDU MÜFETTİŞİ HEM DE MİLLETVEKİLİ OLAN ŞAHSİYETLER ORDU

MÜFETTİŞLİĞİNDEN İSTİFA EDEREK MECLİS ÇALIŞMALARINA KATILMAK İSTEDİLER. MUSTAFA KEMAL PAŞA BUNU KENDİSİNE KARŞI BİR SENEDEN BERİ ORDULAR ARASINDA ÇALIŞARAK HAZIRLANAN KOMPLONUN SON ADIMI OLARAK DEĞERLENDİRİP AYNI KONUMDA BULUNAN ORDU ÜST DÜZEY YÖNETİCİLERİNİN MİLLETVEKİLLİĞİNDEN AYRILMALARINI İSTEDİ. BÖYLECE ORDU İLE SİYASETİ BİRBİRİNDEN AYIRMA İŞİ DE TAMAMLANMIŞ OLACAKTI. MUHALEFET 17 KASIM 1924 TARİHİNDE KAZIM KARABEKİR PAŞA'NIN BAŞKANLIĞINDA TERAKKİPERVER CUMHURİYET FİRKASI OLARAK RESMİLEŞTİ. ALİ FUAT (CEBESÖY), REFET (BELE), CAFER TAYYAR (EĞİLMEZ) PAŞALAR, RAUF (ORBAY), DR. ADNAN ADIVAR, FERİDUN FİKRİ (DÜŞÜNSEL), HALİS TURGUT (TARIKAHYA) BEY GİBİ TANINMIŞ KİŞİLER DE KURUCU OLARAK PARTİDE YER ALIYORLARDI.

#14

SORU: ŞEYH SAİT İSYANININ SEBEPLERİ NELERDİR?

CEVAP: İSYANI DİNİ, MİLLÎ VE CUMHURİYET KARŞITI OLARAK NİTELEYEN İNGİLİZ DİPLOMATLAR, İSYANCILARIN SULTAN ABDÜLHAMİD'İN BEYRUT'TA SÜRGÜNDE BULUNAN OĞLU SELİM EFENDİ'NİN KÜRT HAREKETİNİN BAŞINA GETİRİLECEĞİ SÖYLENTİSİNİN YAYGINLIĞINA İŞARET ETMEKTEYDİLER. İSYANCILAR, HÜKÜMETİN BÖLGE İNSANLARINI KATLEDECEĞİ, YAPILAN DÜZENLEMELERLE DİNİN ELDEN GİTTİĞİ PROPAGANDASI YAPMIŞLARDIR. İSYANCILAR, KENDİLERİNİN KÜRDİSTAN'DA HÜKÜMET KURACAKLARINI, ESKİ SİSTEMİ, HİLAFET VE SALTANATI GERİ GETİRECEKLERİNİ VAAT ETMİŞLER, MAHVOLMAYA DOĞRU GÖTÜRÜLEN İSLAM'IN İHYASINA ŞEYH SAİT'İN CENAB-I HAK TARAFINDAN MEMUR EDİLDİĞİ İDDİALARIYLA EN HASSAS YERİNDEN YAKALADIKLARI SAF HALKI OLAYA DÂHİL ETMEYE ÇALIŞMIŞLARDIR.

#15

SORU: TAKRİR-İ SÜKÛN KANUNU İLE BERABER GELEN DÜZENLEMELER NELERDİR?

CEVAP: HÜKÜMETE REJİM VE İNKILAPLAR ALEYHİNDE HER TÜRLÜ KARŞI FAALİYETİ ENGELLEME YETKİSİ VEREN BU KANUN ÇERÇEVESİNDE SOSYAL YAPI DÜZENLEMELERİNİN HEMEN HEPSİ

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ II

GERÇEKLEŞTİRİLMİŞTİR. TEKKE VE ZAVİYELERİN KAPATILMASI, ŞAPKA İNKILABI, MEDENİ KANUN BAŞTA OLMAK ÜZERE HUKUK ALANINDAKİ YENİLİKLER, HARF İNKILABI BU MEYANDA SAYILABİLİR.

#16

SORU: HALKEVLERİNİN AÇILIŞ SEBEPLERİ NELERDİR?

CEVAP: CUMHURİYET KAZANIMLARININ HALKA AKTARILMASI KADAR TOPLUMUN KÜLTÜR DÜZEYİNİN YÜKSELTİLMESİ DE ÖNEMLİ BİR İHTİYAÇ OLARAK DEĞERLENDİRİLMİŞTİR. TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLK ÇAĞLARDAN BERİ BİRÇOK MEDENİYETİN GELİŞTİĞİ BİR COĞRAFYA ÜZERİNDEYDİ. ANADOLU'DA ESKİ MEDENİYETLERDEN KALMA ÇOK SAYIDA TARİHİ DEĞERE SAHİP ESER VARDI. BUNLARIN KORUNMASI, MEYDANA ÇIKARILMASI VE GELECEK NESİLLERE AKTARILMASI İÇİN SİSTEMLİ ÇALIŞAN ÜLKE SATHINA YAYILMIŞ BİR TEŞKİLATIN GEREKLİLİĞİ HİSSEDİLMEKTEYDİ. OSMANLI DÖNEMİNDE ANADOLU'DAKİ TARİHİ KIYMETİ OLAN PEK ÇOK ESERİN YAĞMA EDİLEREK YURT DIŞINA KAÇIRILDIĞI BİLİNER BİR GERÇEKTİR. AYRICA SANATI GELİŞTİRMEK, SANATKÂRI HİMAYE ALTINA ALMAK, SAĞLIKLI VE GÜRBÜZ NESİLLER YETİŞTİRMEK, KÖYLE ŞEHİR ARASINDAKİ KÜLTÜREL VE EKONOMİK FARKLILIKLARI GİDERMEK, HALKI HURAFELERDEN KURTARIP ONLARI MODERN BİR ZİHNİYETLE YETİŞTİRMEK, YENİ REJİM İÇİN TEHDİT UNSURU OLABİLECEK BAZI DÜŞÜNCELERİN GELİŞME OLANAĞI BULDUĞU ÇEŞİTLİ SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİNİ KONTROL ALTINDA TUTMAK GİBİ HUSUSLARI DA HALKEVLERİNİN KURULUŞ SEBEPLERİ ARASINDA SAYMAK MÜMKÜNDÜR.

#17

SORU: DİL, EDEBİYAT, TARİH ŞUBESİNİN GÖREVLERİ NELERDİR?

CEVAP: MUHİTİN GENEL BİLGİSİNİ YÜKSELTMEYE YARAYACAK KONULARDA SOHBETLER VE KONFERANSLAR DÜZENLEMEK, TÜRK DİLİNİN BUGÜNKÜ YAZI VE EDEBİYATTA KULLANILMAYAN FAKAT HALK ARASINDA YAŞAYAN KELİMELERİ, TERİMLERİ İLE ESKİ MİLLÎ MASALLARI, ATASÖZLERİNİ, ARAŞTIRIP TOPLAMAK, ANANE VE ÂDETLERİ İNCELEMEK, DERGİ ÇIKARARAK VEYA ÇIKARILMAKTA OLAN

DERGİLER ARACILIĞIYLA YUKARIDA BELİRTİLEN ÇALIŞMALARI YAYIMLAMAK, YENİ YETİŞEN GENÇLER ARASINDA YETENEKLİ OLANLARI DESTEKLEMEK VE ONLARIN İLERLEMELERİ İÇİN GEREKLİ ÇARELERİ ARAMAK BU ŞUBENİN GÖREVLERİ ARASINDADIR.

#18

SORU: TEMSİL ŞUBESİNİN AÇILIŞ AMAÇLARI NELERDİR?

CEVAP: TİYATRO SANATINA HEVES VE YETENEĞİ OLAN KADIN VE ERKEK ÜYELERDEN BİR TEMSİL GRUBU OLUŞTURMAK, UMUMİ İDARE HEYETİNCE TERCİH EDİLECEK VEYA YENİDEN TEKLİF ETTİRİLECEK PİYESLER TEMSİL ETTİRMEK TEMSİL ŞUBESİNİN GÖREVLERİ ARASINDA YER ALMAKTADIR.

#19

SORU: HALK DERSHANELERİ VE KURSLAR ŞUBESİNİN AÇILIŞ AMACI NELERDİR?

CEVAP: BU ŞUBE HER TÜRLÜ OKUMA-YAZMA VE YETİŞTİRME HAREKETLERİNİN İLERLEMESİNİ TEMİN VE HİMAYE EDER; OKUMA YAZMA ÖĞRETMEK, YABANCI DİL VE FEN DERSLERİ VERMEK, SANAT ÖĞRETMEK VE GÜNLÜK HAYAT BİLGİLERİNİ GELİŞTİRMEK İÇİN KURSLAR AÇAR; ÖZEL KURUMLARIN AÇTIĞI KURSLARA YARDIM EDER.

#20

SORU: KÖYCÜLÜK ŞUBESİNİN AÇILIŞ AMAÇLARI NELERDİR?

CEVAP: HALKA DOĞRU GİDİŞ POLİTİKALARININ EN ÖNEMLİ ARACI OLAN HALKEVLERİNİN EN ETKİN OLMASI BEKLENEN ŞUBESİDİR. KÖYLÜLERİN SİHHİ, MEDENİ, KÜLTÜREL GELİŞME VE İLERLEMESİNE, KÖYLÜ İLE ŞEHİRLİ ARASINDA KARŞILIKLI SEVGİ VE BAĞLILIK DUYGULARININ KUVVETLENMESİNE ÇALIŞMAK, ÇEVRE KÖYLERE GEZİLER DÜZENLEMEK, KÖYLÜYÜ OKUTMAYA ÇALIŞMAK, HASTA KÖYLÜLERİN ŞEHİR SAĞLIK MERKEZLERİNDE MUAYENE VE TEDAVİLERİNİ SAĞLAMAK, HARP MALULÜ KÖYLÜLERLE ŞEHİT KÖYLÜLERİN AİLE VE YETİMLERİNİ KORUMA VE BUNLARIN KASABADAKİ RESMÎ İŞLERİNİ

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

KOLAYLAŞTIRMAK BU ŞUBELERİN ASLÎ GÖREVLERİ ARASINDADIR.

#21

SORU: KADRO TEŞKİLATININ ORTAYA KOYMUŞ OLDUĞU TEMEL GÖRÜŞLER NELERDİR?

CEVAP: KADROKULAR, KAPİTALİZMİ VE SOSYALİZMİ REDDEDERKEN, ÜÇÜNCÜ VE ÖZGÜN BİR YOL OLARAK DEVLETÇİ ANLAYIŞI ÖNE SÜRÜYORLARDI. ANCAK DEVLETÇİLİĞE BİÇTİKLERİ ROL ATATÜRK'ÜN VE CHF'NİN TAKİP ETTİĞİ DEVLETÇİLİK İLKESİNDEN OLDUKÇA FARKLIYDI. TÜRKİYE'NİN 1930'LARDA UYGULADIĞI DEVLETÇİLİK, DEVLET ELİYLE MİLLÎ SANAYİNİN VE SERMAYEDARLARIN OLUŞUMUNU TEŞVİK ETMEYİ HEDEFLİYORDU. HEDEFE VARILDIĞINDA DEVLET, EKONOMİYE MÜDAHALEYİ BIRAKABİLİR VEYA GEVŞETEBİLİRDİ. KADROKULARA GÖRE DEVLETÇİLİK, BAŞLI BAŞINA BİR İDEOLOJİ HÂLİNDE YÜRÜRLÜĞE KONMALIYDI. DEVLETÇİLİK SÜREKLİ BİR YÖNETİM BİÇİMİ OLARAK TANIMLANMAKTA VE AMAÇLANMAKTADIR. BURADAN ANLAŞILACAĞI ÜZERE KADRO'NUN ÖNERDİĞİ DEVLETÇİLİK, SADECE EKONOMİK ALAN İLE SINIRLI OLMAYAN SİYASAL, TOPLUMSAL VE KÜLTÜREL YAŞAMA DAMGASINI VURACAK VE BELİRLEYECEK BİR DÜZENE İŞARET ETMEKTEYDİ.

#22

SORU: CUMHURİYETİN İLK YILLARINDA HALKIN DURUMU NASILDIR?

CEVAP: ANADOLU HALKI ARDI ARDINA GELEN BALKAN SAVAŞI, I. DÜNYA SAVAŞI VE KURTULUŞ SAVAŞI NEDENİYLE İNSANINI, HAYVANINI VE MALINI KAYBETMİŞ, YOKSUL VE ÇARESİZDİ. HALKIN %80'DEN FAZLASI GEÇİMİNİ TARIMA DAYALI FAALİYETLERDEN SAĞLAMAKTAYDI. ÜLKEDE YETİŞMİŞ İŞ GÜCÜ, DENEYİMLİ GİRİŞİMCİ, SERMAYE VE ALTYAPI OLMADIĞI GİBİ YOL GÖSTERECEK DÜZENLİ ÇALIŞAN KAMU KURUM VE KURULUŞLARI DA YOKTU.

#23

SORU: DEVLETÇİLİK DÖNEMİ NE ZAMANA BAŞLAMIŞTIR?

CEVAP: DÜNYANIN VE TÜRKİYE'NİN KARŞI KARŞIYA BULUNDUĞU İKTİSADİ SORUNLARI DEĞERLENDİREN ATATÜRK VE YAKIN ÇALIŞMA ARKADAŞLARI ÜLKENİN SOSYAL VE EKONOMİK YAPISINA UYGUN ÖNLEMLERİ 1930 YILININ BAŞINDAN İTİBAREN YÜRÜRLÜĞE KOYMAYA BAŞLADILAR. BAŞKA BİR DEYİŞLE DEVLETÇİLİK İN GEREĞİ OLAN EKONOMİK YASALAR VE KURUMLAR HAYATA GEÇİRİLDİ.

#24

SORU: SÜMERBANK VE ETİBANK'IN KURULUŞLARI NASIL GERÇEKLEŞMİŞTİR?

CEVAP: 1933'TE KURULAN SÜMERBANK, ATATÜRK'ÜN KÖŞE TAŞLARINI KOYDUĞU DEVLETÇİLİK İN TEMEL ÖGESİ VE SÜRÜKLEYİCİ KURUMU OLMUŞTUR. BUGÜNKÜ ANLAMDA BİR 'KALKINMA BANKASI' GİBİ KURULAN VE ÇALIŞAN SÜMERBANK, ÇAĞINI AŞAN TÜRKİYE'YE ÖZGÜ BİR BANKA MODELİYDİ. TAMAMI KAMUYA AİT 20 MİLYON SERMAYEYLA FAALİYETE GEÇEN BANKA, 4 SİNAİ İŞLETME, BİR SATIŞ MAĞAZASI VE İKİ BANKA ŞUBESİ DEVRALMIŞTI. SÜMERBANK'IN KAYNAK KULLANIMINDA VE FAALİYETLERİNDE ÖNCELİKLERİ NASIL BELİRLEYECEĞİ KURULUŞ YASASINDA AÇIKLANMIŞTI. ÖRNEĞİN HAM MADDESİ ÜLKE İÇİNDEN SAĞLANACAK SİNAİ YATIRIM PROJELERİNE BANKANIN ÖNCELİK VERMESİ ÖNGÖRÜLMÜŞTÜ. BİRİNCİ BEŞ YILLIK SANAYİ PLANI (1934-1938) UYGULAMAYA KONULDUKTAN SONRA DEVLETÇİLİĞİN TEMEL KURUM VE KURULUŞLARININ TAMAMLANMASINA DEVAM EDİLMİŞTİ. ÖZELLİKLE ENERJİ VE MADENCİLİK KONUSUNDAKİ ARAŞTIRMALARI VE İŞLETMELERİ DENETİM ALTINA ALMAK VE BİR MERKEZDEN YÖNETMEK İÇİN 1935 YILINDA 20 MİLYON SERMAYEYLA ETİBANK KURULDU. YABANCI SERMAYENİN ELİNDE BULUNAN ERGANİ- MURGUL BAKIR VE DİVRİĞİ DEMİR İŞLETMELERİ ETİBANK TARAFINDAN SATIN ALINDI. ARDINDAN EREĞLİ KÖMÜR İŞLETMELERİ DE BANKAYA DEVREDİLDİ.

#25

SORU: CUMHURİYETİN İLK YILLARINDAKİ SANAYİLEŞME HAREKETİ NASIL İLERLEMİŞTİR?

CEVAP: ÜLKEDE MEVCUT DEMİRYOLLARININ SATIN ALINARAK MİLLİLEŞTİRİLMESİ, YENİLERİNİN YAPILMASI, ZİRAAT (BURSA,

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

ANKARA, GİRESUN), ŞEKER (ALPULLU, UŞAK, TURHAL, ESKİŞEHİR) VE MADEN (ERGANİ, KARABÜK, MURGUL, DİVRİĞİ, ELAZIĞ, ZONGULDAK, KEÇİBORLU) SANAYİSİNDEKİ GELİŞMELERE PARALEL OLARAK DOKUMA SEKTÖRÜNDE (ADANA, GAZİANTEP, KAYSERİ, İSTANBUL, BURSA, NAZİLLİ, MALATYA, KONYA EREĞLİSİ) AÇILAN FABRİKALAR İLE ÜLKE İHTİYACININ YERLİ ÜRETİMDEN KARŞILANMASINDA ÖNEMLİ MESAFELER ALINMIŞTIR. KAYSERİ'DE AÇILAN UÇAK VE MOTOR FABRİKASINDA YABANCI LİSANS İLE BAŞLAYAN ÇALIŞMALAR HAVACILIK SEKTÖRÜNDEKİ İLK ADIMLAR OLARAK DEĞER KAZANMIŞTIR.

#26

SORU:

Yeni Türk Devleti Millî Mücadele zamanında hangi kanunu izlemekteydi?

CEVAP:

23 Nisan 1920 tarihinde filen kurulan Yeni Türk Devleti'nin Millî Mücadele'yi yürüttüğü sırada kabul ettiği Teşkilât-ı Esasiye Kanunu, adım adım gerçekleştirilmeye çalışılan devlet yapısının ana ilkelerini ortaya koymaktaydı. 23 maddelik özet Anayasa'nın, temelleri ile çelişmeyen Osmanlı Kanun-ı Esasisinin maddelerini de yürürlükte addetmesi, bu Anayasa'nın geçiş dönemi ihtiyacını karşılamayı amaçladığının da göstergesiydi.

#27

SORU:

Eğitim kursları hangi amaçla açılmıştır?

CEVAP:

1936 yılında Millî Eğitim Bakanı Saffet Arıkan döneminde köy okullarına öğretmen yetiştirmek amacıyla açılan kurslardır. Askerliğini erbaş olarak yapan ve okuma yazma öğrenen köy çocukları sekiz aylık bir eğitimden sonra az nüfuslu köylere öğretmen olarak atanıyorlardı.

#28

SORU:

"Vatandaş İçin Medeni Bilgiler" kim tarafından hazırlanmıştır?

CEVAP:

Mustafa Kemal Atatürk'ün manevi kızı Afet İnan ve Cumhurbaşkanlığı umumi

kâtabi Tevfik Bıyıklıoğlu'nun yardımlarıyla hazırlattığı, devlet, demokrasi ve vatandaşlık gibi temel hususlardaki görüşlerini yansıttığı, okullarda gençlere vatandaşlık bilgisi vermek üzere hazırlanan ders kitabı.

#29

SORU:

İdari, siyasi ve kültürel anlamda Türk tarihinde son derece önemli bir değişim ve dönüşüme işaret eden esaslar nelerdir?

CEVAP:

1. Mensubu olmakla mutluluk duyduğumuz İslam dinini siyaseti hayatın bir parçası olmaktan kurtarmak gelmekteydi. Kutsal inanç ve vicdani duyguların her zaman farklı şekillerde ortaya çıkan kişisel ve siyasal çıkarlara alet edilmesinin önüne geçilmeliydi. Milletın saadeti buna bağlıydı.
2. Ülke hayatında orduyu siyasetten ayırmak ilkesi cumhuriyetin daima dikkate aldığı ve alacağı bir esastır. Ordular vatanın güvenilir bekçisi olarak milletin saygı duyduğu gerçek işinde kuvvetli olacaktır.
3. Dünya görüşünde değişim zorunludur. Yaşanan bütün bu değişimin tabii ve zorunlu neticesi olarak toplum hayatını düzenleyecek bütün kanunların ilhamını hayatta alacaktır. Toplumun ihtiyaçlarının değişmesi ve gelişmesiyle paralel olarak kanunlar da değişecek ve gelişecektir.
4. Toplumun sosyal yapı çimentosu olarak milletin fertlerini birbirine bağlayan ortak değer olan dinî ve mezhebî ilişki yerine Türk milliyeti bağı esas alınmıştır.

#30

SORU:

Türkiye İktisat Kongresi hangi amaçla yapılmıştır?

CEVAP:

Türkiye İktisat Kongresi: 17 Şubat-4 Mart 1923 tarihleri arasında askerî başarıların nasıl ekonomik bağımsızlıkla taçlandırılabilceğini görüşmek üzere çiftçi, tüccar, sanayici, işçi, amele, bürokrat, asker gibi toplumun her kesiminden 1135 delegenin katılımı ile yapılmıştır.

#31

SORU:

İktisadi yemin ile ortaya konan esaslar nelerdir?

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

CEVAP:

1. Türkiye halkı tahribat yapmaz imar eder.
2. Türkiye halkı vakit, servet ve ithalatta israf yapmaz, kullandığını kendi üretir.
3. Türkiye halkı hırsızlık, yalancılık ve tembelliğe düşmandır, faydalı yenilikleri severek kabul eder, mukaddesatına, vatanına karşı olanlardan nefret eder.
4. Türkler her yerde hayatını kazanacak şekilde yetişir, irfan ve marifet aşığıdır.
5. Taassuptan uzak dindarâne bir sağlamlık esastır. Kandili aynı zamanda kitap bayramı olarak bilir ve değerlendirir.
6. Türk serbest çalışmayı tercih eder, tekelciliğe karşıdır.
7. Türkiye halkı ormanlarını evladı gibi sever, orman yetiştirip madenlerini kendi işletir.
8. Sağlıklı bir çoğalma ilk tercih olmalıdır. Sağlığı korumak, spor yapmak, hayvanları sevmek, cinslerini geliştirmek ve çoğaltmak için çalışır.
9. Türk halkı yabancı sermaye düşmanı değildir. Kendi dili ve kanununu kullanmayan müesseselerle çalışmaz.
10. İlim ve sanat hayatını yenilik esası üzerine tesis eder.
11. Meslek ve sanat erbabı birlikler oluşturarak dayanışma yapar.
12. Türk aileleri çocuklarını misak-ı iktisada göre yetiştirir.
13. Türkiye halkı, millî hâkimiyet esasından vazgeçmez.
14. Türkiye dünyanın, barış, gelişmesi için temel bir unsurdur

#32

SORU:

Atatürk yurt gezilerine neden çıkmıştır?

CEVAP:

1925 Şapka Kanunu öncesi yapılan Kastamonu gezisi; yeni Türk alfabesini halka tanıtmak ve benimsetmek için 23 Ağustos 1928'de Tekirdağ'a akabinde Mudanya'dan başlayarak Bursa, Çanakkale, Sinop, Samsun, Amasya, Tokat, Sivas, Şarkışla, Kayseri ve nihayet Ankara'ya kadar uzanan geziler bu kabildendir. Girişilecek bir inkılap hareketini halka doğrudan tanıtmak için, ya da ekonomik ve kültürel uygulamaların nasıl karşılandığını görmek halkın mevcut durumunu yerinde görmek için yapılmışlardır.

#33

SORU:

"Atatürk elde edilen zaferi bütün millete mâl etmek suretiyle sahiplenmesini, dolayısıyla kendisinden sonra da, nesiller sonrasında da cumhuriyeti yaşatmak düşüncesindeydi." Atatürk tarafından söylenen hangi sözler verilen bilgiyi destekler?

CEVAP:

Atatürk'ün bu yaklaşımını iki örnekle izah etmek faydalı olacaktır: Barış döneminde yapılacaklar hakkında halkla temas etmek için gittiği İzmir'de, 27 Ocak 1923 tarihinde Hükûmet konağında halk temsilcilerine yaptığı sohbette zaferin kendisine mal edilmek istenmesi üzerine söylediği şu sözler bu anlayışını açıkça göstermektedir: "Bilhassa milletin ve kahraman ordumuzun elde ettiği başarının benim şahsımda temsil edilmiş görmekten dolayı hassaten teşekkür ederim. Fakat bir noktayı kaydetmek mecburiyetindeyim. Ve bunu gayet ehemmiyetli olarak arz ederim ki, bütün bu başarı yalnız benim eserim değildir ve olamaz. Bütün başarı bütün milletin azim ve imanı ile işbirliği yapması neticesidir. Kahraman milletimizin ve güzide ordumuzun elde ettiği zafer ve başarıdır. Başarının asıl sahibini işaret ettikten sonra şahsileştirilmemesi gereğinin de altını çizen Atatürk: "Efendiler, bir millet, bir memleket için kurtuluş ve başarı istiyorsak bunu yalnız bir şahıstan hiçbir vakit talep etmemeliyiz. Herhangi bir şahsın başarısı demek o milletin başarısı demektir. Bir milletin muvaffakiyeti demek mutlaka milletin bütün kuvvetlerinin bir yönde toplanmasıyla mümkündür. Netice itibarıyla elde ettiğimiz başarı milletin güçlerini birleştirerek çalışmasından kaynaklanmıştır. Eğer gelecekte de aynı başarıları elde etmek istiyorsak aynı esasa dayanmalıyız. Çünkü ancak bu şekilde başarılı olunabilir" diyerek bundan sonra da bu anlayışa sahip çıkılmasını isteyecektir.

#34

SORU:

Atatürk'ün yaptığı yurt gezilerinin işlevleri nedir?

CEVAP:

Bu gezilerin çok yönlü işlevlerini:

- Devlet yöneticileri ile halkı kaynaştırarak devlet halk bütünleşmesini sağlamak,
- Halkın sıkıntıları ve beklentilerini yerinde görmek, ilk ağızdan dinlemek,
- Halka, yöneticilerinin onunla bir ve beraber olduğunu göstermek. Tespit edilecek meseleleri yürütme makamının dikkatine sunarak devletin sorun

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

çözmesine katkı vermek.

- Geziler esnasında basın-yayın organlarına verilen demeçler vasıtasıyla hem iç hem dış kamuoyunu bilgilendirmek,
- Yapılmakta olan ve yapılacak işlerde asıl muhatabın halk olduğunu herkese göstermek şeklinde sıralayabiliriz.

#35

SORU:

1924-1934 tarihleri arasında kabul edilen kanunlar ve tarihleri nedir?

CEVAP:

3 Mart 1924 kararlarından sonra 25 Kasım 1925 şapka giyilmesine, 30 Kasım 1925 tarihli Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin kapatılması, türbedarlıklar ve bir takım unvanların yasaklanması, 17 Şubat 1926'da Medeni Kanun'un kabulü, 20 Mayıs 1928 uluslararası rakamların kabulü, 1 Kasım 1928 tarihli Türk Harflerinin kabulü, 30 Nisan 1930 kadınların oy kullanmaları- 5 Aralık 1934 kadınlara milletvekili seçilme hakkının verilmesi, 21 Haziran 1934 Soyadı Kanunu gibi toplumun sosyal, kültürel ve günlük hayatını düzenlemeye yönelik kanunlar.

#36

SORU:

Ordu ile siyasetin birbirinden ayrılma süreci nasıl gerçekleşmiştir?

CEVAP:

1924 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu görüşmeleri sırasında cumhurbaşkanının yetkileri konusu etrafında yoğunlaşan ve yaygınlaşan muhalefet ikinci dönemin ikinci toplantı yılında başta mübadele, imar ve iskân ve okullar konusunda hükûmeti zorlayacak düzeye gelmiştir. Bu arada Kazım Karabekir, Ali Fuat Cebesoy gibi hem ordu müfettişi hem de milletvekili olan şahsiyetler ordu müfettişliğinden istifa ederek meclis çalışmalarına katılmak istediler. Mustafa Kemal Paşa bunu kendisine karşı bir seneden beri ordular arasında çalışarak hazırlanan komplonun son adımı olarak değerlendirip aynı konumda bulunan ordu üst düzey yöneticilerinin milletvekilliğinden ayrılmasını istedi. Böylece ordu ile siyaseti birbirinden ayırma işi de tamamlanmış olacaktı.

#37

SORU:

17 Kasım 1924 tarihinde Kazım Karabekir Paşa'nın başkanlığında kurulan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın üyeleri arasında kimler vardır?

CEVAP:

Muhalefet 17 Kasım 1924 tarihinde Kazım Karabekir Paşa'nın başkanlığında Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası olarak resmîleşti. Ali Fuat (Cebesoy), Refet (Bele), Cafer Tayyar (Eğilmez) Paşalar, Rauf (Orbay), Dr. Adnan Adıvar, Feridun Fikri (Düşünsel), Halis Turgut (Tarıkahya) Bey gibi tanınmış kişiler de kurucu olarak partide yer alıyorlardı.

#38

SORU:

4 Mart 1925 tarihinde kabul edilen Takrir-i Sükûn (asayişin temin etme) Kanunu hangi olaylar üzerine ortaya çıkmıştır?

CEVAP:

Doğu Anadolu'da ortaya çıkan ve hilafet ve saltanatı geri getireceği iddiasıyla taraftar toplayan Şeyh Said isyanının patlak vermesi hükûmetin caydırıcı tedbirler almasını gerektirmiştir. Fethi Bey Hükûmeti 23 Şubat'ta Diyarbakır, Elazığ, Genç, Muş, Ergani, Dersim, Mardin, Urfa, Siverek, Bitlis, Siirt, Van ve Hakkâri'de bir aylık sıkıyönetim kararı almıştı. Ancak Cumhuriyet Halk Partisi gurubu, Fethi Bey Hükûmeti'nin isyanın önlenmesi için aldığı idari ve askeri tedbirleri yeterli görmeyince 2 Mart 1925'te Fethi Bey istifa etmiş, 3 Martta İsmet Paşa hükûmeti kurularak güvenoyu almıştır. Yeni hükûmetin isteğiyle 4 Mart 1925 tarihinde kabul edilen Takrir-i Sükûn (asayişin temin etme) Kanunu ile hükûmete ülkenin iç huzurunu sağlamak için tehdit edici her türlü yayın, eylem ve kuruluşu yasaklama yetkisi verilmiştir. Ankara ve Doğu İstiklal Mahkemeleri harekete geçirilmiştir.

#39

SORU:

Şeyh Said isyanının ardından Hıyanet-i Vataniye kanuna hangi madde eklenmiştir?

CEVAP:

Hıyaneti Vataniye Kanunu'na bir ilave yapılarak dinî siyasete alet etmek suretiyle cemiyet kurmak yasaklanmış, bu cemiyetlere girenler, söz konusu amaçlar doğrultusunda çalışanlar, devletin şeklini değiştirmek, iç güvenliğini sarsıp bozmak gibi faaliyette bulunanlar vatan haini sayılmışlardır.

#40

SORU:

Atatürk'e karşı gerçekleştirilmeye çalışılan suikast girişimini nasıl meydana gelmiştir?

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLA P TARİHİ II

CEVAP:

14 Haziran 1926'da Atatürk'ün İzmir'i ziyareti sırasında saldırmaya karar vermişler, yer olarak Atatürk'ün arabasının yavaşlayacağı Kemeraltı'nı seçmişlerdi. Saldırıyı gerçekleştirdikten sonra limanda hazır tutulan bir motorla Sakız Adası'na geçmeyi planladıkları anlaşılmıştır. Ziya Hurşit, Laz İsmail, Gürcü Yusuf ve Çopur Hilmi adında üç tetikçiyi ayarladıktan sonra Mustafa Kemal Paşa'nın gelişini beklemeye başlamışlardı. Ancak O'nun gelişini bir gün ertelemesi üzerine teşebbüsün haber alındığından endişe ederek hiç olmazsa kendini kurtarmak isteyen motorcu Giritli Şevki durumu İzmir Valiliğine haber vermiştir. Saklandıkları yerde yakalanan suikastçılardan Ziya Hurşit her şeyi itiraf ederek suçunu kabullenmiştir. Olayı soruşturan İstiklal Mahkemesinin Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının ileri gelen yöneticilerini de tutuklaması Başbakan İsmet Paşa'nın devreye girmesine yol açmıştır. Yapılan duruşmalarda parti yöneticilerinin suçsuzluğu anlaşılmış, sadece yurt dışında olan Rauf Bey, gıyabında cezalandırılmıştır. Mahkeme, ittihatçı ileri gelenlerden Cavit, Dr. Nazım Kara Kemal, Nail ve Hilmi Beylerin yanı sıra eski milletvekillerinden Şükrü, Halis Turgut, İsmail Canbolat, Rüştü, Ziya Hurşit, Hafız Mehmet, Sarı Efe Edip, Albay Arif'in yanı sıra askerlikten emekli Çopur Hilmi, Rasim, Laz İsmail, Gürcü Yusuf, eski Ankara valisi Abdulkadir Beyleri ölüm cezasına çarptırılmıştır.

#41

SORU:

Cumhuriyet inkılabının ilk şehidi Mustafa Fehmi (Kubilay) 'nin verildiği Menemen olayı nasıl meydana gelmiştir?

CEVAP:

Serbest Cumhuriyet Fırkasının kapanmasının üzerinden bir aydan fazla bir zaman geçtikten sonra Menemen ilçesinde çıkan bir olay dikkatleri yeniden toplumdaki din anlayışının istismara açık durumuna çevirmiştir. Manisa'da bir müddet faaliyet gösterdikten sonra 23 Aralık sabahı erkenden Menemen Çarşı Camiine gelerek mehdi olduğu iddiasıyla cami cemaatine propaganda yapan Derviş Mehmet ve adamları şeriat ilan edeceklerini belirterek halkı kendilerine katılmaya zorlamışlardır. Kısmen merak ederek bekleyen, kısmen de silahla tehdit ederek etraflarına topladıkları kalabalığı yeterli gördüklerinde belediye meydanına çıkarak yeşil bayrak açıp "şeriat" ilan etmeye kalkışmışlardır. Gelişmelerin duyulması üzerine ilk olarak Menemen'deki 43. Piyade Alayı kumandanlığında görevli öğretmen yedek subay Mustafa Fehmi

(Kubilay) isyancılara engel olmaya çalışmıştır. Ancak yeterli askerî hazırlık yapmadan olay yerine gittiğinde yaptığı uyarıları dinlemeyen asilerin kurbanı olmuştur. İçtikleri esrarın tesiriyle kendilerine kurşun işlemeyeceğini iddia eden asilerin açtığı ateşle yaralanan ve yanındaki iki mahalle bekçisi ile birlikte öldürülen Kubilay, Cumhuriyet inkılabının ilk şehidi olmuştur. Daha sonra üzerlerine gönderilen askerî birlikler asilerin hepsini etkisiz hâle getirmişlerdir.

#42

SORU:

Halk evleri hangi amaçla kurulmuştur?

CEVAP:

Halkevlerinin kurulmasında gözetilen amaçların çok çeşitli olduğu teşkilatlanma şeması ve işlevleriyle de görülmektedir. Cumhuriyet kazanımlarının halka aktarılması kadar toplumun kültür düzeyinin yükseltilmesi de önemli bir ihtiyaç olarak değerlendirilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti ilk çağlardan beri birçok medeniyetin geliştiği bir coğrafya üzerindeydi. Anadolu'da eski medeniyetlerden kalma çok sayıda tarihî değere sahip eser vardı. Bunların korunması, meydana çıkarılması ve gelecek nesillere aktarılması için sistemli çalışan ülke sathına yayılmış bir teşkilatın gerekliliği hissedilmekteydi. Osmanlı döneminde Anadolu'daki tarihî kıymeti olan pek çok eserin yağma edilerek yurt dışına kaçırıldığı bilinen bir gerçektir. Ayrıca sanatı geliştirmek, sanatkârı himaye altına almak, sağlıklı ve gürbüz nesiller yetiştirmek, köyle şehir arasındaki kültürel ve ekonomik farklılıkları gidermek, halkı hurafelerden kurtarıp onları modern bir zihniyetle yetiştirmek, yeni rejim için tehdit unsuru olabilecek bazı düşüncelerin gelişme olanağı bulduğu çeşitli sivil toplum örgütlerini kontrol altında tutmak gibi hususları da halkevlerinin kuruluş sebepleri arasında saymak mümkündür.

ÜNİTE 3: ATATÜRK İLKELERİ VE ATATÜRK DÖNEMİNDE DİL-TARİH VE KÜLTÜR ALANINDAKİ ÇALIŞMALAR

ATATÜRK İLKELERİ

1931'de Cumhuriyet Halk Fırkasının tüzüğüne ve 1937'de de Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na giren Atatürk ilkeleri Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik, Halkçılık, Laiklik, Devletçilik ve İnkılapçılıktır.

CUMHURİYETÇİLİK

Batı dillerinde "kamuya ait olan", Arapça "cumhur" kelimesinden gelen Cumhuriyet, bir rejim biçimi olarak halk iradesi demek olan "demokrasi" ile aynı anlama gelmektedir. Ancak her Cumhuriyet demokratik değildir. Cumhuriyet olgusu Milli Mücadele yıllarında ortaya çıkmış ve 23 Nisan

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

1920'de TBMM'nin açılması ile Cumhuriyet yönünde en önemli adım atılmıştır. Cumhuriyet, devlet şekli olarak egemenliğin millete ait olmasını, hükûmet şekli olarak seçim ilkesini esas almıştır. 29 Ekim 1923'te "Türkiye Devleti'nin hükûmet şekli cumhuriyettir" ifadesi anayasada yerini almıştır. Böylece Atatürk'ün "egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" düşüncesinden hareketle saltanat yönetimi terk edilerek milletin yönetime katılacağı bir rejim kurulmuştur. Bu özellik 1924, 1961 ve 1982 anayasalarında "Türkiye Devleti bir cumhuriyettir" şeklinde değiştirilerek cumhuriyet kavramına BİR DEVLET ŞEKLİ anlamı verilmiştir.

HALKÇILIK

Siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda halka dayanmak anlamına gelen "halkçılık", Millî Mücadele'yi yapan Türk milletinin zaferden sonra yönetime ortak edilmesi ve birlikte kalkınma çabasıdır. 13 Eylül 1920'de açıklanan halkçılık programında egemenliğin yalnızca millet tarafından kullanılabilmesi ilkesi ortaya konmuştur. Bu ilkeye göre halk bir bütündür, halkın yönetimi eşitlik ve hukuka dayanır.

Halkçılık anlayışı sadece sosyal düzenin korunması ve halkın refahının artırılmasına dayanmaz. Aynı zamanda, sosyal gruplar arası işbölümü ve dayanışmayı da esas alır.

Halkçılıkta amaç özgürlüğü demokrasinin yanında sosyal düzenin sağlanmasıdır.

MİLLİYETÇİLİK

"Ulus" anlamına gelen "millet" kavramı, Avrupa'da dini çekişmeler sonucu ortaya çıkmış ve beraberinde "demokrasi" kavramını gündeme getirmiştir. Milliyet, kısaca bir millete mensup olmak veya bir millete bağlı olmak demektir. Milliyet kavramından doğan milliyetçilik ise, bir sosyal politika prensibi veya fikir akımı olarak millet gerçeğinden hareket eder ve millî bir amaç ile bir ülkü etrafında toplanmayı ifade eder. Milliyetçilik milletten millete değişiklik gösterir.

19. yüzyılda bünyesindeki gayrimüslimler arasında yayılmaya başlayan milliyetçilik akımına, Osmanlı Devleti "Osmanlıcılık" ve "İslamcılık" anlayışıyla karşılık vermeye çalıştıysa da asıl başarı Ziya Gökalp'in önerdiği "Türkçülük" anlayışıyla yakalanmıştır.

Atatürk'ünde önemli ölçüde etkilendiği "Türkçülük" anlayışında; bir milletin oluşması için ırk, dil ve dinin yeterli olmadığı, kültür, tarih ve kader birliğinin de önemli olduğu vurgulanmıştır. Milliyetçilik, Türk İnkılabının temel prensibi olduğu kadar, bireyleri Türk milletine bağlayan manevî bir köprü, milleti huzur ve refaha yönelten en güçlü bağ olmuştur. Nitekim 1924 Anayasası'nın 88. maddesinde "Türkiye ahalisine din ve ırk farkı olmaksızın, vatandaşlık itibarıyla, Türk denir" ifadesiyle yeni devletin milliyetçilik anlayışının kültür temelli olduğu

ve vatan toprağı içinde yaşayan bütün bireyleri eşit kabul ettiği açıkça ifade edilmiştir. Atatürk'ün benimsediği milliyetçilik ilkesinde ırkçılığa yer yoktur; başka milletlerin hukukuna ve milliyetçiliğine saygı vardır.

DEVLETÇİLİK

Bir milletin bağımsızlığının sadece askeri ve siyasi olmadığı, ekonomik bağımsızlığın da mutlaka sağlanması gerektiği görüşünden yola çıkan "Devletçilik" ilkesi; ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda devletin üstlendiği görevleri ifade etmektedir. Türkiye'de devletçilik bir ekonomi politikası olarak benimsenmiş ve Türk ekonomisini geliştirmek, sosyal ve kültürel kalkınmayı sağlamak amacıyla uygulamaya konmuştur. Devletçilik ilkesinde devlet, gerekli olduğunda, özel sektörün yanında, kamu yararına sorumluluk alır.

LAİK LİK

Terim anlamı "aklı düşüncenin, dini düşünceden ayrılması" olan laiklik; siyasi anlamda "din ve devlet işlerinin birbirine karıştırılmamasıdır. Vatandaş için din ve vicdan hürriyetinin sağlanması anlamına gelen laik anlayışta devlet; din ve mezhepleri farklı, hatta inanmayan vatandaşlarına hukuken eşit mesafede durur ve kamu düzenini bozmadıkları sürece bütün dinleri tanır.

Osmanlı Devleti'nde hilafetin iç ve dış siyasette öne çıkarılması ancak askerî ve siyasi anlamda sıkıntıların artması ve çoğunluğu Müslüman olan beldelerin devletten ayrılmaya başlamasıyla olmuştur. Osmanlı padişahları Halife sıfatını kullanarak ülke içi ve dışındaki Müslümanları devlete bağlamayı siyasetlerinin bir gereği olarak görmüşlerdir. Tanzimat Fermanı'yla dinî kurallara ve kanunlara uyulmamasından kaynaklı devlette zafiyet meydana geldiği vurgusu yapılarak, yeni kanunlar çıkarılması kararlaştırılmıştır. Bazı alanlarda laik nitelikli Batı kanunları benimsenirken, bazı alanlarda dini hukuk kurallarına bağlı kalmıştır. Bu durum Cumhuriyet'e kadar devam etmiştir.

"Ülkede hukuk birliğini sağlamak üzere, yeni devleti laik hukuk temeline dayandırmak" ve "Birleştirici nitelikte olan dil, tarih ve kültür birliğine dayanan millet anlayışını egemen kılmak" esaslarına dayanan laiklik; Türkiye'de "ümme bilinci yerine "ulus" bilincinin gelişmesini sağlamıştır. Laiklik ilkesinin gereği olarak 1 Kasım 1922'de saltanat, 3 Mart 1924'te hilafet makamı kaldırılmıştır. Şeyhülislamlık makamı kaldırılarak, yerine Diyanet İşleri Başkanlığı kurulmuş; Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile de eğitim konusunda çeşitli sorunlara yol açan ikilik kaldırılarak laik öğrenim sistemine geçilmiştir. 30 Kasım 1925'te Tekke, Zaviye ve Türbeleri kapatan kanun ve 1926'da kabul edilen Türk Medeni Kanunu laiklik alanında atılan önemli adımlardır.

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ II

10 Nisan 1928'de yapılan bir düzenleme ile 1924 Anayasası'nda yer alan "Türk Devletinin dini, İslam'dır" cümlesi kaldırılarak; 5 Şubat 1937'de Anayasa'nın 1. maddesine "Türk Devletinin laik oluşu" yolunda bir cümle eklendi.

İNKILAPÇILIK

Gelişmek, ilerlemek ve değişmek anlamına gelen inkılap; Türk milleti için, milletçe yürütülen bağımsızlık savaşını iç ve dış düşmanlara karşı kazandıktan sonra, milli egemenliğin karşısına çıkan engelleri kaldırıp siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel alanları kapsayan bir girişimdir. Atatürk, inkılabı; Türk milletini geri kalmaya iten kurumları yıkarak yerlerine milletin en yüksek medeni icaplara göre ilerlemesini sağlayacak kurumları kurmak olarak açıklamıştır. Cumhuriyetin ilanı, saltanatın kaldırılması, harf devrimi, soyadı kanunu gibi birçok düzenleme Türk inkılabı olarak değerlendirilmektedir. İnkılapçılık, sosyal ve ekonomik hayatta, bilim ve fen alanında başarılı olmak için gelişmenin önemli bir yoludur.

ATATÜRK İLKELERİNİN UYGULAMA ESASLARI

Atatürk ilkeleri incelendiğinde, takip edilen uygulama esaslarının tam bağımsızlık, çağdaşlık, müspet ilme ve akla tabi olmak olduğu görülmektedir.

TAM BAĞIMSIZLIK: Atatürk düşüncesinin temelinde yatan ve bütün uygulamalarda belirleyici olan asıl amaç siyasî, iktisadî, malî, adlî ve kültürel olarak her alanda tam bağımsız olmaktır. Bunlardan herhangi birinde meydana gelen eksiklik millet ve memleketin tam bağımsızlıktan mahrum olması anlamına gelmektedir.

ÇAĞDAŞLIK: Atatürk yeni sistemin temellerini "medenileşme"ye dayandırmıştır. Ancak o dönemde tam bağımsız bir İslam devletinin olmaması, yapılan değişikliklerin batı medeniyeti yönünde olmasına neden olmuştur. Ancak Atatürk'ün ifadeleri incelendiğinde, bu tercihin, Batı medeniyeti kültür ürünlerinden ziyade ilim ve fen gibi teknik konuları içerdiği görülmektedir.

Müspet İlim ve Akla Tâbi Olmak

Atatürk yeni Türk Devleti'nin temellerini atarken, prensip edindiği unsurlardan biri de ilim ve akli belirleyici öge olarak kabul etmesidir. O'nun muasır medeniyet seviyesine ulaşma hedefi aynı zamanda insan aklının bir ürünü olan ilim ve teknolojiye zirveyi yakalamaktır. Ancak asıl önemli olan ilmin ve aklın gerektirdiği ve getirdiği yenilik ve değişiklikleri kabul edip uygulamaktır.

ATATÜRK DÖNEMİNDE DİL - TARİH VE KÜLTÜR ALANINDAKİ ÇALIŞMALAR

23 Nisan 1920'de TBMM'nin açılması ile kurulan, 24 Temmuz 1923'te imzalanan Lozan Antlaşması ile tüm dünya devletleri tarafından tanınan yeni Türk Devleti'ne milli bir kimlik kazandırılması gerekiyordu. Bunun için çağdaşlaşma zorunluydu.

Çağdaşlaşma ise ancak milli devletin dayanaklarını oluşturan dil, tarih, kültür ve güzel sanatlar alanında yapılacak değişikliklerle mümkün olacaktı.

DİL ÇALIŞMALARI

İslamiyet'in kabulünden sonra kullanılmaya başlanan Arap alfabesinin öğrenilmesi ve yazılması uzun vakit almıştır. Bu da okur-yazar oranının düşük olmasına yol açmıştır. 18. yüzyıl sonlarından başlanarak Türk dünyasında okuryazarlık düzeyini yükseltebilmek için tartışmalar başlamıştır. Bu tartışmalar ışığında Atatürk Erzurum Kongresi sırasında Mazhar Müfit Bey'e mücadelenin başarı ile sonuçlanmasından sonra Latin alfabesinin kabul edileceğini söyleyerek bu konudaki kararlılığını ortaya koymuştur.

1926'da Bakü'de toplanan Türkoloji Kongresi'nde Rusya Türkleri için Latin kökenli bir alfabenin kabul edilmesi, alfabe değişikliği düşünenleri cesaretlendirmiştir. Nitekim 1928 yılı başında Mahmut Esat Bey'in Türk Ocağı'nda verdiği bir konferansla bu konuda ilk adım atılmıştır. 23 Mayıs 1928'de içinde eğitimci, yazar, gazeteci ve milletvekillerinin bulunduğu alfabe komisyonu kurularak alfabe değiştirme çalışmalarına başlanmıştır. Komisyon Latin alfabesindeki kimi harfleri çıkarıp Türkçenin ses uyumuna uygun olan yeni harfler ekleyerek 29 harften oluşan yeni alfabeyi kabul etmiştir.

Atatürk, Latin kökenli yeni Türk alfabesini Türk halkına öğretebilmek için kendisinin de içinde bulunduğu büyük bir kampanya başlatmıştır. Dolmabahçe Sarayı çalışmaların karargâhı olmuştur. Ağustos ayından Kasım ayına kadar bir geçiş dönemi yaşanmıştır. Yeni Türk alfabesi; 1 Ocak 1929'da devlet işlerinde, 1 Haziran 1929'da ticaret defterleri, mahkeme ilamları ve dilekçe veriminde, 1 Haziran 1930'dan sonra ise basılı evrak ve tutanaklarda kullanılmaya başlanmıştır.

Yeni harfleri halka öğretebilmek için 11 Kasım 1928'de Bakanlar Kurulu'nca onaylanan "Millet Mektepleri Teşkilatı Talimatnamesi", 24 Kasım 1928'de Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. 1 Ocak 1929'da açılmaya başlanan Millet Mektepleri, 1936 yılında kapanmıştır. Harf inkılabının ardından Türkçenin sadeleştirilmesi ve geliştirilmesine çalışılmış ve bu amaçla 12 Temmuz 1932'de Türk Dili Tetkik Cemiyeti kurulmuştur. Bu cemiyetin çalışmaları sonucu, Arapça ve Farsça sözcüklerden temizlenen Türkçenin zenginliği ortaya çıkarılmış, Türkçenin bilim ve sanat dili olması için çabalar yoğunlaştırılmıştır. Türk dilinin diğer dillere kaynaklık ettiğini savunan Güneş-Dil Teorisi ortaya atılmış ise de daha sonra bundan vazgeçilmiştir. Bu cemiyet 1936'dan sonra Türk Dili Kurumu adını almıştır.

TARİH ÇALIŞMALARI

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLA P TARİHİ II

Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşundan Tanzimat dönemine kadar ülkede egemen olan tarih anlayışı ümmet anlayışına dayandığı için İslam tarihi esas alınmıştır. 1908'de meşrutiyetin yeniden ilanından sonra Tarih-i Osmani Encümeni adı altında oluşturulan kurum, Türk tarihi bilincini ön plana çıkarmaya yönelik çalışmalarda bulunmuştur. Böylece ilk çağdaş tarihçiliğe adım atılmıştır. Ancak ülkenin sürüklendiği savaş ortamı bu çalışmaların son bulmasına neden olmuştur. Atatürk'ün kurduğu yeni devlet, milletin hakimiyetine dayandığı için devletin şekillenmesinde milli unsurların başında gelen "tarih" önemli yer tutmuştur. Atatürk milli mücadele döneminde yaptığı tüm konuşmalarda sık sık tarihten örnekler vererek, milleti tanımak ve tanıtmak için tarih çalışmalarına büyük önem vermiştir. 1923'te İstanbul Darülfünunu Edebiyat Fakültesi'nin Atatürk'e Fahri Profesörlük unvanını tarih alanında vermiş olması bunun bir göstergesidir.

Yeni Türkiye Devleti kuruluş sürecini tamamlarken, Fransızca yazılan bir ders kitabında Türklerin "sarı ırktan ikinci sınıf bir millet" olarak adlandırılması tarih çalışmalarının fitilini ateşlemiş, Türk Ocağı çatısı altında çalışmalar sürdürülmüştür. 10 Nisan 1931'de Türk Ocağı kapatılınca, bağımsız tarih araştırmaları yapmak amacıyla 15 Nisan 1931'de Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti kurulmuştur. Bu cemiyet 1935'te Türk Tarih Kurumu adını almıştır. Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti tarafından yapılan çalışmalar doğrultusunda hazırlanan "Türk Tarih Tezi" 2-11 Temmuz 1932'de toplanan ilk tarih kongresinde tartışılmış ve bu tartışmalar ülkedeki tarih çalışmalarına bir ivme kazandırmıştır. Yapılan tüm tarih çalışmaları, bağımsızlık savaşının kültürel alanda sürdürülmesi olarak görülmüştür.

KÜLTÜR ÇALIŞMALARI

Türkler Orta Asya'dan çeşitli coğrafyalara dağılırken kendi kültürlerini de birlikte taşımışlardır. Ancak zaman zaman karşılaştıkları yeni kültürlerle asimile olmuşlardır. İslamiyet'i kabul edince İslam kültürüne bürünmüşler ve bunu Selçuklu kültürü ve Osmanlı kültürü izlemiştir. Cumhuriyet döneminde ise büyük bir dönüşüm yaşanmıştır. Atatürk "Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli kültürdür" diyerek kültür ögesine büyük önem vermiştir. Atatürk milli bağımsızlık ile milli kültürü eş olarak görmüştür. Milli kültürü araştırmak, incelemek ve gelecek nesillere aktarmak üzere Halkevleri açılmış, Dil Kurumu, Tarih Kurumu, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi gibi bilim ve kültür kurumları oluşturulmuştur.

GÜZEL SANATLARDAKİ GELİŞMELER

Resim

Laikliğin benimsenmesiyle sanatçıları sınırlayan bazı algılar ortadan kaldırılmış, ilk ve ortaöğretim programlarına resim dersi konmuş, resim öğretmeni yetiştirmek üzere Gazi Eğitim Enstitüsü açılmış

(1926), 1883'te açılan Sanayi Nefise Mektebi; Güzel Sanatlar Akademisi'ne dönüştürülerek mimarlık ve heykeltirlik bölümleri eklenmiştir. Sanatçılar teşvik edilmiş, sergiler açılmış, sergilerden eserler alınarak sanatçılara yardım edilmiştir. Devletin çeşitli kurumları sanatçılara resim ısmarlamış ancak içeriğine karışmamıştır. Sanatçılar Millî Mücadele'yi, yapılan devrimleri konu alan çeşitli resimler yapmışlar, 1933'te Ankara Halkevinde Onuncu Yıl İnkılap Sergisi açmışlardır. Aynı yıl kurulan D grubu, resim sanatına yenilik getirmek üzere sergiler yanında sanat tartışmalarını da başlatmışlardır. Sanatla ilgili konferanslar verilmiş gazetelerde dergilerde yazılar yazılmış, eleştiriler yapılmıştır.

Heykel

1923'te Dünyada gelişmiş ve gelişmek isteyen milletlerin heykel yapmalarını ve heykeltıraş yetiştirmelerini isteyen Mustafa Kemal Atatürk; başta İstanbul ve Ankara olmak üzere ülkenin dört bir yanının heykellerle süslenmesine önem vermiştir.

Müzecilik

Kültür değişiminin başarıya ulaşması için kültürel değerlerin bilinmesi, tanınması ve korunması gerekmektedir. 23 Nisan 1920'de Türkiye Büyük Millet Meclisi açıldığında oluşan ilk hükümet eski eserlerin derlenmesi ve korunması için Eski Eserler Müdürlüğü'nün kurulmasını programına almıştır. Millî Mücadele'nin ardından Maarif Vekili İsmail Safa Bey 6 Kasım 1922'de bir genelge yayınlarak arkeolojik ve etnoğrafik eserlerin korunması için müzeler açılmasının gerekliliğini bildirmiştir. Bu genelge üzerine çeşitli yerlerde müzeler açılmaya başlanmıştır. 1924 yılında Topkapı Sarayının bazı bölümleri müzeye dönüştürülmüş, 1925'te Millî Saraylar İdaresi kurulmuştur. 1925'te Ankara'da Etnografya Müzesi'nin temeli atılmıştır. 1927'de Konya Mevlana Müzesi açılmıştır. 1934 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla Ayasofya müze haline getirilmiş ve 1937'de Dolmabahçe Sarayı'ndaki Velihaht Dairesi, Resim ve Heykel Müzesi'ne dönüştürülmüştür.

Müzik

Cumhuriyet döneminde okullara müzik dersi konularak bu dersi öğretecek öğretmenleri yetiştirmek üzere 1924'te Musiki Muallim Mektebi açılmıştır. Darülelhan konservatuara dönüştürülmüştür. 1926 ve 1929 yılları arasında ülkenin çeşitli yerlerinden halk ezgileri derlenmiştir. 1934'te Ankara'da bir müzik kongresi toplanmış ve müzik eğitiminin daha verimli hâle nasıl getirileceği tartışılmıştır. Ankara'da bir konservatuarın açılması kararlaştırılmıştır. Musiki Muallim Mektebi, Millî Musiki ve Temsil Akademisine dönüştürülmüş daha sonra da bu ad Ankara Konservatuarı olarak değiştirilmiştir. Çok sesli müzik konusunda Batılı müzik adamlarının bilgi ve birikimlerinden istifade

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ II

edilmiştir. Mızıkai Hümayun Ankara'ya getirilerek önce Cumhurbaşkanlığı Musiki Heyeti 1933'te ise Cumhurbaşkanlığı Filarmoni Orkestrası olarak adlandırılmıştır.

Opera, Bale, Tiyatro ve Sinema

Cumhuriyetin ilanından sonra kurulan konservatuarda sadece müzik eğitimi verilmemiş; opera, bale ve tiyatro eğitimi de verilmiştir. İlk millî opera denemesi İran Şahı Rıza Şah Pehlevî'nin Türkiye'yi ziyareti üzerine, 1934'te Librettosu (metni) Münir Hayri Egeli tarafından yazılan, bestesi Adnan Saygun tarafından yapılan Özsoy Operası olmuştur. 1914'te kurulan ancak gösterilere 1916'da başlayan Darülbeytî'nin başına 1927'de Muhsin Ertuğrul'un getirilmesi Türk tiyatro tarihinde bir dönüm noktası olmuştur. Darülbeytî 1934'te Şehir Tiyatrosu adının alarak Türk kültürünün gelişmesine kaynaklık eden bir kurum haline gelmiştir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında sinema, eğlencenin yanında bir eğitim aracı olarak görülmüştür. Bu nedenle de Cumhuriyet Halk Partisi'ne bağlı bir kurum olan halkevlerinde çeşitli filmler gösterilmesi için makineler, filmler alınmış, halk bir yandan eğlendirilirken diğer yandan da bilinçlendirilmeye, güzel sanatlardan aldığı zevk yükseltilmeye çalışılmıştır.

SORU-CEVAP

SORU: ATATÜRK İLKELERİNDEN OLAN CUMHURİYETÇİLİK, HALKÇILIK, LAİKLİK, DEVLETÇİLİK, MİLLİYETÇİLİK, İNKILAPÇILIK İLKELERİ KAÇ YILINDA TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI'NA GİRMİŞTİR?

CEVAP: CUMHURİYETÇİLİK, HALKÇILIK, LAİKLİK, DEVLETÇİLİK, MİLLİYETÇİLİK, İNKILAPÇILIK İLKELERİ 1937 YILINDA TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI'NA GİRMİŞTİR.

#2

SORU: CUMHURİYET REJİMİNDE EGEMENLİĞİN KAYNAĞI NEDİR?

CEVAP: CUMHURİYET REJİMİNDE EGEMENLİĞİN KAYNAĞI HALKDIR, EGEMENLİK ULUSA AİTTİR. DEVLET BAŞKANLARI YA DOĞRUDAN YA DA DOLAYLI OLARAK HALK TARAFINDAN BELLİ BİR SÜRELİĞİNE SEÇİLMEKTEDİR.

#3

SORU: YAKIN TARİHİMİZDE CUMHURİYET REJİMİNİ AMAÇLAYAN İLK ÖNEMLİ GELİŞMELER NELERDİR?

CEVAP: CUMHURİYETİ AMAÇLAYAN CİDDİ YAKLAŞIMLAR MİLLÎ MÜCADELE YILLARINDA ORTAYA ÇIKMIŞTIR. NİTEKİM AMASYA TAMİMİNDE MİLLETİN İSTİKLÂLİNİ YİNE MİLLETİN AZİM VE KARARININ KURTARACAĞI İFADE EDİLMİŞ; ERZURUM KONGRESİ'NDE MİLLÎ İRADEYİ HÂKİM KILMAK ESASTIR KARARI ALINMIŞ; MİLLÎ İRADENİN GEREKLİLİĞİ ÜZERİNDE MİLLETLERİN KENDİ GELECEKLERİNİ BİZZAT TAYİN ETTİĞİ BU TARİHÎ DEVİRDE, MERKEZÎ HÜKÜMETİMİZİN DE MİLLÎ İRADEYE TÂBİ OLMASI ZARURİDİR... VURGUSU YAPILARAK MİLLET EGEMENLİĞİ ESAS KABUL EDİLMİŞTİR. NİTEKİM SİVAS KONGRESİ'NDE DE BENZERİ KARARLAR ALINMIŞTIR. AYRICA BU KONGRENİN ÇIKARDIĞI GAZETENİN ADI ÖNCE İRADE-İ MİLLİYE DAHA SONRA HÂKİMİYET-İ MİLLİYE ADINI ALMIŞTIR. 23 NİSAN 1920'DE TBMM'NİN AÇILMASI MİLLÎ EGEMENLİK VE CUMHURİYET YÖNÜNDE ATILAN EN ÖNEMLİ ADIMDIR.

#4

SORU: TÜRKİYE DEVLETİ'NİN HÜKÜMET ŞEKLİ CUMHURİYETTİR" İFADESİ KAÇ YILINDA ANAYASAYA GİRMİŞTİR?

CEVAP: 29 EKİM 1923'TE TÜRKİYE DEVLETİ'NİN HÜKÜMET ŞEKLİ CUMHURİYETTİR İFADESİ ANAYASADA YERİNİ ALMIŞTIR. BÖYLECE ATATÜRK'ÜN EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR DÜŞÜNCESİNDEN HAREKETLE SALTANAT YÖNETİMİ TERK EDİLEREK MİLLETİN YÖNETİME KATILACAĞI BİR REJİM KURULMUŞTUR. BU ÖZELLİK 1924, 1961 VE 1982 ANAYASALARINDA TÜRKİYE DEVLETİ BİR CUMHURİYETTİR ŞEKLİNDE DEĞİŞTİRİLEREK CUMHURİYET KAVRAMINA BİR DEVLET ŞEKLİ ANLAMI VERİLMİŞTİR.

#5

SORU: ATATÜRK 'E GÖRE CUMHURİYET NEDİR?

CEVAP: ATATÜRK, CUMHURİYETİ ŞÖYLE AÇIKLAMAKTADIR. TÜRK MİLLETİNİN KARAKTER VE ADETLERİNE EN UYGUN İDARE CUMHURİYET İDARESİ DEMEKTİR. CUMHURİYET REJİMİ DEMEK DEMOKRASİ SİSTEMİYLE DEVLET ŞEKLİ DEMEKTİR. CUMHURİYET YÜKSEK AHLAKİ DEĞER VE NİTELİKLERE DAYANAN BİR İDAREDİR. CUMHURİYET FAZİLETTİR. BUGÜNKÜ HÜKÜMETİMİZ, DEVLET TEŞKİLATIMIZ DOĞRUDAN DOĞRUYA MİLLETİN KENDİ

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

KENDİNE, KENDİLİĞİNDEN YAPTIĞI BİR DEVLET VE HÜKÜMET TEŞKİLATIDIR Kİ ONUN ADI CUMHURİYETTİR. ARTIK HÜKÜMET İLE MİLLET ARASINDA GEÇMİŞTEKİ AYRILIK KALMAMIŞTIR. HÜKÜMET, MİLLET VE MİLLET HÜKÜMETTİR.

#6

SORU: TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NDE ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ NE ZAMAN SÖZ KONUSU OLMUŞTUR?

CEVAP: ATATÜRK, CUMHURİYETİN ÇOĞULCU BİR SİSTEM OLDUĞUNA İNANIYORDU. BU NEDENLE DÖNEMİNDE İKİ DEFA ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ DENEMESİ YAPILDI. ANCAK CUMHURİYETİN İLK DÖNEMLERİNDE ÇOĞULCU SİSTEMİN YAŞATILMASI MÜMKÜN OLMADI. BU NOKTADA DEMOKRASİNİN ÖĞRENİLMESİ, REFAHIN ARTIRILMASI, ÖZGÜRLÜKLERİN GENİŞLETİLMESİ, ULUSLAŞMA SÜRECİNİN TAMAMLANMASI VE EĞİTİM SEVİYESİNİN YÜKSELTİLMESİ İÇİN GEREKLİ HAZIRLIKLAR YAPILDI. BU SEBEPLERLE TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NDE ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ İKİNCİ DÜNYA SAVAŞINDAN SONRA MÜMKÜN OLABİLMİŞTİR (1946 YILINDA).

#7

SORU: HALKÇILIK İLKESİ NEDİR?

CEVAP: HALKÇILIK YÖNETİMDE, SİYASETTE, KALKINMADA, GELİRİN DAĞILIMINDA, DEVLET VE ULUS OLANAKLARIN KULLANILMASINDA, HALKIN YARARININ GÖZETİLMESİNİ AMAÇLAMAKTIR. BU AMAÇ DOĞRULTUSUNDA HALKÇILIK İLKESİ DEVLETLERİ, DÜZENLEMELER YAPMAK, ÖNLEMLER ALMAK, YASALAR ÇIKARMAK VE ENGELLERİ ORTADAN KALDIRMAKLA GÖREVLİ KILAR. HALKÇILIK İLKESİ, TÜRKİYE VATANDAŞI OLAN HERKESİ KANUN ÖNÜNDE EŞİT SAYAN VE HALKIN DEVLET YÖNETİMİNE EŞİT KATILIMINI SAĞLAYAN, SİYASET VE YÖNETİCİLERİN HALK İÇİN ÇALIŞMASINI ÖNGÖREN ÖNEMLİ BİR ATATÜRK İLKESİDİR. HALKI BİR BÜTÜN OLARAK KABUL EDEN HALKÇILIK İLKESİ SINIF AYRIMINI REDDEDER. HALKÇILIK İLKESİ BEY, PAŞA, AĞA VB. OSMANLI İMPARATORLUĞUNDAN KALMA SIFATLARI KALDIRARAK HERKESİN KANUN ÖNÜNDE EŞİT BİR BİREY OLMASINI AMAÇLAMİŞTİR. SINIFSIZ BİR TOPLUM YARATILMASI, EKONOMİK EŞİTSİZLİĞİN/ DENGESİZLİĞİN GİDERİLMESİ HALKÇILIK İLKESİYLE YAKINDAN İLGİLİDİR.

#8

SORU: ATATÜRK'ÜN HALKÇILIK İLKESİ GÖZ ÖNÜNDE BULUNDURULDUĞUNDA TÜRK TOPLUMU NASIL BİR YAPIYA SAHİPTİR?

CEVAP: ATATÜRK, MİLLÎ MÜCADELE'Yİ HALKA DAYANDIRMIŞTIR. 13 EYLÜL 1920'DE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NDE AÇIKLADIĞI HALKÇILIK PROGRAMINDA SINIFSIZ VE AYRICALIKSIZ BİR TOPLUMUN İRADESİNİ KENDİSİNİN KULLANMASINI ESAS ALMIŞ, EGEMENLİĞİN YALNIZCA MİLLET TARAFINDAN KULLANILABİLECEĞİ İLKESİNİ ORTAYA KOYMUŞTUR. BU TEMELDEN HAREKETLE MİLLÎ MÜCADELE'NİN BAŞINDA TÜRK HALKINI, İRKEN, DİNEN, KÜLTÜR BAKIMINDAN BİRBİRİNE SAYGILI, ÖZVERİ DUYGULARIYLA DOLU, GELECEĞİ VE ÇIKARLARI ORTAK OLAN TOPLUMSAL BİR HEYET OLARAK TARİF EDEN ATATÜRK'ÜN GÖZÜNDE TÜRK TOPLUMU SINIFSIZ BİR BÜTÜNDÜR, FERTLERİ ARASINDA HİÇBİR FARK YOKTUR.

#9

SORU: ATATÜRK 'ÜN HALKÇILIK ANLAYIŞI NASILDIR?

CEVAP: ATATÜRK'ÜN HALKÇILIK ANLAYIŞI HALKIN REFAHININ ARTTIRILMASINA VE SOSYAL DÜZENİN KORUNMASINA DAYANMAKLA BİRLİKTE SOSYAL GRUPLAR ARASINDA İŞ BÖLÜMÜ VE DAYANIŞMAYI DA ESAS ALMAKTADIR. SINIF MÜCADELESİNİN ÖNLENMESİ İÇİN ADALETLİ BİR GELİR DAĞILIMIN SAĞLANMASI, BÜTÜN VATANDAŞLARIN ÇIKARLARININ DENGELİ BİR ŞEKİLDE GÖZETİLMESİ SOSYAL BİR DEVLETİN SORUMLULUĞU OLARAK GÖRÜLMEKTEDİR. HALKÇILIKTAN AMAÇ ÖZGÜRLÜKÇÜ DEMOKRASİ OLDUĞU KADAR SOSYAL DÜZENİN SAĞLANMASIDIR. BAŞKALARININ ÖZGÜRLÜKLERİNE ZARAR VERMEYEN, DEVLETİN BİRLİĞİ VE BÜTÜNLÜĞÜNE TERS DÜŞMEYEN HALKIN KALKINMA VE GELİŞMESİNİ SAĞLAYAN BİR SİSTEMİ HEDEFLEMİŞTİR.

#10

SORU: ATATÜRK'ÜN MİLLİYETÇİLİK ANLAYIŞI NASIL AÇIKLANIR?

CEVAP: ATATÜRK'ÜN MİLLİYETÇİLİK ANLAYIŞI, AKILCI, ÇAĞDAŞ, UYGAR, İLERİYE DÖNÜK,

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ II

DEMOKRATİK, TOPARLAYICI, BİRLEŞTİRİCİ, YÜCELTİCİ, İNSANCIL VE BARIŞÇIDIR. BUNA PARALEL OLARAK IRKÇILIĞA KARŞIDIR. ATATÜRK'ÜN İSTEĞİYLE YAZILAN TÜRK TARİHİNİN ANA HATLARI KİTABINDA MİLLET TANIMINDA IRKÇILIK DIŞLANMIŞ, MİLLETLERİN IRKLARIN BİR KARIŞIMI OLDUĞU, ÖNEMLİ OLANIN AKIL VE ÜLKÜ BİRLİĞİ OLDUĞU İFADE EDİLMİŞTİR. ATATÜRK, TÜRK MİLLETİNİ ETNİK UNSURA AYIRMA ÇABALARINI TOPLUMSAL DÜZENİ BOZMAYA YÖNELİK, BOZGUNCU, ALÇAK, VATANSIZ, MİLLİYETSİZ VE BEYİNSİZLERİN SAÇMALARI OLARAK GİZLİ VE KİRLİ EMELLERİN OYUNU OLARAK GÖRMEKTEDİR. TÜRKLER BİR IRK VE ETNİK GRUP OLMaktan ZİYADE SİYASİ VE SOSYOLOJİK TOPLULUKTUR. ESKİ DEVİRLERDEN KALMA KÜRTLÜK FİKRİ, ÇERKEZLİK FİKRİ, LAZLIK VEYA BOŞNAKLİK FİKRİ MİLLETİN BÜTÜNLÜĞÜNÜ BOZAN KASITLI, YANLIŞ ADLANDIRMALARDIR. BU YANLIŞ YAKLAŞIM HİÇBİR MİLLET FERDİ ÜZERİNDE ÜZÜNTÜDEN BAŞKA ETKİ YAPMAMIŞTIR. ATATÜRK'ÜN MİLLİYETÇİLİK ANLAYIŞI DAHA BENİMSEYİCİ VE KAPSAMLIDIR. ÖTEKİLEŞTİRİCİ VE IRKÇI BİR ANLAYIŞ BULUNMAMAKTADIR.

#11

SORU: ATATÜRKÜN MİLLİYETÇİLİK ANLAYIŞINA GÖRE MİLLİ BİRLİĞİMİZİ KUVVETLENDİREN UNSURLAR NELERDİR?

CEVAP: ATATÜRK'ÜN MİLLİYETÇİLİK ANLAYIŞINA GÖRE MİLLİ BİRLİĞİMİZİ KUVVETLENDİREN UNSURLAR ŞUNLARDIR: TÜRK LÜK DUYGUSU, TÜRK TARİHİ, ORTAK DİL VE İDEAL BİRLİĞİ, MİSAK-I MİLLİ, MİLLİ KÜLTÜR, MİLLİ EĞİTİM, MİLLİ DEĞERLERE BAĞLI MANEVİ DEĞERLER.

#12

SORU: MİLLİYETÇİLİĞİN TÜRK TOPLUMUNA SAĞLADIĞI YARARLAR NELERDİR?

CEVAP: MİLLİYETÇİLİĞİN TÜRK TOPLUMUNA SAĞLADIĞI YARARLAR ŞUNLARDIR: • TARİH BOYUNCA BİR ARADA YAŞAYAN TÜRK MİLLETİ ATATÜRKÜN GETİRDİĞİ MİLLİYETÇİLİK ANLAYIŞI İLE MİLLİ BİRLİK VE BERABERLİĞİ GERÇEKLEŞTİRMİŞTİR. • TÜRK KURTULUŞ SAVAŞININ ZAFERLE SONUÇLANMASINI SAĞLAMİŞTİR. • TÜRKİYE CUMHURİYETİNİN KURULMASINI VE İNKILAPLARIN BAŞARIYA ULAŞMASINI SAĞLAMİŞTİR. • ÜLKEMİZE

YÖNELİK İÇ VE DIŞ TEHDİTLERE, TOPLUMSAL BUNALIM ANLARINDA(TABİİ AFETLER GİBİ) TEDBİR ALINMASINDA MİLLİYETÇİLİK DÜŞÜNCESİNİN ÇOK BÜYÜK ETKİSİ VARDIR. • OSMANLI DEVLETİNİ YIKAN MİLLİYETÇİLİK DÜŞÜNCESİ, TÜRKİYE CUMHURİYETİNİN TEMEL İLKELERİNDEN BİRİ OLMUŞTUR.

#13

SORU: YENİ KURULMUŞ OLAN TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN DEVLETÇİLİĞE YÖNELMESİNDE ÖNEMLİ ROL OYNAYAN ETMENLER NELERDİR?

CEVAP: TÜRKİYE'NİN BATILI DEVLETLER TARAFINDAN EŞİT BİR STATÜDE KABUL EDİLMESİ KALKINMA VE SANAYİLEŞME İLE MÜMKÜN OLACAKTI. BU İLKENİN UYGULANMASINDA EN ÖNEMLİ SEBEP, ÖZEL SEKTÖRÜ TEŞVİK EDİCİ TEDBİRLER ALINMIŞ OLMASINA RAĞMEN, İSTENİLEN DÜZEYDE BİR GELİŞME ELDE EDİLEMİŞ OLMASIDIR. GİRİŞİMCİ SINIFIN YETERSİZLİĞİ, TEKNİK BİLGİSİZLİK, YABANCI SERMAYENİN OLUMSUZ TUTUMU VE TEŞVİK-İ SANAYİ KANUNU'NUN BÜTÜN DESTEKLERİNE RAĞMEN YATIRIMLARIN YETERLİ OLMAMASI ATATÜRK'ÜN DEVLETÇİLİK İLKESİNİN OLGUNLAŞMASINI SAĞLAMİŞTİR. BUNUN YANINDA 1929'DA ORTAYA ÇIKAN DÜNYA EKONOMİK BUNALIMI (BÜYÜK BUHRAN), ZATEN ZAYIF OLAN TÜRKİYE EKONOMİSİNİ DAHA DA ZOR DURUMA SOKMUŞTUR. BÜTÜN BU SEBEPLER YENİ KURULMUŞ OLAN TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN DEVLETÇİLİĞE YÖNELMESİNDE ÖNEMLİ ROL OYNAMIŞTIR. TÜRKİYE'DE DEVLETÇİLİK İLKESİNİN UYGULANMASININ SEBEPLERİNDEN BİRİ DE SOSYAL ADALET VE BÖLGELER ARASINDAKİ DENGİYİ SAĞLAMAKTIR. BU DURUM ANCAK GERİ KALMIŞ BÖLGELERDE SANAYİ KURULUŞLARI KURMAKLA MÜMKÜN OLABİLİRDİ. AYRICA TÜRKİYE'DE DEVLETÇİLİK İLKESİ BATI'DA KAPİTALİZMLE BİRLİKTE ORTAYA ÇIKAN SEFALET VE DİĞER PROBLEMLERİ ÖNLEMİYİ AMAÇLAMAKTADIR. BU YÖNÜYLE DE DEVLETÇİLİK İLKESİ TÜRKİYE TOPLUMUNA ÖZGÜ BİR YAPIYA SAHİPTİ, DİYEBİLİRİZ.

#14

SORU: DEVLET İLE ÖZEL TEŞEBBÜS ARASINDA NASIL BİR İLİŞKİ VARDIR, AÇIKLAYINIZ?

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

CEVAP: KİŞİLERİN ÖZEL TEŞEBBÜSLERİNİ VE ŞAHSİ MENFAATLERİNİ ESAS TUTMAK FAKAT BÜYÜK BİR MİLLETİN İHTİYAÇLARINI VE ÇOK ŞEYLERİN YAPILMADIĞINI GÖZ ÖNÜNDE TUTARAK, MEMLEKET EKONOMİSİNİ DEVLETİN ELİNE ALMAK. PRENSİP OLARAK DEVLET FERDİN YERİNE GEÇMEMELİDİR. FAKAT FERDİN GELİŞMESİ İÇİN GENEL ŞARTLARI GÖZ ÖNÜNDE BULUNDURMALIDIR. KESİN ZARURET OLMADIKÇA PİYASALARA KARIŞILMAZ; BUNUNLA BERABER PİYASA DA BAŞIBOŞ DEĞİLDİR. BU SÖZLERDEN DE ANLAŞILDIĞI GİBİ ÖZEL GİRİŞİM ÖNCELİKLİDİR, ÖN PLANDADIR, DEVLET BİREYİN YERİNİ ALMAMALIDIR. BİREY YETERİNCE GÜÇLÜ DEĞİLSE, DEVLET BİREYİN GÜÇLENMESİ İÇİN ÇALIŞMALIDIR. BİREYLER GÜÇLENENE KADAR DEVLETÇİLİĞE BAŞVURULABİLİR. CUMHURİYETİN İLK DÖNEMLERİNDE BİREYSEL TEŞEBBÜSÜN ZAYIFLIĞI DEVLETİN EKONOMİYE MÜDAHALESİNİ ZARURİ KILMIŞTIR. ASLINDA DEVLETİN GÖREVLERİ GÜVENLİK, ADALET, SAVUNMA VE ÖZGÜRLÜĞÜ KORUMADIR. EĞİTİM, SAĞLIK, TARIM, TİCARET VE SANAYİ GİBİ ALANLAR GÜÇLÜ ÖZEL TEŞEBBÜSÜN FAALİYET GÖSTERECEĞİ ALANLARDIR. DEVLET BU GİBİ ALANLARDA YALNIZCA DENETİM VE SOSYAL POLİTİKALARIYLA DEVREYE GİRER. MADDİ DURUMU YETERLİ OLMAYANLARA VEYA İHTİYAÇ SAHİPLERİNE BU HİZMETLERİ GÖTÜRÜR. YETERLİ BİRİKİM VE TEŞEBBÜS OLMADIĞI İÇİN DEVLET CUMHURİYETİN İLK YILLARINDA ÖNEMLİ ORANDA ÖZEL TEŞEBBÜSÜ DESTEKLEMİŞTİR.

#15

SORU: DEVLETÇİLİK İLKESİ DOĞRULTUSUNDA, YAPILAN İNKİLAPLAR VE ÇALIŞMALAR NELERDİR?

CEVAP: ATATÜRK'ÜN DEVLETÇİLİK İLKESİ İŞİĞİNDA TÜRKİYE CUMHURİYETİ DEVLETİ'NDE YAPILAN FAALİYETLER KISACA ŞU ŞEKİLDE ÖZETLENEBİLİR: • İZMİR İKTİSAT KONGRESİ YAPILMIŞTIR. • BEŞ YILLIK KALINMA PLANLARI DOĞRULTUSUNDA ÜLKENİN HER YERİNDE FABRİKALAR KURULMAYA BAŞLANMIŞ VE ZARAR GÖREN İŞLETMELER DEVLET DESTEĞİ İLE AYAĞA KALDIRILMAYA ÇALIŞILMIŞTIR. • AŞAR VERGİSİNİN KALDIRILMASI, TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİNİN KURULMASI, ZİRAAT ENSTİTÜLERİNİN ELLERİYLE TOHUMLUK DAĞITILMASI VB. TARIMI DESTEKLEYİCİ FAALİYETLER YAPILMIŞTIR. • SANAYİ YATIRIMLARINI DESTEKLEMELİK İÇİN SÜMERBANK VE ETİBANK GİBİ KURUMLAR

OLUŞTURULMUŞ VE KAMULAŞTIRMA FAALİYETLERİ BAŞLATILMIŞTIR. • DEVLET BANKALARININ KURULMASI İLE FAİZ ORANLARININ DEVLET TARAFINDAN BELİRLENMESİ SAĞLANMIŞTIR. • TEMEL TÜKETİM MALLARININ FİYATLARININ DEVLET TARAFINDAN BELİRLENMESİ SAĞLANILMIŞ VE HALKIN DAHA FAZLA YIPRATILMAMASI AMACI İLE ÇALIŞMALAR BAŞLATILMIŞTIR.

#16

SORU: DEVLETÇİLİK İLKESİNİN TÜRK TOPLUMUNA SAĞLADIĞI FAYDALAR NELERDİR?

CEVAP: DEVLETÇİLİK İLKESİNİN TÜRK TOPLUMUNA SAĞLADIĞI FAYDALAR KISACA ŞU ŞEKİLDE ÖZETLENEBİLİR: • 1931 YILINDAN BAŞLAYARAK UYGULAMAYA KOYULAN DEVLETÇİLİK İLKESİ İLE İLK DEFA BEŞ YILLIK KALKINMA PLANLARI ÇIKARILMIŞ VE PLANLI EKONOMİYE GEÇİŞ SÜRECİ BAŞLAMISHTIR. • KISA ZAMANDA ÖZELLİKLE DEVLET İMKÂNLARI İLE SANAYİ YATIRIMLARI BAŞLAMIŞ HALKIN REFAH SEVİYESİ YÜKSELTİLMEME ÇALIŞILMIŞTIR. • DEVLETÇİLİK İLKESİNİN EĞİTİCİ VE ÖĞRETİCİ NİTELİĞİ KAPSAMINDA, ÜLKEMİZDEKİ TEKNİK ELEMAN AÇIĞININ KAPATILMASI VE EKSİKLİKLERİN GİDERİLMESİ SAĞLANMAYA ÇALIŞILMIŞTIR. • TÜRK ÇİFTÇİSİNİN ÜRÜNLERİNİ EN İYİ ŞEKİLDE DEĞERLENDİRMESİ İÇİN FIRSATLAR TANINMIŞ VE ÜRETİCİNİN ZARAR GÖRMEMESİ İÇİN UĞRAŞILMIŞTIR. • EKONOMİK KALKINMADA BÖLGELER ARASINDAKİ FARKLILIKLARIN GİDERİLMESİ İÇİN ÇALIŞMALAR BAŞLATILMIŞ VE BU HEDEF DOĞRULTUSUNDA ÖNEMLİ MESAFELER KAT EDİLMİŞTİR.

#17

SORU: DEVLETÇİLİK İLKESİ İŞİĞİNDA TÜRK DEVLETİ'NİN SORUMLULUKLARI NELERDİR?

CEVAP: DEVLETÇİLİK İLKESİ İŞİĞİNDA TÜRK DEVLETİ'NİN SORUMLULUKLARI KISACA ŞU ŞEKİLDE ÖZETLENEBİLİR. • DEVLET; ÜLKEDE GÜVENLİĞİ VE ADALETİ SAĞLAYARAK, TÜM VATANDAŞLARININ HER ÇEŞİT HÜRRİYETİNİ GÜVENCE ALTINDA TUTMAKLA MÜKELLEFTİR. • DEVLETİN; KARAYOLLARI, DEMİR YOLLARI, LİMANLAR, HAVAALANLARI, VB. BAYINDIRLIK İŞLERİ İLE MİLLİ EĞİTİM, SAĞLIK, SOSYAL YARDIMLAŞMA, TARIM, TİCARET VE SANATA AİT İŞLERLE İLGİLENME SORUMLULUĞU

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ II

VARDIR. • DEVLET; DIŞ SİYASET VE DİĞER MİLLETLERLE OLAN İLİŞKİLERİNİ İYİ YÖNETMEK VE HER ÇEŞİT SAVUNMA GÜCÜNÜ HER DAİM HAZIR TUTACAK ŞEKİLDE MİLLETİN BAĞIMSIZLIĞINI DEVAMLILIKLA KILMAKLA MÜKELLEFTİR. • DEVLET; EKONOMİK KONULARDA DEVLET İLE ÖZEL TEŞEBBÜS İŞLETMECİLİĞİNİ BİR ARADA VE DENGELİ BİR ŞEKİLDE YÜRÜTMEKLE SORUMLUDUR.

#18

SORU: LAİKLİK NEDİR?

CEVAP: DİN VE DEVLET İŞLERİNİN BİRBİRİNDEN AYRILMASINI ÖNGÖREN, DİN VE VİCDAN ÖZGÜRLÜĞÜNÜ SAVUNAN, DİNİ İNANÇLARIN KULLANILARAK HALKIN SÖMÜRÜLMESİNİN ÖNÜNE GEÇEMEYE ÇALIŞAN, DEVLET YÖNETİMİNDE AKLIN VE BİLİMİN, TOPLUMUN İNANCINDA HOŞGÖRÜNÜN HÂKİM OLMASINI İSTEYEN, DİNİN GEREKLERİ İÇİN HİZMET EDİLMESİNİ SAĞLAYAN BİR ATATÜRK İLKESİDİR. LAİKLİK İLKESİ İLE DEVLETLER BELLİ BİR DİNE ÜSTÜNLÜK TANIYIP, ONUN KURALLARINI BÜTÜN VATANDAŞLARA BENİMSETMEYE VE UYGULATMAYA ÇALIŞMAZLAR. LAİKLİK İLKESİ İLE İLGİLİ OLARAK ANAYASAMIZDA KİMSE, İBADETE, DİNİ AYİN VE TÖRENLERE KATILMAYA, DİNİ İNANÇ VE İBADETLERİNİ AÇIKLAMAYA ZORLANAMAZ; DİNİ İNANÇ VE KANAATLERİNDEN DOLAYI KINANAMAZ VE SUÇLANAMAZ İBARESİ MEVCUTTUR.

#19

SORU: TÜRKİYE CUMHURİYETİ AÇISINDAN LAİKLİĞİN TEMEL AMAÇLARI NELERDİR?

CEVAP: TÜRKİYE CUMHURİYETİ AÇISINDAN LAİKLİĞİN TEMEL AMAÇLARI KISACA ŞU ŞEKİLDE SİRALANABİLİR: • BİLİMSEL ESASLARIN VE İLERİ TEKNOLOJİNİN YAYGIN VE ETKİLİ BİÇİMDE KULLANILMASI SAĞLAMAK, • DİNİ FAALİYETLERİN, ÇIKARCI, CAHİL, DİNİ BİLMİYEN KİŞİLERİN ELİNDE BİR ÇIKAR ARACI OLARAK KULLANILMASINI ÖNLEMEK, • İNSANLARIN DİNEN SÖMÜRÜLMESİNE ENGEL OLMAKTIR.

#20

SORU: TÜRK DEVLETİNİN DİNİ, İSLAM'DIR CÜMLESİ KAÇ TARİHİNDE ANAYASADAN KALDIRILMIŞTIR?

CEVAP: 10 NİSAN 1928'DE YAPILAN BİR DÜZENLEME İLE 1924 ANAYASASI'NIN 2. MADDESİNİN BAŞINDA YER ALAN, TÜRK DEVLETİNİN DİNİ, İSLAM'DIR CÜMLESİ KALDIRILMIŞTIR. CUMHURBAŞKANI VE MİLLETVEKİLLERİNİN YEMİN METNİNDEKİ DİNİ İFADELER VE TBMM DİNİ HÜKÜMLERİ YERİNE GETİRİR CÜMLESİ KALDIRILARAK, TÜRKİYE LAİK BİR YAPIYA KAVUŞTURULDU. 5 ŞUBAT 1937'DE ANAYASA'NIN 1. MADDESİNE TÜRK DEVLETİNİN LAİK OLDUĞU YOLUNDA BİR CÜMLE EKLENEREK, BU TARİHSEL GELİŞİMİN SON EVRESİ DE TAMAMLANMIŞTIR. LAİKLİK BUNDAN SONRA YAPILAN ANAYASALARDA DA YER ALMIŞTIR. TÜRKİYE CUMHURİYETİNİN LAİKLİK ANLAYIŞI HİÇBİR ŞEKİLDE DİNE KARŞI OLMAYIP, DİNİ ASLA REDDETMEZ. İNKILAPLAR DİNE KARŞI DEĞİL, DİNİ YOZLAŞTIRAN SAFSATA VE HURAFELERE KARŞI YAPILMIŞTIR.

#21

SORU: ATATÜRKÜN LAİKLİK İLKESİ İŞİĞİNDE TÜRKİYE CUMHURİYETİ DEVLETİ'NDE YAPILAN FAALİYETLER NELERDİR?

CEVAP: ATATÜRK'ÜN LAİKLİK İLKESİ İŞİĞİNDE TÜRKİYE CUMHURİYETİ DEVLETİ'NDE YAPILAN FAALİYETLER ŞU ŞEKİLDE ÖZETLENEBİLİR: • SALTANATIN KALDIRILMASINDA ETKİ SAĞLAMISHTIR. • HALİFELİĞİN KALDIRILMASINDA ÖNEMLİ ROL OYNAMISHTIR. • TEVHİD-İ TEDRİSAT KANUNU'NUN ÇIKARILMASI VE ÖĞRETİMİN BİRLEŞTİRİLMESİ BU İLKE İŞİĞİNDE SAĞLANMIŞTIR. • TEKKE, ZAVİYE VE TÜRBELER KAPATILMIŞTIR. • MEDENİ KANUN KABUL EDİLMİŞTİR. • ŞER'İYYE VE EVKAF VEKÂLETİ'NİN YERİNE DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI VE VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KURULMUŞTIR. • İBADET YERLERİNİN DIŞINDA DİNSEL KIYAFET, SEMBOL VE İŞARETLERLE DOLAŞILMASI YASAKLANMIŞTIR. • YABANCI OKULLARDA DERS KİTAPLARINDAKİ DİNSEL SEMBOL VE İŞARETLER KALDIRILMIŞTIR. • 1928 YILINDA ANAYASAMIZDAN TÜRKİYE CUMHURİYETİ DEVLETİ'NİN DİNİ İSLAM'DIR. MADDESİ ÇIKARILMIŞTIR. • 1937 YILINDA İSE LAİKLİK İLKESİ 1924 ANAYASASI'NA GİRMİŞTİR.

#22

SORU: İNKILAPÇILIK İLKESİ NEDİR?

CEVAP: İNKILÂPÇILIK İLKESİ HER ZAMAN YENİLİĞİ ESAS ALAN, SÜREKLİ YENİLİKLERE

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ II

GELİŞMELERE AÇIK OLMAYI İSTEYEN, YENİLİKLERLE TOPLUMUN İHTİYAÇLARINI KARŞILAMAYI HEDEFLEYEN, ÇAĞDAŞLAŞMA YOLUNDA ADIMLAR ATMAYA ÇALIŞAN, BİLİMİ ÖN PLANDA TUTAN, MODERNLİK AMAÇLAYAN BİR ATATÜRK İLKESİDİR. ATATÜRK İLKELERİ BU İLKENİN IŞIĞINDA GERÇEKLEŞMİŞTİR.

#23

SORU: ATATÜRK'E GÖRE İNKILAP NEDİR?

CEVAP: MEVCUT KURUMLARI ZORLA DEĞİŞTİRMEK VE TÜRK MİLLETİNİ SON ASIRLARDA GERİ BIRAKMIŞ OLAN MÜESSESELERİ YIKARAK YERLERİNE MİLLETİN EN YÜKSEK MEDENİ İCAPLARA GÖRE İLERLEMESİNİ SAĞLAYACAK YENİ MÜESSESELERİ KOYMUŞ OLMAKTIR.

#24

SORU: TÜRK İNKILÂBININ TÜRK TOPLUMUNA SAĞLADIĞI FAYDALAR NELERDİR?

CEVAP: TÜRK İNKILÂBININ TÜRK TOPLUMUNA SAĞLADIĞI FAYDALAR KISACA ŞU ŞEKİLDE ÖZETLENEBİLİR: • TÜRK İNKILÂBI, TÜRK TOPLUMUNA HER AÇIDAN GELİŞME VE İLERLEMENİN YOLUNU AÇMIŞTIR. • YAPILAN İNKILÂPLAR NETİCESİNDE KİŞİSEL EGEMENLİK SONA ERMİŞ, MİLLET EGEMENLİĞİ SAĞLANMIŞTIR. • TÜRKİYE CUMHURİYETİ DEVLETİ, YENİ KURUMLARI İLE ÇAĞDAŞ VE DİNAMİK BİR YAPIYA KAVUŞTURULMUŞTUR. • SOSYAL HAYAT, EĞİTİM, KÜLTÜR VE EKONOMİK ALANDA TÜRK TOPLUMUNA YENİ UFUKLAR AÇILMIŞTIR. • TÜRK MİLLETİ MODERNLEŞME VE GELENEKÇİLİK ARASINDA BOCALAMAKTAN KURTULARAK ÇAĞDAŞLAŞMAYA YÖNELMİŞTİR.

#25

SORU: TÜRK İNKILABININ SONUÇLARI NELERDİR?

CEVAP: TÜRK İNKILÂBININ SONUÇLARI KISACA ŞU ŞEKİLDE ÖZETLENEBİLİR: • TÜRK MİLLETİNİ ÇAĞDAŞ UYGARLIK DÜZEYİNİN ÜZERİNE ÇIKARMAK İÇİN AKILCI, MİLLİYETÇİ, LAİK, DEMOKRATİK VE CUMHURİYETÇİ BİR YÖNETİM KURULMUŞTUR. • TÜRK İNKILÂBI İLE MİLLET SOSYAL YÖNDEN İLERİ VE MEDENİ BİR TOPLUM HALİNE KAVUŞMUŞTUR. • LAİKLİK İLKESİYLE BİRLİKTE İSLAM DİNİ KUTSAL DEĞERLERİNE KAVUŞMUŞ, ESKİ DÜZENİN

YARATTIĞI BOŞ İNANÇLAR YERİNE, TÜRK MİLLETİNE GENİŞ BİR DÜNYA GÖRÜŞÜ KAZANDIRMIŞTIR.

#26

SORU: MİLLETLERİN YAŞAMASINDA VE OLUŞMASINDA EN ÖNEMLİ UNSUR NEDEN DİLDİR?

CEVAP: DİLİNİ KAYBEDEN BİR MİLLETİN MİLLÎ KİMLİĞİNİ DE KAYBEDEBİLECEĞİNİ TARİH BİZE GÖSTERMEKTEDİR. DİL İNSANLARI BİRBİRİNE BAĞLAR VE KAYNAŞMALARINI SAĞLAR. YARATILAN KÜLTÜRÜN KUŞAKTAN KUŞAĞA GEÇMESİNE ARACI OLUR.

#27

SORU: YENİ HARFLERİ HALKA ÖĞRETEBİLMEK İÇİN BÜYÜK BİR OKUMA YAZMA SEFERBERLİĞİ BAŞLATILMIŞTIR. BUNUN İÇİN MİLLET MEKTEPLERİ ADI VERİLEN OKULLAR AÇILMASI KARARLAŞTIRILMIŞTIR. BU MEKTEPLER KAÇ TARİHİNDE AÇILMAYA BAŞLANMIŞTIR?

CEVAP: 11 KASIM 1928'DE BAKANLAR KURULUNCA ONAYLANAN MİLLET MEKTEPLERİ TEŞKİLATI TALİMATNAMESİ 24 KASIM 1928'DE RESMÎ GAZETE'DE YAYINLANDI. 1 OCAK 1929'DA DA MİLLET MEKTEPLERİ AÇILMAYA BAŞLADI. İLK YILDA 1.075.500 KİŞİ BU OKULLARA KATILMIŞ VE 597.010'U BELGE ALMIŞTIR. BU SAYI GİDEREK ARTMIŞTIR. KAPANDIĞI 1936 YILINA DEK BU OKULLARDAN 1.200.000 KİŞİ BELGE ALMIŞTIR.

#28

SORU: 1931 SENESİNDE KURULAN TÜRK TARİH KURUMU'NUN KURULUM AMACI NEDİR?

CEVAP: TARİH, GEÇMİŞE SİĞİNMA ARACI DEĞİLDİR. İNSANLIĞIN YARATTIĞI DEĞERLERİ ORTAYA ÇIKARARAK ÇAĞDAŞ UYGARLIĞA ULAŞMA VE BARIŞ İÇİNDE YAŞAMANIN YOLLARINI GÖSTEREN BİR ARAÇTIR. ATATÜRK MİLLÎ MÜCADELE'NİN HEMEN ARDINDAN ÇOK KÖKLÜ YENİLEŞME HAREKETLERİNE GİRİŞTİ. YAPILAN ÇALIŞMALAR ŞEKLİ OLMAKTAN ZİYADE İÇERİKLE İLGİLİYDİ. O TÜRK MİLLETİ'NİN DÜNYA ULUSLARI ARASINDA HAK ETTİĞİ YERİ ALMASINI ARZULUYORDU. BİR TARAFTAN YENİ KURULAN ÜLKENİN TEMELLERİ BİNA EDİLİRKEN, DİĞER TARAFTAN ÜLKENİN YURT

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ II

DIŞINDAKİ PRESTİJ VE KONUMUNUN DÜZELTİLMESİ İÇİN DE YOĞUN ÇABA SARF EDİYORDU. XX. YÜZYILIN BAŞINDA BATI, DOĞU DÜNYASININ TAMAMINA, TABİİ OLARAK TÜRKLERE DE İKİNCİ SINIF İNSAN MUAMELESİ YAPIYOR, BU TAVRI HER FIRSATTA DİLE GETİRİYORDU. BU DURUMU YAKINDAN BİLEN MUSTAFA KEMAL, TÜRKLERE İSNAT EDİLEN KİMİ ZAMAN HAKARET SEVİYESİNE VARAN İTHAMLARA KARŞI KOYMAK, TÜRK MİLLETİ'NİN GERÇEK KİMLİĞİNİ DÜNYAYA TANITMAK, ÜLKEDE VAR OLAN KRONOLOJİK TARİH ANLAYIŞINDAN KURTULMAK, SOSYAL TARİH ANLAYIŞINA GEÇMEK İÇİN YOĞUN TARİH ÇALIŞMALARI YAPILMASINA KARAR VERDİ. YAPILAN ÇALIŞMALAR SONUCU TÜRK TARİH TEZİ ORTAYA ATILDI. TÜRK TARİHİNİN İSLAM VEYA OSMANLI TARİHİYLE SINIRLI OLMADIĞI, EN AZ İSLAM SONRASI TARİH KADAR BAŞARILARLA DOLU BİR İSLAM ÖNCESİ TÜRK TARİHİNİN VARLIĞI ORTAYA ÇIKARILDI. O TARİHİN SADECE KRONOLOJİDEN İBARET OLMADIĞINI BELİRTEREK, TÜRK TARİHİNİN KÜLTÜR VE UYGARLIĞINI ORTAYA ÇIKARMAYI HEDEF EDİNER BİR ÇALIŞMA PLANI DOĞRULTUSUNDA TARİHİN BEŞERİ YÖNÜNÜN ORTAYA ÇIKARILMASINI, TÜRK TARİHÇİLERİNE GÖREV OLARAK VERDİ. BU AMAÇLA 1931 SENESİNDE TÜRK TARİH KURUMUNU KURDU. ATATÜRK BÜYÜK DEVLET KURAN ECDADIMIZ BÜYÜK VE ŞÜMÜLLÜ MEDENİYETLERE DE SAHİP OLMUŞTUR. BUNU ARAMAK TETKİK ETMEK TÜRKLÜĞE VE CİHANA BİLDİRMEK BİR BORÇTUR. TÜRK ÇOCUĞU ECDADINI TANIDIKÇA DAHA BÜYÜK İŞLER YAPMAK İÇİN KENDİNDE KUVVET BULACAKTIR SÖZLERİYLE BU KONUYA VERDİĞİ ÖNEMİ DİLE GETİRMİŞTİR.

#29

SORU: ULUSAL KÜLTÜRÜMÜZÜ ÇAĞDAŞ UYGARLIK DÜZEYİNİN ÜSTÜNE ÇIKARMA İDEALİ İLE ATATÜRK'ÜN AÇTIĞI KÜLTÜREL KURUMLAR NELERDİR?

CEVAP: KENDİ KUŞAĞININ YAPMASI GEREKENLERİ SAPTAMIŞ VE BUNLARI BİRER BİRER UYGULAMA ALANINA KOYMUŞTU. DİL, TARİH VE GÜZEL SANATLAR ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALARLA MİLLÎ KÜLTÜRÜN ARAŞTIRILMASI, İNCELENMESİ, ÖĞRETİLMESİ VE KORUNMASI, ÇAĞDAŞLAŞTIRILMASI MÜMKÜN OLABİLMİŞTİR. MİLLÎ KÜLTÜRÜ ARAŞTIRMAK, İNCELEMEK VE GELECEK KUŞAKLARA AKTARMAK ÜZERE HALKEVLERİ AÇILMIŞ, DİL KURUMU, TARİH KURUMU, DİL VE

TARİH - COĞRAFYA FAKÜLTESİ GİBİ BİLİM VE KÜLTÜR KURUMLARI OLUŞTURULMUŞTUR.

#30

SORU: CUMHURİYETTEN SONRA GÜZEL SANATLARIN GELİŞMESİNE ATATÜRK BÜYÜK BİR DESTEK VERMİŞTİR. BU ALANDA YAPILAN YENİLİKLER NELERDİR?

CEVAP: MUSTAFA KEMAL PAŞA 22 OCAK 1923'TE BURSA ŞARK SİNEMASI'NDA YAPTIĞI KONUŞMADA BİR MİLLET Kİ RESİM YAPMAZ, BİR MİLLET Kİ HEYKEL YAPMAZ, BİR MİLLET Kİ FENNİN İCAP ETTİĞİ ŞEYLERİ YAPMAZ, İTİRAF ETMELİ Kİ O MİLLETİN TARİKİ TERAKKİDE (İLERLEMEDE) YERİ YOKTUR DİYEREK TOPLUMLARIN İLERLEMESİNDE SANATIN YERİNİ BELİRTMİŞTİR. İŞTE BU DÜŞÜNCEYLE CUMHURİYETTEN SONRA GÜZEL SANATLARIN GELİŞMESİNE ATATÜRK BÜYÜK BİR DESTEK VERMİŞTİR. LAİKLİĞİN BENİMSENMESİYLE SANATÇILARI SINIRLAYAN BAZI ALGILARI ORTADAN KALDIRMIŞ, İLK VE ORTAÖĞRETİM PROGRAMLARINA RESİM DERSİ KONMUŞ, RESİM ÖĞRETMENİ YETİŞTİRMEK ÜZERE GAZİ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ AÇILMIŞ (1926), SANAYİ NEFİSE MEKTEBİ GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ'NE DÖNÜŞTÜRÜLEREK MİMARLIK VE HEYKELCİLİK BÖLÜMLERİ EKLENMİŞTİR. SANATÇILAR TEŞVİK EDİLMİŞ, SERGİLER AÇILMIŞ, SERGİLERDEN ESERLER ALINARAK SANATÇILARA YARDIM EDİLMİŞTİR. DEVLETİN ÇEŞİTLİ KURUMLARI SANATÇILARA RESİM ISMARLAMIŞ ANCAK İÇERİĞİNE KARIŞMAMIŞTIR. SANATÇILAR MİLLÎ MÜCADELE'Yİ, YAPILAN DEVRİMLERİ KONU ALAN ÇEŞİTLİ RESİMLER YAPMIŞLAR, 1933'TE ANKARA HALKEVİNDE ONUNCU YIL İNKILAP SERGİSİ AÇMIŞLARDIR. AYNI YIL KURULAN D GRUBU, RESİM SANATINA YENİLİK GETİRMEK ÜZERE SERGİLER YANINDA SANAT TARTIŞMALARINI DA BAŞLATMIŞLARDIR. SANATLA İLGİLİ KONFERANSLAR VERİLMİŞ GAZETELERDE DERGİLERDE YAZILAR YAZILMIŞ ELEŞTİRİLER YAPILMIŞTIR.

#31

SORU: AVUSTURYALI KRİPPEL TARAFINDAN YAPILAN ATATÜRK'ÜN İLK HEYKELİ NEREDEDİR?

CEVAP: AVUSTURYALI KRİPPEL TARAFINDAN YAPILAN ATATÜRK'ÜN İLK HEYKELİ 1926'DA SARAYBURNU'NA KONMUŞTUR.

#32

SORU: 1924'TE MUSİKİ MUALLİM MEKTEBİ'NİN AÇILIŞ AMACI NEDİR?

CEVAP: CUMHURİYET DÖNEMİNDE OKULLARA MÜZİK DERSİ KONUNCA BU DERSİ ÖĞRETECEK ÖĞRETMENLERİ YETİŞTİRMEK ÜZERE 1924'TE MUSİKİ MUALLİM MEKTEBİ AÇILMIŞTIR. DARÜLELHAN DA KONSERVATUARA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞTÜR. 1926 VE 1929 YILLARI ARASINDA ÜLKENİN ÇEŞİTLİ YERLERİNDEN HALK EZGİLERİ DERLENMİŞTİR. 1934'TE ANKARA'DA BİR MÜZİK KONGRESİ TOPLANMIŞ VE MÜZİK EĞİTİMİNİN DAHA VERİMLİ HÂLE NASIL GETİRİLECEĞİ TARTIŞILMIŞTIR.

#33

SORU: İLK SİNEMA SALONU KAÇ TARİHİNDE VE NEREDE AÇILMIŞTIR?

CEVAP: İLK SİNEMA SALONU İSTANBUL'DA 1908'DE AÇILMIŞTIR. 1914'TE FİLM ÇEKİMLERİ BAŞLAMIŞTIR. ARDINDAN ORDU SİNEMA DAİRESİ KURULMUŞTUR. BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI VE KURTULUŞ SAVAŞI SÜRECİNDE DAR BÜTÇE VE KISITLI OLANAKLARA RAĞMEN BAZI FİMLER ÇEKİLMİŞTİR. CUMHURİYET DÖNEMİNDE İSE MUHSİN ERTUĞRUL'UN İPEK FİLM ADINA ÇALIŞMASI TÜRK SİNEMASI İÇİN BİR DÖNEMEÇ OLMUŞTUR.

#34

SORU: 1914'TE KURULAN ANCAK GÖSTERİLERE 1916'DA BAŞLAYAN DAR'ÜL-BEDAYİDE ROL ALAN İLK TÜRK KIZI KİMDİR?

CEVAP: DARÜLBEDAYİDE AFİFE JALE ADLI TÜRK KIZI İLK KEZ ROL ALMIŞTIR.

#35

SORU:
Cumhuriyet kavramının tanımı nedir?

CEVAP:
Batı dillerinde cumhuriyet republic şeklinde yazılarak 'kamuya ait olan' manasında kullanılmaktadır. Cumhuriyet; Arapça, halk, ahali, büyük kalabalık anlamına gelen cumhur kelimesinden gelmektedir. Cumhuriyet rejimlerinde egemenliğin kaynağı halktır. Cumhuriyet kavramı dar anlamda

devlet başkanının belirli bir süre için, doğrudan veya dolaylı olarak halk tarafından seçilmesi esasına dayanmaktadır. Geniş anlamda ise cumhuriyet, halk idaresi demek olan demokrasiyle eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Ancak unutulmamalıdır ki her cumhuriyet demokratik değildir.

#36

SORU:
Türkiye için Cumhuriyeti amaçlayan ciddi yaklaşımlar ne zaman ortaya çıkmıştır?

CEVAP:
Cumhuriyeti amaçlayan ciddi yaklaşımlar Millî Mücadele yıllarında ortaya çıkmıştır. Nitekim Amasya Tamimi'nde "Milletin istiklâlini yine milletin azim ve kararının kurtaracağı" ifade edilmiş; Erzurum Kongresi'nde "millî iradeyi hakim kılmak esastır" kararı alınmış; millî iradenin gerekliliği üzerinde "milletlerin kendi geleceklerini bizzat tayin ettiği bu tarihî devirde, merkezî hükûmetimizin de Millî iradeye tâbi olması zaruridir..." vurgusu yapılarak millet egemenliği esas kabul edilmiştir. Nitekim Sivas Kongresi'nde de benzeri kararlar alınmıştır. Ayrıca bu kongrenin çıkardığı gazetenin adı önce "İrade-i Milliye" daha sonra "Hâkimiyet-i Milliye" olmuştur.

#37

SORU:
Atatürk'ün, cumhuriyetin çoğulcu bir sistem olduğuna inanıyor olmasına hangi davranışları örnek olarak gösterilebilir?

CEVAP:
Atatürk, cumhuriyetin çoğulcu bir sistem olduğuna inanıyordu. Bu nedenle döneminde iki defa çok partili hayata geçiş denemesi yapıldı. Ancak cumhuriyetin ilk dönemlerinde çoğulcu sistemin yaşatılması mümkün olmadı. Bu noktada demokrasinin öğrenilmesi, refahın artırılması, özgürlüklerin genişletilmesi, uluslaşma sürecinin tamamlanması ve eğitim seviyesinin yükseltilmesi için gerekli hazırlıklar yapıldı. Bu sebeplerle Türkiye Cumhuriyeti'nde çok partili hayata geçiş İkinci Dünya Savaşından sonra mümkün olabilmektedir.

#38

SORU:
Atatürk ilkelerinden halkçılığın amaçları nedir?

CEVAP:

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

Halkçılık, Millî Mücadele'yi yapan Türk milletinin zaferden sonra yönetime ortak edilmesi ve birlikte kalkınma çabasıdır. Halkçılık, siyasi sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda halka dayanmak anlamına gelir. Halkçılık anlayışında halk ayrı ayrı sınıflardan oluşmaz. Halk bir bütündür. Halk arasında yalnızca mesleklere dayanan iş bölümü vardır. Halk arasında sınıf çatışması ve ayrışma söz konusu değildir. Halkın yönetimi eşitliğe ve hukuka dayanır. Halk kendi geleceğini kendisi belirler, bireylerin veya zümrelerin ayrıcalıkları yoktur. Atatürk, Millî Mücadele'yi halka dayandırmıştır.

#39

SORU:

Millet kavramının tanımı nedir?

CEVAP:

Millet her şeyden önce ortak bağları olan insan topluluğudur. Millet kelimesi çağımızda Fransızca "nation" kelimesinin karşılığı olarak kullanılmıştır. Türkçede millet kelimesi ise Arapça "mille" kelimesinden gelmektedir. Topluluk anlamındadır.

#40

SORU:

Milliyet kavramının tanımı nedir?

CEVAP:

Milliyet, kısaca bir millete mensup olmak veya bir millete bağlı olmak demektir.

#41

SORU:

Atatürk ilkelerinden "Milliyetçilik" ilkesinin tanımı nedir?

CEVAP:

Milliyetten doğma milliyetçilik ise bir sosyal politika prensibi veya fikir akımı olarak millet gerçeğinden hareket eder ve millî amacı temin gayesi ile bir ülkü etrafında toplanmayı ifade eder. Milliyetçilik, ideal ve kader birliği yönlerini belirten bir prensiptir. Sosyolojik olarak milliyetçilik duygusu yüzlerce yıl öteye dayanır. Türklerde de Göktürk çağından beri sosyolojik bir milliyetçiliğin varlığı bilinmektedir. Ancak Milliyetçilik kavramının milletlerin ve devletlerin kaderini birinci derecede etkileyecek şekilde önem kazanması çağımızda gerçekleşmiştir. Milliyetçilik, toplumun modernleşmesinin bir ürünüdür. Milliyetçilik millettten millete değişiklik gösterir. Her milliyetçilik akımının kendine özgü ilkeleri vardır.

#42

SORU:

Atatürk, milliyetçilik anlayışını hangi kitapta anlatmıştır?

CEVAP:

Atatürk, milliyetçilik anlayışını Medeni Bilgiler adlı kitapta şöyle anlatmıştır: Ortak bir tarih, beraber yaşama arzusu ve kültür birliğinden oluşan topluluklar millettir. Yine Atatürk, Türk milletini oluşturan doğal ve tarihi olguları şöyle açıklamaktadır. Siyasi varlıkta birlik, dil birliği, yurt birliği, ırk ve köken birliği, tarihî yakınlık ve ahlaki yakınlık." Bu olgulardan siyasal varlıkta birlik son derece önemlidir. Bu bir ulusun siyasi bakımdan kişiliğini ortaya koyması, varlık durumuna erişmesidir. Bu varlık bağımsız bir devletten başka bir şey değildir. Başkalarının esiri olan parçalanmış bir millette yukarıdaki bütün olgular bulunsun bile birlikte yaşama ortamı oluşmaz.

#43

SORU:

Atatürk'ün, Türk milletini etnik unsura ayırma çabalarına karşı düşünceleri nelerdir?

CEVAP:

Atatürk, Türk milletini etnik unsura ayırma çabalarını toplumsal düzeni bozmaya yönelik, bozguncu, alçak, vatansız, milliyetsiz ve beyinsizlerin saçmaları olarak gizli ve kirli emellerin oyunu olarak görmektedir. Türkler bir ırk ve etnik gurup olmaktan ziyade siyasi ve sosyolojik topluluktur. Eski devirlerden kalma Kürtlük fikri, Çerkezlik fikri, Lazlık veya Boşnaklık fikri milletin bütünlüğünü bozan kasıtlı, yanlış adlandırmalardır. Bu yanlış yaklaşım hiçbir millet ferdi üzerinde üzüntüden başka etki yapmamıştır. Atatürk bir toplumun milliyetçi duygularının hiçbir zaman yok edilemeyeceğine dikkat çekmektedir.

#44

SORU:

Devletçilik ilkesi ne ifade etmektedir?

CEVAP:

Devletçilik ilkesi esas itibarıyla ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda devletin üstlendiği görevleri ifade etmektedir. Atatürk ilkelerinden devletçilik; güçlü ve çağdaş bir devlet kurmayı hedefler. Askerî zaferlerin ekonomik zaferlerle taçlandırılmasını amaçlar. Atatürk, bir milletin bağımsızlığının yalnızca askerî ve

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

siyasi olmadığını ekonomik bağımsızlığın mutlaka sağlanması gerektiğini düşünüyordu.

#45

SORU:

Türkiye'de Devletçiliğin bir ekonomik politika olarak kabul edilmesinin sebepleri nedir?

CEVAP:

Türkiye'de devletçiliğin bir ekonomik politika olarak benimsenmesinin ekonomik, siyasi ve sosyal sebepleri vardır. Atatürk'e göre siyasî bağımsızlığın yolu ekonomik kalkınmadan geçer. Türkiye'nin Batılı devletler tarafından eşit bir statüde kabul edilmesi kalkınma ve sanayileşme ile mümkündür. Bu ilkenin uygulanmasında en önemli sebep, özel sektörü teşvik edici tedbirler alınmış olmasına rağmen, istenilen düzeyde bir gelişme elde edilememiş olmasıdır. Girişimci sınıfın yetersizliği, teknik bilgisizlik, yabancı sermayenin olumsuz tutumu ve Teşvik-i Sanayi Kanunu'nun bütün desteklerine rağmen yatırımların yeterli olmaması Atatürk'ün devletçilik ilkesinin olgunlaşmasını sağlamıştır. Bunun yanında 1929'da ortaya çıkan dünya ekonomik bunalımı, zaten zayıf olan Türkiye ekonomisini daha da zor duruma sokmuştur. Bütün bu sebepler yeni kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti'nin devletçiliğe yönelmesinde önemli rol oynamıştır.

#46

SORU:

Devletin yaptığı düzenlemeler ve yatırımlar nelerdir?

CEVAP:

Devlet demiryollarının inşası, 1924'te özel girişimcilere destek sağlamak üzere İş Bankası kurulması, Aşar Vergisi'nin kaldırılması (1925), tarım üretiminin canlandırılması ve 1927'de Teşvik-i Sanayi Kanunu çıkarılarak yeni işletmelerin açılması sağlanmıştır. 1926'da Emlak ve Eytam Bankası ev kredisi dağıttı ve konut yardımlarına destek verdi. 1929'da yerli sanayi ve ticareti koruyan yeni gümrük tarifeleri uygulamaya konuldu. Sanayi ve Maadin Bankası kurularak; Hereke, Feshane, Bakırköy Mensucat, Bünyan, Isparta İplik fabrikaları, Maraş, Tosya Çeltik fabrikaları, Beykoz Deri ve Kundura, Uşak Şeker, Malatya ve Aksaray elektrik ve Kütahya Çini fabrikalarına ortak olunmuştur. 1933'te kurulan Sümerbank on yedi yeni fabrika kurmuştur. 1934'de Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı yürürlüğe konarak kimya, sanayi, demir, kağıt ve selüloz, kükürt, süngercilik, pamuk ve mensucat sanayine öncelik verilmiştir. 1935 yılında madencilik alanında yatırım

yapmak üzere Etibank kuruldu. Ham maddesi ülke içinde bulunan yatırımlar yapılarak dışarıya döviz gitmesi önlenmeye çalışılmıştır. Bu planlı ekonomi döneminde sanayileşme atılımına girilmiştir.

#47

SORU:

Laiklik nedir?

CEVAP:

Laiklik akli düşüncenin, dinî düşünceden ayrılmasıdır. Siyasi anlamda ise din ile devlet işlerinin birbirine karıştırılmamasıdır. Laiklik vatandaş için din ve vicdan hürriyetinin sağlanmasıdır. Laik olmayan yani teokratik devlette din ve vicdan hürriyetinden söz etmek güçtür. Laik anlayışta egemenlik ve hukukun kaynağı millettir. Laiklik din karşıtlığı değildir. Laik olmayan devletlerde din politik bir araç olarak kullanılabilir. Laik düzende hukuk ve eğitim akıl ve bilimi esas alır. Bu anlayış dinî eğitim yapılmasını engellemez. Laik devletin dini olmamakla beraber, toplumun mevcut dinlerinden hiçbirini diğerine üstün tutulmaz. Devlet, din ve mezhepleri farklı, hatta inanmayan vatandaşlarına hukuken eşit mesafede durur. Ayrıca kişiler dinî inançlarından dolayı baskı ve ayırım görmezler. Ancak devlet toplumun dinî gereksinimlerini sosyal bir ihtiyaç olarak gözetir. Laik düzen, din özgürlüğünün doğal sonucu olarak bütün dinleri kamu düzenini bozmadıkları sürece tanır. Laik düzende dinî ve dünyevi otoriteler ayrılmıştır. Laiklik cumhuriyetin ve demokratik rejimin önemli koşullarından biri olarak algılanmaktadır.

ÜNİTE 4: ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI VE UYGULAMA ESASLARI

YENİ TÜRK DEVLETİ'NİN DIŞ İLİŞKİLERİ (1923-1938)

Milli mücadele dönemi boyunca Misak-ı Milli gerçekleştirilmeye çalışılmış ve dış ilişkiler, tarihi dostluk veya hasımlıklar çerçevesinde değil, tamamen ulusal çıkarlar çerçevesinde şekillendirilmiştir. Bu süreçte diplomasi dili egemen olmuş ve Avrupa devletleri ve Rusya ile ayrı ayrı görüşülmüştür. Türkiye'nin modern anlamda bir devlet olarak ortaya çıkması Lozan Konferansıyla gerçekleşmiş ve bu konferanstan sonra 1923-1930 yılları arasında Türkiye, Lozan Konferansı'nda çeşitli nedenlerden dolayı sonuçlandırılmayan meselelerle meşgul olmuştur. Bu meseleleri ulusal çıkarlara uygun olarak çözmeye gayret etmiştir. Bu konular İngiltere ile Musul Sorunu, Fransa ile Kapitülasyonlar, Hatay ve diğer sorunlar, Yunanistan ile Ahali Mübadelesi olarak sıralanabilir. I. Dünya Savaşı sonrasında uluslararası ilişkiler savaşı kazanan devletlerin yeni düzenin devamını istemesi, kaybeden devletlerin de yeni bir düzen

istememesi şeklinde devam etmiştir. I. Dünya Savaşı'nı kaybeden tarafta yer almasına rağmen Türkiye revizyonist bir politika gütmemiştir. Şüphesiz bunda Türkiye'nin Kurtuluş Savaşı'nı kazanmasının ve Sevr Antlaşması'nı geçersiz saymasının etkisi büyüktür.

ATATÜRK'ÜN DIŞ POLİTİKADAKİ UYGULAMA ESASLARI

- **Gerçekçilik:** Atatürk'ün dış politikası gerçeklik ilkesine dayanır. Kendi ülkenin imkânlarını ve başka ülkelerin neler yapabileceklerini düşünerek teslimiyet ve yılgınlık olmayan bir uygulamayı gerektirir.
- **Tam Bağımsızlık:** Yeni kurulan Türk devletin en önemli amacı tam bağımsız olmaktı ve bu da siyasi, iktisadi, mali, askerî ve kültürel açıdan bağımsız olmayı gerektiriyordu.
- **Barışçılık:** Atatürk "Yurtta sulh cihanda sulh" sözüyle dış politikada barışı bir ilke haline getirmiştir.
- **Akılçılık:** Atatürk'ün dış politikası akla dayanmış ve uluslararası ilişkilerde değişen şartlar ve karşılıklı yarar ilişkileri esas alınmıştır.

Güvenlik Politikası ve İttifaklar Sistemi

Atatürk, cumhuriyetin kendini koruyabilmesi için ulusal ve uluslararası güvenlik önlemlerini almanın gerekliliğini görmüştür. Bu bakımdan, askerî harcamalar ve ordunun modernleştirilmesi, ülkenin ekonomik yapılanması ile eş zamanlı olarak yürütülmüştür. Savaş sonrası ekonomik, siyasi ve askerî durum Türkiye'yi denge siyaseti gütmeye ve güvenlik tedbirleri almaya itmiştir. Türkiye'nin Rusya'ya komşu oluşu ve bir Ortadoğu ülkesi oluşu gibi nedenler dış politikayı etkilemiştir.

LOZAN'DAN KALAN MESELELER VE BATILI DEVLETLERLE İLİŞKİLER

Türk heyeti Lozan'a giderken savaş arenasında galip gelmenin avantajlarına sahipti. Lakin uzun süren savaşlar sonucunda ekonomi kötü durumdaydı ve yetişmiş insan gücü azdı. Bu durumun farkında olan muhataplar şartları zorlamış ve Türk heyeti görüşmeleri kesip Ankara'ya dönerek meclisi bilgilendirmiştir. TBMM Misak-ı Milli'den taviz vermek istememiş ve bu nedenle direnmek istemişlerdir. Yalnız burada önemli olan savaşa devam etmek için gerekli olan güç ve imkânlar son savaşa bitirilmiştir.

Türk-İngiliz İlişkileri ve Musul Meselesi

Musul meselesi, Lozan'da çözülemeyen ve çözümü ikili görüşmelere bırakılan meselelerden en önemlisidir. Musul sahip olduğu petrol yataklarından dolayı çok önemlidir ve İngilizler daha I. Dünya Savaşı sırasında İtilaf devletlerinin diğer üyelerini Musul'un kendisine verilmesi konusunda ikna etmiştir. Mondros Mütarekesi imzalandığı gün

Osmanlı toprağı olan Musul İngilizler tarafından Mondros Ateşkes Antlaşmasına aykırı olarak 15 Kasım 1918 günü işgal edilmiştir. Son Osmanlı Mebusan Meclisi de Ateşkes esnasında Osmanlı toprağı olduğu için Musul'u Misak-ı Milli sınırları içerisinde Türk toprağı olarak göstermiştir. Anadolu Hükümeti de her platformda bu bölgeyi Türkiye'den koparan Sevr Antlaşmasını tanımadığını belirtmiştir. İngilizlerin Musul üzerindeki ısrarı karşısında TBMM Lozan Antlaşması'nın imzalanmasını tehlikeye atmamak için bu meselenin çözümünü ileri bir tarihe atmıştır. Musul meselesinin çözümü Milletler Cemiyeti'ne bırakılmak zorunda kalınmıştır. Zengin petrol yataklarına sahip olması, Ortadoğu için stratejik bir öneme sahip olması ve İngiltere'nin Hindistan yolları üzerinde bulunması gibi sebeplerden dolayı Musul İngilizler için çok önemliydi. Milletler Cemiyeti'ndeki ağırlığını kullanan İngilizler Musul'u Türkiye'den koparmayı başarmıştır. Bu süreçte Doğu Anadolu'da çıkan Şeyh Said İsyanı, Almanya ve İtalya'nın silahlanma çabaları, Türkiye'nin uzun sürebilecek bir savaşa girmek istemeyişi gibi sebepler Musul'un kaybedilmesine neden olmuştur. Türkiye, 5 Haziran 1926'da yaptığı antlaşma ile Musul'u, İngiltere'nin mandasındaki Irak'a bırakmıştır. Her ne kadar Musul Meselesi'nde Türkiye istediğini alamasa da bu dönemde Türkiye barışçıl politikalarına devam etmiş ve Sovyetler ile dostluk antlaşması imzalamış, İngilizlerle daha sonraki yıllarda iyi ilişkiler içinde bulunmuş ve 1932 yılında Milletler Cemiyeti'ne üye olmuştur.

1936'da İtalya'nın Balkanlar ve Orta Doğu'da tehditlerini artırması üzerine, önce Fransa'yla anlaşma İngiltere, bir İtalyan saldırısı karşısında İspanya, Yugoslavya, Yunanistan ve Türkiye'ye garanti vermiştir. İspanya'nın bu garantiyi reddetmesine karşılık, diğer devletlerle birlikte, Türkiye bu garantiyi kabul etmiştir. Ayrıca, bu üç devlet de İngiltere'ye garanti vermiştir. Bu karşılıklı garantiler sistemine Akdeniz Paketi adı verilmiştir. 1930'lu yıllardaki Alman ve İtalyanların yayılmacı politikalarına karşı Batı ile ilişkilerini artıran Türkiye 19 Ekim 1939'da İngiltere ve Fransa arasında imzalanan karşılıklı yardım anlaşması imzalamıştır.

Türk-Fransız ilişkileri ve Hatay'ın Anavatana Katılması

Savaş sonrası ortaya çıkan durumu belirleyen ülke olan İngiltere ile gerek Orta Doğu, gerekse Avrupa politikasında anlaşmazlık yaşayan Fransa, başından beri Anadolu'daki hareket ve onun lideri olan Mustafa Kemal ile iyi ilişkiler kurmuş ve kurulan bu ilişkiler sonucu, 20 Ekim 1921'de Ankara antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşma sadece Türkiye Suriye sınırını çizmekle kalmamış aynı zamanda Türk-Fransız ilişkilerini de düzenlemiştir. Türkiye ile Fransa arasındaki meseleler komisyon kurulamadığı için bir müddet askıda kalmış ancak

1926 yılında imzalanan “Dostluk ve İyi Komşuluk Antlaşması” ile rayına oturtulmuştur. Bu antlaşmaya göre taraflar birbirine karşı barışçıl davranacak, taraflardan birisi savaşa girerse de tarafsız davranacaktır. Bu dönemde Türkiye ile Fransa arasındaki bazı meseleler ise Fransız misyoner okulları meselesi, Osmanlı Borçları, AdanaMersin demiryolunun satın alınması ve asıl önemlisi de Hatay Meselesi’dir.

Hatay’da Musul gibi Misak-ı Milli sınırları içerisindeydi. Ancak 20 Ekim 1921Ankara İtilafnamesi ile İskenderun Sancağı Türklerine özerklik verilmişti. İskenderun dâhil Suriye bölgesinde ise Fransız Mandater yönetimi hâkimdi. 1936 senesinde Fransa’nın siyasetinde değişiklikler meydana geldi ve Fransızlar Suriye politikasını değiştirdi. Alınan karar gereği 3 yıl sonra Suriye bağımsız olacaktı. İskenderun sancağının Suriye’ye bağlanacak olması İskenderun Türklerini ve Türkiye Cumhuriyeti’ni tedirgin etti. Türkiye 9 Ekim 1936 tarihinde Fransa’ya bir nota verdi ve Fransa’dan Suriye ve Lübnan’a tanınan bağımsızlığın ayrı bir bölge olan İskenderun’a da verilmesini istedi. Fransa bu isteği kabul etmedi ve mesele Milletler Cemiyeti’ne intikal etti. Konu 14-16 Aralık 1936 tarihleri arasında görüşüldü ve İsveç Temsilcisi Sandler rapor yazıcı olarak tayin edildi. Daha sonra Sancak’ın özel bir statüye sahip anayasası olan ama Suriye gümrük birliğine dâhil olan bir pozisyonda olmasına karar verildi. ’ın dış işleri Suriye tarafından idare edilecekti. Hatay’da işler Anavatan’a katılana kadar sorunlu gitti. Seçimlerin yapılışı sırasında sorunlar çıktı ama nihayetinde seçimler yapıldı ve 40 sandalyeden 22’sini Türkler kazandı. Fransa dünyada savaş rüzgârlarının estiği bu süreçte Türkiye ile karşı karşıya gelip bir müttefikten olmak istemedi. 1938’de kurulan Hatay Devleti 1 yıl kadar bağımsız kaldıktan sonra 29 Haziran 1939’da oybirliği ile Anavatan’a katıldı.

Türk-Yunan İlişkileri

Yunanistan’ın 20. yüzyıl başlarındaki dış politikasının amacını, Anadolu’da Rum nüfusun yaşadığı bölgelerin Yunanistan’a ilhâkı, diğer bir deyişle Megali idea kapsamında Yunanlıların kaybettikleri toprakların elde edilmesi teşkil etmiştir. Yalnız Yunanlıların Anadolu’da bu amaç için giriştikleri savaş felaketle sonuçlanmış ve Tarihe “Küçük Asya Felaketi” olarak geçmiştir. Bu savaş sonucunda imzalanan barış antlaşmasında bazı meseleler ele alınmıştır.

- **Nüfus Mübadelesi:** Meselelerden başta gelenidir ve Anadolu’da Yaşayan Ortodokslarla Yunanistan’da yaşayan Müslümanlar yer değiştirmiştir. İstanbul’da yaşayan Ortodokslar ve Batı Trakya’da yaşayan Türkler mübadeleden istisna tutulmakla birlikte bu süreçte 1.200.000

Ortodoks ve 500.000 zorunlu olarak göç ettirilmiştir.

- **Etabli Meselesi:** Mübadele sürecinde ortaya çıkan etabli meselesi tarafları bir hayli meşgul etmiştir. İkamet eden anlamına gelen etabli kelimesiyle mübadeleden muaf tutulacak kişilerin 30 Ekim 1918 tarihinden önce İstanbul’a yerleşip yerleşmedikleri ele alınmıştır. Mübadele edilenlerin mallarının müsadere edilmesi de sorun olmuştur. Uzayıp giden tartışmalar sonucunda doğum yeri ve geldiği tarih ne olursa olsun İstanbul Rumları Mübadeleden muaf tutulmuştur. Mübadillerin ayrıldıkları ülkelerde bıraktıkları malların mülkiyet hakkı bırakılan ülkeye ait olacaktır.
- **Patrikhane Meselesi:** Bu süreçte Türk-Yunan ilişkilerini geren meselelerden birisi de Patrikhane Meselesi’dir. Patrik seçimine ve Patrikhanenin durumuna ilişkin meseleler ele alınmıştır.

Türk-İtalyan İlişkileri

Milli Mücadele yıllarında Anadolu’da işgalci konumda bulunan İtalyanların Anadolu’dan çekilmesi ile başlayan barışçıl ilişkiler Mussolini İtalya’sının yayılmacı politikaları yüzünden sekteye uğramış ve zamanla iki ülkenin karşıt bloklarda yer almasına sebep olmuştur.

Türk-Sovyet İlişkileri

1917 Bolşevik devriminden sonra Rusya’nın savaştan çekilmesi ile düzelme yoluna giren ilişkiler Kurtuluş savaşı yıllarında e sonrasında Türkiye’ye büyük yararlar sağlamıştır. Yapılan dostluk antlaşmaları ile iki ülke arasında iyi ilişkiler kurulmuş ve bu süreçte Rusya’nın varlığı TBMM için Batıya karşı bir denge unsuru oluşturmıştır. 26 Nisan 1920’de Mustafa Kemal Paşa’nın V. Lenin’e gönderdiği mektubu Türk-Sovyet ilişkilerinin başlangıcı olarak göstermek makul bir tezdır; bu mektupta iki hükûmet arasında diplomatik ilişkilerin tesisi teklif ediliyor ve Anadolu’daki harekete Sovyetlerin destek vermesi, emperyalist devletlere karşı müşterek bir mücadelenin gerekliliğinin altı çiziliyordu. Böylelikle Türk hükûmetini ilk tanıyan devlet olarak Sovyetlerle ilişkiler tesis edilmiş, özellikle 1920 Temmuz’unda Moskova’da başlayan ve Ağustos’ta devam eden müzakereler Sovyet Rusya ile yakın ilişkiler kurulmasını beraberinde getirmiştir.

BALKAN DEVLETLERİYLE İLİŞKİLER VE BALKAN ANTANTI

Balkanlar, Panslavizm ve Pan-Germenizm akımlarının kendilerine nüfuz sahası yaratma çabaları verdikleri tam bir çatışma alanıydı. Özellikle, Rusya’nın tarihî emeli olan Akdeniz’e inme planı, bölgede Romenlerin, Bulgarların, Sırların ve Rumların kendi devletlerini kurma ve Osmanlı Devleti’nin Balkanlarla bağıni kesme

isteklerini gerçekleştirmelerine katkı sağlamıştır. Lozan Barış Antlaşması sonrasında genç Türkiye Cumhuriyeti'nin Yunanistan dışında Balkan ülkeleri ile sorunu kalmamıştır. Bu çerçevede, Türkiye Cumhuriyeti'nin Balkan ülkeleri ile ilişkilerini geliştirme ve Balkan devletleri ile bir pakt kurma fikrini gündeme getirdiğini görüyoruz. Yine bu bağlamda Türkiye, Arnavutluk (19 Aralık 1923), Bulgaristan (18 Ekim 1925) ve Yugoslavya (28 Ekim 1925) ile Dostluk Antlaşmaları imzalanmıştır. Türkiye Dışişleri Bakanı Tefik Rüşü Aras "Balkanlar, Balkan halklarına aittir" sözünden hareketle, Balkan Pakti'nin kurulması yönündeki fikrin hayata geçirilmesi için çaba sarf etmiştir. Balkanlarda, özellikle Türk-Yunan anlaşmazlıklarının çözülmesinden sonra meydana gelen yakınlaşma, bölgede bir işbirliği havası doğurmuştur. Ancak, bunun siyasi alana intikal etmesi pek kolay olmamıştır. Arnavutluk ve Bulgaristan'ın mevcut statükoyu değiştirmekten yana olmaları, buna karşılık Türkiye, Yugoslavya ve Yunanistan'ın statüko taraftarı bulunmaları anlaşmayı geciktirmiştir. Bulgarlar Antlaşmaya yanaşmasalar da 1933 yılında Türkiye ile ayrı ayrı olarak, sırasıyla Yunanistan, Romanya ve Yugoslavya arasında dostluk ve saldırmazlık antlaşmaları yapılmıştır.

DOĞULU DEVLETLERLE İLİŞKİLER VE SADABAT PAKTI

Başlangıçta Afganistan ile 1 Mart 1921 tarihinde imzalanan DOSTLUK ANTLAŞMASI, daha sonra 1928 yılında DOSTLUK VE İŞBİRLİĞİ ANTLAŞMASI'na dönüşmüştür. İran ile ilişkiler Millî Mücadele döneminde başlamış bunu, 22 Nisan 1926 tarihli DOSTLUK VE GÜVENLİK ANTLAŞMASI ve 5 Kasım 1932 tarihli DOSTLUK, GÜVENLİK, TARAFSIZLIK VE EKONOMİK İŞBİRLİĞİ ANTLAŞMASI'nın imzalanması takip etmiştir. 7 Nisan 1937 tarihinde de Türkiye Mısır ile bir dostluk antlaşması imzalamıştır. Bu antlaşmaları takiben 8 Temmuz 1937'de Tahran'da Sadabat Sarayı'nda Türkiyeİran-İrak ve Afganistan arasında SADABAT PAKTI adını alan anlaşma imzalandı. 5 yıl süreyle imzalanan bu anlaşmayla taraflar; Milletler Cemiyeti ve Briand-Kellog Paktına bağlı kalmayı, birbirlerinin içişlerine karışmamayı, ortak sınırlara saygı göstermeyi, birbirlerine karşı herhangi bir saldırıya girişmemeyi taahhüt ediyorlardı.

TÜRKİYE'NİN MİLLETLER CEMİYETİNE GİRİŞİ

Birinci Dünya Savaşı sonrasında kurulan düzlemde revizyonist ve anti revizyonist taraflar vardı. Türkiye mevcut düzenin korunmasından yanaydı ve barış blokundaydı. Silahlanma karşıtıydı. Bu sebepler anti revizyonist devletlerin dikkatini çekmiş ve bu sebeplerle İspanya temsilcisinin girişimi ve Yunan temsilcinin desteği üzerine, üyelerin çoğunluğunun

6 Temmuz 1932'de Genel Kurula sunduğu önerenin oy birliğiyle kabulüyle gerçekleşmiştir. Süreç, 18 Temmuz 1932 tarihinde Genel Kurulun oy birliğiyle aldığı kararla tamamlanmıştır.

MONTRÖ BOĞAZLAR SÖZLEŞMESİ

Lozan Barış Konferansı'nda, Boğazlar sözleşmesi ile ilgili hükümler tartışılırken Türk heyetinin tüm itirazı ve gayretlerine rağmen, Türkiye'nin egemenlik haklarıyla çelişkili iki madde sözleşmeye dâhil edilmiştir. Bunlardan ilki, boğazlar trafiğini düzenleyecek ve buradan geçecek vasıtaların denetlemesi görevlerini üstlenecek Boğazlar Komisyonunun kurulmasıdır. Diğer madde ise Türkiye'güvenliği için oldukça önemli olan Boğazlar ve Marmara'nın askerden arındırılması ve silahsızlandırılmasıdır. Bu maddeler iç işlerine müdahale ve güvenliğini ihlal etme anlamına gelmektedir. Türkiye bu iki maddeyi kabul ederken, bunu "sulhu elde etmek için zaruretle katlandığı bir fedakârlık" olarak dile getirmiştir. Milletler Cemiyetine üye olan ve Antlaşmanın garantör devletlerinden olan Japonya'nın Mançurya'ya saldırması, saldırgan politikalar benimsemesi ve Cemiyetten ayrılması, Türkiye'yi endişelerini giderme ve bu amaçla Boğazlardaki silahsızlandırma kaydını kaldırma çabalarına sevk etmiştir. Kasım 1932'de İngiliz hükümetince hazırlanan ve Aralık ayında Fransa, Almanya, İtalya, ABD ve İngiltere tarafından kabul edilen ve "herkes için eşit güvenlik sistemi çerçevesinde silahlanma eşitliğini tanıyan" Mac Donald planının kabul edilmesiyle Türkiye, Boğazların silahsızlandırılması ile ilgili hükümlerin iptal edilmesini ilk kez ve resmen talep etmiştir. Ancak talebi silahsızlanma konferansı ile doğrudan ilgili görülmediği için kabul edilmemiştir. Yalnız Türkiye'nin çabaları sonlanmamış ve 1933-1936 yılları arasında Türkiye durumun değiştirilmesi için çalışmaya devam etmiştir. Bu süreçte İtalyanların 12 adadaki tahkimatı İngilizlerin ikna edilmesini kolaylaştırmıştır. Türkiye ısrarla topraklarının güvenliğini korumak zorunda olduğunu belirtmiştir. Bu gelişmeler ışığında Türk Hükümeti, İngiliz, Fransız, İtalya, Yunan, Bulgar, Japon, Romen, Sovyet ve Yugoslav Hükümetlerini Montreux (Montrö)'de yeni bir görüşmeye davet etmiş ve 10 Nisan 1936'da "rebus sic stantibus" (şartlar değişmiştir) prensibine dayanan bir nota vererek, genel tavrını açıklamıştır. Belli itirazlar yükselse de 20 Temmuz 1936 tarihinde Montrö Boğazlar Sözleşmesi imzalanmıştır. Aynı gün gece yarısı 30.000 kişilik Türk askeri gücü boğazlar bölgesine girmiştir. 29 madde, dört ek ve bir protokolden oluşan Montrö Sözleşmesi'nin maddelerinde, boğazların savaş ve barışta nasıl kullanılacağı, boğazdan geçen yük, yolcu, savaş ve ticaret gemilerinin durumları değerlendirilmiştir.

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

SORU-CEVAP

SORU: TÜRKİYE İLE SOVYETLER BİRLİĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİLER NASIL BİR TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE BAŞLAMIS VE BU İLİŞKİLER DE BELİRLEYİCİ FAKTÖRLER NELER OLMUŞTUR?

CEVAP: 26 NİSAN 1920'DE MUSTAFA KEMAL PAŞA'NIN V. İ. LENİN'E GÖNDERDİĞİ MEKTUP, TÜRK – SOVYET İLİŞKİLERİNİN BAŞLANGIÇ NOKTASI KABUL EDİLMEKTEDİR. M. KEMAL'İN GÖNDERDİĞİ BU MEKTUPTA İKİ HÜKÜMET ARASINDA DİPLOMATİK İLİŞKİLERİN TESİSİ TEKLİF EDİLİYOR VE ANADOLU'DAKİ HAREKETE SOVYETLERİN DESTEK VERMESİ, EMPERYAL DEVLETLERE KARŞI MÜŞTEREK BİR MÜCADELENİN GEREKLİLİĞİNİN ALTI ÇİZİLİYORDU. BÖYLELİKLE TÜRK HÜKÜMETİNİ İLK TANIYAN DEVLET OLARAK SOVYETLERLE İLİŞKİLER TESİSİ EDİLMİŞ, ÖZELLİKLE 1920 YILI TEMMUZ'UNDA MOSKOVA'DA BAŞLAYAN VE AĞUSTOS'TA DEVAM EDEN MÜZAKERELER SOVYET RUSYA İLE YAKIN İLİŞKİLER KURULMASINI BERABERİNDE GETİRMİŞTİR. BU MÜZAKERELER DIŞİŞLERİ BAKANI BEKİR SAMİ BEY VE SOVYET RUSYA DIŞ İLİŞKİLER KOMİSERİ ÇİÇERİN İDARESİNDE YÜRÜTÜLMÜŞTÜR. HER NE KADAR BU İLK DÖNEMDE İSTENİLEN DİPLOMATİK İLİŞKİLER KURULAMAMISSA DA SOVYETLERİN TÜRKİYE'Yİ TANIYAN İLK ÜLKE OLMASI BUNUNLA BİRLİKTE MUSTAFA KEMAL'İN BU İLİŞKİLERİN GELİŞMESİ İÇİN GÖSTERDİĞİ GAYRET VE BUNUN SONUCUNDA SOVYETLERİN YARDIMINI ALMASI ÖNEMLİ BİR HUSUSTUR.

#26

SORU: BALKAN ANTANTI, HANGİ GELİŞME İLE FİİLEN SONA ERMİŞTİR?

CEVAP: BALKAN ANTANTI (ANTLAŞMASI, İTTİFAKI), ALMANYA VE İTALYA'NIN SALDIRGAN BİR TUTUM İZLEMeye BAŞLAMASI ÜZERİNE, MEVCUT SINIRLARI KORUMAK AMACIYLA 1934'DE TÜRKİYE, YUNANİSTAN, YUGOSLAVYA VE ROMANYA ARASINDA İMZALANMIŞTIR. KISA BİR SÜRE SONRA, YUGOSLAVYA'NIN İTALYA, ROMANYA'NIN DA ALMAN YANLISI POLİTİKA İZLEMeye BAŞLAMALARI ÜZERİNE AMACINDAN SAPMIŞ, II. DÜNYA SAVAŞI'NIN BAŞLAMASIYLA DA SONA ERMİŞTİR.

#27

SORU: SADABAD PAKTI KAÇ TARİHİNDE HANGİ ÜLKELER ARASINDA İMZALANDI?

CEVAP: 1937 YILINDA İRAN İLE TÜRKİYE ARASINDA ÇEŞİTLİ KONULARDA İŞ BİRLİĞİNİ AMAÇLAYAN ANLAŞMALARIN İMZALANMASINDAN SONRA ORTA DOĞU'DA TÜRKİYE'NİN FAALİYETLERİ ARTMIŞTIR. 7 NİSAN 1937'DE MİSİR İLE BİR DOSTLUK ANLAŞMASI İMZALANMIŞ, NİHAyet, İRAN İLE İRAK ARASINDAKİ SINIR ANLAŞMAZLIKLARI TÜRKİYE'NİN GAYRETİYLE ORTADAN KALKMIŞTIR. BU ESNADA, AFGANİSTAN DA ANLAŞMAYA KATILACAĞINI BİLDİRİNCE, 8 TEMMUZ 1937'DE TAHRAN'DA SADABAD SARAYI'NDA TÜRKİYE-İRAN-İRAK VE AFGANİSTAN ARASINDA SADABAD PAKTI ADINI ALAN ANLAŞMA İMZALANDI.

#28

SORU: SADABAD PAKTI'NDA ALINAN KARARLAR NELERDİR?

CEVAP: 5 YIL SÜREYLE İMZALANAN BU ANLAŞMAYLA TARAFLAR; MİLLETLER CEMİYETİ VE BRIAND-KELLOG PAKTINA BAĞLI KALMAYI, BİRBİRLERİNİN İÇİŞLERİNE KARIŞMAMAYI, ORTAK SINIRLARA SAYGI GÖSTERMEYİ, BİRBİRLERİNE KARŞI HERHANGİ BİR SALDIRIYA GİRİŞMEMEYİ TAAHHÜT EDİYORLARDI. ÖTE YANDAN BU İTTİFAK KARŞILIKLI YARDIM VE ASKERİ YÜKÜMLÜLÜKLER İÇERMİYORDU. BÖYLECE TÜRKİYE, BATIDA VE DOĞUDA BİR GÜVENLİK SİSTEMİ KURMUŞ VE KENDİSİ İÇİN ÖNEMLİ OLAN BU İKİ BÖLGEDE BARIŞ POLİTİKASINI KUVVETLENDİRMİŞTİR. İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASINA KADAR VARLIĞINI SÜRDÜREN PAKT, 1955'TE BAĞDAT PAKTI'NIN KURULMASI ÜZERİNE ÖNEMİNİ YİTİRECEKTİR. 1979 YILINDA AFGANİSTAN'DA KURULAN YENİ REJİM VE 1980 TARİHİNDE YAŞANAN İRAN-İRAK SAVAŞI PAKT'I ORTADAN KALDIRAN GELİŞMELER OLACAKTIR.

#29

SORU: TÜRKİYE'NİN MİLLETLER CEMİYETİ'NE GİRİŞİ NASIL GERÇEKLEŞMİŞTİR?

CEVAP: TÜRKİYE'NİN MUSTAFA KEMAL ÖNDERLİĞİNDE YÜRÜTTÜĞÜ ÇOK TARAFLI DIŞ POLİTİKA, MİSAK-I MİLLÎ KONUSUNDA LOZAN'DA TAM ANLAMıyla TATMİN OLMASA DA SAVAŞ SONRASI DÜNYA DÜZENİNDE HOŞNUT ÜLKELER ARASINDA, YANI

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

STATÜKOCU DEVLETLER SAFINDA YER ALIYORDU. TÜRKİYE SORUNLARINI KARŞILIKLI GÖRÜŞMELER VE ULUSLARARASI MUTABAKATLA GERÇEKLEŞTİRME YOLUNU SEÇİYORDU. İKİ SAVAŞ ARASI DÜNYADA MİLLETLER CEMİYETİ İLKELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ BİR ORTAMDA, TÜRKİYE'NİN BARIŞÇI TAVRI BATILI ÜLKELERİN, ÖZELLİKLE DE İNGİLTERE'NİN TAKDİRİNİ KAZANIYORDU. AYRICA TÜRKİYE, 1928 TARİHLİ BRIAND-KELLOGG MİSAKINI İMZALAMIŞ VE SİLAHSIZLANMA KONFERANSINA DA KATILMIŞTI. TÜRKİYE'NİN CEMİYETE GİRİŞİ, ANILAN BU GELİŞMELER SONRASINDA, İSPANYA TEMSİLCİSİNİN GİRİŞİMİ VE YUNAN TEMSİLCİNİN DESTEĞİ ÜZERİNE, ÜYELERİN ÇOĞUNLUĞUNUN 6 TEMMUZ 1932'DE GENEL KURULA SUNDUĞU ÖNERGENİN OY BİRLİĞİYLE KABULÜYLE GERÇEKLEŞMİŞTİR. SÜREÇ, 18 TEMMUZ 1932 YILINDA GENEL KURULUN OY BİRLİĞİYLE ALDIĞI KARARLA TAMAMLANMIŞTIR. DIŞ POLİTİKASINI MİLLETLER CEMİYETİ'NE ÜYE OLMADIĞI SÜREÇTE BİLE CEMİYETİN İLKELERİ DOĞRULTUSUNDA BELİRLEYEN VE UYGULAYAN TÜRKİYE, ÜYE OLDUĞUNDA DA CEMİYET MİSAKINA SADIK KALMIŞ VE CEMİYETİN KARARLARINI ÖZENLE UYGULAMAYA ÇALIŞMIŞTIR.

#30

SORU: MONTRÖ SÖZLEŞMESİ'NİN ÖNEMİ NEDİR?

CEVAP: MONTRÖ BOĞAZLAR SÖZLEŞMESİ TÜRK-SOVYET İLİŞKİLERİNDE AYRILIĞIN İLK ADIMINI OLUŞTURMUŞTUR. TÜRKİYE'NİN RUSYA VE İNGİLTERE İLE İLİŞKİLERİNDE YENİ GELİŞMELERİN BAŞLANGICI OLMUŞ, TÜRKİYE ESKİ DOSTU SOVYETLER BİRLİĞİ'NDEN ÇOK YENİ DOSTU İNGİLTERE'YE BAĞLANMIŞTIR. MONTRÖ KONFERANSI'NDA GERÇEKLEŞEN TÜRK- İNGİLİZ YAKINLAŞMASI KONFERANSTA EN ÖNEMLİ GELİŞMELERDEN BİRİ OLMUŞTUR. İNGİLTERE'NİN RIZASI OLMASAYDI BOĞAZLARLA İLGİLİ DEĞİŞİKLİKLERİN KABULÜ BU DERECE HIZLI VE MÜMKÜN OLAMAZDI. İNGİLTERE'NİN TÜRKİYE'YE KARŞI BU YAKIN DAVRANIŞI İTALYA'NIN DOĞU AKDENİZ'DE ORTAYA ÇIKARDIĞI TEHDİTTEN DOĞMUŞTUR. BU NEDENLE İNGİLTERE, TÜRKİYE'Yİ KENDİ TARAFINA ÇEKMEK İSTEMİŞTİR.

#31

SORU: LOZAN'DA KURULAN BOĞAZLAR KOMİSYONUNUN KALDIRILMASI VE BOĞAZLAR ÜZERİNDE KESİN EGEMENLİĞİN SAĞLANDIĞI ANLAŞMANIN ADI NEDİR?

CEVAP: LOZAN'DA KURULAN BOĞAZLAR KOMİSYONUNUN KALDIRILMASI VE KESİN EGEMENLİĞİN SAĞLANDIĞI ANLAŞMANIN ADI MONTRÖ SÖZLEŞMESİ'DİR.

#32

SORU: MONTRÖ BOĞAZLAR SÖZLEŞMESİ'NİN TÜRKİYE'YE SAĞLADIĞI YARARLAR NELERDİR?

CEVAP: TÜRKİYE'NİN GEREKTİĞİNDE BOĞAZLARI SİLAHLANDIRABİLMESİ, DOĞU AKDENİZ'DE TÜRKİYE'NİN ULUSLARARASI GÜÇ DENGESİNDEKİ ÖNEMİNİN ARTMASI, TÜRKİYE'NİN EGEMENLİĞİNİ SINIRLANDIRAN UNSURLARIN ORTADAN KALKMASI, BOĞAZLARIN TAMAMEN TÜRKİYE'NİN DENETİMİNE GİRMESİ, OLARAK SIRALAYABİLİRİZ.

#33

SORU:

Türkiye'nin modern anlamda bir millî devlet olarak uluslararası alanda meşruiyet kazanması hangi konferansla gerçekleşmiştir?

CEVAP:

Türkiye'nin modern anlamda bir millî devlet olarak uluslararası alanda meşruiyet kazanması Lozan Konferansı ile gerçekleşmiştir.

#34

SORU:

Atatürk dönemi'nde yürütülen dış siyasetin temel ilkeleri nelerdir?

CEVAP:

Teorik olarak ele alındığında Türk dış politikasında Asya, Orta Doğu, Batı (Balkanlar) eksenlerini içeren tarihî ve kültürel boyut dikkate alınmalıdır. Bunun yanı sıra Türkiye'nin konuşlandığı jeostratejik konum ve buna bağlı olarak gündeme gelen bölgesel güvenlik perspektiflerini içeren stratejik boyut ve tarihsel, aktüel ve ideolojik yönleri olan içyapısal boyut gibi unsurlar söz konusudur. İlkesel olarak gerçekçilik, hukuka bağlılık, millî siyaset, yurtdışı sulh cihanda sulh prensipleri ile yürütülen Türk dış politikasının temel amaçları ise "millî bir devlet

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

kurmak, tam bağımsızlık, taklitçi olmayan bir demokratlaşma ve modernleşme, daha adil bir devletlerarası düzen" olarak formüle edilebilir.

#35

SORU:

Atatürk'ün dış politikadaki uygulama esaslarından "gerçekçilik" in kapsamı nedir?

CEVAP:

Atatürk'ün dış politikası gerçekçidir, maceradan uzak durmayı hedefler. Bu anlayışa uygun olarak, Türk milletinin gücünü ve imkânlarını bilmek kadar, karşısındaki devletlerin ne yapacaklarını veya ne yapamayacaklarını, gerçekçi ve doğru şekilde değerlendirmiş olan bir uygulama görülür. Şüphesiz bu gerçekçilik, şartlar ne olursa olsun sonuna kadar direnmeyi öngören cesur ve onurlu duruştan taviz vermeyen bir gerçekçiliktir. Asla, teslimiyetçilik ve yılgınlık yoktur.

#36

SORU:

Atatürk'ün dış politikadaki uygulama esaslarından "Tam Bağımsızlık" in kapsamı nedir?

CEVAP:

Bağımsızlık ilkesi ile diğer ülkelerle olan ilişkilerde genç cumhuriyetin bağımsızlığının korunmasına özen gösterilmesi hedeflenmiştir. Osmanlı döneminin iktisadî, siyasî, malî, kısacası her yönden dışa bağımlı yönetimlerini görmüş olan yeni Türkiye'nin kurucu kadrosu için, kurulan devletin gerçek bağımsızlığı en önde gelen amaçtır. Bu bağımsızlık siyasî, iktisadî, mali, askerî ve kültürel açıdan bağımsızlığı ve bunlardan ödün verilemezdi. Bu ilkeden hareketle, gerek Millî Mücadele süresince Batılı devletlerle yapılan görüşmelerde gerekse Lozan Barış görüşmeleri sonrasında, bağımsızlık ilkesine gölge düşürebilecek her konuda kararlı davranılmıştır.

#37

SORU:

Atatürk'ün dış politikadaki uygulama esaslarından "Barışçılık" in kapsamı nedir?

CEVAP:

Atatürk dönemi dış politikasının bir başka özelliği ise barışı esas almasıdır. Bunun en güzel örneği, Millî Mücadele yıllarında verilmiştir. Savaş ortamı içerisinde bile görüşmeler yoluyla barışın sağlanması

için her türlü çaba sürdürülmüştür.

Atatürk'ün barışçılığı yine onun söylediği "Yurtta Sulh Cihanda Sulh" sözüyle

Türk dış politikasının bir ilkesi hâline gelmiştir. Bu temel yaklaşıma uygun olarak bölgesinde barışı korumada üzerine düşeni gerçekleştiren genç cumhuriyet,

teslimiyetçi ve pasifist bir politika da izlememiştir.

Yani, barış içinde yaşamak için gerekli hazırlıkları yapmak, gerekirse barış için savaşa hazır olmak kararlılığıyla hareket edilmiştir.

#38

SORU:

Atatürk'ün dış politikadaki uygulama esaslarından "Akılcılık" in kapsamı nedir?

CEVAP:

Akılcılık ilkesi doğrultusunda yeni devlet uluslararası hukuka bağlı kalmıştır. Atatürk Türkiye'sinin dış politika anlayışı ideolojik dogmalara, ön yargılı saplantılara değil, akıl üzerine oturtulmuştur. Uluslararası ilişkilerde, tarihî dostluk ve tarihî düşmanlık yerine, değişen şartlar ve karşılıklı yarar ilişkileri esas alınmıştır. Nitekim Atatürk bu doğrultuda, siyasal, toplumsal ve ekonomik düzenleri çok farklı olan ülkelerle dostluklar kurabilmiştir.

#39

SORU:

İtilaf Devletleri hangi anlaşmayı yok sayarak Musul'u işgal etmiştir?

CEVAP:

I. Dünya Savaşı sırasında İtilaf Devletleri arasında yapılan gizli antlaşmalar doğrultusunda İngiltere bölgeye olan ilgisini hayata geçirmiş ve Türk birliklerinin kontrolünde olan bölgeyi Mondros Mütarekesi'ne aykırı olarak 15 Kasım 1918 tarihinde işgal etmiştir.

#40

SORU:

Türkiye için Musul Meselesi nasıl sonuçlanmıştır?

CEVAP:

Misak-ı Millî sınırları içerisinde yer alan Musul'u geri almak için Türkiye açısından, güce başvurmaktan başka çare kalmamıştı. Bununla birlikte ülke içerisinde yaşanan yeni yapılanma ve yukarıda değindiğimiz Şeyh Sait İsyanı gibi iç nedenlerle

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

Misak-ı Milli'den taviz sayılabilecek geri adımı atmak zorunda kalan Türkiye, 5 Haziran 1926'da yaptığı anlaşma ile (Türkiye, İngiltere ve Irak Hükûmeti) Musul'u, İngiltere'nin mandasındaki Irak'a bıraktı. Buna karşılık, Türkiye'ye Musul petrollerinden 25 yıl süre ile %10 pay verilecekti. Ancak, daha sonra yapılan bir düzenleme ile Türkiye bu paydan 500.000 İngiliz lirası karşılığında vazgeçmiştir.

#41

SORU:

Türkiye ve Fransa arasında sorun olan konular nelerdi?

CEVAP:

Türkiye'deki Fransız misyoner okulları konusudur. Türk hükûmeti hazırladığı bir yönetmelikle, yabancı okullarda okutulan Tarih ve Coğrafya gibi derslerin Türkçe olarak ve Türk öğretmenler tarafından okutulması ilkesini getirmiştir. Fransa ise buna itiraz etmiştir. Fransa ile Türkiye arasında sorun olan diğer bir konu ise Osmanlı borçları konusudur. Bilindiği gibi Osmanlı Devleti'nin en fazla borç aldığı ülke Fransa idi ve Lozan Konferansı'nda borçların ödeme şeklinin, borçlu olunan ülke ile Türkiye arasında yapılacak görüşmeler sonucu çözüme kavuşturulmasına karar verilmişti. Adana-Mersin demiryolunun satın alınmasıyla ilgilidir. Türkiye'nin iktisadi bağımsızlık politikası doğrultusunda 1929'da çıkarılan bir kanunla, Fransız şirketi tarafından işletilen Adana-Mersin demiryolunu satın almak istemiştir. 1930'lu yıllarda iki ülke ilişkileri Hatay sorunu etrafında şekillenmiştir.

#42

SORU:

Hatay sorunu nasıl sonuçlanmıştır?

CEVAP:

Eylül 1938'de kurulan Hatay Devleti bir yıl kadar bağımsız kaldıktan sonra, 29 Haziran 1939'da Hatay Meclisi son toplantısını yaparak, oy birliğiyle Anavatan'a katılma kararı alacaktır.

#43

SORU:

"Megali İdea" nedir?

CEVAP:

Anadolu'da Rum nüfusun yaşadığı bölgelerin Yunanistan'a ilhâkı, diğer bir deyişle Megali İdea kapsamında Yunanlıların kaybettikleri toprakların

elde edilmesi teşkil etmiştir. Bu politikanın, yani anavatan dışında yaşayan soydaşların bulundukları toprakları devlet sınırlarına dâhil etme politikasının (irredantizm/ kurtarımcılık) savunusunu uzun yıllar başbakanlık mevkiinde oturan, Lozan Barış görüşmelerinde Yunanistan temsilcisi olan, Liberal Parti başkanı Eleftherios Venizelos yapmıştır.

#44

SORU:

Tarihteki ilk zorunlu nüfus mübadelesi hangi devletler arasında gerçekleşmiştir?

CEVAP:

Türkiye ile Yunanistan arasında gerçekleştirilen bu nüfus değişimi, ilk zorunlu nüfus değişimi olarak tarihteki yerini almıştır. Ekim 1923 tarihinde çalışmalarına başlayan komisyonun denetiminde bir yıllık süre içerisinde Türkiye'deki Ortodokslarla Yunanistan'daki Müslümanların değişimi sağlanmıştır.

#45

SORU:

Türkiye hangi Balkan ülkeleriyle dostluk anlaşmaları imzalamıştır?

CEVAP:

Türkiye, Arnavutluk (19 Aralık 1923), Bulgaristan (18 Ekim 1925) ve Yugoslavya (28 Ekim 1925) ile Dostluk Antlaşmaları imzalanmıştır.

#46

SORU:

Balkan Paketi'nin imzalayan devletlerin birbirlerine karşı sorumlulukları nelerdi?

CEVAP:

Bu anlaşma ile Türkiye-Yunanistan, Yugoslavya ve Romanya sınırlarını karşılıklı olarak garanti ediyorlar, birbirlerine danışmadan herhangi bir Balkan devletiyle birlikte bir siyasi harekette bulunmamayı ve herhangi bir siyasi anlaşma yapmamayı taahhüt ediyorlardı. Antant ile birlikte imzalanan bir gizli anlaşmaya göre, taraflardan biri Balkanlı olmayan bir devletin saldırısına uğrarsa ve Balkanlı bir devlet de saldırgana yardım ederse diğer taraflar bu Balkanlı devlete karşı birlikte savaşa gireceklerdi. Fakat Türkiye, eğer bir Romen-Rus çatışması çıkarsa Romanya'ya yardım etmeyeceğini Sovyet Rusya'ya bildirmiş, Yunanistan ise protokolün kendisini İtalya ile bir çatışmaya götürmeyeceği konusunda teminat vermiştir.

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

#47

SORU:

Sadabad Paktı'yla taraflar birbirlerine hangi konularda taahhütte bulunuyorlardı?

CEVAP:

5 yıl süreyle imzalanan bu anlaşmayla taraflar; Milletler Cemiyeti ve BriandKellog Paktına bağlı kalmayı, birbirlerinin içişlerine karışmamayı, ortak sınırlara saygı göstermeyi, birbirlerine karşı herhangi bir saldırıya girişmemeyi taahhüt ediyorlardı. Öte yandan bu ittifak karşılıklı yardım ve askerî yükümlülükler içermiyordu. Böylece Türkiye, batıda ve doğuda bir güvenlik sistemi kurmuş ve kendisi için önemli olan bu iki bölgede barış politikasını kuvvetlendirmiştir.

#48

SORU:

Mac Donald planının içeriği nedir?

CEVAP:

Kasım 1932'de İngiliz hükûmetince hazırlanan ve Aralık ayında Fransa, Almanya, İtalya, ABD ve İngiltere tarafından kabul edilen ve "herkes için eşit güvenlik sistemi çerçevesinde silahlanma eşitliğini tanıyan" Mac Donald planının kabul edilmesiyle Türkiye, Boğazların silahsızlandırılması ile ilgili hükümlerin iptal edilmesini ilk kez ve resmen talep etmiştir. Ancak Türkiye'nin talebi silahsızlanma konferansı ile doğrudan ilgili görülmediği için kabul edilmemiştir. Türkiye'nin talebi reddedilmekle beraber, özellikle İngiltere hükûmetinin stratejik sorunlar gündemine Türk Boğazlarının da girmesine neden olmuştur. Nitekim, Amirallik Dairesi, "Lozan Konferansı'ndan sonra koşulların değiştiğine işaret etmekle beraber, Boğazları tahkim etmenin Türkiye ile Sovyetler Birliği arasındaki iş birliğine ve böyle bir gelişmenin bu hükûmete büyük bir askeri güç kazandıracağına dikkat çekmiştir

#49

SORU:

Günümüzde Boğazlardan geçen gemi trafiğinin denetimsizliğinin yarattığı sorun Montrö Boğazlar sözleşmesinin hangi maddesinden kaynaklanmaktadır?

CEVAP:

"Barış zamanında, ticaret gemileri, gündüz ve gece, bayrak ve yük ne olursa olsun, (sağlık denetimi

dışında), hiç bir formaliteye tabi tutulmaksızın Boğazlardan

geçiş ve gidiş-geliş tam özgürlüğünden yararlanacaklardır. Boğazların bir limanına uğramaksızın transit geçerken, Türk makamlarınca alınması işbu sözleşmenin I sayılı ekinde öngörülen vergilerden ve harçlardan başka, bu gemilerden hiçbir vergi ya da harç alınmayacaktır. Kılavuzluk ve yedekçilik isteğe bağlı kalmaktadır"

#50

SORU:

Montreux Boğazlar Sözleşmesi hangi tarihte imzalanmıştır?

CEVAP:

20 Temmuz 1936'da ise Montreux Boğazlar Sözleşmesi düzenlenen törenle imzalandı.

#51

SORU:

Sadabad Paktı hangi tarihte ve nerede imzalanmıştır?

CEVAP:

8 Temmuz 1937'de Tahran'da Sadabad Sarayı'nda Türkiye-İran-İrak ve Afganistan arasında Sadabad Paktı adını alan anlaşma imzalandı.

#52

SORU:

Balkan Paktı hangi tarihte imzalanmıştır?

CEVAP:

Balkanlarda Türkiye'nin önderliğini yaptığı statükocu devletler, aralarında yaptıkları ikili anlaşmaları birleştirerek dört devletin katılımıyla Balkan Paktı'nı imzaladılar (9 Şubat 1934).

ÜNİTE 5: 1938'DEN 2002'YE EKONOMİK GELİŞMELER

II. DÜNYA SAVAŞI YILLARINDA VE SONRASINDA EKONOMİK DURUM (1939-1950)

İkinci Dünya Savaşı yıllarında hükûmetin bir milyon genci silahlı hale alması tarım, sanayi ve hizmetler sektöründe yetişmiş iş gücü eksikliğine sebep olmuş sonuçta üretim azalmış, verimlilik düşmüştür. Toplumun talebi artarken üretim yetersiz kalınca fiyatlardaki artış denetimden çıkmıştır.

- Devletçiliğin Duraklama Yılları (1939-1945)
- Devletçiliğin Gerileme Dönemi (1946-1950)

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİ (1950-1960)

Başbakan Adnan Menderes Hükûmetinin göreve başlamasından bir ay sonra, 25 Haziran 1950'de Kore Savaşı başlamıştır ve piyasalarda ham madde ve tarım ürünleri fiyatları hızla yükselmiştir. Bu beklenmedik koşullar Menderes Hükûmetinin tarım sektöründe üretimi artırmaya yönelik önlemleri hızla yürürlüğe koymasına olanak vermişti. Ardından hükûmet üç temel iktisadî hedefini de şöyle açıklamıştı:

1. Tarıma öncelik verilecek
2. Sanayileşme özel kesim öncülüğünde yürütülecek
3. Dış ekonomik ilişkilerde devlet müdahaleleri asgari düzeye indirilecek

Ağustos 1958 İstikrar Kararları

Menderes Hükûmeti zor durumda olan ekonomiyi kurtaramayacağını anlayınca üyesi bulundukları Avrupa iktisadî işbirliği Teşkilatı'ndan teknik ve mali yardım talep etmişti. Kuruluşun uzmanlarının hazırladıkları rapor Türkiye'ye bir 'istikrar paketi' olarak verilmişti.

PLANLI KALKINMA DÖNEMİ

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Dönemi (1963-1967)

Ekonomide istikrar içinde hızlı büyüme sağlanmış ve enflasyon oranı ortalama %5.3 civarında gerçekleşmiştir. Ancak ülke kalkınmasını hızlandıracak temel reformlar (vergi, KİT, toprak, sağlık ve eğitim gibi) ihmal edilmişti.

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Dönemi (1968-1972)

İkinci Plan'da sanayi sektörü için öngörülen ortalama büyüme hızına ulaşamadı. Oysa hükûmet bu dönemde sanayileşmeyi özel sektör eliyle sürdürmek için her türlü özendirici ve destekleyici önlemleri almıştı. Ancak dönemin siyasal çalkantılarla dolu olması, yerli ve yabancı özel sermayenin 'bekle gör' politikası izlemesine yol açmıştı.

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı Dönemi (1973-1977)

Plan dönemi sonunda (1977) Türkiye'nin toplam dış borçları 11.439 milyon dolar düzeyine çıkmıştır. Bunun %58'i kısa, geri kalanı da orta ve uzun vadeli dış borçtur. Bu dönemde ülke vadesi gelen dış borçlarını ödeyemez hâle gelmişti.

Dördüncü Plan Dönemi (1979-1983)

Dördüncü Plan dönemi kapanırken ülke yeniden çoğulcu demokrasiye dönmüştü. Enflasyon aşağı çekilmiş, ihracat GSMH'nin %11'i düzeyine çıkmış fakat temel çarpıklıklar işsizlik, tekelleşme, hayali ihracat ve gelir dağılımında dengesizliklerin artması önlenememiştir.

Beşinci Plan Dönemi (1985-1989)

Beşinci Plan dönemi planlama tarihimizin en istikrarlı dönemidir. Çünkü ilk kez bir siyasi iktidar

veya bir hükûmet hazırladığı planı beş yıl kesintisiz ve arızasız uygulama olanağı bulmuştur.

BÜYÜK SİYASİ VE EKONOMİK GELİŞMELER EŞLİĞİNDE ALTINCI PLAN DÖNEMİ (1990-1994)

Altıncı Planın üretim; genel denge, kamu finansmanı ve ödemeler dengesi konusunda belirleyici hedefleri Beşinci Plandan farklı değildi. Dışa açık büyümenin yıllık ortalama %7 düzeyinde gerçekleşeceği öngörülmüştü. Türkiye Altıncı Planın birinci yılını tamamlarken dünyada siyasal, ekonomik ve askerî dengeler altüst olmuştu. Doğu Bloku ülkeleri başta Sovyet Rusya olmak üzere teker teker sosyalizmi terk ettiklerini ve Batı tipi çoğulcu demokrasiye geçmeye karar verdiklerini ilan etmeye başlamıştı.

Büyük Kriz ve Ekonomik Seferberlik Yılı (1994) 5 Nisan Kararları

- Enflasyonu hızla düşürmek, Türk lirasına istikrar kazandırmak, ihracat artışını hızlandırmak, ekonomik ve sosyal kalkınmayı, sosyal dengeleri de gözetken sürdürülebilir bir temele oturtmak,
- Bir taraftan ekonominin hızla istikrara kavuşturulması amaçlanırken, diğer taraftan istikrarı sürekli kılacak yapısal reformları gerçekleştirmek,
- Kamu açıkları hızla aşağı çekilirken kamunun ekonomideki rolünün yeniden tanımlanması ve yeniden örgütlenmesini sağlamak; üretim yapan sübvansiyon dağıtan bir devlet yapısından piyasa mekanizmasının tüm kurum ve kurallarıyla işlemlerini sağlayan ve sosyal dengeleri gözetken bir devlet yapısına geçmektir.

1995 Geçiş Programı

Yaşanan büyük kriz sonrasında dengeler yeniden kurulmadan ileriye dönük hedef ve kararlar ortaya koymak mümkün olmayacağı düşünüldüğünden planın yürürlüğe girmesini bir yıl erteleyen yasal bir düzenleme yapıldıktan sonra 1995 Yılı Geçiş Programı hazırlanarak yürürlüğe konuldu.

YEDİNCİ BEŞ YILLIK PLAN DÖNEMİ (1996-2000)

Plan geçiş yılı olarak kabul edilen 1995 yılının ilk yarısı içinde DYP-CHP Koalisyon Hükûmeti tarafından hazırlandı.

Yedinci Planın ve Gümrük Birliği'nin Birinci Yılı (1996)

Toplam dış borçların GSMH'ye oranı 1996'da %44'e inerken, iç borçların GSMH'ye oranı %21'e yükselmiştir. Toplam dış borçlar içinde kamu payı azalma eğilimi gösterirken özel bankaların ve şirketlerin payı 1996'da artma eğilimini sürdürmüştür. Toplam iç borçlar anapara ve faiz olarak 1996 yılında %158 oranında artarak 4,804 trilyona yükselmiştir.

Yedinci Planın ikinci Yılı ve Refahiyol Hükûmeti (1997)

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

Mesut Yılmaz Hükümeti'ne TBMM dışından, iç ve dış piyasalardan da destek gelmiştir. İMKB Bileşik Endeksi rekor düzeyde yükselirken dış mali çevrelerden olumlu yorumlar gelmeye başlamıştır. **Yedinci Planın Üçüncü Yılı ve Anasol hükümeti (1998)**

- Türkiye ekonomisi yüksek enflasyona karşı Plan'ın öngördüğü azami %6.6 oranın üstünde büyümeye devam ediyordu. 1996 yılında %7.1 olan büyüme hızı, 1997'de %8'e çıkmıştı. 1997 yılında 'kayıt dışı ekonominin bavlul ve sınır ticaretinin beslediği iç ve dış talep, sanayi katma değerinin hızlı büyümesini sağlamıştı.
- Mesut Yılmaz Hükümetinin yılın ikinci yarısında aldığı anti-enflasyonist önlemler yetersiz kalmış ve 1997 yılı sonunda enflasyon %91 düzeyine çıkmıştı. Önceki yıl %84,9 ile kapanmıştı.

1999 Yılı: Deprem ve Ekonomik Kriz (1999) ve 17 Ağustos Depremi: Toplumsal ve Ekonomik Yıkım

Eylül 1999'da yürürlüğe giren 4447 Sayılı "Sosyal Güvenlik Yasası" iki önemli yenilik getirmiştir. Birincisi ile Sosyal Sigortalar Kurumuna bağlı olarak çalışanlarda emeklilik yaşı erkeklerde 60, kadınlarda 58'e çıkarılmış, ikincisi ile de "işsizlik Sigortası" kurumlaştırılmıştır. 17 Ağustos'ta Marmara Bölgesi'nde ve 12 Kasım'da BoluDüzce'de meydana gelen büyük depremlerin yol açtığı "ekonomik kayıpları" karşılamak yönünde 26 Kasım 1999 tarihinde (4481 sayılı) "Deprem Vergisi" çıkarılmıştır. Bu yasa ile bazı yeni yükümlülükler getirilirken, bazı vergi yasalarında da değişikliğe gidilmiştir. Amaç depremlerin ardından yapılması gereken olağanüstü harcamaları karşılamak için kamu gelirlerini artırmak idi.

Enflasyonu Düşürme Programı

T.C. Merkez Bankası Başkanı programın dört temel unsurunu şöyle açıklamıştı:

- Sıkı maliye politikası,
- Enflasyon hedefi ile uyumlu gelirler politikası,
- Kur ve para politikası,
- Siyasi iradenin desteği.

2000 YILINDA EKONOMİK GELİŞMELER: SİYASAL İSTİKRAR EKONOMİK İSTİKRARSIZLIK

2000 yılının sonu yaklaşırken, T.C. Merkez Bankasının uyguladığı "Para ve kur" politikası karşısında yeniden yapılanmaya gidemeyen bankalar sistemin dışına çıkarılmışlardır.

Kasım 2000 Mali Krizi

Kasım ayının son haftasında bankacılık sisteminden kaynaklanan ve tüm mali piyasalara güveni sarsan önemli bir kriz yaşandı. Sistem içinde kötü yönetilen banka sayısı arttıkça kriz yeni boyutlar kazandı.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Dönemi (2001- 2005)

Sekizinci Planı Bülent Ecevit'in başında bulunduğu hükümet hazırladı. Plan, enflasyonu AB kriterleri ile uyumlu düzeye düşürmeyi, ekonomide sürdürülebilir bir büyüme ortamı tesis etmeyi ve AB'ne tam üyelik hedefi doğrultusunda ekonominin rekabet ve uyum gücünü artırmayı öne çıkarmaktadır.

Şubat 2001 Krizi

Ecevit Hükümeti Ocak ayından itibaren kamu harcamalarını kıstak için tüm kamu kesiminin personel alımını ve dış kredi kullanmalarını Hazinesinin onayına bağladı. Kriz 20, 21, 22 Şubat günlerinde de derinleşerek sürdü ve ekonominin tüm dengelerini alt üst etti. İki büyük kamu bankası olan Ziraat ve Halk bankası tarihlerinde ilk kez takas işlemlerinde 3 milyar dolar açık verdiler.

Ecevit Hükümeti krizi aşmak için sıralanan olanaklardan üçüncüsünü seçti ve programı hazırlamak üzere Dünya Bankası Başkan yardımcısı Dr. Kemal Derviş'i acele Türkiye'ye davet etti. 2 Mart 2001'de ekonomiden sorumlu Devlet Bakanı olarak göreve başlayan Derviş hemen "Türkiye'nin Güçlü Ekonomiye Geçiş Programını" hazırlamaya girişti. Devlet Bakanı Derviş, piyasaların Haziran ayı sonunda normale dönmelerini sağlayacak "acil önlemler" olarak nitelediği, krizden çıkış paketini 14 Mart 2001 günü açıkladı. Belirlenen üç aşamalı "kurtuluş planı" şöyle tanımlanmıştı: Bankacılık sektörüne ilişkin önlemler süratle yürürlüğe konarak mali piyasalarda belirsizlik azalacak ve kriz ortamından çıkılacak. Döviz kurunun ve faizin belirli bir istikrar kazanması sağlandıktan sonra ekonomik karar birimlerine orta vadeli bir perspektif kazandırılacak. Makroekonomik dengeler yeniden oluşturularak ekonomide yılın ikinci yarısından itibaren büyümeye geçiş ortamı sağlanacak.

Güçlü Ekonomiye Geçiş Programının İkinci Yılında (2002) Gelişmeler

2002 yılı başında Güçlü Ekonomiye Geçiş Programında 2002-2004 dönemini kapsayacak şekilde yeni düzenlemeler yapıldı. Dalgalı döviz kuru uygulamalarına devam edilirken, ekonominin şoklara karşı dayanıklılığının artırılması ve krizlere karşı kırılganlığının azaltılması yönünde önlemler öne çıkarıldı.

SORU-CEVAP

SORU: BEŞİNCİ PLANIN OLUMSUZ SONUÇLARI NELERDİR?

CEVAP: ? 1983 YILI SONUNDA ENFLASYON ORANI %30 CİVARINDAYKEN BEŞİNCİ PLANIN SON YILI OLAN 1989'DA BU ORAN %69.6'YA ÇIKMIŞTIR. ? PLAN HEDEFİ %6.3 İKEN EKONOMİK BÜYÜME HIZI %5.1 DÜZEYİNDE GERÇEKLEŞMİŞTİR. ? SANAYİ SEKTÖRÜNDE

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

İSTİKRAR İÇİNDE BÜYÜME OLMAMIŞTIR. ? HÜKÜMETİN İHRACATA YÖNELİK MAL ÜRETEMLERİ DEĞİL DE DOĞRUDAN İHRACATÇIYI YANİ ARACIYI DESTEKLEMESİ SONUCU ÇOK SAYIDA HAYALİ İHRACATÇI ORTAYA ÇIKMIŞTIR. ? BU DÖNEM ZENGİNİN DAHA ZENGİN, YOKSULUN DAHA YOKSUL OLDUĞU DÖNEMLERDEN BİRİ OLMUŞTUR.

#17

SORU: 1994 YILI KRİZİ SONUCU 5 NİSAN KARARLARI ÇERÇEVESİNDE AÇIKLANAN OLAĞANÜSTÜ İSTİKRAR TEDBİRLERİNİN ANA HEDEFLERİ NELERDİR?

CEVAP: BU PROGRAMIN ÜÇ ANA HEDEFİ VARDIR. İLKİ, ENFLASYONU HIZLA DÜŞÜRMEK, TÜRK LİRASINA İSTİKRAR KAZANDIRMAK, İHRACAT ARTIŞINI HIZLANDIRMAK, EKONOMİK VE SOSYAL KALKINMAYI, SOSYAL DENGELERİ DE GÖZETEN SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR TEMELE OTURTMAKTIR. İKİNCİ OLARAK, BİR TARAFTAN EKONOMİNİN HIZLA İSTİKRARA KAVUŞTURULMASI AMAÇLANIRKEN, DİĞER TARAFTAN İSTİKRARI SÜREKLİ KILACAK REFORMLARI GERÇEKLEŞTİRMEK HEDEFLENMİŞTİR. ÜÇÜNCÜ HEDEF İSE, KAMU AÇIKLARI HIZLA AŞAĞI ÇEKİLİRKEN KAMUNUN EKONOMİDEKİ ROLÜNÜN YENİDEN TANIMLANMASI VE YENİDEN ÖRGÜTLENMESİNİ SAĞLAMAK; ÜRETİM YAPAN SÜBVANSİYON DAĞITAN BİR DEVLET YAPISINDAN PİYASA MEKANİZMASININ TÜM KURUM VE KURALLARIYLA İŞLEMESİNİ SAĞLAYAN VE SOSYAL DENGELERİ GÖZETEN BİR DEVLET YAPISINA GEÇMEKTİR.

#18

SORU: ALTINCI BEŞ YILLIK PLAN NASIL SONUÇLANMIŞTIR?

CEVAP: ALTINCI PLAN'I HAZIRLAYAN ÖZAL HÜKÜMETİ ORTALAMA YILLIK %7 ORANINDA BİR BÜYÜME ÖNGÖRMÜŞTÜ. ANCAK BÜYÜME HIZI YILDAN YILA BÜYÜK DALGALANMALAR GÖSTERMİŞTİR. 1994 BUNALIMI NEDENİYLE PLANIN SON YILINDA BÜTÜN ACI SONUÇLARIYLA YENİDEN YAŞANMIŞTIR. BU GERİLEMEDE TARIM SEKTÖRÜNDE YAŞANAN KURAKLIĞA BAĞLI DARALMA YANINDA, SANAYİDE İTHAL MALLARIN FİYATLARININ VE KREDİ FAİZLERİNİN BÜYÜK SİÇRAMA GÖSTERMESİ BİRİNCİ DERECEDE ETKİLİ OLMUŞTUR. ALTINCI PLAN SONUNDA TÜRKİYE ÜÇ RAKAMLI ENFLASYON VE NEGATİF

BÜYÜME DOLAYISIYLA STAGFLASYON İÇİNDE AYAKTA DURMAYA ÇALIŞMIŞTIR. İÇ BORÇLAR 800 TRİLYONU, DIŞ BORÇLAR 65 MİLYAR DOLARI AŞMIŞ, İŞSİZLİK VE YOKSULLAŞMA DEVAM ETMİŞTİR. KÜÇÜK BİR AZINLIK İSE FAİZ, TEMETTÜ, KİRA VE KAR GELİRLERİNİ KATLAMAYA DEVAM OLANAĞI BULMUŞTU. KAYIT DIŞI EKONOMİ GİDEREK BÜYÜMÜŞ, ÇETELER ULUSAL EKONOMİK KAYNAKLARIN KULLANIMINDA VE PAYLAŞIMINDA YÖNLENDİRİCİ OLMAYI SÜRDÜRMÜŞTÜ.

#19

SORU: 1995 YILINDA YÜRÜRLÜĞE KONULAN GEÇİŞ PROGRAMI NASIL SONUÇLANMIŞTIR?

CEVAP: 1994 EKONOMİK KRİZİNİ AŞMAK VE EKONOMİNİN MAKRO DENGELERİNİ OLUŞTURMAK YÖNÜNDE ÖNLEMLERİ İÇEREN 1995 GEÇİŞ PROGRAMININ TEMEL SONUÇLARI ÜZERİNDE ETKİLİ OLAN BİR OLUMLU DİĞERİ OLUMSUZ İKİ ÖNEMLİ GELİŞME 1995 YILI İÇİNDE CEREYAN ETMİŞTİR. OLUMLU GELİŞME 6 MART 1995'TE AVRUPA BİRLİĞİ İLE GÜMRÜ BİRLİĞİ ANLAŞMASI İMZALANMASIDIR. OLUMSUZ GELİŞME İSE YILIN İKİNCİ YARISINDAN İTİBAREN ÜLKENİN SİYASAL BELİRSİZLİKLERE DOĞRU SÜRÜKLENMEYE BAŞLAMASI VE SONUNDA 24 ARALIK'TA ERKEN GENEL SEÇİME GİDİLMESİDİR. BU NEDENLE YILIN SON ÜÇ AYINDA KAMU HARCAMALARI KONTROLDEN ÇIKMIŞTIR. AYRICA PARLAMENTO İLE HÜKÜMET ARASINDA İŞBİRLİĞİ OLMADIĞI İÇİN 1996 MALİ YILI GENEL VE KATMA BÜTÇELERİNİN YASALLAŞMASI MÜMKÜN OLMAMIŞ VE ÜÇ AYLIK GEÇİCİ BÜTÇE İLE DEVLETİN YÖNETİLMESİ KARARLAŞTIRILMIŞTIR. BU SONUÇ ÜLKENİN İÇ VE DIŞ PİYASALARDA İTİBAR KAYBETMESİNE YOL AÇTIĞI İÇİN BORÇLANMANIN MALİYETİNİ YÜKSELTİLMİŞTİR.

#20

SORU: YEDİNCİ BEŞ YILLIK PLAN HANGİ SÜREÇTE YÜRÜRLÜĞE KONMUŞTUR?

CEVAP: YEDİNCİ PLAN DEMOKRATİKLEŞME, HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ, İNSAN HAKLARI VE LİBERALİZM GİBİ KAVRAMLARIN ORTAK DEĞERLER OLARAK ÖNEM KAZANDIĞI, MAL VE FİNANS PİYASALARININ, BİLGİ VE TEKNOLOJİNİN ÜLKE SINIRLARINI AŞTIĞI, EKONOMİK VE BİR ANLAMDA DA SİYASAL VE KÜLTÜREL BİR KÜRESELLEŞMEYE DOĞRU GİDİLDİĞİ BİR DÖNEMDE HAZIRLANMIŞ VE

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

YÜRÜRLÜĞE KONMUŞTUR. AYRICA AVRUPA BİRLİĞİ İLE İMZALANAN GÜMRÜK BİRLİĞİ ANLAŞMASI PLANLA BİRLİKTE YÜRÜRLÜĞE GİRMEKTE VE YENİ BİR DÖNEMİ BAŞLATMAKTADIR.

#21

SORU: YEDİNCİ BEŞ YILLIK PLAN'I ÖNEMLİ KILAN TEMEL SEBEP NEDİR?

CEVAP: BAŞBAKAN ERBAKAN 18 EKİM'DE YAPTIĞI AÇIKLAMADA DENK BİR BÜTÇE TASARISINI MECLİSE SUNDUKLARINI İLAN ETMİŞTİR. CUMHURİYET TARİHİNDE İLK KEZ BİR BAŞBAKAN MATEMATİKSEL OLARAK GELİRLERİ KADAR HARCAMA YAPACAKLARINI GÖSTEREN BİR BÜTÇE TASARISI HAZIRLADIKLARINI İLAN ETMİŞTİR. KAMU HARCAMALARINDA BİR AZALMA EĞİLİMİ YOK, VERGİ GELİRLERİNDE OLAĞAN DIŞI BİR ARTIŞ ÖNGÖRÜLMÜYOR, GERİYE VERGİ DIŞI KAMU GELİRLERİNDE ÖNEMLİ BİR ARTIŞA DAYANAN BİR DENKLİK KALİYORDU.

#22

SORU: YEDİNCİ BEŞ YILLIK PLAN'IN BİRİNCİ YILI NASIL SONUÇLANMIŞTIR?

CEVAP: ? YEDİNCİ PLAN GSMH'NİN BÜYÜME HIZININ %5.5- 7.1 ARALIĞINDA KALMASININ DİĞER MAKRO HEDEFLERLE TUTARLI OLACAĞINI ÖNGÖRDÜ. ANCAK TÜRKİYE PLAN HEDEFİNİN ÜSTÜNDE %7.1'LİK BİR BÜYÜME HIZI GERÇEKLEŞTİRDİ. ? 1995 YILINDA %65.5 OLAN ENFLASYON 1996 YILINDA %84.9 OLDU. YÜKSEK ENFLASYON YÜKSEK BÜYÜME HIZINI BESLİYORDU. ? 1996 YILINDA AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDEN İTHAL EDİLEN SANAYİ MALLARINA SIFIR GÜMRÜK UYGULARKEN ÜÇÜNCÜ ÜLKELERE KARŞI ORTAK GÜMRÜK TARİFESİ YÜRÜRLÜĞE KONMUŞTUR.

#23

SORU: GÜMRÜK BİRLİĞİ ANLAŞMASININ İKİNCİ YILI OLAN 1997 YILI TAMAMLANDIĞINDA TÜRKİYE EKONOMİSİNİN BELİRLEYİCİ MAKRO GÖSTERGELERİ NELERDİR?

CEVAP: TÜRKİYE EKONOMİSİ YÜKSEK ENFLASYONA KARŞIN PLANIN ÖNGÖRDÜĞÜ AZAMI %6.6 ORANIN ÜSTÜNDE BÜYÜMEYE DEVAM EDİYORDU. 1996 YILINDA %7.1 OLAN BÜYÜME HIZI 1997 YILINDA %8'E ÇIKMIŞTIR. 1997 YILINDA KAYIT DIŞI EKONOMİNİN BAVUL

VE SINIR TİCARETİNİN BESLEDİĞİ İÇ VE DIŞ TALEP, SANAYİ KATMA DEĞERİNİN HIZLI BÜYÜMESİNİ SAĞLAMISHTIR. MESUT YILMAZ HÜKÜMETİ'NİN YILIN İKİNCİ YARISINDA ALDIĞI ANTI-ENFLASYONİST ÖNLEMLER YETERSİZ KALMIŞ VE 1997 YILI SONUNDA ENFLASYON %91 DÜZEYİNE ÇIKMIŞTIR.

#24

SORU: ECEVİT HÜKÜMETİ'NİN 1999 YILINDA PKK ELEBAŞININ YAKALANMASI SONUCU DOĞU VE GÜNEYDOĞU İLLERİNİ KAPSAYAN YARDIM VE YATIRIM PAKETİ ÖNLEMLERİ NELERDİR?

CEVAP: BU ÖNLEMLERİN BAŞLICALARI ŞU ŞEKİLDEDİR: ? ALTYAPI EKSİKLİKLERİNİN GİDERİLMESİNİN HIZLANDIRILMASI, ? YARIM KALMIŞ YATIRIMLARIN TAMAMLANMASININ SAĞLANMASI, ? YENİ YATIRIMLARA UZUN VADELİ UCUZ KREDİ VERİLMESİ. ? KÖYE DÖNÜŞLERİN KOLAYLAŞTIRILMASI VE HAYVANCILIĞIN TEŞVİK EDİLMESİ, ? UZMAN PERSONEL, EĞİTİM VE SAĞLIK HİZMETLERİ AÇIĞININ KAPATILMASI.

#25

SORU: 17 AĞUSTOS DEPREMİNİN TOPLUMSAL VE EKONOMİK SONUÇLARI NASILDIR?

CEVAP: 17 AĞUSTOS DEPREMİ SONUNDA RESMİ RAKAMLARA GÖRE 18 BİN 243 VATANDAŞ HAYATINI KAYBETMİŞ, BİNLERCE İNSAN SAKAT KALMIŞ, AİLESİNİ, EVİNİ VE İŞİNİ KAYBETMİŞTİR. TOPLUMSAL DÜZEYDE KAYBEDİLEN ÜRETİM, SERVET, İŞ GÜCÜ, ALTYAPI VE VERGİ KAYBI GİBİ UNSURLARI KATARAK YAPILAN HESABA GÖRE ÜLKENİN KAYBI 10 MİLYAR DOLAR OLMUŞTUR. ÜLKE SANAYİ ÜRETİMİNİN ADETA MERKEZİ OLAN MARMARA BÖLGESİ'NİN BÜYÜK YIKIMA UĞRAMASI, BÜYÜME HIZININ NEGATİF OLMASINA VE İŞSİZLİĞİN ARTMASINA YOL AÇMIŞTIR.

#26

SORU: 17 AĞUSTOS DEPREMİ SONUCU 1999 YILINDA ÇIKARILAN YASALAR NELERDİR?

CEVAP: EYLÜL 1999'DA 4447 SAYILI SOSYAL GÜVENLİK YASASI YÜRÜRLÜĞE GİRMİŞTİR. BU YASA İLE SOSYAL SİGORTALAR KURUMUNA BAĞLI ÇALIŞANLARDA EMEKLİLİK YAŞI ERKEKLERDE 60, KADINLARDA İSE 58'E

ÇIKARILMIŞ VE İŞSİZLİK SİGORTASI KURUMLAŞTIRILMIŞTIR. BUNUN YANI SIRA, 17 AĞUSTOS MARMARA BÖLGESİ VE 12 KASIM BOLU-DÜZCE DEPREMLERİ SONUCU 26 KASIM 1999 TARİHİNDE 4481 SAYILI DEPREM VERGİSİ ÇIKARILMIŞTIR. BU YASA İLE DEPREMLERİN ARDINDAN YAPILMASI GEREKEN OLAĞANÜSTÜ HARCAMALARI KARŞILAMAK İÇİN KAMU GELİRLERİNİ ARTTIRMAK HEDEFLENMİŞTİR.

#27

SORU: T.C. MERKEZ BANKASI'NIN ENFLASYONU DÜŞÜRMEK İÇİN HAZIRLADIĞI PROGRAMIN DAYANDIĞI UNSURLAR NELERDİR?

CEVAP: PROGRAMIN DÖRT TEMEL UNSURU VARDIR. BUNLAR; SIKI MALİYE POLİTİKASI, ENFLASYON HEDEFİ İLE UYUMLU GELİRLER POLİTİKASI, KUR VE PARA POLİTİKASI VE SİYASİ İRADENİN DESTEĞİDİR.

#28

SORU: TÜRKİYE İÇİN 2000 YILINDAKİ OLUMLU GELİŞMELER NELERDİR?

CEVAP: TÜRKİYE 2000 YILINA ÜÇ OLUMLU GELİŞMENİN VERDİĞİ MORALLE GİRMİŞTİR. BİRİNCİSİ, AVRUPA BİRLİĞİ'NE ADAY ÜLKE STATÜSÜ KAZANMIŞTIR. İKİNCİSİ ENFLASYONU AŞAĞI ÇEKME PROGRAMI YÜRÜRLÜĞE KONMUŞTUR. ÜÇÜNCÜSÜ İSE ÜÇLÜ KOALİSYON HÜKÜMETİ UYUM İÇİNDE ÇALIŞMAKTAYDI VE SİYASAL İSTİKRARI SÜRDÜRMEKTEYDİ. AYRICA HÜKÜMETİN YÜRÜRLÜĞE KOYDUĞU ÜÇ YIL VADELİ İSTİKRAR PROGRAMI TÜM KESİMLERDEN DESTEK ALMIŞTIR.

#29

SORU: 2000 YILINDA YÜRÜRLÜĞE KONULAN İSTİKRAR PROGRAMI'NIN BELİRLEDİĞİ HEDEFLER NELERDİR?

CEVAP: ? ÜÇ YIL SONUNDA ENFLASYONU TEK HANELİ ORANA İNDİRMEK, ? REEL FAİZLERİ SÜRATLE AŞAĞIYA ÇEKMEK, ? KAMU FİNANSMAN DENGESİNİ SAĞLIKLI VE SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR YAPIYA KAVUŞTURMAK, ? EKONOMİDE SÜRDÜREBİLİR BİR BÜYÜME ORANI TESİS ETMEK, ? YAPISAL REFORMLARI HIZLA GERÇEKLEŞTİRMEK.

#30

SORU: YEDİNCİ BEŞ YILLIK PLAN DÖNEMİNİN SON YILI OLAN 2000 YILINDA MEYDANA GELEN OLUMLU VE OLUMSUZ SOSYO EKONOMİK GELİŞMELER NELERDİR?

CEVAP: ? OCAK VE ŞUBAT AYLARINDA HÜKÜMET SON 15 YILIN EN DÜŞÜK FAİZ ORANI OLAN %37'DEN HAZİNE BONOSU SATMIŞ VE REPO FAİZİ %26 OLMUŞTUR. ? BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURULUNA ATAMALAR TAMAMLANMIŞ VE KURULUN ÇALIŞMAYA BAŞLAMASI SAĞLANMIŞTIR. ? HÜKÜMET ÖZELLEŞTİRME ALANINDA NİSAN AYINDA BÜYÜK İHALELER GERÇEKLEŞTİRMİŞTİR. ÖNCE TÜPRAŞ'IN %31.5'İ HALKA SATILMIŞTIR. GSM, İS BANKASI-TELEKOM İTALİA KONSORSİYUMU'NA SATILMIŞTIR. PETROL OFİSİ İŞ BANKASI-DOĞAN HOLDİNG ŞİRKETLER GRUBU ORTAK GİRİŞİMİ'NE SATILMIŞTIR. ? TÜRKİYE SİYASİ TARİHİNDE BİR İLKİ GERÇEKLEŞTİREREK ASKER VE POLİTİKACI OLMAYAN AHMET NECDET SEZER'İ CUMHURBAŞKANI SEÇMİŞTİR. ? 1999 YILINDA YÜRÜRLÜĞE GİREN İŞSİZLİK SİGORTASI YASASI 2000 YILINDA UYGULANMAYA BAŞLANMIŞ VE SİGORTALI İŞÇİLERDEN PRİM KESİLMEMEYE GEÇİLMİŞTİR. BU UYGULAMA İLE 1988'DEN BERİ ZORUNLU TASARRUF ADI ALTINDA ÜCRETLERDEN KESİNTİ YAPILMASINA SON VERİLMİŞTİR. ? YILIN İLK ALTI AYI TAMAMLANDIĞINDA EKONOMİ İSTİKRAR İÇİNDE BÜYÜME SÜRECİNDE BAŞARIYLA İLERLEMekteydi. BÜYÜME HIZI ALTI AYIN SONUNDA %8.1'E ULAŞMIŞTIR.

#31

SORU: SEKİZİNCİ BEŞ YILLIK KALKINMA PLANI'NIN UYGULAMAYA KONULMAMASININ SEBEBİ NEDİR?

CEVAP: SEKİZİNCİ PLAN'IN TEMEL HEDEFLERİYLE İLGİLİ POLİTİKALAR VE ARAÇLAR, YÜRÜRLÜĞE GİRMEDEN KASIM 2000 KRİZİ İLE GÜNDEMDE DÜŞMÜŞTÜR. BUNUN SEBEBİ, HÜKÜMET GÜNÜ KURTARMA UĞRAŞI İÇİNE GİRMİŞTİR. ÖZELLİKLE BANKACILIK KESİMİNİN YAŞADIĞI KRİZİN GİDEREK DERİNLEŞMESİ EKONOMİYİ YENİ BİR KRİZE KARŞI DUYARLI HALE GETİRMİŞTİR. PİYASALARDA TAM BİR BELİRSİZLİĞİN YAŞANDIĞI, KIRILGAN EKONOMİK ORTAM SÖZ KONUSU İDİ.

#32

SORU: ŞUBAT 2001 KRİZİ SONRASI KEMAL Derviş'in acil önlemler olarak nitelediği krizden çıkış paketi nasıl tanımlanmıştır?

CEVAP: KRİZDEN ÇIKIŞ PAKETİ ÜÇ AŞAMALIDIR. BANKACILIK SEKTÖRÜNE İLİŞKİN ÖNLEMLER SÜRATLE YÜRÜRLÜĞE KONARAK MALİ PİYASALARDA BELİRSİZLİK AZALACAK VE KRİZ ORTAMINDAN ÇIKILACAKTIR. DÖVİZ KURUNUN VE FAİZİN BELİRLİ BİR İSTİKRAR KAZANMASI SAĞLANDIKTAN SONRA EKONOMİK KARAR BİRİMLERİNE ORTA VADELİ BİR PERSPEKTİF KAZANDIRILACAKTIR. SON OLARAK MAKROEKONOMİK DENGELER YENİDEN OLUŞTURULARAK EKONOMİDE YILIN İKİNCİ YARISINDAN İTİBAREN BÜYÜMEYE GEÇİŞ ORTAMI SAĞLANACAKTIR.

#33

SORU:
Dr. Refik Saydam Hükûmeti'nin öncelikle ele alması gereken konular nelerdi?

CEVAP:
Atatürk sonrasında kurulan Dr. Refik Saydam Hükûmeti'nin programında üç konu öncelik taşıyordu: Demiryolu yapımının devamı, denk bütçe politikası ve 'devletçilik' ilkesine bağlılık.

#34

SORU:
İkinci Dünya Savaşı'nın Türkiye ekonomisi üzerinde ne tür etkileri olmuştur?

CEVAP:
Avrupa'da savaş başlayınca Türk hükûmeti bir milyon genç insanı silahaltına almıştır. Sanayi ve hizmetler sektöründe yetişmiş iş gücü kıtlığı üretim ve verimliliğin düşmesine yol açmıştır. Toplam talep hızla artarken toplam arz yetersiz kalınca fiyatlardaki artış denetimden çıkmıştır. 1929 Büyük Bunalımı'nın tersine bu kez tarım ürünlerinin fiyatları sürekli yükselmiştir. Mal kıtlığı karaborsacılığı arttırmıştır.

#35

SORU:
İkinci dünya savaşının Türkiye üzerinde olumlu etkileri nelerdir?

CEVAP:

Türkiye savaş döneminde krom ve bor gibi stratejik önemi haiz madenleri yüksek fiyattan satma imkanı bulmuştur. Savaşan taraflar, arasındaki rekabetten yararlanarak ordusunu takviye etmiştir.

#36

SORU:
Varlık Vergisi hangi amaçla çıkartılmıştır?

CEVAP:
Varlık Vergisi ile olağanüstü ekonomik ve mali koşullar çerçevesinde "bir defaya mahsus" olarak yapılan düzenlemeyle; piyasadan para çekerek enflasyonla mücadele etmek, savaş yıllarının şartlarından yararlanarak 'çok para kazanmış ancak bu kazancın vergisini vermemiş olanlardan' vergi almak ve devlet gelirlerini artırmak amaçlanmıştır.

#37

SORU:
Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu içeriği nedir?

CEVAP:
Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu özel ormanların ve büyük toprak sahibi ailelerin arazilerinin bir kısmının kamulaştırılmasını öngörmektedir. Temel amaç topraksız çiftçileri toprak sahibi yapmaktır.

#38

SORU:
Menderes hükûmetinin iktisadi hedefleri nelerdi?

CEVAP:
Menderes hükûmeti, üç temel iktisadî hedefini de şöyle açıklamıştır: 1) Tarıma öncelik verilecek, 2) Sanayileşme özel kesim öncülüğünde yürütülecek, 3) Dış ekonomik ilişkilerde devlet müdahaleleri asgari düzeye indirilecek.

#39

SORU:
Menderes hükûmetinin tarım sektörünü geliştirmek için aldığı önlemler nelerdir?

CEVAP:
Menderes Hükûmeti partisinin iktidara gelmesinde büyük payı olan köylü kesimini memnun etmek için, ilk yıllarda başlıca şu önlemleri yürürlüğe koymuştu:

- **YENİ TOPRAKLARIN TARIMA AÇILMASI SAĞLANDI.**

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

- **ÇİFTÇİNİN ÜRETTİĞİ BUĞDAY DÜNYA FİYATLARI ÜSTÜNDE BİR FİYATLA ALINIRKEN, FİYAT ARTIŞLARI TÜKETİCİLERE YANSITILMADI.**
- **TARIMIN MAKİNELEŞMESİ HIZLANDIRILDI.**

#40

SORU:

Devletin yeniden fabrika kurarak işletmeye başlamasının nedeni nedir?

CEVAP:

1954 yılından itibaren baş gösteren döviz darboğazını aşmak için, Hükümet, ithalatta liberalizme son verdi. İthal ikamesi yoluna gidilmesi için KİT'lere yeniden yatırım yapma yetkisi verildi. Öncelikle kıtlığı çekilen iki temel malın, şeker ve çimentonun üretimi ele alındı. Devlet yeniden Türkiye'de fabrika kurmaya ve işletmeye başladı.

#41

SORU:

Menderes hükümeti döviz darboğazını aşabilmek için aldığı önlemler nelerdir?

CEVAP:

Menderes Hükümeti döviz darboğazını aşmak için ithalatta liberasyona (dış ticaret serbestliği) son verdikten sonra şu önlemleri yürürlüğe koymuştu: Gümrük vergisinde değer esasına geçilmesi, gümrük tarifelerinin yükseltilmesi, ithal malları fiyat kontrol dairesinin kurulması ve Millî Koruma Kanunu'nun uygulamaya konulması.

#42

SORU:

Devlet Planlama Teşkilatının görevleri nelerdir?

CEVAP:

Devlet Planlama Teşkilatı'nın kuruluş ve görevlerini belirleyen yasa tasarısı Hükümet ve Millî Birlik Komitesi'nce onaylanmış ve Ekim 1960'da yürürlüğe girmişti. Kısa adı DPT olan planlama örgütüne yasa iki temel görev vermişti: Birincisi, Hükümete iktisadi ve sosyal konularda danışmanlık yapmak; ikincisiyse "Hükümetçe kabul edilen hedefleri gerçekleştirecek uzun ve kısa vadeli planları hazırlamak".

#43

SORU:

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde temel sanayi projeleri nasıl gerçekleştirilmiştir?

CEVAP:

Batı Avrupa'nın mali desteği gelmeyince, Planın kaynak sorunu Sovyet yardımıyla çözülmüştü. Planın öngördüğü temel sanayi projelerinin gerçekleştirilmesinde kuzey komşumuzdan teknik ve mali yardım sağlanmıştı. Bu projeler arasında İskenderun Demir Çelik, Bandırma Sülfirik Asit, Artvin Orman Ürünleri, Seydişehir Alüminyum Tesisleri ve İzmir Aliağa Rafinerisi gibi ağır sanayi projeleri yer almıştı.

#44

SORU:

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde yaşanan döviz darboğazının nedenleri nelerdir?

CEVAP:

Demirel Hükümeti İkinci Plan'ın ilk yılında ülkenin uzun vadeli çıkarları yerine oy getiren, seçim kazandıran kısa vadeli iktisat politikaları uygulamakta ısrarlı olmuştu. Bu durum ekonomiyi ve rejimi 1970'den itibaren darboğazlara sürüklemeye başlamıştı. İthal ikamesine ve korumacılığa dayalı sanayileşme nedeniyle ülke döviz darboğazına girmişti.

#45

SORU:

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında dış açık neden çok yükselmiştir?

CEVAP:

Bu plan döneminde dış ekonomik ilişkilerde 'şok' etkisi yapan büyük iniş çıkışlar olmuştur. 1974 yılında bir yandan 'petrol krizi' diğer yandan 'Kıbrıs Barış Harekâtı' dış açığın yaklaşık üç misli büyümesine neden olmuştur.

#46

SORU:

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında kısa vadede öngörülen hedefler nelerdir?

CEVAP:

Dördüncü Plan döneminde 24 Ocak 1980'de yürürlüğe konan 'İstikrar Programı'nın mimarları Başbakan Süleyman Demirel ile müsteşarı Turgut Özal idi. '24 Ocak Kararları' diye anılan bu istikrar programının kısa vadede öngördüğü hedefler şöyleydi: Mal darlıklarını gidermek, kuyrukları kaldırmak, enflasyonu aşağıya çekmek, ihracatı

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLA P TARİHİ II

artırarak dış ticaret açığını küçültmek, büyüme hızını pozitif yapmak ve yükseltmek, piyasa ekonomisine işlerlik kazandırmak.

#47

SORU:

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planının diğer planlardan farkı nedir?

CEVAP:

Beşinci Plan dönemi planlama tarihimizin en istikrarlı dönemidir. Çünkü ilk kez bir siyasi iktidar veya bir hükümet hazırladığı planı beş yıl kesintisiz ve arızasız uygulama olanağı bulmuştur.

#48

SORU:

5 Nisan 1994 yılında açıklanan “Olağanüstü İstikrar Tedbirleri”nin temel hedefleri nelerdir?

CEVAP:

Başbakan Tansu Çiller 5 Nisan günü “Olağanüstü İstikrar Tedbirleri”ni açıklamıştır. Bu programın üç ana hedefi vardı:

- **ENFLASYONU HIZLA DÜŞÜRMEK, TÜRK LİRASINA İSTİKRAR KAZANDIRMAK, İHRACAT ARTIŞINI HIZLANDIRMAK, EKONOMİK VE SOSYAL KALKINMAYI, SOSYAL DENGELERİ DE GÖZETEN SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR TEMELE OTURTMAK**
- **BİR TARAFTAN EKONOMİNİN HIZLA İSTİKRARA KAVUŞTURULMASI AMAÇLANIRKEN, DİĞER TARAFTAN İSTİKRARI SÜREKLİ KILACAK YAPISAL REFORMLARI GERÇEKLEŞTİRMEK**
- **KAMU AÇIKLARI HIZLA AŞAĞI ÇEKİLİRKEN KAMUNUN EKONOMİDE Kİ ROLÜNÜN YENİDEN TANIMLANMASI VE YENİDEN ÖRGÜTLENMESİNİ SAĞLAMAK; ÜRETİM YAPAN SÜBVANSİYON DAĞITAN BİR DEVLET YAPISINDAN PİYASA MEKANİZMASININ TÜM KURUM VE KURALLARIYLA İŞLEMESİNİ SAĞLAYAN VE SOSYAL DENGELERİ GÖZETEN BİR DEVLET YAPISINA GEÇMEKTİR**

#49

SORU:

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında yer verilen önemli kavramlar nelerdir?

CEVAP:

Yedinci Plan ‘demokratikleşme, hukukun üstünlüğü, insan hakları ve liberalizm’ gibi kavramların ortak değerler olarak önem kazandığı, mal ve finans piyasalarının, bilgi ve teknolojinin ülke sınırlarını aştığı, ekonomik ve bir anlamda da siyasal ve kültürel bir küreselleşmeye doğru gidildiği bir dönemde hazırlanmış ve yürürlüğe konmuştur.

#50

SORU:

Denk Bütçe tasarısı nedir?

CEVAP:

Başbakan Erbakan 18 Ekim’de yaptığı açıklamada ‘denk bir bütçe tasarısını’ Meclise sunduklarını ilan etti. Cumhuriyet tarihinde ilk kez bir başbakan matematiksel olarak gelirleri kadar harcama yapacaklarını gösteren bir bütçe tasarısı hazırladıklarını ilan ediyordu. Kamu harcamalarında bir azalma eğilimi yok, vergi gelirlerinde olağan dışı bir artış öngörülüyor, geriye vergi dışı kamu gelirlerinde önemli bir artışa dayanan bir denklik kalıyordu.

#51

SORU:

1999 yılında altı aylık geçici bütçe hazırlanmasının nedeni nedir?

CEVAP:

Mesut Yılmaz Hükümeti verilen gensoru sonunda 25 Kasım 1998’de düşürülmüştür. Gerekçe Türk Ticaret Bankasının özelleştirilmesine bazı bakanların ve hatta başbakanın bilgisi dâhilinde “mafya”nın karışmış olmasıydı. Önce olayın kendisi, sonra Hükümetin düşmesi, piyasalarda “şok” yaratmıştır. Hükümetin düşmesi 1999 mali yılı bütçe görüşmelerini sahipsiz bırakmış, mali tarihimizde ikinci kez altı aylık “geçici bütçe” hazırlanması ve uygulanması zorunluluğu doğmuştur. Ayrıca ülkeyi 18 Nisan 1999’da yapılacak erken genel seçimlere götürecek bir hükümete ihtiyaç vardı.

#52

SORU:

2000 yılında açıklanan İstikrar Programının hedefleri nelerdir?

CEVAP:

2000 yılında açıklanan İstikrar Programının hedefleri nelerdir? Hükümetin yürürlüğe koyduğu üç yıl vadeli “İstikrar programı” tüm kesimlerden destek almıştı. Çünkü bu

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

“program” vazgeçilemez sosyoekonomik hedefler belirlemişti:

- **ÜÇ YIL SONUNDA ENFLASYONU TEK HANELİ ORANA İNDİRMEK,**
- **REEL FAİZLERİ SÜRATLE AŞAĞIYA ÇEKMEK,**
- **KAMU FİNANSMAN DENGESİNİ SAĞLIKLI VE SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR YAPIYA KAVUŞTURMAK,**
- **EKONOMİDE SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR BÜYÜME ORTAMINI TESİS ETMEK,**
- **YAPISAL REFORMLARI HIZLA GERÇEKLEŞTİRMEK.**

#53

SORU:

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında yer alan temel hedefler nelerdir?

CEVAP:

Sekizinci Planı Bülent Ecevit'in başında bulunduğu hükümet hazırladı. Plan, enflasyonu AB kriterleri ile uyumlu düzeye düşürmeyi, ekonomide sürdürülebilir bir büyüme ortamı tesis etmeyi ve AB'ne tam üyelik hedefi doğrultusunda ekonominin rekabet ve uyum gücünü artırmayı öne çıkarmaktadır.

#54

SORU:

Şubat 2001 krizini aşmak için Merkez bankası neler yapmıştır?

CEVAP:

Krizi aşmak için Merkez Bankası IMF'nin de onayını alarak 21 Şubat gecesi döviz kurlarının dalgalanmaya bırakıldığını ilan etti.

#55

SORU:

Şubat 2001 krizine IMF'nin nasıl bir etkisi olmuştur?

CEVAP:

Şubat krizinin tamamen döviz piyasalarından kaynaklanan bir kriz olması, IMF'nin mali desteğini, piyasalara güven vermesi açısından zorunlu hâle getirdi. Ancak Türkiye'nin borçlarını geri ödeyememe riski olduğu kanısına varan IMF ek kaynak vermedi. Bu şekilde kriz iyice derinleşti.

#56

SORU:

Kemal Derviş Şubat 2001 krizini aşmak için aldığı önlemler nelerdir?

CEVAP:

Devlet Bakanı Derviş, piyasaların Haziran ayı sonunda normale dönmesini sağlayacak “acil önlemler” olarak nitelediği, krizden çıkış paketini 14 Mart 2001 günü açıkladı. Belirlenen üç aşamalı “kurtuluş planı” şöyle tanımlanmıştı:

- **BANKACILIK SEKTÖRÜNE İLİŞKİN ÖNLEMLER SÜRATLE YÜRÜRLÜĞE KONARAK MALİ PİYASALARDA BELİRSİZLİK AZALACAK VE KRİZ ORTAMINDAN ÇIKILACAK.**
- **DÖVİZ KURUNUN VE FAİZİN BELİRLİ BİR İSTİKRAR KAZANMASI SAĞLANDIKTAN SONRA EKONOMİK KARAR BİRİMLERİNE ORTA VADELİ BİR PERSPEKTİF KAZANDIRILACAK.**
- **MAKROEKONOMİK DENGELER YENİDEN OLUŞTURULARAK EKONOMİDE YILIN İKİNCİ YARISINDAN İTİBAREN BÜYÜMEYE GEÇİŞ ORTAMI SAĞLANACAK.**

ÜNİTE 6: TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA (1938-2002) DÖNEMİ

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI ARIFESİNDE TÜRK DIŞ POLİTİKASI

Türkiye Cumhuriyeti'ni dünya siyasi ortamına varlığını kabul ettiren Lozan Barış Antlaşması'ndan (24 Temmuz 1923) sonra Türkiye, I. Dünya Savaşı'nın galipleri İngiltere ve Fransa gibi ülkelerle sorun yaşamaya başlamıştır. Bu sorunların temelinde, Lozan Barış Antlaşması'nda çözümlenemeyen Musul, Osmanlı borçları ve Türkiye'de yaşayan Etabliler (Azınlık) sorunları gelmekteydi. Ayrıca, Türkiye'nin bir ulus – devlet olarak inşası sürecinde devlet ileri gelenleri daha çok ülke içi konularla meşgul olmuşlardı. Bunun yanında, Kurtuluş Savaşı'nda ülkeyi işgal eden işgalci güçlerle yaşananlar tazeliğini korumaktaydı. Türkiye'nin dış politikası, 1929'da Amerika'da başlayıp bütün dünyayı saran Büyük Buhranla birlikte değişmeye başlamıştır. 1930'ların başında Almanya'da Nazi'lerin (Nasyonel Sosyalist İşçi Partisi) iktidara gelmesi dünyadaki dengeleri değiştirdiği gibi yeni bir bloklaşma sürecini başlatmış ve bu süreçte Türkiye, I. Dünya Savaşı'nın galip devletleri İngiltere, Fransa'nın yanında yer alarak var olan statükoyu korumaya yönelmiştir. Aynı süreç içerisinde, revizyonist olarak adlandırılan Almanya, İtalya ve Japonya gibi devletler de dengelerin kendi lehlerini değiştirilmesi amacıyla diğer grupta yer almışlardır. Cumhuriyetin ilanından itibaren Türk Dış Politikasının iki temel ilke üzerine oturduğunu söyleyebiliriz. Bunlar: 1- Statükoculuk, 2-

Batılılaşma. Türkiye, 1930'lardaki dış politikasını revizyonist gruba karşı birtakım bölgesel oluşumlara öncülük ederek sürdürmüştür. Aynı dönemde uluslararası örgütlere (Milletler Cemiyeti gibi) üye olarak dış politikada statükocu yapıyı güçlendirici faaliyetler içerisinde bulunmuştur.

II. DÜNYA SAVAŞI'NDA DIŞ POLİTİKA

İkinci Dünya Savaşı sırasında Türk Dış Politikasında ön plana çıkan hususlar, savaş dışı kalmak ve ülke topraklarının işgal edilmesini önlemek gibi konulardır. İkinci Dünya Savaşı'nın hemen öncesinde, İtalya'nın Arnavutluk'u işgal etmesi (Nisan 1939), Türkiye'yi savaş öncesinde ittifaklar yapmaya yöneltmiştir. Buradan yola çıkarak ülkeyi yönetenler, İngiltere, Fransa ve Sovyetler Birliği ile ittifaklar kurma girişimlerinde bulunmuşlardır. Türkiye'nin bu ittifaklar içerisinde yer almak istemesinin temel nedeni Türkiye'nin kendisini Almanya ve İtalya'ya karşı koruma ihtiyacı hissetmesidir. Ancak, Türkiye'nin kurmayı hedeflediği ittifak, Sovyetler Birliği'nin Almanya ile 23 Ağustos 1939 tarihinde imzaladığı saldırmazlık paktı ile Türkiye için istenilmeyen bir biçimde sonuçlandı. Dönemin Dış İşleri Bakanı Şükrü Saraçoğlu, Sovyetler Birliği ile temas halinde olmak ve son bir girişimde bulunmak üzere Moskova'ya gitmiştir. Ancak, Sovyetler Birliği'nde Montrö Boğazlar Sözleşmesinin değiştirilmesi talebiyle karşı karşıya kalmıştır. Yapılan bu politik manevra başarısızlığa uğradığı gibi, bundan sonra Türk hükümetlerinin Sovyetlerin Türkiye'nin egemenlik haklarını ihlal eden taleplerinden dolayı bu ülkeye kuşku ile bakılmıştır. Almanya'nın 1 Eylül 1939 tarihinde Polonya'yı işgal etmesi İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasına neden olmuştur. Türkiye, savaşın başlaması ile İngiltere ve Fransa ile 19 Ekim 1939 tarihinde "Üçlü İttifak" olarak bilinen karşılıklı yardım antlaşmasını imzalamıştır. Karşılıklı yardım antlaşmasında Türkiye, bir Avrupa devletinin Akdeniz'de savaş başlatması halinde İngiltere ve Fransa'ya yardım edeceği taahhüdünde bulunmuş buna karşın Türkiye'yi Sovyetler Birliği ile karşı karşıya getirecek herhangi bir eyleme zorlanmayacağı Üçlü İttifak antlaşmasının 2 numaralı protokolüne eklenmiş ve belirtilmiştir. Yukarıda belirtilen, Türkiye'yi Sovyetler Birliği ile karşı karşıya getirecek herhangi bir eyleme zorlanmayacağı ifadesi, Türkiye tarafından savaş boyunca savaş dışı kalmak için kullanılmıştır. İkinci Dünya Savaşı'nın seyrini değiştiren önemli bir gelişme 22 Haziran 1941 tarihinde yaşandı. Bu tarihte Almanya, Sovyetler Birliği'ne saldırmış ve iki ülke arasındaki ittifak ortadan kalkmıştır. Bunun üzerine İngiltere ve Sovyetler Birliği arasında Almanya'ya karşı bir ittifak hâsıl olmuştur. Bu tarihten sonra İngiltere ve Amerika Türkiye'yi savaşa dâhil etmek istemişler, bunun içinde İngiltere Başbakanı Churchill Cumhurbaşkanı İsmet

İnönü ile görüşmek üzere 30 – 31 Ocak 1943 tarihlerinde Yenice / Adana'ya gelmiştir. Yapılan görüşmelerde, Churchill'in ifade ettikleri şu şekilde açıklanabilir: Rusya'nın savaştaki yükünü hafifletmek ve Alman kuvvetlerinin farklı cephelerde savaşarak meşgul olması şeklinde açıklanabilir. Adana görüşmeleri, Türkiye tarafından en üst düzeyde temsil edilmiş ve görüşmelere İsmet İnönü, Şükrü Saraçoğlu, Fevzi Çakmak, Numan Menemencioğlu katılmıştır. İsmet İnönü, İngiltere Başbakanı Churchill tarafından dile getirilen Türkiye'nin savaşa dâhil olma isteğini, Türk Ordusunun böyle bir savaşı idame ettirecek silah ve teknolojiye sahip olmadığı gibi gerekçelerle geçiştirmeye çalışmıştır. Ancak Türk ordusuna gerekli teçhizat ve yardımın yapılacağı belirtilmesi üzerine, kendisi de asker kökenli olan ve Türk ordusunun içinde bulunduğu duruma vakıf olan İsmet İnönü tarafından Türkiye'nin savaşa katılmama durumu idare edilmiştir. İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye, Üçlü İttifak antlaşmasının hukuki ve siyasi hükümlerinden de anlaşılabileceği üzere tarafsız değil, savaş dışı bir müttefik devlet olmuştur. Türkiye, bu savaş dışı kalma durumunu daha fazla sürdürememiş ve İkinci Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru, Yalta Konferansı'nda alınan kararlar uyarınca Şubat 1945 tarihinde Almanya ve Japonya'ya savaş ilan etmiştir. Bu savaşa katılma durumu fiili askeri bir operasyondan çok, yakın gelecekte oluşturulacak Birleşmiş Milletler kurucu üyesi olabilmek adına yapılmış siyasi bir hamledir.

TÜRK DIŞ POLİTİKASI İÇİN ZOR YILLAR (1945-1947)

Sovyetler Birliği, İkinci Dünya Savaşı bitmeden, Türkiye'nin Boğazlar üzerindeki egemenliğini tanıyan ve uluslararası kamuoyuna kabul ettiren Montrö Boğazlar Sözleşmesini değiştirmek istemiştir. Sovyetler Birliği, Türkiye ile 1925 yılında imzalanan Türk – Sovyet Dostluk ve Tarafsızlık antlaşmasını 1945 yılından sonra uzatılmayacağını Türkiye'ye belirtmiştir. Sovyetlerin böyle bir tutum sergilemesinde Montrö'nün değiştirilmesi ile Boğazların Karadeniz'e kıyısı olmayan ülkelere kapatılması düşüncesi etkili olmuştur. Sovyetler Birliği, aynı süreçte Müttefik Devletlere de bu konuyu Temmuz ve Ağustos 1945 yılında yapılan Potsdam Konferansı ile gündeme getirdi. Montrö'nün değiştirilmesi hususu Amerika tarafından kabul edildi ve İngiltere ile beraber, Montrö antlaşmasının değişikliğini talep eden diplomatik notalar Türkiye'ye iletildi. Türkiye ise bu dönemde zaman kazanma yolunu tercih ederek, konunun gündemden düşmesini bekledi. Türkiye'nin Boğazlar üzerindeki egemenlik haklarının ihlali demek olan Montrö'nün değişiklik talebi, Sovyetler Birliği ile Türkiye arasında 1945-1947 yılları arasında önemli bir soruna neden

olmuştur. Ancak dünya siyasi konjonktürünün değişmesi ve Amerika ile Sovyetler Birliği'nin ideolojik anlamda çekişmesi Türkiye'yi bu süreçten sonra Batı'ya çok daha fazla yaklaştırmış ve Boğazlar sorunu uluslararası gündemden düşmüştür.

BLOKLAŞMA EKSENİNDE DIŞ POLİTİKA (1947-1964)

Türk Dış Politikası, 1945 – 47 yılları arasında Sovyetler Birliği ile yukarıda ifade edilen ilişkiler çerçevesinde farklı bir seyir izledi. Ancak 1946 yılından itibaren dünya siyasi konjonktürünün değişmesine paralel olarak, Türkiye, Batı Bloku içerisinde yer almaya başladı. Türkiye'nin bu dönemde Batı bloku içerisinde yer alması sadece Sovyet tehdidiyle açıklanamaz, bunun yanında batıcılık politikası, yeni ortaya çıkan burjuvazinin liberal politikalar izlenmesi yönündeki tercihleri de Türkiye'nin bu dönemde Batı Bloku arasında kendine yer edinmesine sebep olmuştur.

Türkiye'nin Batı Bloku içerisinde kendisine yer edinmesine yol açan önemli adımlardan biri ABD Başkanı Harry Truman tarafından 1947 yılında ilan edilen Truman Doktrini'nin kabulüdür. Truman Doktrini kapsamında, Yunanistan ve Türkiye'ye uluslararası Komünizme karşı (dolayısıyla SSCB'ye karşı) askeri yardım desteği verilmesi öngörülmektedir. Türkiye'nin Batı Blokuna eklenmesinde önemli rol oynayan bir diğer gelişme ise ABD Dışişleri Bakanı George Marshall tarafından ilan edilen Marshall Planı kapsamında ekonomik yardımın alınmasıyla gerçekleştirilmiştir. Türkiye, bu tarihten itibaren Amerika ve diğer Batılı ülkelerle sıkı ekonomik, siyasi ve askeri ilişkiler geliştirmiş ve Amerika'ya bağımlılık bu dönemde artmıştır. Türkiye, Batı Bloku içerisinde yer almasına paralel olarak 1949 yılında Avrupa Konseyi'ne üye olmuş, 1948'de kurulan İsrail Devleti'ni ilk tanıyan Müslüman ülke olmuştur. Bu dönemdeki Batıyla bütünleşme politikası, Türkiye'deki tüm siyasi aktörler ve muhalefet partisi konumundaki Demokrat Parti (DP) tarafından da benimsenmişti.

Bu dönem Türk Dış Politikasındaki Batı Blokuna ve Amerika'ya mutlak uyum, Türkiye'nin Batı'dan daha fazla askeri, ekonomik ve siyasi destek almasını hedefliyordu, aynı süreçte Türkiye'nin dünyadaki jeopolitik önemi artarken, Amerika'ya olan askeri, ekonomik ve siyasi bağımlılık da aynı oranda artış göstermişti.

Türkiye'nin NATO'ya Girişi

1949'da kurulan NATO'ya Türkiye'nin üye olması, Batı Blokuna eklenmesinin en önemli adımı olmuştur. Türkiye, NATO kurulduktan hemen sonra üye olmak istemiş, bu yönde girişimlerde bulunmuştur. Batı Bloku tarafından Türkiye'nin NATO'ya üye olması fikri ilk zamanlarda olumsuz karşılanmış ancak daha sonra değişen uluslararası

siyasi konjonktürden dolayı Türkiye, Yunanistan ile birlikte 18 Şubat 1952 tarihinde NATO'ya üye olmuştur. NATO üyeliği Türkiye'yi askeri anlamda da Batı blokunun bir üyesi haline getirmiştir. NATO'ya üye olunmakla beraber bu doğrultuda Türk Ordusu Amerikan silahlarıyla donatılmış ve çok sayıda Amerikalı asker ve sivil personel Türkiye'ye gelmiştir. Türkiye'nin 1950'li yıllardaki Batı yanlısı tutumu ve Batılı bakış açısı, Ortadoğu'da gelişen olayları tam olarak kavrayamamasına ve bu doğrultuda politikalar üretilmemesine neden olmuştur. Batı blokunun içerisinde yer alması ve Batı ve ABD yanlısı oluşumlara önderlik etmesi de Türkiye'nin özellikle Arap ülkelerinde “ABD'nin Ortadoğu'daki Temsilcisi” fikrini doğurmuştur. Stalin'in ölümüne ve Sovyet yönetiminin daha ılıman tutumuna rağmen SSCB ile olan ilişkiler de istenilen seviyeye ulaşamamıştır.

TÜRKİYE-AB VE KIBRIS

Türkiye-AB İlişkileri

Batı dünyası kurumlarına üyelik Türkiye için her zaman öncelikli bir yer edinmiştir. Ancak, Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun oluşması sürecinde Türkiye, topluluğa üyelik için adım atmamış ve bu oluşuma kayıtsız kalmıştır. Ancak 1950'lerin sonuna doğru Amerika'dan ekonomik yardım alınmasının zorlaşması ve Yunanistan'ın AET'ye başvurması, Türk hükümetini karşı atağa geçirerek Yunanistan'la birlikte 1959 yılında AET'ye müracaat etmesine vesile olmuştur. 1960 yılında AET Türkiye ile Yunanistan'ı görüşmelere davet etmiş ancak Türkiye'de 1960 Askeri Darbesi bu girişimin uygulanmasını geciktirmiştir. AET ile Türkiye arasında 1961 – 1963 yılları arasında görüşmeler devam etmiş ve Eylül 1963 tarihinde Ankara'da ortaklık anlaşması imzalanmıştır. 1964 yılında yürürlüğe giren Ankara Anlaşması, Türkiye ile AET/AB arasındaki temel belge olma özelliği taşımaktadır. Türkiye'nin AET/ AB üyeliği 1970'li yıllarda yaşanan küresel krizler ve Türkiye'de yaşanan siyasi ve ekonomik istikrarsızlıktan dolayı tarafların karşılıklı olarak bazı yükümlülükleri yerine getirmesine engel teşkil etmiştir. Ve Türkiye'nin AET üyeliği Yunanistan'ın 1981'de AET'ye üye olmasıyla birlikte daha sorunlu ve zor bir hale bürünmüştür.

Kıbrıs Sorunu

Kıbrıs sorunu, Türkiye'nin gündemine 1950'li yıllardan sonra girmeye başlamış bir olgudur. 1950'li yılların başında Yunanistan'la iyi olan ilişkiler çerçevesinde Türk hükümetinin Dışişleri Bakanı “Türkiye'nin Kıbrıs diye bir sorunu” olmadığını ifade etmiştir. Ancak Kıbrıs'taki Rumların Yunanistan'la birleşme (Enosis) hedefi doğrultusunda hareket etmeleri ve örgütlenmeleri Türkiye'yi Kıbrıs Sorununa dâhil etmiştir. Türkiye, 1954'ten itibaren Ada'nın İngiliz kontrolünde kalmasını bu mümkün

değilse Türkiye katılmasını öne süren bir politika izlemiştir. Böylece Kıbrıs meselesi Türkiye ile Yunanistan arasındaki ilişkilerin ana gündem maddesi haline gelmiştir. 6- 7 Eylül 1955 tarihlerinde provoke edilen halk kitlelerinin İstanbul'da bulunan gayrimüslimlerin ev ve dükkânlarını yağmalamaları sonucunda zarar görenlerin önemli bir bölümünün Rum Ortodoks Türk vatandaşı olması ilişkileri daha da gerginleştirmiştir.

1955'ten 1959'a kadar olan dönemde, Kıbrıs meselesi hususunda taraflar arasında mutabakat sağlanamamış, ancak Amerika'nın devreye girmesiyle 1959'da iki NATO üyesi ülke bir araya gelerek mutabakat sağlanmıştır. Zürih ve Londra Antlaşmaları sonucunda Bağımsız bir Kıbrıs Cumhuriyeti kurulmuş ve kendine özgü bir yapısı olan Kıbrıs Cumhuriyeti'nde tüm siyasi ve yönetsel kurumlar Türkler ile Rumların orantılı temsili çerçevesinde paylaştırılmıştır. Londra Antlaşmasına bağlı olarak Ada'nın anayasal düzeni Türkiye, İngiltere ve Yunanistan arasında imzalanan garanti antlaşması ile garanti altına alınmıştır. Türkiye, garantör devlet olarak, 1974 Kıbrıs Barış Harekâtını gerçekleştirirken garanti antlaşması, bu harekâtın temel hukuki kaynağını oluşturmuştur.

DIŞ POLİTİKADA ÇOK YÖNLÜLÜĞE GEÇİŞ ÇABALARI (1964 – 1980)

1962'de ABD ile SSCB arasında yaşanan "Küba Füze Krizi" hem uluslararası sistem hem de Türk Dış Politikası üzerinde etkili olmuştur. SSCB'nin Küba'ya nükleer füze yerleştirme girişimi ABD tarafından sert bir tepkiyle karşılanmış ve iki ülke arasında yaşanan kriz gizli pazarlıklarla sonuçlandırılmıştır. Bu tarihten sonra ABD ile SSCB arasında "Yumuşama" adı verilen bir döneme girilmiştir. Bu Yumuşama döneminden Türk Dış Politikası da etkilenmiştir. Çünkü ABD ile SSCB arasında Küba Krizinin çözülmesi için yürütülen pazarlığın en önemli konularından biri de Türkiye idi. ABD tarafından 1950'lilerin sonunda Türkiye'ye yerleştirilen Jüpiter Füzelерinin Küba Krizinin çözüme ulaştırılması için sökülmesi kararı ABD tarafından kabul edilmiş ve bu durum Türkiye'ye iletilmemiştir. ABD'nin bu şekilde kendi çıkarları doğrultusunda Türkiye'yi devre dışı bırakan bir tutum takınması Türk devlet adamlarında hayal kırıklığı yaratmıştır.

Amerika ile İlişkilerin Gerilmesi

Türk hükümetinin ABD ve NATO'ya duyduğu mutlak güvenin sorgulanmasına yol açan gelişme 1964'te Kıbrıs sorunun yeniden alevlenmesinde ortaya çıktı. Rumlar, daha önceden Türklerin kazanılmış haklarının sınırlandırılması talebini dile getirmişler ve EOKA örgütü vasıtasıyla da Ada'daki Türklere yönelik şiddet ve katliamlara yönelmişlerdi. Türkiye, bu durumu kabul etmeyip Ada'ya askeri müdahale

edilmesi kararını aldı. Ancak ABD Başkanı Lyndon Johnson, İsmet İnönü'ye "Johnson Mektubu" olarak tarihe geçen bir mektubu göndererek Türkiye'nin Ada'ya müdahalesi halinde bunun kabul edilemeyeceğini sert bir dille ifade edilmiştir. ABD Başkanının bu mektubu, Türk yöneticilerinde büyük bir tepki yaratmış ve bundan sonra dış politikanın yeniden kurgulanması gerekliliği ortaya çıkmış ve bu çerçevede "Çok Yönlü Dış Politika" izlenmeye başlanmış ve daha önceden uzak durulan ülkelerle yakınlaşma sürecine girilmiştir.

Rusya ile Yakınlaşma

Çok Yönlü Dış Politika anlayışının etkisini en hızlı gösterdiği alanlardan biri SSCB ile ilişkilerin seyrinde yaşanmıştır. 1960'lı yıllarda başlayan iyi ilişkiler, 1970'li yıllarda artarak devam etmiş ve 1974 Kıbrıs Barış Harekâtından sonra ABD'nin Türkiye'ye silah ambargosu uygulaması nedeniyle SSCB ile ilişkiler önemli bir düzeye gelmişti. Türkiye, bu politika doğrultusunda Doğu Bloku ve Doğu Bloku ülkeleri dışındaki sosyalist ülkelerle de ilişkilerini geliştirme yönünde hareket etmiştir. Bu Çok Yönlü Politika, ABD ile olan ilişkilerde birtakım gerilimlerin yaşanmasına sebep olmuş ve Türk – Amerikan ilişkileri bu dönemde önemli sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. 1960'lı yılların sonundan itibaren Haşhaş /Afyon sorunu ikili ilişkilere damgasını vurmuştur. Amerika, ülkede artan uyuşturucu trafiğinden dolayı, Türkiye'nin haşhaş üretimini durdurmasını talep etmiş ve bu talep büyük bir tepki görmekle beraber, 12 Mart 1971'deki askeri müdahalenin ardından ara hükümetin başbakanı Nihat Erim tarafından kabul edilmiş ve Türkiye'de 1972 yılı itibarıyla haşhaş üretimi yasaklamıştır. Daha sonra kurulan CHP – MSP Koalisyonu 1 Temmuz 1974'te Haşhaş üretimi yasağını kaldırmış ve yasağın kaldırılması ABD'de tepkiyle karşılanmıştı. Bu tepkinin bir sonucu olarak Ocak 1975'ten itibaren ABD tarafından Türkiye'ye ambargo uygulanmıştır. 1975'ten kaldırıldığı 1978 yılına kadar ambargonun kaldırılması, bütün Türk hükümetlerinin temel hedefi olmuştur. Ambargonun 1978'de kaldırılmasından sonra Türk – Amerikan ilişkilerinde eski sıcaklık hemen oluşmadı. Ancak, 1979 yılında gerçekleştirilen İran İslam Devrimi ve Afganistan'ın SSCB tarafından işgali gibi gelişmeler, Türkiye'nin ABD'nin bölgedeki faaliyetleri açısından sahip olduğu stratejik önemi bir kez daha ortaya koymuştur.

Kıbrıs'a Barış Harekâtı

Kıbrıs meselesi 1950'li yıllardan itibaren Türk Dış Politikasında önemli bir yer edinmeye başlamıştı. Yukarıda ifade edildiği 1964 yılında yapılacak hareket ABD tarafından engellenmiş, daha sonra 1967'deki harekât planı da Rumların geri adım atması üzerine gerçekleşmemişti. Yunanistan'da hükümetteki Albaylar Cuntası tarafından desteklenen Nikos Sampson 15 Temmuz 1974'te

askeri bir darbe gerçekleştirmişti Bunun üzerine Başbakan Bülent Ecevit liderliğinde 20 Temmuz 1974 tarihinde Barış Harekâtının ilk safhası başlamış oldu. Bu ilk safhada Türk Ordusu Girne'den Lefkoşa'ya kadar uzanan bir alanı kontrol altına aldı. I. Harekâtın ardından müzakereler sonuç vermeyince 14 Ağustos 1974'te ikinci safhaya geçilmiştir. İkinci askeri harekâta Ada'nın üçte biri çok kısa sürede ele geçirilmişti. İkinci askeri harekât, dünya kamuoyunda Türkiye'yi işgalci bir güç olarak göstermiştir. 1975'te Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin kurulmasıyla Ada'da iki kesimlilik fiilen yaratılmış oldu. 1983'te Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kurularak bağımsızlık ilan etti, ancak Türkiye dışında hiçbir ülke tarafından tanınmadı. Kıbrıs meselesi, günümüze kadar çözilemeyen bir sorun olarak Türkiye'nin dış politika gündeminin en önemli maddelerinden biri olarak kalmıştır. Ayrıca, Güney Kıbrıs Rum yönetiminin AB'ye üye olmasıyla Türkiye – AB ilişkileri bu üyelikten derin bir şekilde etkilenmiştir.

12 EYLÜL DARBESİ'NDEN SONRA DIŞ POLİTİKA

Türkiye'nin 1970'lerin ikinci yarısında girdiği büyük siyasal ve ekonomik kriz ülkenin Batı bağlantısını zayıflatmıştı. Ancak dünya siyasi konjonktüründe meydana gelen gelişmeler, ABD'yi Türkiye'ye daha çok yakınlıştırmıştır. 12 Eylül Askeri Darbesi'nin hemen sonrasında kurulan askeri yönetim, ABD tarafından desteklenmiştir. ABD ile ilişkilerin düzelmesinde 1983'te yapılan çok partili seçimlerle iktidara gelen Anavatan Partisi'nin (ANAP) önemli etkisi olmuştur. Bu dönemde her ne kadar Amerika'nın yakınlığı hissediliyorsa ve Batı Bloku ön planda olsa da Türk Dış Politikasında "Çok Yönlülük" önemli dış bir politika olarak benimsenmiş ve dış politikanın merkezine oturtulmuştur. Çok Yönlülük Politikası Turgut Özal döneminde de uygulanmış ve SSCB başta olmak üzere birçok ülke ile önemli projeler hayata geçirilmiştir. Turgut Özal'ın başbakanlığı döneminde, dış politikanın oluşturulmasında ekonomik ve ticari konular daha belirleyici bir hale gelmiştir. Türkiye'nin ikili ilişkilerde ekonomik meselelere daha önem vermesi "İhracata Dayalı Büyüme" ekonomik modelinde karşılığını bulmuştur. Dış politikada ekonomik boyutun ön plana çıkması ve yükselişi, kendisini Türkiye'nin Orta Doğu ile ilişkilerinde de göstermiştir. Türkiye, petrol krizi sonrası zenginleşen Arap sermayesini ülkeye çekebilmek ve Arap pazarlarına daha fazla ihracat yapabilmek ve daha avantajlı koşullarda petrol alabilmek gibi ekonomik hedefler tatbik etmiş ve bu hedefler Türkiye'nin Ortadoğu politikasını şekillendiren önemli etkenler olmuşlardır. Türkiye'nin bu dönemde ABD'nin "Yeşil Kuşak" projesi çerçevesinde muhafazakârlaştırılması da bu hedeflerin içe dönük yansımalarını oluşturmuştur. Bu dönemdeki AET/AB ilişkileri de istenilen seviyeye ulaşamamış,

AB'nin 1999'daki Helsinki Zirvesi'nde Türkiye'ye "Aday Ülke" statüsü vermesi 2000'li yıllarda devam edecek olan "AB Gündemi" ni yeniden ortaya çıkarmıştır.

1991 – 2002 TEK KUTUPLU DÜNYADA DIŞ POLİTİKA

Doğu Bloku ülkelerinin 1989'da "Berlin Duvarı"nın yıkılmasıyla simgeleştirilen siyasi ve ekonomik çöküşü ve 1991'de SSCB'nin dağılması sonrasında yepyeni bir uluslararası manzara ortaya çıkmıştır. Bu yeni manzarada, iki kutuplu dünya sisteminin sağladığı denge düzeni yerini karmaşa, belirsizliğe ve bölgesel sıcak çatışmalara bırakmıştır. "Yeni Dünya Düzeni" nin Türkiye'ye yeni fırsat alanları sunmasına rağmen, uluslararası ortamın getirdiği belirsizlikler ve alışılmadık tehditler yeni sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur. 1990'lı yılların önemli konularından birisini, 1990'da Irak'ın Kuveyt'i işgal etmesi ve bunun Türk –Amerikan ilişkilerinde yeni bir bahar dönemine girilmesi teşkil etmesidir. 1990'ların ikinci yarısında ise, Clinton yönetiminin Türkiye'ye başta AB ile olan ilişkilerde ve Bakü- Tiflis – Ceyhan petrol boru hattının inşası olmak üzere çeşitli alanlarda verdiği destek, Türk – Amerikan ilişkilerinde farklı bir seyrin izlenmesine vesile olmuştur.

Terör konusu özellikle 1990'lardan itibaren Türkiye'nin hem iç siyasetinde hem de uluslararası siyasetinde önemli bir rol oynamaya başlamıştır. ABD ile ilişkilerden AB ile olan ilişkilere kadar her alanda bu sorunun yansımalarına bulmak mümkündür. Terör konusu, Türkiye'nin komşuları ile olan ilişkilerinde de önemli bir sorun teşkil etmiştir. Önemli sorunların yaşandığı ülkelerin başında ise Suriye gelmektedir. Suriye ile olan ilişkiler 1998'de Türkiye tarafından uygulanan "Kontrollü Tırmandırma" politikasının başarıya ulaşmasıyla, 2000'li yıllardan itibaren hızla gelişmiş ve Türkiye'nin Ortadoğu'ya açılımının önündeki önemli engellerinden biri ortadan kalkmıştır. Türkiye, 1990'lı yıllarda SSCB'nin dağılması üzerine kurulan Türki Devletlerle yakın temas halinde olmuştur. Ancak Rusya'nın ilan ettiği "Yakın Çevre Doktrini" sebebiyle Rusya'nın bölgede yeniden etkinlik kurma girişimi Türkiye'nin Türk dünyasına planladığı şekilde açılımını sekteye uğratmıştır. Türkiye'nin 1990'larda Yunanistan'la ilişkileri, kimi zaman ılıman bir siyasi iklimde devam ederken kimi zamanda çeşitli nedenlerden dolayı gerginleşmiştir. Yunanistan'ın Türkiye'yi hedef alan terör olaylarına destek olması 1997 – 98 yıllarında ikili ilişkilerde derin çatlaklara yol açmıştır. Yine de AB'nin Türkiye'yi aday ülke ilan etmesine engel olmaması Yunanistan ile ilişkilerin 2000'li yıllarda yeni bir döneme girdiği / girebileceği şeklinde ifade edilebilir.

Genel olarak 1990'lar, Türkiye'nin Soğuk Savaş sonrası "Yeni Dünya Düzeni"ni algılamaya çalıştığı

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ II

ve bu düzen içinde kendini konumlandırma çabası içine girdiği bir dönem olmuştur.

SORU-CEVAP

SORU: 12 EYLÜL TÜRK-AMERİKAN İLİŞKİLERİNİ NASIL ETKİLEMİŞTİR?

CEVAP: 12 EYLÜL ASKERİ DARBESİ SONRASI TÜRK-AMERİKAN İLİŞKİLERİ YUMUŞAMA VE İYİLEŞME YÖNÜNDE SEYRETTİ. ZİRA ABD, DARBE AKABİNDE KURULAN ASKERİ YÖNETİMİ HİÇ VAKİT KAYBETMEDEN DESTEKLEDİĞİ GİBİ TÜRKİYE'NİN İHTİYAÇ DUYDUĞU SİYASAL, ASKERİ VE EKONOMİK YARDIMI VERDİ. HALİYLE BU ARALIK YAŞANAN İNSAN HAKLARI İHLALLERİ VE ASKERİ VESAYETİ AET'NİN AKSİNE HİÇ SORGULAMADI. BU YENİDEN İSINMA SÜRECİ 1983'TE YAPILAN ÇOK PARTİLİ SEÇİMLE SİVİL YÖNETİME GEÇİŞTEN SONRA DA SÜRDÜ. NİTEKİM İKTİDARA GELEN ANAVATAN PARTİSİ'NİN YENİ-SAĞ YAKLAŞIMI ABD'NİN O YILLARDA İZLEDİĞİ POLİTİKALARLA ÇOK BÜYÜK BİR UYUM GÖSTERİYORDU. BİR BAŞKA DEYİŞLE TÜRKİYE ÜZERİNDE ABD ETKİSİ YENİDEN ARTMAYA BAŞLIYORDU. FAKAT BU SEFER BU 1964 ÖNCESİ TEK YÖNLÜ DIŞ POLİTİKANIN ÖNGÖRDÜĞÜ ŞEKİLDE OLMADI. İLİŞKİLER ÇOK YÖNLÜ DIŞ POLİTİKA İLKESİNDEN TAVİZ VERMEKSİZİN KURULUYORDU.

#17

SORU: 1990'LAR TÜRK DIŞ POLİTİKASI GENEL HATLARIYLA NASIL DEĞERLENDİRİLEBİLİR?

CEVAP: BU, TÜRKİYE'NİN SOĞUK SAVAŞ SONRASI YENİ DÜNYA DÜZENİNİ ANLAYIP BUNUN İÇİNDE KENDİNİ KONUMLANDIRMAYA ÇALIŞTIĞI BİR DÖNEM OLMUŞTUR. HEM YENİ FIRSATLAR HEM DE YENİ TEHDİTLERLE KARŞILAŞILDIĞI BU DÖNEM TÜRKİYE, BİR YANDAN EKONOMİK SORUNLAR VE TERÖRLE MÜCADELE EDERKEN DİĞER BİR YANDAN DA ULUSLARARASI ORTAMDAKİ VARLIĞINI SAĞLAMLAŞTIRMAYA DÖNÜK ADIMLAR ATMAYA GAYRET ETMİŞTİR. YENİDÜNYANIN GEREKLİ KILDIĞI MANEVRA KABİLİYETİ KAZANILMAYA ÇALIŞILMIŞ, BU YOLDA 1960'LARIN TEK MERKEZLİ DIŞ POLİTİKASI BİR KENARA BIRAKILMIŞTIR. ÖYLE Kİ 1990'LAR, ÖZELLİKLE SONLARI, TÜRKİYE'NİN AVRUPA BİRLİĞİ'YLE İLİŞKİLERİNİN TARİHİNDE İLK KEZ ABD İLE İLİŞKİLERİNDEN DAHA ÖNEMLİ HALE GELDİĞİ GÖRÜLMEKTEDİR.

#18

SORU:

NATO'nun açılımı nedir?

CEVAP:

Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü

#19

SORU: TÜRKİYE'NİN 30-31 OCAK 1943'DE İNGİLTERE İLE ADANA YENİCE'DE YAPTIĞI GÖRÜŞMENİN AMACI NEDİR?

CEVAP: TÜRKİYE'NİN İNGİLTERE İLE YAPTIĞI YENİCE GÖRÜŞMELERİNİN TEMEL AMACI 1942'DE YOĞUNLAŞAN ALMAN BASKISINDAN BUNALAN SOVYET SOSYALİST CUMHURİYET'İN YÜKÜNÜ HAFİFLETMEK VE ALMAN KUVVETLERİNİ FARKLI CEPHELERDE MEŞGUL ETMEKTİ.

#20

SORU:

30-31 Ocak 1943 Adana Yenice'de yapılan görüşmelerdeki amaç nedir?

CEVAP:

Ankara, güvenlik bakımından uygun görülmediği için 30-31 Ocak 1943 Adana Yenice'de yapılan görüşmelerdeki amaç 1942'de yoğunlaşan Alman baskısından bunalan Sovyetler Birliği'nin yükünü hafifletmek ve Almanların kuvvetlerini farklı cephelerde meşgul etmek şeklinde özetlenebilir

#21

SORU: DÜNYA ABD VE SSCB MERKEZLİ KARŞIT İKİ İDEOLOJİK BLOKA AYRILDIĞINDA TÜRKİYE HANGİ İKİ TEMEL ETKENDEN DOLAYI BATI BLOĞUNDA YER ALMIŞTIR?

CEVAP: • SOVYET TEHDİDİ • BATICILIK İLKESİ

#22

SORU: SSCB'NİN POSTDAM KONFERANSI'NA TAŞIDIĞI TÜRKİYE ALEYHİNDEKİ KONU VE SONUCU NE OLMUŞTUR?

CEVAP: SSCB'NİN, BU SÜREÇTE TÜRKİYE'NİN DIŞ POLİTİKADA ZOR YILLAR YAŞAMASINA NEDEN OLAN BİR ARZUSU VARDI: MONTRÖ BOĞAZLAR SÖZLEŞMESİ'NİN DEĞİŞTİRMEK. BUNU POSTDAM KONFERANSI'NDA MÜTTEFİKLERİN GÜNDEMİNE SOKTU.

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

GÖRÜŞMELERDE ABD'NİN SOVYET GÖRÜŞLERİNE YAKIN, İNGİLTERE'NİN İSE TOPRAK VE ÜS TALEPLERİNİ DESTEKLEMİYEN TAVRINDAN KAYNAKLI ANLAŞMAZLIKLARA RAĞMEN MONTRÖ'NÜN DEĞİŞTİRİLMESİ KONUSUNDA GÖRÜŞ BİRLİĞİ SAĞLANDI. BU YÖNDEKİ İLK YAZILI TALEP İSE İLGİNÇTİR Kİ SSCB DEĞİL, İNGİLTERE VE ABD'DEN GELDİ. BU İKİ DEVLETİN BİRER DİPLOMATİK NOTA İLE BİLDİRDİKLERİ DEĞİŞİKLİK TALEPLERİ KARŞINDA TÜRKİYE, ZAMAN KAZANMA YOLUNU SEÇEREK KONUNUN ULUSLARARASI GÜNDEMDE ÇIKMASINI BEKLEMekten BAŞKA ÇARE BULAMADI. FAKAT SSCB'NİN AYNI İSTEKLE VERDİĞİ NOTA KARŞINDA SESSİZ KALINMAYARAK YİNE BİR NOTA İLE İSTEKLERİNİN EN ÖNEMLİLERİ AÇIKÇA REDDEDİLDİ. TÜRKİYE İLE SOVYETLER ARASINDAKİ İLİŞKİLERDE BÜYÜK BİR KRİZ YARATAN BU DURUM, ABD İLE SSCB'NİN ARASINDA GİDEREK İYİCE BELİRGİNLEŞEN GÖRÜŞ AYRICALIKLARI SAYESİNDE İKİNCİ PLANDA KALDI VE GÜN GEÇTİKÇE ANLAMSIZLAŞTI. SOĞUK SAVAŞ'IN BAŞLAMASIYLA DA TAMAMEN ORTADAN KALKTI.

#23

SORU: TÜRKİYE'NİN BATI BLOKU'NA EKLEMLENME YOLUNDA ATTIĞI EN ÖNEMLİ İKİ ADIM NEDİR?

CEVAP: TÜRKİYE'NİN BATI BLOKU'NA ENTEGRE OLMANIN YANINDA İÇERİSİNDEKİ KONUM VE DURUMUNU DA BELİRLEYEN EN ÖNEMLİ ADIMLARINDAN İLKİ, 1947'DE ABD BAŞKANI HARRY TRUMAN TARAFINDAN İLAN EDİLEN TRUMAN DOKTRİN'İNİ KABULÜDÜR. SOĞUK SAVAŞ'IN BAŞLANGICI SAYILAN BU DOKTRİN TÜRKİYE VE YUNANİSTAN'A KOMÜNİZME KARŞI ASKERİ YARDIM VERİLMESİNİ ÖNGÖRMEKTEYDİ. İKİNCİ ÖNEMLİ ADIMSA ABD DIŞİŞLERİ BAKANI GEORGE MARSHALL TARAFINDAN İLAN EDİLEN MARSHALL PLANI ÇERÇEVESİNDE AMERİKA'DAN EKONOMİK YARDIM ALINMASIDIR. ESASINDA PLAN II. DÜNYA SAVAŞI NEDENİYLE BÜYÜK BİR YIKIMA UĞRAYAN AVRUPA ÜLKELERİNE YARDIM EDİLMESİNİ ÖNGÖRMEKTEYDİ. TÜRKİYE BU SAVAŞA FİİLEN KATILMAMIŞ OLMASINA RAĞMEN BUNDAN YARARLANMAK İSTEDİ VE PLANA DÂHİL EDİLDİ. BÖYLECE 1948 İLE 1952 ARASI YAKLAŞIM 350 MİLYON DOLAR YARDIM ALINARAK ÖZELLİKLE TARIMDA MAKİNELEŞME, KARAYOLLARI, MADEN

İŞLETMELERİNİN MODERNLEŞTİRİLMESİ ALANLARINDA KAYDA DEĞER BOYUTLARDA İLERLEME KAYDEDİLDİ. NE VAR Kİ BİR YANDAN TÜRKİYE'NİN KALKINMASINA KATKI YAPAN PLAN BİR YANDAN DA ABD'YE EKONOMİK BAĞIMLILIĞI ARTIRDI. BU İKİ ÖNEMLİ ADIMIN ATILMASINDAN İTİBAREN TÜRKİYE, SİYASAL, EKONOMİK VE ASKERİ DESTEK SAĞLAMAK AMACIYLA AMERİKA LİDERLİĞİNDE KURULAN TÜM ÖRGÜTLERE KATILMAK VE ALDIĞI DESTEĞİ DAHA DA ARTIRMAK YÖNÜNDE POLİTİKALAR TAYİN ETTİ.

#24

SORU: TÜRKİYE'NİN NATO'YA GİRİŞİNİ KISACA ANLATINIZ?

CEVAP: TÜRKİYE'NİN BATI BLOĞU'NA EKLEMLENMESİNİN EN ÖNEMLİ ADIMLARINDAN BİRİ DE NATO ÜYELİĞİDİR. İLK 1949 YILINDA BAŞLAYAN ÜYELİK GİRİŞİMLERİ, 1950'DE CHP'NİN, AYNI YILIN AĞUSTOS'UNDA DP'NİN BAŞVURULARININ REDDİYLE SONUÇLANDI. ANCAK VAZGEÇİLMEDİ, AKSİNE DP DÖNEMİNDE ÇABALAR DAHA DA YOĞUNLAŞTI. ÖYLE Kİ KUZAY KORE BİRLİKLERİNE KARŞI GÜNEY KORE'NİN YANINDA SAVAŞMAK ÜZERE KORE'YE 1950'DE BİR TÜRK BİRLİĞİ DAHI GÖNDERİLDİ. 1951 YILINA GELİNDİĞİNDE SSCB'NİN NÜKLEER KAPASİTESİNİN ARTMASI, YUGOSLAVYA'NIN SSCB İLE İLİŞKİLERİNİN BOZULMASI VE ÇİN VE KORE'DE YAŞANANA BENZER ŞEKİLDE KOMÜNİZMİN YAYILMASI ENDİŞESİ GİBİ NEDENLERLE TÜRKİYE VE YUNANİSTAN'IN BU TEŞKİLAT ALINMASI FİKRİ TARAFTAR KAZANMAYA BAŞLADI. NİHAyet YAPILAN GÖRÜŞMELER SONUCUNDA BU HER İKİ ÜLKE DE 18 ŞUBAT 1952'DE NATO'YA ÜYE OLDULAR. BÖYLECE TÜRKİYE ASKERİ OLARAK DA BATI BLOĞU'NUN BİR ÜYESİ HALİNE GELECEK EĞİTİMDEN SAVUNMA STRATEJİSİNE KADAR HER ALANDA NATO STANDART VE UYGULAMALARINI BENİMSEDİ.

#25

SORU: YENİ ULUSAL SAVUNMA DOKTRİNİ NEDİR?

CEVAP: TÜRKİYE ÖZELLİKLE KIBRIS BARİŞ HAREKAT'INI NEDENİYLE KARŞI KARŞIYA KALDIĞI ABD AMBARGOSUYLA EKONOMİK MANADA DERİN BİR DARBOĞAZA DÜŞTÜ. BU DA GİDEREK ARTAN EKONOMİK SIKINTILARIN

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

AŞILMASI YOLUNDA BATILI ÜLKELERE DAHA GÜÇLÜ MESAJLARIN VERİLEBİLMESİ İÇİN YENİ DİŞ POLİTİK MANEVRALAR TAYİN EDİLMESİNİ GEREKLİ HALE GETİRDİ. İŞTE BÖYLESİ BİR ARALIK, 1978'DE GÜNDEME GELEN YENİ ULUSAL SAVUNMA DOKTRİNİNİN DE HEDEFİ BUYDU. BU DOKTRİN HER NE KADAR HİÇBİR ZAMAN TAM OLARAK UYGULANMASA DA BATIYA TÜRKİYE'YE YÖNELİK TEHDİDİN ASLINDA KUZEY YANI SSCB DEĞİL, BATI YANI YUNANİSTAN'DAN GELDİĞİ, BÖYLECE DE ÖRTÜLÜ OLARAK NATO VE BATI BAĞLANTISININ SORGULANDIĞI MESAJI VERİYORDU. YİNE BU YOLLA TÜRKİYE'NİN DİŞ POLİTİKASINI REVİZE EDEBİLECEĞİ BATI BAŞKENTLERİNE BİLDİRİLMİŞ OLUYORDU.

#26

SORU:

İkinci Dünya Savaşı nasıl başlamıştır?

CEVAP:

23 Ağustos 1939'da Almanya ve SSCB arasında bir Saldırmazlık Paktı imzalanmış, ardından Almanya'nın 1 Eylül'de Polonya'ya saldırmasıyla II. Dünya Savaşı başlamıştır.

#27

SORU: TÜRKİYE'NİN NATO'YA KABULÜNÜN BAŞLANGIÇTA NE GİBİ SONUÇLARI OLDU?

CEVAP: • TÜRKİYE EKONOMİK, İDEOLOJİK VE SİYASALIN YANINDA ASKERİ OLARAK DA BATI BLOĞU'NUN BİR ÜYESİ HALİNE GELDİ. • TÜRK ORDUSU HIZLA AMERİKAN SİLAHLARIYLA DONATILDI. • ASKERİ HER ALANDA NATO STANDARTLARI BENİMSENEREK UYGULAMALARI TAKİP EDİLMEMEYE BAŞLANDI. • TÜRKİYE'NİN BİRÇOK YERİNDE, NATO KARARLARI VE ABD'YLE YAPILAN ANLAŞMALAR GEREĞİNCE, ÖNCELİKLE AMERİKALILARCA KULLANILMAK ÜZERE NATO ÜS VE TESİSLERİ KURULDU. • TÜRKİYE'YE BİNLERCE AMERİKAN ASKERİ VE SİVİL PERSONEL GELDİ. • DİŞ İLİŞKİLERDE NEREDEYSE TAMAMEN BATILI EKSEN VE GÖRÜŞE ADAPTE OLUNDU.

#28

SORU:

Üçlü İttifak kimlerden oluşmaktaydı?

CEVAP:

SSCB'yi de yanına almaktan ümidini kesen Türkiye, 19 Ekim 1939'da Ankara'da İngiltere ve Fransa ile "Üçlü İttifak" olarak bilinen Karşılıklı Yardım Antlaşması'nı imzalanmıştır.

#29

SORU:

AET'nin açılımı nedir?

CEVAP:

Avrupa Ekonomik Topluluğu

#30

SORU:

Türkiye'nin 1945 Şubat'ında Almanya ve Japonya'ya savaş ilan etmesinin nedeni nedir?

CEVAP:

Türkiye'nin savaş dışı statüsü savaşın sonuna kadar sürmemiş, Yalta Konferansı'nda alınan kararlar uyarınca Türkiye 1945 Şubat'ında Almanya ve Japonya'ya savaş ilan etmiştir. Bu askerî bir eylemden ziyade, Birleşmiş Milletler teşkilatına kurucu üye olabilmek için takınılmış hukuki ve siyasi bir tutumdan ibarettir.

#31

SORU: TÜRK-AMERİKAN İLİŞKİLERİ BU DÖNEMDE HANGİ NEDENLERDEN DOLAYI GERİLEMEMEYE BAŞLAMIŞTIR?

CEVAP: • ABD'NİN KÜBA KRİZİ'NİN ÇÖZÜMÜNE YÖNELİK PAZARLIKLARDAN TÜRKİYE'Yİ HABERDAR ETMEMESİ • ABD'NİN 1964'TE TEKRAR VE BU SEFER DAHA BÜYÜK BİR SORUN OLARAK GÜNDEME GELEN KIBRIS MESELESİNDE TÜRKİYE'YE ARKA ÇIKMAYIP BİR DE BAŞKAN LYNDON JOHNSON'UN ELİNDEN ÇIKAN BİR MEKTUPLA PLANLADIĞI MÜDAHALENİN ÖNÜNE GEÇMESİ • ÖZELLİKLE JOHNSON MEKTUBU'NUN DİŞ POLİTİKAYI DEĞİŞTİRME İHTİYACI DOĞURAN İÇERİĞİ

#32

SORU: ÜÇLÜ İTTİFAK ANTLAŞMASI GEREĞİ TARAFSIZ DEĞİL, SAVAŞ DİŞİ FAKAT MÜTTEFİK BİR DEVLET KONUMUNDA OLAN TÜRKİYE'NİN HANGİ HAREKETLERİ MÜTTEFİKLERİNİN TEPKİSİNE NEDEN OLMUŞTUR?

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

CEVAP: TÜRKİYE’NİN SAVAŞ ESNASINDA ALMANYA’YA HALA KROM MADENİ SATMASI VE BAZI ALMAN SAVAŞ GEMİLERİNİN BOĞAZLARDAN GEÇİŞİNE İZİN VERMESİ MÜTTEFİKLERİNİN TEPKİSİNE NEDEN OLMUŞ, HATTA BU TUTUMU, İNGİLTERE VE ABD TARAFINDAN ASKERİ YARDIMIN KESİLMESİYLE CEZALANDIRILMIŞTIR.

#33

SORU:
Küba Füze Krizi nedir?

CEVAP:
1962’de ABD ile SSCB arasında yaşanan Küba Füze Krizi hem uluslararası sistem hem de Türk dış politikası üzerinde son derece etkili olmuştur. SSCB’nin Küba’ya nükleer füze yerleştirme girişimi, ABD’nin sert tepkisiyle karşılaşmış, dünyanın bir nükleer savaşa en fazla yaklaştığı bir kriz ortaya çıkmıştır.

#34

SORU:
Berlin Duvarı ne zaman yıkılmıştır?

CEVAP:
Doğu Bloku’nun, 1989’da Berlin Duvarı’nın yıkılmasıyla simgeleştirilen siyasi ve ekonomik çöküşü ve 1991’de SSCB’nin dağılması sonrasında yepyeni bir uluslararası manzara ortaya çıkmıştır.

#35

SORU:
Montrö’nün değiştirilmesi yönündeki ilk yazılı talep hangi devletlerden ve nasıl gelmiştir?

CEVAP:
Montrö’nün değiştirilmesi yönündeki ilk yazılı talep de SSCB’den değil, ABD ve İngiltere’den geldi. Kasım 1945’te bu devletler, değişiklik taleplerini birer diplomatik nota vererek Türkiye’ye iletiler. Türkiye ise zaman kazanma yolunu seçerek konunun uluslararası gündemden çıkmasını beklemekteydi.

#36

SORU:
İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra Türkiye-Yunanistan arasındaki en önemli mesele nedir?

CEVAP:

1954’ten itibaren Türkiye, Ada’nın İngiliz kontrolünde kalmasını, eğer bu mümkün değilse Türkiye’ye katılması gerektiğini öne süren bir politika izlemeye başladı. Böylece Kıbrıs meselesi Türkiye-Yunanistan arasındaki ilişkilerin de en önemli gündem maddesi hâline gelmiş ve ikili ilişkilere gerilimli bir döneme girilmiştir.

#37

SORU:
Enosis nedir?

CEVAP:
Ada’daki Rumlar, Yunanistan’la birleşme (enosis) hedefi.

#38

SORU: TÜRKİYE’NİN II. DÜNYA SAVAŞI BOYUNCA ULUSLARARASI ARENADAKİ TEMEL İKİ HEDEFİ VE BUNUN İÇİN SERGİLEDİĞİ TAVIR NE OLMUŞTUR?

CEVAP: BU SÜREÇTE TÜRKİYE, SAVAŞA KATILMAMAYI VE TOPRAKLARININ İŞGALE UĞRAMASINI ÖNLEMİYİ HEDEFLEMİŞ, BUNUN İÇİN ÖRNEĞİN GEREK MÜTTEFİK GEREKSE MİHVER DEVLETLERİNİN SAVAŞA GİRMESİ KARŞILIĞINDA KENDİSİNE VERİLECEK TOPRAK ÖNERİLERİNİ REDDETMIŞTIR.

#39

SORU:
Çekiç Güç nedir?

CEVAP:
Körfez Savaşı’ndan sonra Irak’ın kuzeyinde tesis edilen “uçuşa yasak bölge” ve bu bölgenin denetlenmesi için Türkiye’de konuşlandırılan çok uluslu askerî güç (Çekiç Güç) Türk iç siyasetinin 1990’lardaki hararetli konularından biri hâline gelmiştir.

#40

SORU: 1962’DE ABD İLE SSCB ARASINDA YAŞANAN KÜBA FÜZE KRİZİ NEDİR VE TÜRKİYE’Yİ NASIL ETKİLEMİŞTİR?

CEVAP: KÜBA FÜZE KRİZİ, SSCB’NİN KÜBA’YA NÜKLEER FÜZE YERLEŞTİRME GİRİŞİMİNDEN KAYNAKLANMIŞTIR. ABD’NİN SERT TEPKİSİYLE KARŞILAŞAN BU GİRİŞİM DÜNYAYI NÜKLEER BİR SAVAŞA EN FAZLA

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

YAKLAŞTIRAN KRİZ OLMUŞTUR. NEYSE Kİ KRİZ, ABD İLE SSCB ARASINDA YAPILAN GİZLİ PAZARLIKLARLA SONUÇLANDIRILMIŞ, BU TARİHTEN İTİBAREN İKİ ÜLKE İLİŞKİLERİ BELİRGİN YUMUŞAMA EVRESİNE GİRMİŞTİR. KRİZİN TÜRKİYE'YE ETKİSİ İSE ABD'NİN TÜRKİYE'YE 1950'LERİN SONUNDA YERLEŞTİRDİĞİ JÜPİTER FÜZELERİNİN SÖKÜLMESİ PAZARLIĞINDA VARLIĞINI GÖSTERMİŞTİR. SSCB İLE ABD ARASINDAKİ PAZARLIK ESNASINDA ABD, KÜBA'YA FÜZE YERLEŞTİRİLMEMESİ KARŞILIĞINDA TÜRKİYE'DEKİ BU FÜZELERİN SÖKÜLMESİNİ KABUL ETMİŞTİR. NE VAR Kİ BU SÜREÇTE TÜRKİYE'NİN ABD'CE HİÇBİR ŞEKİLDE BİLGİLENDİRİLMEMESİ HAKKINDA ŞÜPHELENİLMESİNE NEDEN OLMUŞTUR.

#41

SORU: TÜRKİYE'NİN JOHNSON MEKTUBU'NU MÜTEAKİB BENİMSEDİĞİ ÇOK YÖNLÜ DİŞ POLİTİKA ETKİSİNİ İLK NASIL GÖSTERMİŞTİR?

CEVAP: TÜRKİYE'NİN KIBRIS MESELESİ ÜZERİNE YAŞADIĞI HAYAL KIRIKLIĞININ ARDINDAN TAYİN ETTİĞİ ÇOK YÖNLÜ DİŞ POLİTİKA ETKİSİNİ İLK VE EN ÇABUK SSCB'YLE YÜRÜTÜLEN İLİŞKİLERDE GÖSTERDİ. HÂLİHAZIRDA TÜRKİYE'Yİ ABD'NİN YANINDAN KENDİ YANINA ÇEKMEK İSTEYEN SSCB DE BU NOKTADA FAZLASIYLA İSTEKLİYDİ. TÜRKİYE İLE ZAMANLA GİDEREK ARTAN BİR DİZİ EKONOMİK ANLAŞMANIN İÇERİSİNE GİRMEKTEN ÇEKİNMEDİ. 1974 KIBRIS BARIŞ HAREKÂTI'NDAN SONRA ABD'NİN UYGULADIĞI SİLAH AMBARGOSUNU YENİ KURULAN BU İLİŞKİLERİ DAHA DA YAKINLAŞTIRDI. BUNU SOMUTLAŞTIRAN İSE İKİ ÜLKE ARASINDA İMZALANAN 1972 İYİ KOMŞULUK İLKELERİ BİLDİRİSİ İLE 1978 İYİ KOMŞULUK VE DOSTÇA İŞBİRLİĞİ BİLDİRİSİ OLDU.

#42

SORU:
İkinci Dünya Savaşı sırasında Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Dış İşleri Bakanı Kimdir?

CEVAP:

Böylece Türkiye'nin İngiltere ve Fransa'yla ittifakını Sovyet dostluğuyla pekiştirme ve bağdaştırma politikası istenmeyen biçimde sonuçlanmıştı. Yine de dönemin Dışişleri Bakanı Şükrü Saraçoğlu 22 Eylül'de Moskova'ya giderek son bir girişimde daha bulundu. Saraçoğlu burada Sovyet tarafının Montrö

Antlaşması'nın değiştirilmesi talebiyle karşı karşıya kaldı

#43

SORU:

Truman Doktrini nedir?

CEVAP:

Türkiye'nin Batı Bloku içindeki yeni konumu açısından en önemli adımlardan ilki, 1947 yılında ABD Başkanı Harry Truman tarafından ilan edilen Truman Doktrini'nin kabulüdür. Soğuk Savaş'ın başlangıcı olarak nitelenen Truman Doktrini, Türkiye ve Yunanistan'a "uluslararası komünizme" (dolayısıyla SSCB'ye) karşı askerî yardım verilmesini öngörmektedir.

#44

SORU:

1980'lerde Türkiye'nin ekonomi odaklı yeni politikasının en başarılı biçimde hangi ülkeler ile uygulandığı görülmektedir?

CEVAP:

1980'lerde Türkiye'nin ekonomi odaklı yeni politikasının en başarılı biçimde İran ve Irak ile ilişkilerde uygulandığı görülmektedir

#45

SORU: 1960'LARIN SONUNDAN İTİBAREN TÜRK-AMERİKAN İLİŞKİLERİNİN GÜNDEMİNİ MEŞGUL EDEN HAŞHAŞ SORUNU NEDİR VE NASIL ÇÖZÜLMÜŞTÜR?

CEVAP: BU ARALIK ABD'DE GÜN GEÇTİKÇE ARTAN UYUŞTURUCU KULLANIMI NEDENİYLE BAŞKAN RİCHARD NIXON BUNUNLA MÜCADELEYİ EN ASLİ GÖREV VE HEDEFLERİNDEN BİRİ TAYİN ETMİŞTİ. BU AYNI ZAMANDA BU KONUDA TÜRKİYE İLE ABD'NİN KARŞI KARŞIYA GELMESİ DEMEKTİ, ZİRA ABD TÜRKİYE'Yİ ÜLKESİNE GİREN UYUŞTURUCUNUN EN ÖNEMLİ KAYNAKLARINDAN BİR OLARAK GÖRMEKTE, DOLAYISIYLA TÜRKİYE'DEKİ HAŞHAŞ ÜRETİMİNİN TAMAMEN YASAKLANMASINI TALEP ETMEKTEYDİ. ANCAK ÜLKEDE YÜZ BİNLERCE İNSANIN GEÇİMİNİ BUNDAN SAĞLAMASI ABD'NİN BU TALEBİ KARŞINDA SESSİZ KALINMASI DEMEKTİ. NE VAR Kİ BU SESSİZLİK UZUN SÜRMEDİ VE TARİHE HAŞHAŞ/AFYON SORUNU OLARAK DÜŞÜLEN MESELE, ABD'NİN BASKILARINA DAYANAMAYAN TÜRKİYE TARAFINDAN

1972'DE HAŞHAŞ EKİMİNİN TAMAMEN YASAKLANMASIYLA SON BULDU. BÖYLECE AMERİKAN KARŞITI SÖYLEMLERİN BESLENDİĞİ ARGÜMANLARA BİR YENİSİ DAHA EKLENMİŞ OLDU.

#46

SORU:
Marshall Planı nedir?

CEVAP:

Türkiye'nin Batı Bloku'na eklenmesinde ikinci önemli adım 1947 Haziran'ında ABD Dışişleri Bakanı George Marshall tarafından ilan edilen Marshall Planı çerçevesinde ABD'den ekonomik yardım alınmasıyla atılmıştır. Plan, ABD'nin II. Dünya Savaşı nedeniyle büyük bir yıkıma uğrayan Avrupa ülkelerine ekonomik yardım yapmasını öngörmektedir.

#47

SORU:
Kıbrıs Barış Harekâtı sonucunda hangi ülke Türkiye'ye silah ambargosu uygulamıştır?

CEVAP:

Özellikle 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı'ndan sonra ABD'nin Türkiye'ye silah ambargosu uygulamaya başlaması SSCB ile yakınlaşma çabalarına ivme kazandırmıştır.

#48

SORU:
Türkiye'nin İsrail ile ilişkileri 2. kâtip seviyesine düşürmesinin ve Kudüs'teki başkonsolosluğunu kapatmasının nedeni nedir?

CEVAP:

İsrail'in Kudüs'ü 1981'de başkent ilan etmesini tanımayan Türkiye, ilişkileri 2. kâtip seviyesine düşürdü ve Kudüs'teki başkonsolosluğunu kapattı.

ÜNİTE 7: ATATÜRK'TEN SONRA TÜRKİYE

II. DÜNYA SAVAŞI DÖNEMİNİN SİYASİ, SOSYAL VE EKONOMİK UYGULAMALARI

Atatürk'ün 10 Kasım 1938'deki ölümünden bir gün sonra 11 Kasım 1938'de yapılan seçimlerde millet meclisinin ve parti grubunun desteğiyle İsmet İnönü Cumhurbaşkanı olmuştur. İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanlığı dönemi dünyadaki siyasal konjonktürden dolayı kendine has birtakım özelliklere sahiptir. 26 Aralık 1938'de yapılan CHP Olağanüstü Kurultayında İsmet İnönü "mili şef ve değişmez genel başkan" sıfatını alırken Atatürk "Ebedi Şef" olarak kabul edilmiştir. İsmet İnönü'nün

Cumhurbaşkanı olmasıyla birlikte Atatürk döneminde aktif siyaset yapamayan Kazım Karabekir, Rauf Orbay gibi simalar siyasette ön plana çıkarken, İsmet İnönü'ye muhalif olan isimler siyaset ve idare sahnesinin dışına itilmişlerdir. Türkiye'de tek parti ve parti – devlet anlayışının hüküm sürdüğü yıllarda, CHP'nin 29 Mayıs 1939'da yapılan Beşinci Olağan Kongresi'nde, hükümet çalışmalarını kontrol etmek için "müstakil grup" kurulması demokratikleşme çabalarının bir işareti olarak yorumlanabilir. İsmet İnönü ile birlikte yeni dönemde Türkiye farklı bir politik süreç izlemiştir. Bu dönemde, Türkiye, II. Dünya Savaşı'nın dışında kalmayı -her türlü baskıya rağmen- başarmıştır. Savaşın sonuna kadar başarılı bir şekilde sürdürülen tarafsızlık politikası, yeni kurulmakta olan dünya sisteminin içerisinde yer almak için 23 Ocak 1945 tarihinde Almanya ve Japonya'ya savaş ilan ederek yeni bir mecraya girmiştir. Almanya ve Japonya'ya savaş ilan edilmesi Türkiye'ye "Birleşmiş Milletler" kurucu üyesi olmak üzere San Francisco Konferansı'na katılma hakkı kazandırmıştır.

II. Dünya Savaşı döneminin siyasi ve sosyal uygulamalarını ekonomik uygulamalardan soyutlamak mümkün görülmemektedir. Bu noktada, Köy Enstitülerinin kurulup yaygınlaştırılması, Milli Korunma Kanunu, Varlık Vergisi, Toprak Mahsulleri Vergisi ve Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu savaş ortamında idari, siyasi ve sosyal anlamda yeniden yapılandırma çalışmaları olarak görülmelidir. Bu dönemde fikir hayatı bakımından ise Rusya ve Almanya'nın savaştaki pozisyonlarına göre aşırı sağ ve sol kesimin dönem dönem takibata uğramaları hükümetin bu konulara yaklaşımını göstermesi açısından önemlidir.

ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ SÜRECİ

Çok partili siyasi hayatı, yaşama geçirmek "egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" (bila kayd ü şart hâkimiyet-i millîye) düsturu le yola çıkan, demokratik bir cumhuriyet idealini ortaya koyan Cumhuriyet Türkiye'si için dönüm noktalarından biridir. Çok partili hayata geçiş ancak II. Dünya Savaşı'ndan sonra mümkün olmuştur. Çok partili hayata geçiş aşamasında dış politikada demokratik yönetimlerin hâkim olması kadar, İsmet İnönü'nün şahsi katkıları da kayda değerdir. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, cumhuriyetin demokratik yapısını, "Cumhuriyetin bir halk idaresi olarak kuruluşu, yani demokratik karakteri esas tutulmuştur" diyerek açıklamıştır. İsmet İnönü, bu dönemde demokratik anlayışı ifade ederken, bu kavramı kendi anlayışına göre yorumladığı ve ifade ettiği anlaşılmaktadır. Çünkü İnönü, daha sonra 7 Temmuz 1945'te "Nuri Demirağ" adında bir sanayicinin birinci meclisteki bazı muhalifleri yanına alarak kurduğu "Milli Kalkınma Partisi"ni yok saymıştır. İsmet İnönü, oluşacak bir partinin yine

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ II

CHP'den çıkmasını istemiştir. Bu dönemde, savaş dönemi politikaları tenkit eden Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koraltan, 7 Haziran 1945'te Anayasanın milli egemenlik ilkesine işlerlik kazandırılması ve parti hayatının demokrasiye uygun şekilde düzenlenmesi için "Dörtlü Takrir" vermişlerdir. Parti içinde tartışmaları başlatan bu uygulama net bir karara ulaşamamıştır. Fakat Dörtlü Takrir, sahipleri partiden atılmışlardır. CHP'den atılan bu dört milletvekili "7 Ocak 1946'da Demokrat Parti"yi (DP) kurmuşlardır.

ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞTE BİR DÖNÜM NOKTASI: 12 TEMMUZ BEYANNAMESİ

Türkiye'de Çok Partili Sisteme geçişle birlikte, parti yöneticileri ve siyasetçilerinin söylemleri bu kesimin önemli bir kısmının zihniyet olarak çok partili sisteme hazır olmadıklarını ortaya koymuştur. Buna rağmen, Cumhurbaşkanı İsmet İnönü tarafından "12 Temmuz 1947 Beyannamesi" ilan edilerek çok partili siyasi hayat "devlet meselesi" olarak kabul edilmiştir. Demokrat Parti'nin kuruluş aşamasında, halk desteğinde yoksun oluşu, Demokrat Parti'nin kuruluşu aşamasında yapılan görüşmelerden dolayı gerek halk arasında gerekse partililer arasında "danişıklı dövüş" söylemleri, ayrıca iktidar partisi yöneticilerinin Demokrat Parti'nin kuruluşunu tamamen kendi lütufları olarak görmeleri, bunun yanında Demokrat Partinin hükümet aleyhine giderek artan eleştirileri Cumhurbaşkanı İnönü'yü her ne kadar zor durumda bıraksa da Cumhurbaşkanı, geçmiş tecrübelerinden yararlanma yoluna gitmiş ve geçmişte yaşanan aynı hataların yapılarak sürecin kesintiye uğratılmasına izin vermemiştir. Cumhurbaşkanı İnönü, hem CHP hem de DP'ye karşı eşit mesafede yaklaşmaya çalışmış, bununla birlikte iki parti arasında karşılıklı emniyetin oluşmasını hedeflemiştir. İnönü, bunu aynı zamanda ülkenin emniyet meselesi olarak da görüyordu. İnönü, aynı zamanda tecrübelerinden yola çıkarak toplumu kutuplaştırmamayı düstur edinmiş ve hem iktidar hem de muhalefet partisinin liderlerini yanına çekmeye çalışmış böylece ortaya çıkabilecek sorunları çözmekte daha etkili olacağını düşünmüştür. Çok Partili siyasi hayat, iki parti yöneticileri arasındaki çekişmelere, muhalefet partisinin hürriyet misakı, husumet andı gibi uç söylemlerine rağmen iktidar partisini de oldukça ılımlaştırması açısından önemlidir. Bu dönemde, değişmez genel başkanlığın kaldırılması, sınıf ve bölge esasına göre parti kurulmasını engelleyen düzenlemelerin kaldırılması gibi siyasi; üniversitelere idari özerklik verilmesi, Basın Yasası'nın liberalleştirilmesi gibi sosyal düzenlemeler gerçekleştirilerek ortam yumuşatılmıştır. 27 yıllık tek parti döneminin aksine gizli oy, açık tasnif gibi kazanımlarla süslenen bu süreç, iktidar partisini laiklik ve İnkılapçılık konusundaki radikal söylemlerini yumuşatmaya,

Osmanlı döneminin hatıralarını yok saymaktan vazgeçmeye, din eğitimi konusunda halkın ihtiyaçlarını karşılayacak adımları atamaya zorlamıştır. Bu ortamda 14 Mayıs 1950'de yapılan seçimler, Cumhuriyet Türkiye'sinde iktidarı halkın oyu ile belirlemiş ve iktidar el değiştirmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NDE 1950 1960 (DEMOKRAT PARTİ) DÖNEMİ

14 Mayıs 1950'de yapılan seçimlerle birlikte el değiştiren iktidar, bundan böyle yaklaşık on yıl boyunca ülkeyi yönetmiştir. Bu dönemde, Cumhurbaşkanı seçilen Celal Bayar, parti başkanlığını bırakarak şeklen de olsa sivil bir görünüm arz etmiştir. İktidara gelen Demokrat Parti, Eylül ve Ekim 1950'de sırasıyla yapılan Belediye ve İl Genel Meclis Üyeleri seçimlerinde önemli bir çoğunluk sağlayarak iktidarını güçlendirmişti. Demokrat Parti'nin ilk yıllarında tarımda makineleşme ve uygun iklim koşullarının desteğiyle ürün artışı sağlanmış ve kırsal kesimdeki kitlelerde göreceli bir zenginlik ve refah ortamı oluşturulmuştur. Ancak makineleşmenin ithale dayalı olması ve zaman içinde yedek parça sıkıntısı başta olmak üzere çiftçilere sağlanan desteğin devamlı olamaması gibi etkenlerle oluşan iyimserlik yerini tedirginliğe bırakmıştır. Demokrat Parti, ilk güven oylamasında 192 çekimserle karşılaşmıştı. Bu İttihat ve Terakki Partisi'nin II. Abdülhamit'e muhalefetinden itibaren kronikleşen iktidara karşı olmakla birleşen muhaliflerin işbaşına gelince hemen farklı gruplara ayrılmasının sonucuydu.

1950 – 54 arası dönemdeki ekonomik rahatlama sandığa da yansımış ve Demokrat Parti, 1954 seçimlerinde oy oranını artırarak (%57) meclisin tek hâkimi haline gelmiştir. Böyle yüksek bir seçim sonucu, beraberinde basın, üniversite ve muhalefeti dikkate almama eğilimini getirmiştir. 1954 seçimlerinden sonra, DP kamuoyunda kaygı uyandırıcı birtakım faaliyetlerde bulunmuştu. DP'nin özellikle basına yönelik tavrı parti içi muhalefeti güçlendirmiş ve bunun sonucunda 20 Aralık 1955'te "Hürriyet Partisi" kurulmuştur. Demokrat Parti döneminde meydana gelen bir diğer önemli gelişme ise "6-7 Eylül" olayları olarak tarihe geçen ve Yunanistan'la ilişkilerin gerginleşmesine neden olduğu gibi uluslararası alanda Türkiye için olumsuz bir imaj yaratan olaylar silsilesidir. Demokrat Parti, 1957 erken genel seçimlerinde oylarını kısmen düşürmüş olmasına rağmen yine de mecliste çoğunluğu sağlamıştı. DP, 1957 seçiminden sonra muhalefeti ve ona destek olan kaynakları engellemeye yönelik tedbirleri arttırmış yine bu dönemde basın ve muhalefet kadar onlara destek olan diğer kesimlere karşı tavır alınmıştır. Meclis çalışmalarının tamamen hükümetin kontrolü altına verecek düzenlemeler muhalefetin meclis çalışmalarını boykot emesine rağmen kabul edilmiştir. 1957 – 1960 yılları arası DP için, sonun

başlangıcını temsil eden yıllar olmuştur. Bu yıllar arasında enflasyon %200'lük bir artış göstermiş ve bu ekonomik dengelerin bozulmasında önemli rol oynamıştır. Ayrıca yine bu dönemde DP, muhalefete karşı tavrını daha da sertleştirmiş ve ilişkiler birçok yönüyle problemlili bir hale bürünmüştür. DP'nin içine düştüğü durumu göstermesi açısından " Vatan Cephesi"nin kurulması da manidardır. Vatan Cephesi, 12 Ekim 1958'de Başbakan Adnan Menderes'in çağrısıyla kurulan ve toplumsal ve siyasi kamplaşmayı tetikleyen bir işlev gördüğü belirtilmektedir. DP, 1960 İhtilalinin hemen öncesinde "Tahkikat Komisyonu" kurmuştur. Bu komisyon, muhalefet ve basının faaliyetlerini denetlemek amacıyla kurulmuştur. Artan kontrol ve denetleme mekanizması toplumu etkilemiş bunun yanında sıkıyönetim uygulaması da toplumsal bir refleksin gelişmesine neden olmuştur. Bütün bu olaylar sonucunda " 27 Mayıs 1960" tarihinde Askeri İhtilal gerçekleşmiş ve Türk Silahlı Kuvvetleri memleketin idaresini ele almışlardır.

1960 DARBESİ'NDEN SONRA TÜRKİYE

Demokrat Parti'nin, on yıl boyunca art arda yapılan üç seçimde milletten hükümet kurma yetkisini alması ve bunun sonucunda bu partinin yöneticilerinin sanık sandalyesine oturtulması Türkiye'de demokratikleşmenin içselleştirilmediğini göstermesi açısından kayda değerdir. 27 Mayıs Askeri Darbesi'nden sonra, "Milli Birlik Komitesi" kurulmuştur. Bu komite 38 kişilik bir kadrodan oluşuyordu. MBK'nın başına da Kara Kuvvetleri Komutanı "Cemal Gürsel" getirilmiş, Gürsel, askeri müdahalenin amacının "Türkiye'de demokrasinin yeniden ortaya çıkarılması" olarak açıklamıştır. MBK'nın başa geçmesiyle birlikte, kapatılan üniversiteler açılmış, basın yasağı kaldırılmış ve bir anayasa komisyonu oluşturulmuştur. Demokrat Parti yöneticileri ise halkı iç savaşa sürüklemek, anayasayı ihlal etmek gibi ağır suçlamalarla "vatana ihanet" ithamıyla mahkemeye verilmişlerdi. Bu dönemde toplumun farklı kesimlerinden oluşturulan "Kurucu Meclis" 12 Ocak 1961'de siyasi parti faaliyetlerine izin vermiştir. Adalet Partisi, Yeni Türkiye Partisi gibi Demokrat Parti mirasçısı olduğu iddia edilen partilerin yanı sıra Türkiye İşçi Partisi de bu süreçte kurulmuştur. 9 Temmuz 1961'de yapılan anayasa referandumuna seçmenler, %83 oranında katılmışlardır. Anayasa, %60,4 evet oyu ile kabul edilirken %39,6'lık hayır oyu ciddi bir hoşnutsuzluğa da işaret ediyordu. Yassı Ada, yargılamaları sonucunda mahkeme, 15 ölüm, 32 müebbet hapis ve çok sayıda 4 -15 yıl arası hapis cezasına hükmetmişti. Celal Bayar'ın ölüm cezası yaş durumundan dolayı hapse çevrilmiştir. DP'nin başbakanı, maliye bakanı ve dışişleri bakanı haklarında verilen idam kararları 16-17 Eylül 1961'de infaz edilmiştir. DP'nin kurucu kadrolarının

demokrasi ile hiçbir şekilde bağdaşmayan bu trajik ölümleri, bugüne kadar eleştiri konusu olmuştur. Yapılan genel seçimlerin ardından, ilk koalisyon hükümeti CHP – AP (Adalet Partisi) tarafından 20 Kasım 1961'de kurulmuştur. Kasım 1964 itibarıyla Adalet Partisi başkanlığına seçilen Süleyman Demirel, bütçe görüşmelerinde hükümetin istifasını sağlayarak hızlı başladığı siyasi kariyerinde bundan sonra belirleyici aktörlerden biri haline gelmiştir. 15 Eylül 1965 seçimlerinden sonraki dönemde parlamentoda çoğunluğu sağlayan AP hükümeti de ülkedeki gidişi değiştirememiştir. Bu dönemde özellikle Amerikan karşıtlığı ve öğrenci hareketleri önem kazanmış ve 1968'de olaylar hız kazanarak rejime yönelmeye ve güvenlik sorunu oluşturmaya kadar gitmiştir. Bu dönemde gittikçe artan güvenlik sorunları ve yaşanan kaos nedeniyle Türk Silahlı Kuvvetleri, "12 Mart 1971 tarihli Askeri Muhtıra"yı vermişlerdir. Bunun sonucunda başbakan Demirel, istifa etmiştir.

12 MART'TAN 12 EYLÜL'E TÜRK SİYASETİNDE GELİŞMELER

12 Mart Askeri Muhtırası'ndan sonra, AP, CHP, Güven Partisi ve parlamento dışından alınan destekle 27 Mart'ta Nihat Erim başkanlığında bir "Teknokratlar Hükümeti" oluşturuldu. Bu Teknokratlar Hükümetinin, laik cumhuriyeti tehdit edecek faaliyetleri kontrol altına almak, bölücü terör faaliyetlerini engellemek ve Kıbrıs'a olası bir müdahale için zemin hazırlamak gibi amaçları vardı. Ancak Erim hükümetinin reform uygulamaları toplumda kendine yer edinmediği için Nihat Erim, 3 Aralık 1971'de istifa etti. Bu dönemin en önemli gelişmelerinde biri, Bülent Ecevit'in 14 Mart 1972'de CHP genel başkanlığına seçilmesi olmuştur. Yine bu dönemde muhtıra ile kapatılan Milli Nizam Partisi (MNP) yerine Milli Selamet Partisi (MSP) kurulmuş ve yeni parti de İslami söylemi ön plana çıkarmıştır. Cumhurbaşkanlığına ise "Fahri Korutürk" seçilmiştir. 1973 genel seçimlerinin sonucu Türkiye'yi koalisyonlara mecbur etmiştir. Uzun arayışların sonunda 25 Ocak 1974'te kurulabilen CHP – MSP arasındaki ilk koalisyon Kıbrıs Barış Harekâtını gerçekleştirmiştir. Türk dış politikasını bundan sonra deyim yerindeyse ipotek altına alacak olan bu harekât iki aşamadan oluşmuş ve adada yaşayan Türk toplumunun güvenliğini sağlamıştır. Kıbrıs Harekâtının kazanımlarını paylaşmada anlaşamayan hükümet ortağı iki parti (CHPMSP) koalisyonu bozarak yeni bir hükümet krizi yaratmışlardır. Hükümet krizi, Süleyman Demirel'in başkanlığında Adalet Partisi, Milli Selamet Partisi, Cumhuriyetçi Güven Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisinin işbirliğinde "Milliyetçi Cephe Hükümeti" kurularak aşılmıştır. Bu dönemde toplumda hızla artan siyasi ve toplumsal kamplaşma iktidarı sağ, muhalefeti de bütün sol faaliyetlerin hamisi haline getirdi. Siyasetteki bu bölünmüşlüğün devletin her

kademesinde yansımaları görülecektir. 12 Eylül müdahalesi öncesi öğretmen, memur, polis gibi meslek grupları başta olmak üzere hem toplum hem de işçi-memur kesimi tam bir bölünmüşlük manzarası gösterecektir. Bu bölünmüşlüğün bir yansıması da DİSK'in Taksim'deki 1 Mayıs 1977 mitinginde çıkan olaylarda 34 kişinin hayatını kaybetmesi ile su yüzüne çıkmıştır. 5 Haziran 1977 seçimlerinden birinci parti olarak çıkmasına rağmen CHP'nin, kurduğu azınlık hükümeti güvenoyu alamayınca Süleyman Demirel, MSP ve MHP desteğiyle "2. Milliyetçi Cephe" yi kurmuştur. Ancak bu hükümet de kısa süre içerisinde düşmüştür. Bu karmaşa içinde uzun süreli sayılabilecek hükümeti, AP'den istifa eden bağımsız milletvekilleriyle CHP kurdu. Ancak bu dönemdeki toplumsal şiddet öyle bir noktaya vardı ki, normal insanlar bile günlük hayatlarını idame ettirmekte sorun yaşamaya başlamışlar ve bu kaos ortamı belirsizlikte birlikte toplumda güvensizlik ve karamsarlık yaratmıştır. Bu süreç içerisinde, tarihe "Maraş Olayları" olarak geçen ve çok sayıda yurttaşın ölümüne sebep olan mezhepsel çatışmalar da çıkmıştır. Ancak zırhlı birliklerin müdahalesi ile durdurulabilen bu çatışmalardan sonra hükümet 25 Aralık 1978 günü 13 ilde sıkıyönetim ilan etmiştir.

Bülent Ecevit, daha sonra IMF'den kredi başvurusunda bulunmakla birlikte yeterli siyasi desteği de bu şekilde tüketmiştir. Bunun sonucunda istifa eden Ecevit'in yerine bütün sağ partilerin desteği ile "Demirel Azınlık" hükümeti kurulmuştur. Bu dönemde günde ortalama 20 vatandaşımızın hayatını kaybettiği göz önüne alınırsa olayın vahameti daha iyi anlaşılabilir. Yine bu dönemde eski başbakanlardan Nihat Erim ile DİSK Başkanı Kemal Türkler'in öldürülmeleri anarşi ve terörün ulaştığı boyutu gösteren uç olaylardır. Kıbrıs Barış Harekâtı'ndan sonra maruz kalınan Amerikan ambargosu, dış ilişkilerin kötüleşmesinden etkilenen kredi musluklarının kapanması, radikal kararlar almayı zaruret haline getirdi. "24 Ocak Kararları" ile iki aşamada yapılan %73'lük değer düşürme ile uluslararası mali piyasaların beklentisi karşılanarak dışarıdan kredi alınmaya çalışıldı. Ancak, anarşi olaylarının engellenemediği sıkıyönetim ortamında, lider seviyesindekilerin hiçbir şartta bir araya gelmeme inadının siyaset kanalını tıkaması üzerine Türk Silahlı Kuvvetleri, İç Hizmet Kanunu'na dayanarak "12 Eylül 1980'de" yönetime el koymuştur.

12 EYLÜL 1980 DARBESİ VE SONRASINDA TÜRKİYE

Kuvvet komutanları ile Genelkurmay başkanından oluşan Milli Güvenlik Konseyi (MGK), ülkede Atatürkçülük yerine irticai ve sapkın ideolojilerin hâkim olduğu suçlamalarını dile getirmiş, meclis ve hükümeti feshetmiş ve milletvekillerinin dokunulmazlık haklarını da kaldırmıştır. Ülke

genelinde sıkıyönetim ilan edilerek, yurtdışına çıkışlar da yasaklanmıştır. MGK, iktidar ve muhalefetin aktif yöneticilerinin hepsini gözaltına alarak çok sayıda dava açmıştır. Ayrıca seçimlerde ülke genelinde oy barajı sistemi getirilerek küçük partilerin meclise girmelerinin önlenmeye çalışılması demokratik açıdan eleştirilen bir tavır olmakla birlikte bugüne kadar devam eden bir yöntem olarak demokrasi tarihimize geçmiştir. 12 Eylül Askeri Darbesi'nden sonra yeni anayasa ve MGK'nın başkanı Kenan Evren'in cumhurbaşkanlığı %92 gibi yüksek bir oyla kabul edilmiştir. Bu nispette yüksek bir oranın olması darbe öncesi halkın durumdan ne kadar şikâyetçi olduğunu gösteren önemli kanıtlardan biridir.

12 Eylül Askeri Darbesi'nden yaklaşık iki buçuk yıl sonra -3 Mart 1983'te- kabul edilen Siyasi Partiler Kanunu ile siyasi faaliyetler serbest bırakılmakla birlikte önceki dönemde genel başkan, yönetim kurulu üyesi veya milletvekili olanlara siyasi yasak getirilmiştir. Bu süreçte geçmişe oranla toplumu apolitize (politikaya ilgisiz) etmek önemli bir görev olarak kabul edilmiştir. 1983'ten 1991'e kadar ANAP (Anavatan Partisi) ülkeyi yönetme yetkisini millettten almıştır. ANAP'ın hükümetleri döneminde, serbest ekonomik anlayışın ve ihracata yönelik bir ekonomi politikasının izlendiği söylenebilir. ABD'nin 1991'de Körfez Savaşı sırasında ve sonrasındaki uygulamalarından etkilenen Türkiye'de enflasyon artmış, grevler başlamış, orta direk olarak ifade edilen orta sınıf çökmüş ve tüm bunların neticesi olarak da halk bu ümitsiz durum karşısında dine daha çok sığınmaya başlamıştır. 1987 yılında siyasi yasaklıların referandumla siyasete dönmeleri takiben yapılan seçimler yeniden koalisyonlar devrini başlatmıştır. Eski liderlerin siyasi tabanlarını temsil eden yeni partilerde devam etmesinin istisnası 1985'te eşi Rahşan Ecevit tarafından kurulan Demokratik Sol Parti'nin (DSP) başına geçerek CHP'ye rakip olan Bülent Ecevit olmuştur. Ecevit, klasik Cumhuriyet Halk Partisi söylemlerinden farklı yaklaşımlarıyla 90'lı yılların siyasi hayatında etkin rol oynamaya devam etmiştir. 1991 seçiminde sonra Türkiye'nin iki önemli siyasi gücü, Doğru Yol Partisi ile (DYP) Sosyal Demokrat Halkçı Parti'nin (SHP) bir araya gelmesi ile başlayan süre, İki binli yılların başına kadar devam etmiştir. Türkiye'yi 1990'ların başında etkileyen bir diğer önemli faktör ise Sovyetler Birliği'nin dağılmasıdır. Türkiye bu dönemde yaşanan olumsuz koşullardan dolayı bölgesel bir güç olamamıştır. Özal döneminde Türkiye her ne kadar gelişme kaydettiyse de bu topyekûn bir kalkınmayı kendisiyle getirememiştir. Özal döneminde, Türkiye hem Türki Orta Asya devletleriyle hem de Balkanlar devletleriyle işbirliğine girişmiştir. Ancak, Turgut Özal'ın 17 Nisan 1993'te ansızın ölümü bu tür girişimleri de doğal olarak yarıda bırakmıştır. Turgut

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

Özal'ın ölümüyle birlikte yerine Süleyman Demirel Cumhurbaşkanı olmuştur. " 4 Nisan (1994) Kararları" olarak tarihe geçen ekonomik önlemler, toplumun daha da fakirleşmesine neden olmuştur. 1995 seçimlerinde hiçbir partinin hükümet kuracak milletvekili sayısına ulaşamamasından dolayı Ecevit'in dışarıdan desteklediği DYP / ANAP koalisyon hükümeti kurulmuş, daha sonrada 28 Haziran 1996'da Refah Partisi (RP) ile DYP koalisyon hükümeti kurulmuştur. RP ile DYP koalisyonunun başbakanı olan Necmettin Erbakan döneminde aşırı uç dini söylemlerin basına yansması üzerine," 28 Şubat 1997'de" Milli Güvenlik Kurulu hükümeti uyarmıştır. Yakın tarihimize "post modern" darbe olarak geçen bu uyarı sonucunda laiklik karşıtı eylemlerin engellenmesi ve eğitimde sekiz yıllık kesintisiz sisteme geçilmesi kabul edilmiştir. Siyasi ortamın gerginliği dolayısıyla farklı kombinezonlarla kurulan ANAP/DSP/DTP koalisyonu sırasında terör örgütüne yardım eden Suriye ile savaşın eşiğine gelinmiştir. Bu koalisyon, politik hesaplaşmalar dolayısıyla bozulunca bu defa DYP ve ANAP desteğiyle DSP azınlık hükümeti kurulmuştur. İki sağ partinin desteğiyle sol bir partinin azınlık hükümeti kurması Türk Demokrasi hayatında önemli bir gelişme olarak nitelendirilebilir. 18 Nisan 1999 seçimlerinde DSP birinci parti olarak çıkmıştır. Cumhuriyet döneminin ilk partisi olan Cumhuriyet Halk Partisi'nin ilk defa meclis dışında kaldığı bu dönemde Ecevit'in başkanlığında ANAP ve MHP koalisyonu kuruldu. 2000 yılındaki ekonomik kriz, bu koalisyon hükümetini zor durumda bırakmış ve Dünya Bankası'nda üst düzey görevde bulunan Kemal Derviş ekonomiden sorumlu devlet başkanlığına getirilerek onun hazırladığı ekonomik program hayata geçirilmiştir. Ancak koalisyon üyeleri arasında politik çıkarların öne çıkarılmasından kaynaklanan sorunlar ve başbakan ile cumhurbaşkanı arasında yaşanan tartışmalar vesilesiyle sonlanan DSP, ANAP, MHP koalisyonunda sonra " 3 Kasım 2002" de yapılan seçimlerden sonra Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) dönemi başlamıştır. 14 Ağustos 2001'de kurulan AKP, 3 Kasım 2002 seçimlerinde en yüksek oyu alarak Abdullah Gül başkanlığında 58. Hükümeti kurmuştur. Okuduğu bir şiir dolayısıyla siyasi yasaklı olan partinin kurucu başkanı Recep Tayyip Erdoğan, siyasi yasağının kalkmasından sonra 15 Mart 2003'te 59. Hükümetin başbakanı olmuştur. AKP hükümetleri döneminde Türkiye'nin ekonomik, siyasi ve sosyal alanlarda yeniden gelişme gösterdiği bir süreç başlamıştır. 21. yüzyılın ilk on yılında yapılan üç genel seçimde de gittikçe artan bir oy oranı ile işbaşına gelen hükümetlerin uygulamaları demokratikleşme, sivilleşme ve çağdaşlaşma yolunda istikrarla ilerleyen bir Türkiye manzarası göstermeye başlamıştır.

SORU-CEVAP

SORU: 1960 DARBESİNDEN SONRA YAPILAN SEÇİMLERDE HANGİ HÜKÜMET GÖREVE GELMİŞTİR?

CEVAP: DARBE SONRASI YAPILAN GENEL SEÇİM SONUCUNDA CUMHURİYET HALK PARTİSİ VE ADALET PARTİSİ'NDEN OLUŞAN KOALİSYON HÜKÜMETİ 20 KASIM 1961'DE GÖREVE BAŞLADI.

SORU: 20 KASIM 1961'DE KURULAN CHP-AP HÜKÜMETİ HANGİ ESASLAR ÜZERİNDE ANLAŞMIŞLARDIR?

CEVAP: KOALİSYON HÜKÜMETİ TARAFLARI, PLANLI KALKINMA, ÖZEL TEŞEBBÜSÜN DESTEKLENMESİ, ENFLASYON VE İŞSİZLİKLE MÜCADELE, TOPRAK REFORMUNUN UYGULANMASI, YABANCI SERMAYENİN DESTEKLENMESİ VE YAPILMIŞ OLAN ULUSLARARASI ANLAŞMALARLA SADIK KALINMASI GİBİ ESASLAR ÜZERİNDE ANLAŞTILAR. BU ESASLAR DAHA SONRA HER KOALİSYON HÜKÜMETİNİN PROGRAMINDA YER ALARAK KLİŞE HALE GELMİŞTİR.

SORU: 20 MAYIS 1960'TA YAŞANAN İKİNCİ İHTİLAL GİRİŞİMİ NASIL GERÇEKLEŞMİŞ VE NASIL SONUÇLANMIŞTIR?

CEVAP: MİLLİ BİRLİK KOMİTESİ SİYASET SAHASINI TASARLAMAYA ÇALIŞIRKEN SUBAYLAR ARASINDA HUZORSUZLUKLAR ORTAY ÇIKTI. ANKARA HARP OKULU KOMUTANI ALBAY TALAT AYDEMİR, KENDİSİNE BAĞLI KÜÇÜK RÜTBELİ SUBAYLAR İLE İDAREYE EL KOYMA GİRİŞİMİNDE BULUNDU. ANCAK ORDUNUN DİĞER KESİMLERİ HÜKÜMETİN YANINDA YER ALDIĞI İÇİN BAŞARILI OLAMADI. TALAT AYDEMİR YAKALANARAK YARGILANDI VE İDAM EDİLDİ.

SORU: SÜLEYMAN DEMİREL HANGİ TARİHTE ADALET PARTİSİ BAŞKANLIĞINA SEÇİLMİŞTİR?

CEVAP: SÜLEYMAN DEMİREL, KASIM 1964 İTİBARIYLA ADALET PARTİSİ BAŞKANLIĞINA SEÇİLMİŞTİR.

SORU: 15 EYLÜL 1965 SEÇİMLERİNDEN SONRA ÜLKEDE NE GİBİ OLUMSUZLUKLAR YAŞANMIŞTIR?

CEVAP: KOMÜNİZM, BASIN SUÇLARININ AFFI, YABANCI SERMAYENİN DESTEKLENMESİ YÖNÜNDE Kİ TARTIŞMALAR HIZLA ARTMIŞTIR. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN BAŞLATTIĞI

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

AMERİKAN KARŞITLIĞI, SAĞ-SOL TARTIŞMALARI ARTARAK SİLAHLI ÇATIŞMALARA DÖNÜŞMÜŞTÜR. HAZİRAN 1968'DE MECLİS ÖNÜNDE TOPLUM POLİSİNİN MÜDAHALE ETTİĞİ EYLEMDE BİR ÖĞRENCİ HAYATININ KAYBETMİŞTİR.

SORU: BAŞBAKAN DEMİREL'İN İSTİFASI İLE SONUÇLANAN ASKERİ MUHTIRA HANGİ TARİHTE VERİLMİŞTİR?

CEVAP: ÖĞRENCİ EYLEMLERİ VE BU EYLEMLERDE SİLAH KULLANIMI, CAN KAYBI YAŞANMASI, ENFLASYONUN HIZLA ARTMASINDAN DOLAYI YAŞANAN TOPLUMSAL ENDİŞELER HAT SAFHAYA ULAŞINCA, 12 MART 1971'DE ASKERİ MUHTIRA VERİLDİ.

SORU: TEKNOKRATLAR HÜKÜMETİ HANGİ PARTİLER TARAFINDAN OLUŞTURULMUŞTUR?

CEVAP: ADALET PARTİSİ, CUMHURİYET HALK PARTİSİ, GÜVEN PARTİSİ VE PARLAMENTO DIŞINDAN ALINAN DESTEKLE 27 MART 1971 TARİHİNDE TEKNOKRATLAR PARTİSİ OLUŞTURULMUŞTUR.

SORU: TEKNOKRATLAR HÜKÜMETİ'NE KİM BAŞKANLIK ETMİŞTİR?

CEVAP: 27 MART 1971'DE OLUŞTURULAN TEKNOKRATLAR HÜKÜMETİ'NİN BAŞKANLIĞINA NİHAT ERİM GETİRİLMİŞTİR.

SORU: NİHAT ERİM BAŞKANLIĞINDAKİ TEKNOKRATLAR HÜKÜMETİ'NİN İLK İCRAATLARI NELERDİR?

CEVAP: HÜKÜMET İLK OLARAK ASAYİŞ KONUSUNA EL ATTI. TÜRK HALK KURTULUŞ ORDUSU MİLİTANLARININ ADAM KAÇIRMA, BANKA SOYMA EYLEMLERİ DEVLETİN SİLAHLI İSTİHBARAT KURUMLARI YARDIMIYLA DURDURULMAYA ÇALIŞILDI. 11 İLDE SIKİYÖNETİM İLAN EDİLEREK İDEOLOJİK TERÖR EYLEMLERİNİ BİTİRMEK, LAİK CUMHURİYETİ TEHDİT EDEN UNSURLARI KONTROL ALTINA ALMAK, BÖLÜCÜ TERÖR FAALİYETLERİNİ ENGELLEMEK VE KIBRIS'A OLASI BİR MÜDAHALE İÇİN ZEMİN HAZIRLAMAK AMAÇLANDI. BASIN YAYIN ORGANLARI, SENDİKALAR VE ÜNİVERSİTELERDEKİ SİYASİ GENÇLİK ÖRGÜTLERİNİN FAALİYETLERİNE KISITLAMALAR GETİRİLDİ. TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ KAPATILDI.

SORU: NİHAT ERİM BAŞKANLIĞINDAKİ TEKNOKRATLAR HÜKÜMETİ HANGİ TARİHE KADAR GÖREVE KALDI?

CEVAP: YAPILAN REFORMLARDAN ETKİLENEN KESİMLERİN TEPKİLERİ ÜZERİNE NİHAT ERİM HÜKÜMETİ 3 ARALIK 1971'DE İSTİFA ETTİ. RAHATSIZLIK VEREN REFORMLAR PLANLAMA DIŞI BIRAKILARAK HÜKÜMET YENİDEN KURULDU. ANCAK HÜKÜMETİN KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMELER İLE YÖNETİMİ SÜRDÜRME İSTEĞİ HER KESİMDEN TEPKİ ALDI. BUNUN ÜZERİNE NİHAT ERİM HÜKÜMETİ İKİNCİ KEZ İSTİFA YOLUNU SEÇTİ.

SORU: BÜLENT ECEVİT HANGİ TARİHTE CUMHURİYET HALK PARTİSİ BAŞKANLIĞINA SEÇİLMİŞTİR?

CEVAP: BÜLENT ECEVİT 14 MART 1972'DE CUMHURİYET HALK PARTİSİ BAŞKANLIĞINA SEÇİLMİŞTİR.

SORU: MİLLİ SELAMET PARTİSİ HANGİ PARTİNİN DEVAMI NİTELİĞİNDEDİR?

CEVAP: MİLLİ SELAMET PARTİSİ MUHTIRA İLE KAPATILAN MİLLİ NİZAM PARTİSİ'NİN YERİNE KURULMUŞTUR.

SORU: 1973 GENEL SEÇİMLERİ SONUCUNDA HANGİ HÜKÜMET BAŞA GEÇMİŞTİR?

CEVAP: 1973 GENEL SEÇİMLERİ SONUCUNA GÖRE TÜRKİYE YENİDEN BİR KOALİSYON HÜKÜMETİ YÖNETİMİNE MECBUR BIRAKILMIŞTIR. 25 OCAK 1974TE CUMHURİYET HALK PARTİSİ VE MİLLİ SELAMET PARTİSİ'NDEN OLUŞAN KOALİSYON HÜKÜMETİ GÖREVE BAŞLAMISHTIR.

SORU: CUMHURİYET HALK PARTİSİ VE MİLLİ SELAMET PARTİSİ'NDEN OLUŞAN KOALİSYON HÜKÜMETİNİN GÖREVE DEVAM EDEMEMESİNDE Kİ SEBEP NEDİR?

CEVAP: KOALİSYON HÜKÜMETİ DÖNEMİNDE KIBRIS BARIŞ HAREKÂTI GERÇEKLEŞTİ. HAREKÂTIN KAZANIMLARINI PAYLAŞMADA ANLAŞAMAYAN HÜKÜMET ORTAKLARI KOALİSYONU BOZARAK YENİ BİR KRİZE NEDEN OLDULAR.

SORU: CHP-MSP KOALİSYONUN BOZULMASI ÜZERİNE HANGİ HÜKÜMET KURULMUŞTUR?

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

CEVAP: DAĞILAN KOALİSYON HÜKÜMETİNİN YERİNE 31 MART 1975'TE SÜLEYMAN DEMİREL BAŞKANLIĞINDA ADALET PARTİSİ, MİLLİ SELAMET PARTİSİ, CUMHURİYETÇİ GÜVEN PARTİSİ VE MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİNİN İŞBİRLİĞİ İLE MİLLİYETÇİ CEPHE HÜKÜMETİ KURULDU.

SORU: 25 ARALIK 1978'DE 13 İLDE SIKİYÖNETİM İLAN EDİLMESİNE NEDEN OLAN BAŞLICA OLAY NEDİR?

CEVAP: 1977 SONLARINDAN İTİBAREN HIZLA ARTAN MEZHEP ÇATIŞMALARI, 22 ARALIK 1978'DE MARAŞ'TA 100'DEN FAZLA KİŞİNİN ÖLÜMÜNE SEBEP OLAN ÇATIŞMALARLA HAT SAFHAYA ULAŞTI. ZIRHLI BİRLİKLERİN MÜDAHALESİ İLE DURDURULABİLEN BU OLAYIN ARDINDAN 25 ARALIK 1978'DE 13 İLDE SIKİYÖNETİM İLAN EDİLMEK ZORUNDA KALINDI.

SORU: 16 EKİM 1978'DE İSTİFA EDEN ECEVİT HÜKÜMETİNİN YERİNE KURULAN DEMİREL AZINLIK HÜKÜMETİNİN İLK GÜNLERİNDE YAŞANAN EN ÖNEMLİ OLAY NEDİR?

CEVAP: YENİ KURULAN AZINLIK HÜKÜMETİ DÖNEMİNDE DE ANARŞİ VE TERÖR OLAYLARI HIZLANARAK DEVAM ETTİ. HÜKÜMETİN İLK GÜNLERİNDE, GÜNDE ORTALAMA 20 VATANDAŞ HAYATININ KAYBEDERKEN YAŞANAN EN ÖNEMLİ OLAY ESKİ BAŞBAKANLARDAN NİHAT ERİM VE DİSK BAŞKANI KEMAL TÜRKER'İN ÖLDÜRÜLMESİ OLDU.

SORU: 12 EYLÜL 1980 DARBESİNE ZEMİN HAZIRLAYAN BAŞLICA OLAYLAR NELERDİR?

CEVAP: 12 EYLÜL 1980 DARBESİNE ZEMİN HAZIRLAYAN BAŞLICA NEDENLERİ; • TOPLUM İÇİNDE ORTAYA ÇIKAN SAĞ-SOL BÖLÜNMESİ, • ÜNİVERSİTELERDE HATTA LİSELERDE ORTAYA ÇIKAN ÖĞRENCİ OLAYLARI, • HÜKÜMETİ OLUŞTURAN KOALİSYON ORTAKLARI ARASINDA Kİ ÇEKİŞME VE ÇATIŞMALAR, • ÜNİVERSİTE ÖĞRETİM ÜYELERİNİN VE GAZETECİLERİN HEDEF ALINDIĞI TERÖR OLAYLARI, • ARTAN CAN KAYIPLARI, • TOPLUMUN TEMEL İHTİYAÇLARINI KARŞILAMADA YAŞADIĞI ZORLUKLAR, • YAŞANAN MEZHEP ÇATIŞMALARI, • MARAŞ'TA 100'DEN FAZLA KİŞİNİN ÖLÜMÜYLE SONUÇLANAN ÇATIŞMALAR, • EKONOMİK DENGELERİN ALT ÜST OLUŞU, • ESKİ BAŞBAKAN NİHAT ERİM'İN

ÖLDÜRÜLMESİ, • DİSK BAŞKANI KEMAL TÜRKER'İN ÖLDÜRÜLMESİ, • LİDER SEVİYESİNDEKİLERİN BİR ARAYA GELMEME İNADI. YUKARIDA DEĞİNDİĞİMİZ NEDENLERDEN DOLAYI TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ 12 EYLÜL 1980 TARİHİNDE İÇ HİZMETLER KANUNU'NA DAYANARAK YÖNETİME EL KOYDU.

SORU: 1980 DARBESİ SONRASI OLUŞTURULAN MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ KİMLERDEN OLUŞMAKTADIR?

CEVAP: DARBE SONRASI GENELKURMAY BAŞKANI VE KUVVET KOMUTANLARINDAN OLUŞAN MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ OLUŞTURULMUŞTUR.

SORU: MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ'NİN İLK İCRAATLARI NELER OLMUŞTUR?

CEVAP: DARBE SONRASI OLUŞTURULAN MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ İLK OLARAK MECLİS VE HÜKÜMETİ FESHETTİ. MİLLETVEKİLLERİNİN DOKUNULMAZLIKLARINI KALDIRDI. TÜM YURTTA SIKİYÖNETİM İLAN EDEREK YURT DIŞINA ÇIKIŞLARI YASAKLADI. İKTİDAR VE MUHALEFETİN AKTİF YÖNETİCİLERİ GÖZALTINA ALINARAK ÇOK SAYIDA DAVA AÇILDI. KAPATILAN PARTİLERİN ÜST DÜZEY YÖNETİCİLERİNE SİYASET YASAĞI GETİRİLDİ. SEÇİMLERDE ÜLKE GENELİNDE OY BARAJ SİSTEMİ GETİRİLDİ.

SORU: 12 EYLÜL DARBESİ SONRASINDA YAPILAN HANGİ DÜZENLEME HALEN GEÇERLİLİĞİNİ KORUMAKTADIR?

CEVAP: 12 EYLÜL DARBESİNİN ARDINDAN SEÇİMLERDE ÜLKE GENELİNDE OY BARAJI SİSTEMİ GETİRİLEREK KÜÇÜK PARTİLERİN MECLİSE GİRMELERİ ÖNLENMEYE ÇALIŞILMIŞTIR. BU DÜZENLEME DEMOKRATİK AÇIDAN ELEŞTİRİLEN BİR UYGULAMA OLMASINA RAĞMEN 21. ASIR SEÇİMLERİNDE DE HALA GEÇERLİLİĞİNİ SÜRDÜREREK İKTİDARDA Kİ PARTİLERİN VAZGEÇEMEDİĞİ BİR UYGULAMA OLARAK TARİHE GEÇMİŞTİR.

SORU: SİYASİ PARTİLER KANUNU HANGİ TARİHTE KABUL EDİLDİ?

CEVAP: SİYASİ PARTİLER KANUNU 3 MART 1983'TE KABUL EDİLMİŞTİR.

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

SORU: 12 EYLÜL 1980 DARBESİNDEN SONRA MİLLETİN OYUYLA SEÇİLEN İLK HÜKÜMET HANGİSİDİR?

CEVAP: DARBE SONRASI YAPILAN SEÇİMLERDE TURGUT ÖZAL BAŞBAKANLIĞINDA ANAVATAN PARTİSİ HÜKÜMETİ BAŞA GEÇMİŞTİR. HÜKÜMET 1983-1991 YILLARI ARASINDA ÜLKEYİ YÖNETMİŞTİR.

SORU: DEMOKRAT SOL PARTİ KİM TARAFINDAN KURULMUŞTUR?

CEVAP: DEMOKRAT SOL PARTİ 1985 YILINDA BÜLENT ECEVİT'İN EŞİ RAHŞAN ECEVİT TARAFINDAN KURULMUŞTUR.

SORU: 1991 SEÇİMLERİNİN ARDINDAN KURULAN KOALİSYON HÜKÜMETİ HANGİ PARTİLERDEN OLUŞMAKTAYDI?

CEVAP: 1991 SEÇİMLERİNİN ARDINDAN DOĞRU YOL PARTİSİ VE SOSYAL DEMOKRAT HALKÇI PARTİ KOALİSYONU GÖREVİ DEVRALMIŞTIR.

SORU: 28 ŞUBAT POST-MODERN DARBESİ OLARAK ADLANDIRILAN MİLLİ GÜVENLİK KURULU UYARISI HANGİ HÜKÜMETE KARŞI YAPILMIŞTIR?

CEVAP: 28 HAZİRAN 1996'DA REFAH PARTİSİ DOĞRU YOL KOALİSYON HÜKÜMETİ KURULDU. KOALİSYONDA NECMETTİN ERBAKAN'IN BAŞBAKANLIĞI SIRASINDA BASINA YANSIYAN UÇ DİNİ SÖYLEMLER ÜZERİNE MİLLİ GÜVENLİK KURULU 28 ŞUBAT 1997'DE HÜKÜMETİ UYARDI.

SORU: 18 NİSAN 1999 SEÇİMLERİNİN CUMHURİYET HALK PARTİSİ AÇISINDAN ÖNEMİ NEDİR?

CEVAP: TÜRKİYE CUMHURİYETİ TARİHİNİN EN ESKİ PARTİSİ OLAN CUMHURİYET HALK PARTİSİ İLK DEFA 18 NİSAN 1999 SEÇİMLERİNDE MECLİS DIŞI KALMIŞTIR.

SORU: ADALET VE KALKINMA PARTİSİ DÖNEMİ HANGİ TARİHTE BAŞLAMIŞTIR?

CEVAP: 14 AĞUSTOS 2001'DE KURULAN ADALET VE KALKINMA PARTİSİ, 3 KASIM 2002'DE YAPILAN SEÇİMLERDE EN YÜKSEK OYU ALARAK ABDULLAH GÜL BAŞKANLIĞINDA 58. HÜKÜMETİ KURMUŞTUR.

SORU: ADALET VE KALKINMA PARTİSİ'NİN KURUCUSU KİMDİR?

CEVAP: ADALET VE KALKINMA PARTİSİ'NİN KURUCU BAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN'DIR. ANCAK OKUDUĞU BİR ŞİİR NEDENİYLE SİYASİ YASAKLI OLAN ERDOĞAN, 2002 SEÇİMLERİNDE PARTİSİNİN BAŞINDA YER ALAMAMIŞTIR. SİYASİ YASAĞININ KALKMASININ ARDINDAN 15 MART 2003'TE 59. HÜKÜMETİN BAŞBAKANI OLMUŞTUR.

SORU:

"Müstakil grup" ne amaçla kurulmuştur?

CEVAP:

Müstakil Grup, hükûmetin faaliyetlerinin Türkiye Büyük Millet Meclisinde kontrol edilmesini sağlamak amacıyla oluşturulan gruptur. Müstakil grupta kurultay tarafından seçilecek 21 milletvekili görev alacaktır. Grup üyeleri parti meclisi toplantılarını görüş bildirmeden ve oy kullanmaksızın izleyecek TBMM toplantılarında ise grubun görüşlerini dile getirip düşünceleri çerçevesinde oy kullanacaklardır. Parti genel başkanı müstakil grubunda başkanıdır. 29 Mayıs 1939 tarihli Beşinci Olağan Kongre'de 1936'da başlatılan "parti-devlet özdeşliğinden" vazgeçilmesi ve hükûmet çalışmalarını kontrol etmek için "müstakil grup" kurulması Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ve Serbest Cumhuriyet Fırkası ile denenmiş olan demokratikleşme çabalarına dönüşün bir işareti olarak değerlendirilebilir. Ancak değişmez genel başkanlık için 'Millî Şef' in dört yılda bir seçimle belirlenmesinin otoritesine zarar vereceği' endişesinin dile getirilmesi hem mevcut dönemin yaygın anlayışını hem de bundan sonraki süreçte hâkim olacak zihniyete işaret etmesi bakımından önemlidir. 1946'da vazgeçilecek olan bu uygulama, bölge ve sınıf esasına göre parti kurmayı yasaklayan hükmün kaldırılması ile de desteklenecektir.

SORU:

Milli Korunma Kanunu ne amaçla çıkarılmıştır?

CEVAP:

Milli Korunma Kanunu, savaş ihtiyaçlarıyla doğrudan ilgili maden ve sanayi sahasında hangi malın ne miktar üretilceğine karar verme yetkisiyle hükûmete ekonomik hayatın her yönünü kontrol etme imkânı veriyordu. Kanun, alınan kararlara bağlı olarak işçilere ücretli çalışma mecburiyeti getirmek, hafta tatilini iptal etmek, istismarcıları hapis ve sürgünle cezalandırmak gibi geniş yetkileri hükûmete vermekteydi. Bunun yanı sıra tarım alanında da hangi ürünün nerede, ne miktarda ekileceği devlet tarafından belirlenebilecekti. Devlet ekilmeyen arazileri de işletmeye açmak yetkisine sahipti. Bu

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

kontrol olanağına karşın istismarların önlenememesi ve yönetiminin en üst düzeyde bundan şikâyet etmesi sürecin başarılı yönetilemediğinin de dolaylı olarak ifadesi olmalıdır. Nitekim İnönü de 1 Kasım 1942 tarihindeki TBMM açış konuşmasında “şuursuz bir ticaret havası”, “haklı sebepleri çok aşan bir pahalılık belası” ve “elinden gelse soluduğumuz havayı ticaret malzemesi yapmaya kalkışan gözü doymaz vurguncu tüccar”ların milletin yaşantısını zora soktuğundan şikâyet etmiştir. İnönü, “ticaretin serbestliğini bahane ederek milleti soymak hakkını hiç kimseye, hiçbir zümreye tanımamak” gerektiğini ifade etmek ihtiyacını hissetmiştir. Gerçekten de savaş yıllarında küresel ve bölgesel ekonomik dalgalanmaların iyi yönetilememesinden kaynaklanan belirsizlik ortamı pek çok kesim tarafından istismar edilmiştir. Fırsatçı kesimlerin sağladığı haksız kazançları vergilendirmek amacıyla çıkarılan kanunlar muhataplarının büyük tepkisine neden olmuştur.

SORU:

Çok partili parlamenter hayata geçiş ne zaman gerçekleşmiştir?

CEVAP:

Çok partili siyasi hayatı yaşama geçirmek, demokratik bir cumhuriyet idealini ortaya koyan Türkiye Cumhuriyeti için dönüm noktalarından biridir. Atatürk'ün hedeflediği çağdaş medeniyet seviyesine ulaşmadaki en önemli adımlardan biri olan çok partili parlamenter hayata geçiş ancak İkinci Dünya Savaşı sonunda gerçekleştirilebilmiştir. Atatürk'ün çok istemesine rağmen siyaset adamlarının sürecin hassasiyetini layığı ile değerlendirememeleri başta olmak üzere çeşitli sebeplerle hayata geçiremediği çok partili demokratik hayata İkinci Dünya Savaşının bitiminden sonra geçilebilmiştir.

SORU:

Çok partili siyasi hayata geçiş nasıl gerçekleşmiştir?

CEVAP:

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün büyük katkısı ile başlayan süreçte, dönemin bir ileri hamlesi olarak çok partili siyasi hayata geçişin adımları atılmaya başlandı. Parti içi tartışmalar basında geniş biçimde yer almaya başladı. Savaş dönemi uygulamalarını açıkça tenkit eden Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koraltan 7 Haziran 1945'te Anayasa'nın millî egemenlik ilkesine işlerlik kazandırılması ve parti hayatının demokrasiye uygun şekilde düzenlenmesi için “dörtlü takrir” verdiler. Parti içi tartışmaları başlatan bu adım net bir karara ulaşamadı. Ancak takrir sahipleri Partiden atıldılar. Cumhuriyet Halk Partisinde üst düzey görevler yapmış bu dört milletvekili 7 Ocak 1946 tarihinde Demokrat Partiyi kurdu. Kuruluş aşamasında

Atatürk'ün Serbest Cumhuriyet Fırkasının kuruluşunda yaptığı gibi iki taraf; Cumhurbaşkanı İnönü ve Demokrat Partinin başkanı Celal Bayar “laiklik ve cumhuriyetçilik” ilkelerine sahip çıkmada anlaşma sağladılar.

Demokrat Partiyi takiben sosyalist, liberal, İslamcı eğilimler taşıyan çok sayıda parti kurulmasına karşın Milli Kalkınma Partisi, Millet Partisi ve Hürriyet Partisi seçimlerde öne çıkabildiler. Böylece başlayan çok partili siyasi hayat, önceki deneyimlerin aksine kalıcı oldu.

SORU:

12 Temmuz Beyannamesi'nin çok partili hayata geçiş sürecindeki önemi nedir?

CEVAP:

Parti yöneticilerinin ve siyasetçilerin önemli bir kısmının zihniyet olarak hazır olmadığı söylem ve eylemleriyle ortada olmasına karşın bizzat Cumhurbaşkanı İnönü tarafından 12 Temmuz 1947 Beyannamesi'yle çok partili siyasi hayat “devlet meselesi” olarak kabul edildi. İsmet İnönü'nün cumhurbaşkanı sıfatı ile yayımladığı beyanname Atatürk dönemindeki başarısız iki denemeden 15 yıl sonra girilen çok partili demokratik hayat denemesinin başarıya ulaşmasında önemli bir yere sahiptir. Beyannamede ortaya konan fikirler Türk siyasi hayatı ve demokrasi düşüncesinin gelişimi açısından yüzyılın başından itibaren yaşanan problemlere ve çözüm önerilerine işaret etmektedir.

SORU:

1950 seçimleriyle iktidara gelen Demokrat Parti ne gibi çalışmalar yapmayı vadetmiştir?

CEVAP:

Ortamdaki yumuşama ve demokrasi yolundaki gelişme 14 Mayıs 1950 seçimleriyle zirveye ulaştı ve Türkiye Cumhuriyeti'nde iktidar halkın oyu ile el değiştirdi ve Demokrat parti dönemi başladı. 22 Mayıs'ta Cumhurbaşkanı seçilen Celal Bayar'ın parti başkanlığını bırakması ile cumhurbaşkanının partisiz olması şeklen de olsa sağlanmış oldu. Hükûmeti Adnan Menderes kurarken Refik Koraltan, TBMM başkanlığına seçildi. Yeni hükûmet dış politikada değişiklik olmayacağını, mevcut sözlere bağlılığın devam edeceğini ilan ederken ekonomide yabancı sermayeye imkân tanınacağı, üretimin artırılmasına çalışılacağı belirtildi. Sosyal meselelere ağırlık verilerek işçilerin grev haklarının verileceği, ücretli izin ve tatil hakkı tanınmasının yanı sıra genel af kanunu çıkarılması vaat ediliyordu. Antidemokratik bütün kanunların elden geçirileceği belirtilirken temel hak ve hürriyetler konusunda da anayasal düzenlemeler yapılacaktı. Demokrat Partinin Eylül ayında yapılan Belediye seçimlerinde 600

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

belediyenin 560 tanesini kazanması desteğin köklü olduğunu ortaya koymuştur.

SORU:

Demokrat Parti iktidara geldikten sonra ne gibi değişiklikler yapmıştır ve bunların nasıl etkileri olmuştur?

CEVAP:

Hükûmetin 14 Temmuz 1950 tarihinde çıkardığı Af Kanunu olumlu karşılanmasına karşın toplumsal barış açısından şartları tam olarak hazırlanmadığı için beklenen etkiyi gösterememiştir. İşçilerin mali ve sosyal haklarını iyileştirme hedefi ile 1952'de Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu kurulmuştur. Eylül 1950'de eğitime siyaset sokulmasını önlemek adına öğretmenlerin politika yapmaları yasaklanırken üniversitelerdeki siyasi fikir hareketleri kontrol altına alınmaya çalışıldı. Üniversite hocalarının da siyaset yapmaları önendi. Okullarda din derslerinin mecburi hâle getirilmesi muhalefetin tepkisini çekerken kamuoyunun hassas olduğu din konusu iktidar ve muhalefet arasında daimi bir polemik konusu hâline gelecektir.

Demokrat Parti'nin ilk yıllarında tarımda makineleşme ve uygun iklim koşullarının desteğiyle ürün artışının sağlanması ve kırsal kesimdeki kitlelerde göreceli bir zenginlik ve refah ortamı oluşturmıştır. Ancak makineleşmenin ithale dayalı olması ve zaman içinde yedek parça sıkıntısı başta olmak üzere çiftçilere sağlanan desteğin devamlı olamaması gibi etkenlerle iyimserlik yerini tedirginliğe bıraktıracaktır. 1950-1960 döneminde iktidar ve muhalefet söylemleri, şikâyetleri aynı kalmış ancak tarafların rolleri değişmiştir. Seçim sisteminde uygulanan yöntemin değiştirilmesi, iletişim araçlarının iktidarın tekelinden kurtarılması beklentisi aynı kaldı. Mahallî yöneticilerin iktidarın sözcüsü gibi davranmalarına, mecliste muhalefete söz hakkı verilmemesine kadar şikâyetler aynı kaldı. Ancak bu dönemde şikâyetçi olan taraf değişmişti. Ülkeyi 27 yıl tek başına yönetmiş olan Cumhuriyet Halk Partisi yeniden iktidara geldiğinde söz konusu değişiklikleri yapacağını ilan ediyordu. CHP'nin seçimi kaybedip iktidardan düşmesine karşın parti yönetiminin aynı kalması parti içi muhalefetin şiddetlenmesine yol açtı.

SORU:

Hürriyet Partisi hangi olaylar sonucunda kurulmuştur?

CEVAP:

1950-1954 arası dönemdeki ekonomik rahatlama sandığa da yansdığı için Demokrat Parti 1954 seçimlerinde oy oranını arttırarak (%57) meclisin tek hâkimi hâline geldi. Ancak bu durum hükûmetin basın, üniversite ve muhalefeti dikkate almama eğilimini güçlendirdi. Bu manzara muhalefet kadar

tarafsız kesimleri de endişeye sevk edecek bir noktaya yöneldi. Yargı ve üniversitede 25 yılını dolduranları geçici olarak görevden alma ve bir dönem sonra emekli etme yetkisinin yanına devlet memurlarının da geçici olarak işten el çekirme yetkisinin hükûmette toplanması bu endişeleri güçlendirdi. Yapılanları yargı ve bürokrasiyi hükûmet denetimine almak olarak niteleyen muhalefet acil bir güç birliği arayışına yönelirken Demokrat Parti içindeki muhalefeti de güçlendirmekteydi. Nitekim parti içi demokrasi ve basın politikaları konusundaki kaygılarını cumhurbaşkanı ile paylaşmaları da netice getirmeyince, parti içi muhalifler Hürriyet Partisini kurarak siyasete yeni bir çatı altında devam kararı almışlardır.

SORU:

1960 darbesi öncesi hükûmet ve muhalefet cephelerinde neler yaşanmıştır?

CEVAP:

1959 yılı gerginliklerle doludur. Millet Partisi Başkanı Osman Bölükbaşı yaptığı bir konuşma dolayısıyla hapis cezasına çarptırılırken, hükûmet muhalefetin vatandaşları isyan ve ihtilale teşvik ettiğini iddia ediyordu. Buna mukabil muhalefet de hükûmeti dini siyasete alet etmekle suçluyordu. Hızla kötüye giden gelişmelerin sonunu ise İsmet İnönü'nün "şartlar tamam olduğu zaman ihtilaller milletler için bir haktır" sözü göstermiştir. İktidar ve muhalefet ve toplumun geneli için gidilen yol bir çıkmaz sokaktı. Halkın oyu ile seçilen bir partiye iktidarı devredebilme erdemini göstererek tarihe geçen siyaset ve devlet adamları darbeyi meşrulaştıran bir söyleme yönelmişlerdi. Bu durum Türkiye'deki iktidar kavgasının geldiği noktayı göstermektedir. Karşılıklı olarak zaman zaman diyalog arayışları olmuşsa da hükûmet, muhalefetin halkı ve askeri kışkırtma faaliyetlerini soruşturmak için bir "tahkikat komisyonu" kurarak muhalefet ile arasındaki diyalog kapısını kapatmıştır. Hükûmetin komisyonu eleştirenleri meclis çalışmalarından men etmesi hem anayasa hukukçuları hem muhalefet tarafından tepkiyle karşılanmıştır. Üniversite öğrencilerinin protesto yürüyüşlerinin İstanbul ve Ankara'da yoğunlaşması sıkıyönetim ilanı ile karşılanmış ancak harp okulu öğrencilerinin de hükûmet aleyhindeki yürüyüşlere katılması işleri içinden çıkılmaz bir şekle sokmuştur. Hükûmet gelen tepkiler ve ortamın iyice gerilmesi üzerine Tahkikat Komisyonu'nun çalışmalarını bitirdiğini, sıkıyönetimin normale döneceğini açıklayarak ortamı yumuşatmaya çalıştı. Türkiye Büyük Millet Meclisi ise seçim kanununda düzenlemelerin yapılmasını isteyen muhalefet önergesini gündemine aldıktan sonra tatile girmişti. Ancak bu noktada ordunun aktif mesaisinin başladığı görüldü. Kurmay Albay Alpaslan Türkeş'in 27 Mayıs sabahı radyodan okuduğu bildiri ile "Türk Silahlı

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

Kuvvetleri memleketin idaresini ele almıştı". İktidar ve muhalefet partilerinin yönetici ve taraftarlarının demokrasinin temel evrensel değerlerini içselleştirememelerinden kaynaklanan siyasi ve sosyal çatışmalar Türk siyasi hayatında resmî veya gayriresmî belli aralıklarla tekrar edilecek bir müdahale alışkanlığını ortaya çıkardı. Siyasetçilerin kendi aralarında demokratikleşme sürecinin tikanıklıklarını aşamadıkları noktada devreye asker girmektedir.

SORU:

Milli Birlik Komitesi nedir?

CEVAP:

Milli Birlik Komitesi, 27 Mayıs 1960'ta ordunun idareye el koyduktan sonra oluşturduğu 38 kişilik komitedir. Milli Birlik Komitesi'nin başına getirilen Kara Kuvvetleri Komutanı Cemal Gürsel müdahalenin amacını "Türkiye'de demokrasinin yeniden ortaya çıkarılması" olarak açıklayacaktır. Komite, yol haritasında ilk adımları yeni bir seçim kanunu hazırlamak, bütün partilerin iştirak edeceği bir genel seçim yaparak süreci normalleştirmek olarak ilan etmiştir. Gerçekten de ilk olarak kapatılan üniversiteler açıldı, basın yasağı kaldırıldı ve bir anayasa komisyonu oluşturuldu. Hareketin herhangi bir parti ya da grubun lehine yapılmadığı, dış politikada ise mevcut anlaşmalara sadık olunduğu beyanıyla devlette devamlılık vurgusu yapıldı. Demokrat Parti yöneticileri ise halkı iç savaşa sürüklemek, anayasayı ihlal etmek gibi ağır suçlamalarla "vatana ihanet" ithamıyla mahkemeye verildi. Ancak gücü eline alan Milli Birlik Komitesi'nin de farklı düşüncelere tolerans göstermediği ortaya çıktı. Komitenin 147 öğretim üyesini yetersiz ve reform düşmanı oldukları suçlamasıyla üniversitelerden atma kararı kamuoyu ve bilhassa üniversiteleri ayağa kaldırdı. Hocalar ancak 1963'te okullarına dönebildiler. Kendi içinde idarenin sivilere devredilmesi sürecinin yürütülmesi konusunda fikir ayrılıkları yaşayan MBK bir kısım üyelerini emekli ederek sürgüne gönderdi.

SORU:

Darbe sonrası siyasi parti faaliyetleri ne zaman başladı?

CEVAP:

Ülkede vergi adaletini sağlamak, toprak reformunu desteklemek gibi temel politik tercihler ortaya konurken yeni anayasa oluşturma çabalarına da hız verildi. MBK üyeleri, Meclisteki muhalefet partilerinin temsilcileri, barolar, basın organları, ticaret odaları, sendikalar, üniversitelerden gelen temsilcilerden oluşturulan Kurucu Meclis 6 Ocak'ta faaliyete geçerek ilk iş olarak 12 Ocak 1961'de siyasi parti faaliyetlerine izin verdi. Adalet Partisi, Yeni Türkiye

Partisi gibi Demokrat Parti mirasçısı olduğunu iddia eden partilerin yan sıra Türkiye İşçi Partisi de bu süreçte kuruldu. Böylece yeni isimlerin siyaset sahnesine çıkmalarının yolu açıldı. Ancak önceki siyasi partilerin mirasını takip eden oluşumlara engel olunamadı. Seçimlerin nispi temsil usulüyle yapılması ve Anayasa Mahkemesinin kuruluşu kabul edildi. 9 Temmuz'da yapılan anayasa referandumuna seçmenler %83 oranında katıldı. Anayasa %60,4 evet oyu ile kabul edilirken %39,6'lık hayır oyu ciddi bir hoşnutsuzluğa da işaret ediyordu.

SORU:

Darbe ile birlikte tutuklanan hükümet üyeleri hakkında ne karar verildi?

CEVAP:

Yassı Ada'da yapılan yargılamalar sonucunda Mahkeme; 15 ölüm, 32 müebbet hapis ve çok sayıda 4-15 yıl arası hapis cezasına hükmetmişti. Celal Bayar'ın ölüm cezası yaş durumundan dolayı hapse çevrilmiştir. DP Hükümeti'nin başbakanı, maliye bakanı ve dışişleri bakanı haklarında verilen idam kararları 16-17 Eylül'de infaz edildi. Böylece Türk siyasi tarihine seçimle gelen bir yönetimin askeri müdahale ile mahkemede sonlandırılması gibi demokrasi kavramıyla hiçbir şekilde uzlaşmaz not düşüldü. Diğer yandan ise Türk siyasi hayatında günümüze kadar sürecek bir Demokrat Parti mirası tartışması da başlatılmış oldu.

SORU:

1960 darbesinden sonra ikinci darbe girişimi nasıl gelişti?

CEVAP:

MBK siyaset sahasını tasarlamaya çalışırken subaylar arasında huzursuzluklar ortaya çıktı. Ankara Harp Okulu Komutanı Albay Talat Aydemir, kendine bağlı küçük rütbeli subaylar ile idareye el koyma girişiminde bulundu. Ancak ordunun diğer kesimleri hükûmetin yanında yer aldığı için başarılı olamadı. Talat Aydemir, 20 Mayıs'taki ikinci ihtilal girişiminde yakalanarak yargılandı ve idam edildi.

SORU:

12 Mart Askeri Muhtıra sürecine nasıl gelindi?

CEVAP:

15 Eylül 1965 seçimlerinden sonraki dönemde parlamentoda çoğunluğu sağlayan AP Hükümeti de ülkedeki gidişi değiştirememiştir. Komünizm, basın suçlarının affı, yabancı sermayenin desteklenmesi, Batı'nın içinde olup hiçbir devletin uydusu olmama tartışmaları hızla sürüyordu. Ordu mensuplarının mali durumlarının iyileştirilmesine karşın üniversite

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

öğrencilerinin başlattığı Amerikan karşıtlığı, sağ-sol tartışmaları hızla silahlı çatışmalara kadar gidecektir. Mecliste iktidar-muhalefet partisi milletvekilleri birbirlerine tacizde bulunurken üniversitelerde de öğrenciler süratle politikayla iç içe bir hâle geliyorlardı. Daha çok burs, üniversite hastanelerinin yaygınlaştırılması, okul yönetiminde temsil edilme gibi istekler ile başlayan öğrenci eylemleri okul şartları ve mezuniyet sonrası iş bulma imkânlarının kısıtlılığından ülkenin yönetimine, rejime yönelmeye, güvenlik güçleri ile çatışmaya kadar gidiyordu. Genelde sol görüşlü öğrencilerin yaptığı eylemler Amerikan karşıtlığını öne çıkaran araba yakmak, bomba atmak seviyelerinde idi. Sol gruplara karşı Milli Türk Talebe Birliğinin toplumun çeşitli kesimlerinin de desteğini alan eylemleri ortamı olabildiğince gergin hâle getiriyordu. Hükûmetin kanun yoluyla engelleme çabalarına mukabil ölümlü olaylar arttığı gibi çeşitli yerlerde vatandaş desteği görülmeye başlandı.

Meclisteki milletvekili kavgalarına paralel olarak üniversite gençliği olaylarında silah kullanımı ve can kaybı artıyordu. Enflasyonun hızla artışı geniş toplum kitleleri arasındaki hoşnutsuzluğu artırırken ülkenin her yanında insanlar siyasi, sosyal ve ekonomik bakımlardan gelecekte ümitsiz bir hâle geliyordu. İşçi grevlerinin arttırdığı toplumun tedirginliği orduya da yansdı.

Öğrenci örgütlenmeleri silahlı eylem yapmak, adam kaçırmak noktasına geldiğinde 12 Mart 1971 tarihli Askerî Muhtıra verildi. Başbakan Demirel istifa etti.

SORU:

Teknokratlar Hükûmeti nedir?

CEVAP:

Başbakanın istifa edip kenara çekilmesine mukabil CHP lideri İnönü, Muhtıranın parlamento hayatının devamını engellediğini belirterek sert tepki göstermiştir. Bununla birlikte partiler üstü bir hükûmet teklifine de destek vermiştir. AP, CHP, Güven Partisi ve parlamento dışından alınan destekle 27 Mart'ta Nihat Erim başkanlığında bir 'Teknokratlar Hükûmeti' oluşturuldu.

SORU:

Teknokratlar Hükûmetinin ilk çalışmaları ne yönde olmuştur?

CEVAP:

Yeni hükûmet ilk olarak asayiş meselesine el attı. Şehir gerillaları hâlinde faaliyet gösteren Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu militanlarının adam kaçırmak, banka soyma eylemleri devletin istihbarat kurumlarının yardımlarıyla durdurulmaya çalışıldı. 11 ilde ilan edilen sıkıyönetimin hedefinde ideolojik terör eylemlerini bitirmek, laik cumhuriyeti tehdit edecek faaliyetleri kontrol altına almak, bölücü terör

faaliyetlerini engellemek ve Kıbrıs'a olası bir müdahale için zemin hazırlamak vardı. Basın yayın organları, sendikalar ve üniversitelerdeki siyasi gençlik örgütlerinin faaliyetlerine kısıtlamalar getirildi ve Türkiye İşçi Partisi kapatıldı.

Erim Hükûmeti seçimle gelmediği için rahat kararlar almak, siyasi endişelerden uzak bir yaklaşımla ekonomik durumu düzeltmek iddiasındaydı. Toprak, eğitim ve vergi reformları, petrol ve değerli madenlerin devletleştirilmesi, ağır sanayinin kurularak montaj yapmaktan kurtulmak gerektiği, tarımın modernleştirilerek ortak pazarla rekabet edecek hâle getirilmesi ilk sırada yapılacak işler olarak sayılıyordu. Ancak reformlardan etkilenecek kesimlerin tepkileri hükûmetin devamını engelledi. Hedeflerine ulaşamayacağını gören Erim Hükûmeti 3 Aralık 1971'de istifa etti.

SORU:

12 Eylül darbesine kadar olan süreçte ülkede ne tür gelişmeler görüldü?

CEVAP:

31 Mart 1975'de Süleyman Demirel'in başkanlığında Adalet Partisi, Milli Selamet Partisi, Cumhuriyetçi Güven Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisinin işbirliğinde Milliyetçi Cephe Hükûmeti kuruldu. Hükûmet programı dengeli bölgesel kalkınma, iş hayatına yönelik düzenlemeler ve tarım sahasında iyileştirmeler yapmayı hedeflerken öğrenci olayları silahlı sağ-sol çatışmaları hâlinde gelişmeye başladı. Hükûmet partileri devlette kadrolaşma çabalarını sürdürürken dışarıda CHP milliyetçi cepheye karşı siyasi mücadeleyi bütün hızıyla geliştiriyordu. Hızla artan siyasi ve toplumsal kargaşa iktidarı sağ, muhalefeti de bütün sol faaliyetlerin hamisi hâline getirmiştir. Siyasetteki bu bölünmüşlüğü devletin her kademesinde yansımaları görülecektir. 12 Eylül Müdahalesi öncesi öğretmen, memur, polis gibi meslek gurupları başta olmak üzere hem toplum hem de işçi-memur kesimi tam bir bölünmüşlük manzarası gösterecektir.

Sağ kesim partilerin komünizm, sol partilerin ise faşizm tehdidi ile halkı uyarmaları, DİSK'in Taksim'deki 1 Mayıs 1977 mitinginde çıkan olaylarda 34 kişinin hayatını kaybetmesi toplumun her kesiminde önemli bir sarsıntı yaratmıştır.

Koalisyonlardan beklediğini bulamayan seçmenin 5 Haziran 1977 seçimlerinde üç parti etrafında toplandıkları görüldü. Ancak yine tek parti iktidarı yoktu. Seçimlerden birinci parti olarak çıkan CHP'nin kurduğu azınlık hükûmeti güvenoyu alamayınca Süleyman Demirel, MSP ve MHP desteğiyle ikinci "Milliyetçi Cephe" hükûmetini kurmuştur. Toplumsal siyasi şiddetin hız kesmediği bu dönemin ilk 15 gününde 26 siyasi cinayetin işlenmiş olması diğer politikaların da etkinliğini sınırlandırıyordu. 11 Aralık 1977 yerel seçimlerinden sonra güven tazelemek

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ II

isteyen hükûmet düştü.

Bu karmaşa sürecinin uzun süreli sayılabilecek hükûmetini AP'den istifa eden bağımsız milletvekilleriyle CHP kurdu. Ancak sokaktaki kavga aynıyle mecliste devam ederken şiddeti biraz daha artmıştı. Bu dönemde terör üniversite ve basın mensuplarına yönelerek daha fazla ses getirmeye çalıştı. Siyasi örgütlenme ve şiddet liselere kadar etkisini yaymıştı. Üniversite öğretim üyeleri, gazeteciler terörün hedefi olmaya başladılar. Her gün otobüs duraklarının, kahvehanelerin kurşunlandığı, can kayıplarının eksik olmadığı, kendi hâlindeki vatandaşların bile sabah evden çıkarken hane halkı ile helalleştiği bir belirsizlik ortamı yaşanmaya başlamıştı. Toplumun temel ihtiyaç maddelerini teminde yaşadığı zorluklar, temel gıda maddeleri için uzayan kuyruklar, yeniden hortlayan karaborsa, günlük yaşantıdaki altyapı eksikliğini daha bir görünür kılmaktaydı. Sıkıyönetimin de siyasi çatışmalar ve ölümlere engel olamadığı görüldü. Ekonomik dengeler alt üst olmuştu. Geniş toplum kitlelerinin can, mal, inanç konularında tedirginliği artmıştı. Hükûmet, meclisteki siyasi desteği en alt seviyeye inmiş bir hâlde Uluslararası Para Fonu (IMF)'na müracaat etmek zorunda kaldı. Kıbrıs Barış Harekati'ndan sonra maruz kalınan Amerikan ambargosu, dış ilişkilerin kötüleşmesinden etkilenen kredi musluklarının kapanması, radikal kararlar almayı bir zaruret hâline getirdi. Anarşik olayların engellenemediği sıkıyönetim ortamında siyasiler arasındaki kısır çatışmaların da her kademe yayılmış olması geleceği belirsizleştiriyordu. Lider seviyesindekilerin hiçbir şartta bir araya gelmeme inadının siyaset kanalını tıkanması üzerine Türk Silahlı Kuvvetleri, İç Hizmet Kanunu'na dayanarak 12 Eylül 1980'de yönetime el koymuşlardır.

SORU:

12 Eylül darbesinde ne tür uygulamalar yapılmıştır?

CEVAP:

Genelkurmay başkanı ve kuvvet komutanlarından oluşan Milli Güvenlik Konseyi meclis ve hükûmeti feshetti ve milletvekillerinin dokunulmazlıklarını kaldırdı. Tüm yurtdışı sıkıyönetim ilan edilerek yurt dışına çıkışlar yasaklandı. Konsey, iktidar ve muhalefetin aktif yöneticilerinin hepsini gözaltına alarak çok sayıda dava açmıştır. Daha sonra çıkarılacak siyasi partiler kanunuyla kapatılan partilerin üst düzey yöneticilerine yeni dönemde siyaset yasağı getirilecektir. Büyük şehirlerdeki asayiş meselesinin köyden kente kontrolsüz göçten kaynaklandığına dayanan bir varsayım ile varoşlar kontrol edilmeye ve kademeli olarak temel alt yapı hizmetleri götürülmeye çalışıldı. Problemlerin 1961 Anayasası'nın çok serbest anlayışından kaynaklandığı düşüncesinden hareketle

hazırlanan yeni Anayasa ve Konsey Başkanı Kenan Evren'in cumhurbaşkanlığının %92 gibi yüksek bir oyla kabul edilmesi vatandaşların darbe öncesi ortamdan ne kadar şikâyetçi olduklarını en iyi anlatacak göstergelerden biridir.

Üniversiteler ve yerel yönetimlerde şekli ve idari mahiyette tek tiplilik ve kontrol düzeni getirilmeye çalışılan bu dönemde Atatürk ilke ve inkılaplarının ilmi metotlarla araştırılıp halka ve gençliğe aktarılması görevini yerine getirmek üzere kurumlar kurulmuştur.

SORU:

Darbe sonrası siyasi faaliyetlerin serbest bırakılması sonucu iktidara gelen Anavatan Partisinin hedefleri nelerdi ve sonuçları ne oldu?

CEVAP:

Turgut Özal'ın ülkede mevcut dört eğilimi birleştirme iddiasındaki Anavatan Partisi 1983-1991 yıllarında ülkeyi yönetme yetkisini millettten almıştır. Turgut Özal'ın başbakanlık ve cumhurbaşkanlığı dönemi uzun süreli yüksek enflasyonun bir neticesi olarak ortaya çıkan gelir dağılımı adaletsizliğini ortadan kaldırmak ve bir orta sınıf oluşturmaya hedeflemişti. Ancak parti kadrolarının kendi arasında anlaşmazlığa düşmelerinin de etkisiyle bu proje uzun soluklu olamadı. Ekonomide devletin özel kesimin istediği her alandan hemen çıktığı, hangi yolla olursa olsun ihracat yapmak ve para kazanmak düşüncesinin ahlaki değerlerden bağımsız olarak hedef seçildiği bir dönem yaşanmıştır. ABD'nin 1991 Körfez Savaşı sırasında ve sonrasındaki uygulamalarından ekonomik olarak etkilenen ülkede enflasyonun artması, grevlerin başlaması, orta direğin çökmesine yol açarken idari ve siyasi bakımlardan artan ümitsizlik kitlelerin dine sığınma ihtiyacını tetiklemiştir.

SORU:

Turgut Özal'ın vefatı ile başlayan süreçte Türk siyaseti nasıl ilerlemiştir?

CEVAP:

Özal'ın vefatıyla başlayan Süleyman Demirel'in cumhurbaşkanlığı döneminde de koalisyonlar, seçim barajları tartışmaları öne çıktı. Doğu Anadolu'da etkin yerel siyasi partilerin meclise girememelerinin de katkısıyla bölge halkından destek almaya başlayan terör örgütüne karşı mücadele gündemin ana başlıklarından birini oluşturmuştur. 5 Nisan 1994 kararları olarak tarihe geçen ekonomik önlemler, getirilen yeni vergiler ve paranın değer kaybı toplumun büyük kesimlerinin daha da fakirleşmesini simgeliyordu. Bu dönem de terör faaliyetlerinin engellenerek bölgeye yatırım götürme çabalarına sahne olmuştur. 1995 seçimlerinden sonra hiçbir partinin millettten hükûmet kuracak kadar

destek alamadığı ortamda Bülent Ecevit'in dışarıdan desteklediği çok kısa süreli Doğru Yol/Anavatan Koalisyonundan sonra 28 Haziran 1996'da Refah Partisi Doğru Yol Koalisyon Hükûmeti kuruldu. Refah Partisi, Doğru Yol Partisi Koalisyonunda Necmettin Erbakan'ın başbakanlığı sırasında basına yansıtılan uç dinî söylemler üzerine Milli Güvenlik Kurulu 28 Şubat 1997'de hükûmeti uyardı. Laiklik karşıtı eylemlerin engellenmesi, eğitimde 8 yıllık kesintisiz sisteme geçilmesi gibi istekler hükûmet tarafından da kabul edildi. MGK'nın bu uyarısı darbeden önceki son hamle olarak post-modern bir darbe şeklinde vasıflandırıldı. Başbakan Necmeddin Erbakan'ın aralarındaki koalisyon protokolü gereği başbakanlığı koalisyon ortağına devretmek için istifa etti. Ancak Cumhurbaşkanı Demirel yeni hükûmeti kurma görevini koalisyonun diğer ortağı yerine Anavatan Partisi Başkanı Mesut Yılmaz'a verdi. Siyasi ortamın gerginliğini dikkate alarak farklı kombinezonlarla kurulan ANAP/ DSP/DTP Koalisyonu sırasında terör örgütüne yardım eden Suriye ile savaşın eşiğine gelindi. Koalisyon, politik hesaplaşmalar dolayısıyla bozulunca bu defa DYP ve ANAP desteğiyle Bülent Ecevit'in başkanlığında DSP azınlık hükûmeti kuruldu. İki sağ partinin desteğiyle sol bir partinin azınlık hükûmeti kurması Türk demokrasi hayatında önemli bir gelişme olarak nitelendirilebilir. Bu süreçte Ecevit'in dinî değerlere saygılı laiklik söylemi ve samimiyeti geniş toplum kesimlerine ulaşmayı başardı. 18 Nisan 1999 seçimlerinde DSP birinci parti oldu. Cumhuriyet döneminin ilk partisi olan Cumhuriyet Halk Partisinin ilk defa Meclis dışında kaldığı bu dönemde Ecevit'in başbakanlığında ANAP ve MHP ile koalisyon kuruldu.

Merkez sol, merkez sağ ve daha sağda üç partiden oluşan hükûmetin, aşırılıkları törpülenmiş farklı eğilimlerin bir arada buluşarak ülke yönetebileceklerini gösteren önemli bir deneyim olduğunu söyleyebiliriz. Bu gelişme Türk siyasetinin farklılıkları hazmedebilen bir noktaya geldiğini göstermesi bakımından da ayrıca önemlidir. Ekonomik sıkıntıların halli bu hükûmetin de en önemli gündem maddesi olmuştur. 2000 yılındaki ekonomik kriz üzerine hükûmet, Dünya Bankasında üst düzey görevde bulunan Kemal Derviş'i ekonomiden sorumlu devlet bakanlığına getirerek onun hazırladığı ekonomik programı hayata geçirdi. Ekonomik göstergelerin düzelmeye başladığı sırada koalisyon üyeleri arasında politik çıkarların öne çıkarılmasından kaynaklanan sorunlar ve başbakan ile cumhurbaşkanı arasında yaşanan tartışmalar vesilesiyle sonlanan DSP, ANAP ve MHP koalisyonundan sonra 3 Kasım 2002'de yapılan seçimlerden sonra Adalet ve Kalkınma Partisi dönemi başlamıştır.

ÜNİTE 8: 1938'DEN GÜNÜMÜZE SOSYAL, KÜLTÜREL VE SANATSAL DEĞİŞME VE GELİŞMELER

II. DÜNYA SAVAŞI YILLARINDAKİ SOSYAL VE KÜLTÜREL GELİŞMELER

Tek parti yönetiminin sosyal ve kültürel alanda gerçekleştirdiği politika ve yaklaşımların 1946 yılına kadar olan kısmı ve sonrasını iki ayrı ana kategori olarak değerlendirmek gerekir:

1946 yılına kadar, halkı pek dikkate almayan, II.

Dünya Savaşı'nın doğrudan ve dolaylı etkileriyle şekillenen uygulamalar sonucu devlet, cumhuriyeti, ilke ve inkılapları devam ettirmek amacıyla, halka ulaşmak, ona rejimi anlatmak için kurduğu "Halkevleri"nde her şeyi kontrol eden kuşkucu ve sakıncacı bir anlayışla hareket etmiştir. 1940 yılında yapılan düzenlemeyle inkılabın ruhuna uymayan dini içerikli yayınlar dâhil her şey yasaklanmıştır. Bu düzenlemeye uygun olarak 1942'de gazetelere müdahale edilmiştir. Aynı yıl ekmek karneye bağlanmış, yetersiz beslenmeyle ilgili olarak ortaya çıkan çiçek, tifüs gibi salgın hastalıklar dönemin karikatür dergilerine konu olmuştur (S: 247, Fotoğraf 8.2). Eğitim alanında en önemli gelişme Köy Enstitüleri'dir. İsmet İnönü himayesinde Milli Eğitim Bakanı (Maarif Vekili) Hasan Ali Yücel yönlendirmesiyle ve İlk Öğretim Müdürü İsmail Hakkı Tonguç yönetiminde, % 80'ni köylerde yaşayan nüfus yapısının gereği olarak düşünülen "köy enstitüleri"yle hem tarımın bilimsel yöntemlerle yapılmasını hem de köylünün eğitilmesini amaçlıyordu (S: 246, Fotoğraf 8.1). Köy enstitülerinin kurulmasının bir diğer amacı da köyden kente göçün engellenmek istenmesidir. Uygulanan tarım ve ticaretteki politikalarla enflasyon (1938-43 arasında tüketim malları beş kat artar) süreç içinde kırsal kesimin hükûmetten ve CHP'den uzaklaşmasının nedeni olmuştur. Şehirler ise görece daha rahat yaşamıştır.

1946 yılından sonra ise, halkın ilgi ve beğenisini dikkate alan uygulamalar. Savaşın sonunda oluşturulan yeni düzende, tek parti yönetiminin "halk için halka rağmen" halkçılığı yerine, "halk için halkla beraber" anlayışına dönüşmüştür. 1947 kongresinde laiklik ve inkılapçılık ilkelerinde gevşemeler oluşmuştur. Demokrat Parti'nin 1946 yılında kurulmasında altı ay sonra yapılan seçimlerde gösterdiği büyük başarı, devlet politikalarında halkın yaşayışına ilişkin uygulamaların gözden geçirilmesini zorunlu kılmıştır. 1947 kurultayından sonra padişah

türbelerinin açılması, imam-hatip yetiştirmek için kursların açılması ve ilahiyat fakültelerini kurulması, diyanet mensuplarının maaşlarına zam yapılması gibi düzenlemeler gerçekleşmiştir. Tek parti hükümetlerinin son başbakanı Şemsettin Günaltay döneminde demokratikleşme ve dini konularda yeni uygulamalar görülür. İlkokul 4. ve 5. sınıflarına din dersi açılması bu dönemin uygulamaları arasındadır.

1945'te Milli Kalkınma Partisi ile başlayan çok partili hayat 1946'da Türkiye Sosyalist Partisi, Sosyal Adalet Partisi, Liberal Demokrat Parti, Çiftçi ve Köylü Partisi, İslam Koruma Partisi, Yurt Görev Partisi, İdealist Parti, Türk Muhafazakâr Partisi gibi çeşitli ideolojik yaklaşımların temsilcisi partilerle fikir ve siyaset alanı zenginleşmiştir.

DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİNDE SOSYAL VE KÜLTÜREL ALANDA TARTIŞMALAR/GELİŞMELER

Demokrat Parti döneminde okullarda din dersinin zorunlu hale getirilmesine karşın, Arapçanın öğrenilmesi, yeni din dersleri konulması ve imam hatip okullarının açılması gibi istekler reddedilmiştir. Bu süreçte çok sayıda Atatürk heykeli saldırısı sonucunda "Atatürk'ü Koruma Kanunu" çıkartılmıştır. Diğer gelişmeler aşağıdaki gibi sıralanabilir;

- Ezanın yeniden Arapça okunması
- Dini dergi ve gazete yayınlarında artış ve bazılarının kapatılması
- Diyanet İşleri Başkanlığının da katkılarıyla komünizm aleyhtarlığı
- Halkevleri ve Köy Enstitüleri'nin solcu ve CHP'nin denetinde olduğu gerekçesiyle kapatılması
- Genel af ve hafta sonu tatilinin yasallaşması,
- Vaat edilmesine karşın sendikalı işçilere grev hakkının verilmemesi ve grev girişimlerinin çok sert biçimde bastırılması ve sendikaların kapatılması

1960-1980 DÖNEMİ SOSYAL VE KÜLTÜREL TARTIŞMALAR/GELİŞMELERİ

1960 askeri müdahalesinden sonra, Milli Birlik Komitesi (MBK) ve Demokrat Parti dönemi muhalefetinin esas söylemi "dinin siyasete alet edilmemesi" olmuştur. Bunu için Yüksek İslam Enstitüsü'nde reformlar yaparak dini eğitimin yanında sosyoloji, iktisat, ekonomi ve medeni hukuk derslerinin eklenmesini sağlamıştır. Kuran'ın Türkçeleştirilmesi konusunda çalışmalar yapılmıştır.

9 Temmuz 1961'de kabul edilen yeni anayasa ile devlet demokratik, laik sosyal bir hukuk devleti olarak kabul edilmiştir. Kuvvetler ayrılığı ilkesiyle yasama görevi Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu'na verilir. Temel hak ve

hürriyetler konusunda anayasada ayrıntılı ifadeler yer aştırmıştır ve buna uygun olarak Anayasa Mahkemesi kurulmuştur. Kanunla düzenlenmek üzere işçilere sendikalaşma ve grev hakları verildi. Ücretli hafta sonu ve bayram tatili hakkının yanı sıra yine ücretli yıllık izin hakkının kanunla düzenlenmesi anayasada yer aldı.

İkinci İnönü hükümeti din eğitiminde yeniden yapılanmalara gidilir. Suat Sabri Ürgüplü Hükümeti ise İmam Hatip Okulu mezunlarının ilkökul öğretmenleri olmalarının önünü açar. Laikliğin dini yok ettiğine ilişkin toplantılar yapılır. Bu gelişmelerle bağlantılı olarak 1966'da Alevi partisi olarak tanımlanan "Birlik Partisi" kurulur. Bu süreçte sol içerikli yayınlar ve çeviri yapanlar, hükümet tarafından hapse atılmıştır. Muhalefet, hükümetin mali ve iktisadi konularda olumsuz görünümünü değiştirmek için "komünizm belası" yarattığı suçlamaları yapmıştır. Dini konularda ayrıştırıcı politikalar Elbistan'da Şii vatandaşların düzenlediği Ehlibeyt Gecesi'nde SünniŞii çatışması yaşanır. Osmaniye'de de Kur'an yakıldığı söylentileri üzerine olaylar çıkmıştır. Tartışma ve çatışma ortamı içinde, bundan sonraki yaklaşımlar ve gelişmeler aşağıdaki açıklamalı başlıklar halinde verilebilir:

B. Ecevit sağ-sol çatışmalarında kullanılan din motifi'nin dinle bağlantılı olmadığını söyler. Ona göre, yabancıların ekonomik çıkarları doğrultusunda din kullanılmaktadır.

Cumhurbaşkanı C. Sunay, gericiilerin ülkeye hâkimiyetinin milleti geriye götüreceği, diğer yandan aşırı solla birlikte ülke, karanlık dikta rejimine ve ülkenin bağımsızlığının tehlikeye gireceğini söyler.

Türkiye İşçi Partisi sendikalara ilişkin yankı bulan çalışmalar yapar. Zonguldak maden işçilerinin grevi bu ortamda yapılır ve Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu ve hükümet grevi kanunsuz ve komünist eylem olarak ilan eder.

Grev girişimlerine polis yerine askerler müdahale eder.

Öğrenciler devrimci, ülkücü ve akıncı olarak gruplara ayrılmıştır.

1970'li yıllarda endüstri, teknik ve meslek liselerine önem verilse de, bilhassa 1978-80 yılları arası birkaç aylık eğitimlerle öğretmen yetiştirilmesi, eğitimin gündelik-dönemlik siyasete alet edilmiştir.

24 Temmuz 1963'de yürürlüğe giren Toplu İş Sözleşmesi, Grev, Lokavt ve Sendikalar Kanunu 1970 muhtırasıyla askıya alınır.

1974 koalisyonu genel af, vergi barışı, eğitimde fırsat eşitliği, gelir dağılımı eşitliği gibi konuları gündemine alır. Aynı yıl 20 Temmuzda Kıbrıs Çıkartması yapılır. Kıbrıs müdahalesinden sonra uluslararası tecrit

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

ekonomik durumun daha da kötüye gitmesine neden olur.

Aralık 1961'den 30 Haziran 1967'ye kadar haftalık olarak çıkan Yön Dergisi dönemin siyasi fikir hayatını etkilemiştir.

Türkiye İşçi Partisi, hükümetlerin bölgecilik yaptıklarını ve doğunun gelişmemesini dikkate çekiyordu. Adalet Partisi ağırlıklı koalisyonlarda 141. ve 142. ceza kanunu maddelerinin komünizm, Kürtçülük ve ırkçılık kontrol altında tutan maddeler olduğunu savunuyordu.

1980-2000 DÖNEMİ SOSYAL VE KÜLTÜREL TARTIŞMALAR/GELİŞMELER

1980 müdahalesinden sonra asayişin belli oranda sağlanmış olması dahi memnuniyet yarattığı iddia edilir. Anavatan Partisi ve sonrasındaki koalisyon hükümetleri toplumsal barışa vurgular yapsa da, sıkıntılar giderilmemiştir. Ordu yönetiminin âdeta on yılda bir darbe yapabileceği kanısı her çevrede hâkimdir. Darbeler modern, postmodern, e-muhtıra şekillerinde de olsa bir gelenek hâlini almıştır. Yüzyılın sonunda gerek ordu - siyaset gerekse kurumlar arası ilişkiler gelişen görsel ve yazılı iletişim kanalları sayesinde şeffaflaşmaya başlamıştır. Bu ortam içinde kültür alanındaki gelişmeler ana hatlarıyla şöyledir:

Radyo: Türkiye'nin sosyal ve kültürel yaşamını etkileyen gelişmeler içerisinde en etkili olanı şüphesiz 1990'lı yıllarda hızla gelişen radyo ve televizyon olayıdır. İstanbul Radyosu 1927'de İstanbul Sirkeci'deki Büyük Postane'nin bodrum katında yayına başlarken, Ankara Radyosu da aynı yıl Ankara'da da Ulus'ta kurulan bir stüdyoda hizmet girmişti. Ankara Radyosu 29 Ekim 1938'de verici ve stüdyo imkânları ile İstanbul Radyosunu ikinci plana itmişti. İzmir'de Belediyenin kurduğu İzmir Radyosu da 1948'de yayın hayatına başlamıştır. Radyo'nun Türkiye'de nüfusun yarısına yakınına ulaşabilmesi 1960'lı yıllarda olmuştur ki günlük yayın süresi 12-13 saat civarındaydı.

Matbuat Umum Müdürlüğü, Basın Yayın Genel Müdürlüğü gibi yapılar içinde çalışmalarını sürdüren Radyo, 1961 Anayasası ile tarafsız ve özerk statü kazanmıştı. 1 Mayıs 1964'te yürürlüğe giren TRT yasası ile büyük bir atılım yapmıştır. Öyle ki bu tarihte iki milyon olan alıcı sayısı %150 artarak 1980'de 4.5 milyona ulaşmıştır. 1982 Anayasası'ndan sonra yeni düzenlemeler ile yapısı geliştirilen ve bir üst kurul ile desteklenen TRT 1984'te canlı yayın yapmaya başlamış 1985'ten itibaren bilhassa müzik programlarının canlı yayınına ağırlık vermiştir. Bu yıllarda kanunen tek müessese olmasına karşın özel radyo ve televizyonların da birer birer yayın hayatına girdikleri görülmüştür. 1994 yılında radyo sayısının 500'ü geçtiği söylenir.

Televizyon: Televizyon yazılı basından da daha etkili biçimde toplumu etkileyen araç olmuştur. 31 Ocak 1968'de deneme yayınına başlayan TRT Televizyonu, yayına haftada 3 gün, üçer saat olarak başladı ve 1 yıl sonra haftada 4 güne çıktı. 1970'de İzmir Televizyonu, ardından 1971'de İstanbul Televizyonu faaliyete geçti. 1973'de ise Türkiye Cumhuriyeti'nin 2. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün cenaze töreni naklen yayınlandı. 20 Temmuz 1974'te başlayan Kıbrıs Barış Harekâtı'ndan tüm Türkiye ve Avrupa TRT yayınlarıyla haberdar oldu. Eurovision Şarkı ve Beste Yarışması'na Türkiye, ilk kez 1975'de TRT'nin organizasyonu ile girdi. Süreç içinde TRT bünyesinde çok sayıda kanal açılmış ve uydu aracılığı ile sadece Türkiye'de değil Orta Avrupa'dan Orta Asya'ya kadar yayılan coğrafyada Türk kanalları izlenebilir duruma gelmiştir.

Turgut Özal'ın Cumhurbaşkanlığı döneminde Türkiye dışından yapılan TV yayınları başlaması önemli bir dönüm noktası olmuştur. 1990 itibarıyla özel kanalların da devreye girmesiyle siyaset, ekonomi (reklam) kültür hayatında son derece etkili ve kârlı bir güç hâline gelen televizyonculuk, gazete ve holding sahiplerinin de büyük ilgi duyduğu bir alan oldu. 8 Temmuz 1993 düzenlemesiyle radyo ve televizyon yayınında devlet tekeli kaldırıldı. 13 Nisan 1994 tarihinde çıkarılan 3984 sayılı yasa ile bütün yayın alanını kontrol etmek üzere Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) oluşturularak sektörün çalışmalarına bir standart getirilmek amaçlandı.

Mimarlık: Mimarlık alanında dışa açılma 70'li yıllarda başlamıştır. Ekonomik durgunluğun da bir ölçüde zorladığı bu dışa açılma, Türkiye inşaat sektörünün Libya, Irak vb. petrol ülkelerindeki yatırım taleplerinin değerlendirmeleri sonunda büyük başarı ortaya koydukları bir hizmet alanı olmuştur. Cumhuriyetin ellinci yılında 29 Ekim 1973'te açılışı yapılan Boğaziçi Köprüsü üç yıllık inşaa sürecinden sonra iki kıtayı birbirine bağlarken köprünün proje aşamasında Türk firmalar katkı sağlamıştır. Turizm sektörü için yapılan binalar, yurtdışı restorasyon ve yeni binaların yapımında inşaat sektörünün başarıları kayda değer başarılarıdır.

Müzecilik: Taşınmaz kültür varlıkları ile ilgili kanun 1906 tarihli Asar-ı Atika (eski eserler) nizamnamesi ile 1973 yılına kadar devam etmiştir. 1951'de Anıtlar Yüksek Kurulu ve Taşınmaz Eski Eserler Kurulu oluşturulmuştur. Bu kurul vasıtasıyla mimari ve tarihî anıtların koruma, bakım ve onarım işleri düzenlenmiştir. 1935 sonrası yapılan arkeolojik kazıların buluntuları il arkeoloji müzelerinde sergilenmektedir. Türklerin Anadolu'daki tarihî ve kültürel mirasın sahibi olduğunu göstermeyi amaçlayan tarih anlayışının bir neticesi olarak eserler bu müzelerde sergilenmektedir.

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

Müzik: 1960-80 arası dönemde gittikçe hızlanan köyden kente ve özellikle büyük kentlere göçün ortaya çıkardığı ekonomik ve sosyal sorunlarla düşünce ve entelektüel düzey sorunlu hale gelmiştir. Müzik alanında umutsuzluğu ve çaresizliği konu edinen arabesk müzik bu dönemde yaygınlaşır. 70 yıllarda pop, folk, rap gibi müzik türlerinin geniş kitleler tarafından sevilir. Arabesk müzikte Orhan Gencebay çok önemli isim olmuştur. "Türk müziğinde serbest çalışmalar" olarak nitelediği şarkılarından bilhassa 70'li yıllarda (Batsın bu dünya, Bir teselli ver vb.) toplumun psikolojisini musikisi ile yansıttığı bir kabul edilir.

Arabesk ve pop müziğin yoğun rağbet görmesi devlet eliyle Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı gibi kurumlarla sanat müziğinin geliştirilmesi amaçlanır. Resmî müzik topluluklarının ilki olan İstanbul'daki Devlet Klasik Türk Müziği Korosu Prof. Nevzad Atlığ ile Tarihçi ve Müzikolog Yılmaz Öztuna tarafından 1975 yılında kuruldu. Bu koro 2000'li yıllarda "Cumhurbaşkanlığı Klasik Türk Müziği Korosu"na dönüştürülecektir.

Resim: Tek partili dönemde sanatçıları ülke insanı ve yurt köşeleri hakkında çalışmalara özendiren resim heykel sergileri 1939'dan itibaren gelenekselleştirilmiştir. Resmî kuruluşlar koleksiyonlarını oluşturduğu bu sergilere Türk sanatçıların katılımı teşvik edilmiştir. 1939'dan sonra başlayan yurt sergileri sanatçıların ülke ile bütünleşmelerini sağlamada katkı vermiş, eserler parti ve halkevleri tarafından satın alınmıştır. Resim satın almak 1970'lere kadar tek başına devletin gerçekleştirdiği bir görev gibi algılanmıştır. Bu tarihten sonra bankalar ve büyük şirketlerin ve mali durumu belli bir düzeyin üstünde olan kesimde koleksiyoncu olarak ortaya çıkmaya başlamıştır. Uluslararası İstanbul Bienalleri Türk sanatçılarının eserlerinin koleksiyonlarda yer almasında önemli bir rol oynamıştır.

Tiyatro: 1949'da kurulan Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü'nün 1980'li yıllara kadar yerli yazarları teşvik etme ve millî edebiyatı zenginleştirme yetersiz kaldığı için eleştirilmiştir. Tiyatro alanında sahnelenen yerli eserlerin azlığı, Devlet Operasında Belediye Tiyatroları ve Devlet Konservatuarlarında da görülür. Tiyatroda ülkenin siyasi, sosyal ve toplumsal gelişimine göre şekillenmiş ancak ekonomik olarak kendi ayakları üzerinde duramamış ve ödenek yardımına ihtiyaç duymuştur. Melih Cevdet Anday, Cahit Atay, Orhan Asena, Refik Erduran, Recep Bilginer, Turgut Özakman, Aziz Nesin, Tarık Buğra gibi tarihî ve siyasi konuları, devlet-toplum ilişkileri ve toplumsal sorunları işleyen yazarların eserlerine sıklıkla yer verilmiştir. Tiyatro için en önemli gelişmelerden birisi de 1982 yılında özel tiyatrolara devlet desteğinin başlatılması olmuştur.

Sinema: Yirminci yüzyılın son çeyreğinde Türk sineması siyasi ve toplumsal meseleler kadar seks ve komedi tarzında ürünler vermiştir. Geniş kitlelere ulaştığı 1960-1970'lerdeki seyirci sayısını 2000'li yıllara kadar bir daha yakalayamadı. 1990'larda çekilen filmlerin bir kısmı mali yetersizlik ve salon yokluğundan gösterime girme şansını bulamamıştır. Salon sıkıntısının yanı sıra Amerika ve Avrupa ile neredeyse aynı anda vizyona giren filmlerin Türkiye gösterime girmesi salon sıkıntısını arttırmıştır. 2000'li yıllarda yerli sanatçıların ve firmaların filmleri de son derece önemli izleyici sayısı ile topluma ulaşma konusundaki sıkıntıların aşıldığını göstermektedir.

Sağlık: Türkiye'de bölgeler arası nitelikli iş gücü dağılımının hiçbir zaman istenen seviyeye çıkmadığı eğitim, sağlık gibi temel sektörlerin sanayileşmiş bölgelerde yığıldığı bilinmektedir. Bu dönemde sağlık hizmetlerinde de Sosyal Sigortalar Kurumunun yetersiz kalması sebebiyle özel sektörle sorunun aşılması düşünülmüş ve özel sağlık sigortası uygulamaları teşvik edilmiştir. Bununla birlikte devletin bu sektöre sağladığı destek ile insan gücü açısından 1980-1995 arasında gelişmiştir. Toplam sağlık personeli sayısı %155 artarken ağırlık pratisyen hekim ve sağlık memurlarının sayısında olmuştur. Aynı dönemde sosyal güvenlik kapsamına dâhil edilen nüfus %130 oranında artmıştır. Bu süreçte bölgelerarası farklılık %50 azalır. Türkiye hemen her bölgesinde son derece modern görüntüleme cihazlarının bulunduğu sağlık merkezleri ile hemen her şehirde açılmış olan üniversitelerin hastaneleriyle vatandaşın sağlık hizmeti götürme standardını giderek yükseltmektedir.

Tarım ve Sanayi: Cumhuriyetin başlarında nüfusun %75'inin tarım alanında çalıştığı ve ihracatın %85'inin tarımsal üründen oluştuğu durumdan, sanayi ve hizmet sektörlerinin devamlı büyümesiyle gayrisafi millî hâsıla içinde tarıma bağlı pay 1960'larda %38, 1990'larda %14 kadar gerilemiştir. Türkiye'de imalat sanayi ülke genelinde küçük ölçekli olmuştur. 25 kişiden az çalışanı olan iş yeri sayısı toplamın %95'ini oluştururken sağladığı katma değer toplamın %13'ünü geçememektedir. Büyük iş yerleri %87'lik bir katkı sağlamaktadır. Sanayi alanında önceliği kimya, makine, gıda ve dokuma, giyim, ayakkabı, deri üretimi sektörleri almaktadır. Dönemin öne çıkan özelliği devletin küçültülmesi ve başta imalat sanayi olmak üzere ekonomik hayattaki yerinin azaltılması olmuştur. Anılan 90'lı yıllar ihracatında sanayi mallarının yeri hızla artmasına karşın ürün kalemlerinde gereken çeşitliliğin sağlanamadığı eleştirileri yapılmaktadır.

Teknolojik Araştırma Geliştirme: Yirminci ve yirmi birinci yüzyılda gelişmenin en önemli göstergesi bilim ve teknoloji alanındaki yeniliklerle

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

rekabet gücünü geliştirmek olmuştur. Bilgi üretimi en yüksek istihdam ve katma değer artışı sağlayan sektördür. Ancak Osmanlı son döneminden itibaren devam eden ithal-ikameci anlayış dolayısıyla Türkiye ekonomisi bu sahaya kaynak ayırmak ve önem vermek gibi bir yaklaşıma ancak yüzyılın sonlarında ulaşabilecektir. OECD ülkeleri arasında sonuncu olan Türkiye'nin 1990 itibarıyla Ar-Ge harcamalarının gayrisafi millî hâsılaya oranının uluslararası sıralamada ölçeğin alt sınırına gelememiş olması dikkat çekicidir. Son on yılda bölgede araştırmageliştirme faaliyetlerine en çok bütçe ayıran devlet hâline gelen Türkiye'nin bu sahadaki öncü kurumu TÜBİTAK olmuştur.

Dünyanın gelişmiş ülkelerinde Ar-Ge harcamalarında özel sektörün %70, kamunun %30 payı vardır. Özel ve kamu sektörü dengesinin Türkiye'de tam tersidir.

İnternetin yaygınlaşması: 20. yüzyılın ikinci yarısı bilgisayarların insan hayatına girdiği ve her geçen gün etkin hâle geldiği bir döneme işaret etmektedir. Bilgisayarların gelişmesine paralel olarak internet ile haberleşme sistemleri dünyanın her yerinde olan bitenden insanların bilgi sahibi olmasına imkân sağlamaktadır. Bu yöntem kamuoyu oluşturmak ve kitleleri mobilize etmek için de kullanılabilir. Türk Dil Kurumunun Genel Ağ olarak tanımladığı internete Türkiye 1993 yılında bağlanmıştır. Üniversiteler de TÜBİTAK'a bağlı bir teknoloji birimi olan Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) üzerinden uluslararası bilgi kaynaklarına ulaşmaktadırlar.

1980'de yaklaşık 45 milyon olan ülke nüfusunun 75 milyona ulaştığı günümüzde dünya ortalamalarına göre hızla artan temel ihtiyaçların planlı bir şekilde karşılanamamasından doğan sosyal, ekonomik, kültürel ve politik sorunların en üst düzeye ulaştığı bir dönemi kapsamaktadır. Hemen her iktidar döneminde ağırlıklı olarak yeni kadrolar açılarak devlet memuru sayısını ihtiyacın birkaç misline çıkarılmasına karşın yeterli iş sahaları ve üretim sektörüne yeterli kaynak ve eleman aktaramamaktan kaynaklanan sıkıntılar kitleleri ümitsizliğe sevk edecek boyutlara erişmiştir.

Üniversite sayısının her ile en az bir tane olacak şekilde çoğaltılması öğretim elemanı eksikliğinin giderilememesi yüksek eğitim kurumlarının ve YÖK'ün yeniden yapılandırılması ihtiyacını ortaya çıkardı. 2000'li yılların kaderini bu konuda yapılacak çalışmaların başarısı belirleyecektir. Türkiye son dönemde izlediği siyaset ile tarihî, kültürel ve dinî bağları bulunan coğrafyadaki ülkelerle yakınlaştı. Bu yakınlaşmanın ortaya çıkardığı ihtiyaçları karşılayacak donanımına sahip kadroların oluşturulmasında önceki yılların ihmali giderilmeye çalışılmaktadır.

SORU-CEVAP

SORU: İLK OLARAK KURULAN RADYOLAR HANGİLERİDİR?

CEVAP: İLK KURULAN RADYOLAR İSTANBUL RADYOSU VE ONU TAKİBEN KURULAN ANKARA RADYOSUDUR. HER İKİ RADYO DA 1927 YILINDA YAYIN HAYATINA BAŞLAMIŞTIR.

SORU: 1961 ANAYASASI'NIN RADYO AÇISINDAN ÖNEMİ NEDİR?

CEVAP: 1927'DE KURULAN VE MATBUAT UMUM MÜDÜRLÜĞÜ, BASIN YAYIN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GİBİ YAPILAR İÇİNDE ÇALIŞMALARININ SÜRDÜREN RADYO, 1961 ANAYASASI İLE TARAFSIZ VE ÖZERK STATÜ KAZANMIŞTIR.

SORU: TRT HANGİ TARİHTE CANLI YAYINA BAŞLAMIŞTIR?

CEVAP: TRT 1984'TE CANLI YAYIN YAPMAYA BAŞLAMIS, 1985'TEN İTİBAREN BİLHASA MÜZİK PROGRAMLARININ CANLI YAYININA AĞIRLIK VERMİŞTİR.

SORU: YAYIN HAYATININ DÜZENLEYEN KANUN HANGİ YIL YÜRÜRLÜĞE GİRMİŞTİR?

CEVAP: YAYIN HAYATINI DÜZENLEYEN KANUN 1994 YILINDA YÜRÜRLÜĞE GİRMİŞTİR.

SORU: ÖZEL TELEVİZYONLAR HANGİ YIL YAYIN HAYATINA GİRMİŞTİR?

CEVAP: ÖZEL TELEVİZYONLAR 1990'LARDAN İTİBAREN YAYIN HAYATINDA Kİ YERLERİNİ ALMIŞTIR.

SORU: 1993 YILINDA ÖZEL RADYOLARIN YAYINLARININ KISA SÜRELİ OLARAK DURDURULMASININ NEDENLERİ NELERDİR?

CEVAP: 1993'TE FREKANS FARKLILIĞI, HAVA ULAŞIMINDAN ANTENLERİN ETKİLENMESİ, DİNİ, BÖLÜCÜ VE GENEL AHLAKA AYKIRI YAYINLARIN KONTROL EDİLEMEMESİ GİBİ NEDENLERDEN DOLAYI ÖZEL RADYO YAYINLARI KISA SÜRELİ OLARAK DURDURULMUŞTUR. ANCAK ÖZEL RADYOLARIN SEÇİM KAMPANYALARINDA HALKA ULAŞMANIN VE HALKI YÖNLENDİRMENİN ETKİLİ BİR YOLU OLDUĞU ANLAŞILINCA YENİDEN YAYINA BAŞLANMIŞTIR.

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

SORU: İLK TELEVİZYON YAYINI HANGİ TARİHTE BAŞLAMIŞTIR?

CEVAP: TRT TELEVİZYONU İLK OLARAK 31 OCAK 1968'DE DENEME YAYINI İLE YAYIN HAYATINA BAŞLAMIŞTIR.

SORU: TRT HANGİ YIL HAFTANIN 7 GÜNÜ YAYIN YAPMAYA BAŞLAMIŞTIR?

CEVAP: TRT İLK KURULDUĞU YIL İÇİNDE HAFTANIN 3 GÜNÜ, İKİNCİ YILINDA HAFTANIN 4 GÜNÜ YAYIN YAPMAKTA İDİ. 1974 YILINDA İSE HAFTANIN 7 GÜNÜ YAYIN YAPILMAYA BAŞLANMIŞTIR.

SORU: TRT'NİN İLK RENKLİ YAYINI HANGİ TARİHTE YAPILMIŞTIR?

CEVAP: TRT 31 ARALIK 1981 YILBAŞI GECESİ İTİBARIYLA RENKLİ YAYIN YAPMAYA BAŞLAMIŞTIR.

SORU: ÖZEL TELEVİZYONLAR HANGİ YIL YAYIN HAYATINDA YER ALMAYA BAŞLAMIŞTIR?

CEVAP: ÖZEL TELEVİZYONLAR 1990 İTİBARIYLA TURGUT ÖZAL'IN CUMHURBAŞKANLIĞI DÖNEMİNDE YAYIN HAYATINDA Kİ YERİNİ ALMIŞTIR.

SORU: RADYO TELEVİZYON ÜST KURULU (RTÜK) HANGİ TARİHTE KURULMUŞTUR?

CEVAP: RTÜK 13 NİSAN 1994 TARİHİNDE ÇIKARILAN 3984 SAYILI YASA İLE KURULMUŞTUR.

SORU: RTÜK'ÜN KURULUŞ AMACI NEDİR?

CEVAP: RTÜK BÜTÜN YAYIN ALANI ÇALIŞMALARINI KONTROL ETMEK VE SEKTÖRÜN ÇALIŞMALARINA BİR STANDART GETİRMEK AMACIYLA KURULMUŞTUR.

SORU: TELEVİZYONUN KÜLTÜREL GELİŞİM AÇISINDAN NE GİBİ ETKİLERİ OLMUŞTUR?

CEVAP: KİTLELERE ULAŞMANIN EN ETKİLİ YOLU OLAN TELEVİZYON, SİNEMA, TİYATRO GİBİ GÖRSEL KÜLTÜREL ETKİNLİKLERİN KRİZLERE GİRMESİNE YOL AÇMIŞTIR. GÜNÜMÜZDE SİNEMA VE TİYATROLAR, KÜLTÜR BAKANLIĞI'NIN DESTEĞİYLE AYAKTA TUTULMAYA ÇALIŞILMAKTADIR.

SORU: TÜRKİYE'NİN MİMARLIK ALANDA GELİŞME KAT ETTİĞİNİN BİR GÖSTERGESİ OLAN BOĞAZIÇI KÖPRÜSÜ HANGİ TARİHTE AÇILMIŞTIR?

CEVAP: PROJE AŞAMASINDA TÜRK MİMARLARIN KATKI SAĞLADIĞI BOĞAZIÇI KÖPRÜSÜ, 29 EKİM 1973'TE AÇILMIŞTIR.

SORU: PROJE VE YAPIM AŞAMASINDA TÜRK FİRMALARININ DA YER ALDIĞI İKİNCİ BOĞAZ KÖPRÜSÜ OLAN FATİH SULTAN MEHMET KÖPRÜSÜ HANGİ TARİHTE HİZMETE GİRMİŞTİR?

CEVAP: FATİH SULTAN MEHMET KÖPRÜSÜ, 3 TEMMUZ 1988'DE HİZMETE GİRMİŞTİR.

SORU: TÜRKİYE'NİN MÜZECİLİK ANLAMINDA ULUSLARARASI BAŞARIYLA TANIŞMASI NASIL GERÇEKLEŞMİŞTİR?

CEVAP: 1980 ÖNCESİ MALİ ÖDENEK, KADRO SIKINTISI, HIRSIZLIK GİBİ SORUNLAR YAŞAYAN TÜRK MÜZELERİ, ANCAK 80'Lİ YILLARDA ULUSLARARASI ÖDÜLLERLE TANIŞMAYA BAŞLAMIŞTIR. BUNUN İLK ÖRNEKLERİ 1984'TE TÜRK İSLAM ESRELERİ MÜZESİ'NE VE 1988'DE ANTALYA MÜZESİ'NE AVRUPA KONSEYİNCE VERİLEN MANSİYON ÖDÜLLERİDİR. AYRICA 1993'TE İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ DE AVRUPA KONSEYİ MÜZE ÖDÜLÜ KAZANMIŞTIR.

SORU: MİLLİ KÜTÜPHANE HANGİ TARİHTE YASAL KİMLİĞİNE KAVUŞMUŞTUR?

CEVAP: 15 NİSAN 1946'DA ÇALIŞMALARINA BAŞLANAN MİLLİ KÜTÜPHANE, 29 MART 1950 TARİHİNDE KABUL EDİLEN KURULUŞ KANUNU İLE YASAL KİMLİK KAZANMIŞTIR.

SORU: MİLLİ KÜTÜPHANE KAÇ MERKEZDEN OLUŞMAKTADIR?

CEVAP: ÜLKEMİZDE BASILAN ESERLERİN DERLENDİĞİ MİLLİ KÜTÜPHANE, ANKARA MERKEZ KÜTÜPHANESİ, İZMİR MERKEZ KÜTÜPHANESİ, BEYAZIT DEVLET KÜTÜPHANESİ VE İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ MERKEZ KÜTÜPHANESİ OLMAK ÜZERE DÖRT MERKEZDEN OLUŞMAKTADIR.

SORU: YAZMA ESERLER KURUMU'NUN KURULUŞ AMACI NEDİR?

CEVAP: YAZMA ESERLERİN YER ALDIĞI KİTAPLIKLARIN BULUNDUĞU MERKEZLERİN TEŞKİLATLANDIRILMASI İLE ORTAYA ÇIKAN YAZMA ESERLER KURUMU, YAZMA ESERLERİN KORUMA, ONARIM VE KÜTÜPHANELERİNİN FİZİKİ ŞARTLARININ İYİLEŞTİRİLMESİNİ HEDEFLERTEKTEDİR.

SORU: CUMHURİYETİN İLK YILLARINDA GÜNDEMDE DÜŞEN TÜRK SANAT MÜZİĞİ'Nİ GELİŞTİRMEYE YÖNELİK ÇALIŞMALAR NELERDİR?

CEVAP: RADYOLARDA GÜNDEMDE DÜŞEN TÜRK SANAT MÜZİĞİ'Nİ YAYGINLAŞTIRMA VE GELİŞTİRME ADINA 70'Lİ YILLARDA DEVLET ELİYLE TÜRK MUSİKİSİ DEVLET KONSERVATUARİ AÇILMIŞTIR. BU ATILIM 1984'TE İZMİR VE GAZİANTEP'TE KURULAN KONSERVATUARLAR İLE ÜLKE ÇAPINA YAYILMIŞTIR. KLASİK TÜRK MÜZİĞİ VE TÜRK HALK MÜZİĞİ EĞİTİMİ VEREN BU MÜESSESELER ÜNİVERSİTELERİN GÜZEL SANATLAR BÖLÜMLERİ TARAFINDAN DESTEKLENMİŞTİR. İSTANBUL, İZMİR, ANKARA, BURSA, ELAZIĞ, SAMSUN, DİYARBAKIR VE EDİRNE'DE DEVLET KLASİK TÜRK MÜZİĞİ KOROLARI OLUŞTURULMUŞTUR.

#58

SORU: DEVLET TİYATROLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ HANGİ YIL KURULMUŞTUR?

CEVAP: DEVLET TİYATROLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ 1949'DA KURULMUŞTUR.

SORU: 1980-1995 DÖNEMİNDE SAĞLIK ALANINDA YAŞANAN EN ÖNEMLİ GELİŞME NEDİR?

CEVAP: BU DÖNEMDE SAĞLIK HİZMETLERİNDE SOSYAL SİGORTALAR KURUMUNUN YETERSİZ KALMASI NEDENİYLE ÖZEL SEKTÖR DEVREYE GİRMİŞ, ÖZEL SAĞLIK SİGORTASI UYGULAMALARI DEVLET TARAFINDAN TEŞVİK EDİLMİŞTİR. YAPILAN UYGULAMALARIN YANSIMASI SAĞLIK PERSONELİ SAYISINDA VE VERİLEN HİZMETİN KALİTESİNDE ARTIŞ OLARAK KENDİNİ GÖSTERMİŞTİR.

SORU: SANAYİ ALANINDA 90'LI YILLARDA NE GİBİ GELİŞMELER YAŞANMIŞTIR?

CEVAP: BU DÖNEMDE SANAYİ ALANINDA ÖNCELİĞİ KİMYA, MAKİNE, GIDA VE DOKUMA,

GİYİMİ AYAKKABI, DERİ ÜRETİMİ SEKTÖRLERİ ALMAKTADIR. DÖNEMİN ÖNE ÇIKAN ÖZELLİĞİ DEVLETİN KÜÇÜLTÜLMESİ VE BAŞTA İMALAT SANAYİ OLMAK ÜZERE EKONOMİK HAYATTAKİ YERİNİN AZALTILMASI OLMUŞTUR.

SORU:

Köy Enstitüleri ne amaçla kurulmuştur?

CEVAP:

Nüfusun % 80'i köylerde yaşayan ülkede gençleri bulundukları mahallerde eğitip üretici yaparak köyden şehre göçü engellemeyi hedefleyen Köy Enstitüleri deneyimi İsmail Hakkı Tonguç'un çabaları ve Maarif Vekili Hasan Ali Yücel'in desteğiyle ortaya çıkmıştı. Daha 1930'lu yıllarda Atatürk'ün işaretiyle başlayan köy çocuklarının eğitimi çalışmaları, köyü geliştirmek, köylünün üretimini daha bilinçli yapmasına destek olmak amacı da taşıyan Köy Enstitüleri ile en üst düzeye erişmiş oluyordu. Öğrencilerin teorik derslerden daha çok kırsal hayata dönük olarak uygulama esaslı öğrenmelerine dayanan eğitim Atatürk'ün daha I. Maarif Kongresinde ortaya koyduğu; eğitimin ameli olması esasına da uygundu. Bu doğrultuda öğrencilerin kalacakları yerleri kendilerinin yapması ve temel ihtiyaçlarını kendilerinin karşılamasına yarayacak temel bilgiler veriliyordu. Ders programlarında Türkçe ve kültür derslerinin yoğunluğu dikkat çekerken öğrencilerin hepsinin kabiliyetine uygun bir müzik aleti çalması hedeflenmiş, müzik ve tiyatro çalışmalarına önem verilmiştir. Buralardan mezun olan öğretmenler köylerde vazife alarak köylünün yöresinin şartlarına uygun, kaliteli üretim yapmasına yardımcı olacaktı. Böylelikle köylüler bulundukları yerde geçimlerini sağlayarak şehirlere göç etmek arayışına girmeyeceklerdi. Enstitüler kısa zamanda dikkate değer bir gelişme göstermiş olmakla birlikte görev yaptıkları kırsal ortamın sosyolojik şartlarını dikkate almamalarından kaynaklanan tepkiler ile karşılaşmaktan kurtulamamışlardı.

SORU:

Şemseddin Günaltay hükûmeti döneminde ne tür gelişmeler yaşanmıştır?

CEVAP:

Şemseddin Günaltay hükûmeti döneminde hem seçim sisteminde demokratikleşme hem de dinî meselelerde halkın hassasiyetlerinin olabildiğince dikkate alındığı uygulamalar görülecektir. Bu cümleden olarak 1949'da ilkokulların 4. ve 5. sınıflarına din dersleri konulmuştur. Padişah türbelerinin açılması, nitelikli din adamları yetiştirebilmek için Ankara Üniversitesinin bünyesinde İlahiyat Fakültesinin faaliyete geçirilmesi ilk elde sayılabilecek uygulamalardandır. "Din

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLA P TARİHİ II

meselerinin sağlam ve ilmi esaslara göre incelenmesini mümkün kılmak, mesleki bilgisi kuvvetli ve geniş düşünüşlü din adamlarının yetişebilmesi için gerekli şartları hazırlamak..." gibi ikili amaçla açılan Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin ilk dört yılı boyunca ders programları arasında Kur'an-ı Kerim'e yer verilmemiştir. Ancak 1953-1954 öğretim yılında yapılan yeni programda 'Kur'an ve İslam Dini Esasları'adlı bir ders yer almıştır.

SORU:

Ülke genelinde Atatürk'ü koruma kanunu çıkarmaya neden ihtiyaç duyulmuştur?

CEVAP:

Ülke genelinde Atatürk heykellerine yapılan saldırılar on ayda 15'e ulaşması kadar iktidar partisinin örgütlerinde inkılaplardan geri dönülmesi konularının tartışılması gibi hususlar tepki yaratmıştır. Atatürk ve eserini her yönden muhafaza etme ve ileri götürme iddiası taşıyan İnönü döneminin hemen ertesinde görülen bu manzara, idealin toplumca benimsenmesi hususunda hiçbir şey yapılmadığını, iddiaların söylem boyutunda kaldığını da göstermektedir. İlk icraat olarak ezanın yeniden Arapça okutulmasını mecliste oy birliği ile kabul ettiren Menderes Hükûmeti okullarda din dersini mecburi hale getirirken, hedeflerinin "Atatürk'ün başarılarını orijinal hâliyle korumak yerine başarıyı getiren amaca uygun bir şekilde geliştirmek olduğunu" ifade edecektir. Diyanet İşleri Başkanlığı fetvalarıyla komünizm aleyhtarlığını ortaya koyan hükûmetin muhalefet ile anlaştığı belki de tek konu buydu. Menderes din istismarı ve irtica karşısında en etkili politikanın maddi refahı artırmak olduğunu iddia etmekteydi. Ancak bu dönemde bizzat iktidar partisi toplumun Müslüman olduğu kadar Türk de olduğunu hatırlatmak ihtiyacı hissederken İslam Demokrasi Partisi ve daha sonra Millet Partisi dini siyasete alet etmek suçlamasıyla kapatılmış, İslamcı içerikte yayın yapan Sebülürreşad, Büyük Doğu gibi dergiler hakkında soruşturma açılmıştır. Bunlara ilaveten 25 Temmuz 1951'de "Atatürk'ü Koruma Kanunu" çıkarılarak muhalefetin eleştiri ve tenkitlerinin önüne geçilmek istenmiştir.

SORU:

Toplumun din hassasiyetine mukabil istismar edilebilecek derecedeki bilgisizliği çok partili hayata geçiş sürecini nasıl etkilemiştir?

CEVAP:

Etkili bir toplumsal örgüt olan Halkevleri ve kırsal kesimlerin ihtiyacını karşılayacak Köy Enstitüleri, Cumhuriyet Halk Partisinin kontrolünde oldukları ve "solcu düşüncelerin bütün propagandalarıyla bu kurumlara girdiği gerekçesiyle" kapatılırken dinin

siyasete alet edilmesini önlemek amacıyla 23 Temmuz 1953'te "Vicdan ve Toplanma Hürriyetinin Korunması Kanunu" çıkarılmıştır. Tarafların bu konudaki açmazı bizzat Menderes'in şu ifadelerine yansyacaktı: "camilerin tamiri için para harcayınca muhalefet din sömürüsü diyorlar, yapmayınca camileri ihmal etmekle suçluyorlar..." Görüldüğü üzere toplumun din hassasiyetine mukabil istismar edilebilecek derecedeki bilgisizliği çok partili hayata geçiş sürecinin yumuşak karnını oluşturmaktaydı. 1957 seçimleri arifesinde ise hükûmetin camilere yaptığı bağış miktarı istismar vesilesi olarak muhalefetin diline düşecektir. Başbakan Menderes'in seçim propagandasına göre ise 7 yılda 15.000 cami yapılmış 86 cami onarılmıştı. 1959 yılında ülkenin her yerinde görüldüğü ifade edilen din istismarını engellemeye yönelik nitelikli din adamı yetiştirmek için Yüksek İslam Enstitülerinin açılmaya başlandı. Ancak bu girişim de muhalefet tarafından yeniden din istismarı olarak eleştirildi. CHP'nin iktidar döneminin sonunda aynı amaca yönelik olarak başlattığı din derslerinin devlet okullarında okutulması ve imam hatip kurslarıyla İlahiyat Fakültesinin açılması gibi hamlelerin bir devamı olarak algılanabilecek faaliyetlerin eleştiri konusu edilmesi dönemin siyaset yapma anlayışını göstermesi bakımından önemli bir işleve sahiptir.

SORU:

Demokrat Parti programında hangi sosyal meselelere ağırlık vermiştir?

CEVAP:

Demokrat Parti programı yeni dönemde sosyal meselelere ağırlık verileceğini gösteren işaretler ile doluydu. İşçilere grev, ücretli izin ve tatil hakkı verilmesi, umumi af çıkarılması, fırsat eşitliğinin, hakim teminatının sağlanması ve antidemokratik kanunların gözden geçirilmesi gibi. Umumi af ve ücretli hafta sonu tatilinin gerçekleştirilmesine karşın sendikalı işçilere grev hakkının verilmesi hayata geçirilememiştir. Bununla birlikte 31 Temmuz 1952'de Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonunun kurulması işçi haklarının alınması mücadelesinin bundan sonra daha örgütlü bir şekilde yapılacağı beklentisini yaratmıştır.

SORU:

Demokrat Parti'nin grev meselesine karşı tutumu nasıldı?

CEVAP:

Çalışma bakanlığı İstanbul'daki işçiler için "işsizlik sigortası" verileceğini açıklarken grev hakkını tanıdıklarını ülkenin ihtiyaçlarını karşılayacak bir grev kanunu için çalıştıklarını ancak ne zaman verileceğini bilmediğini ifade etmekteydi. Sendikaların taleplerinin olumlu karşılanmadığı bu dönemde işçi grevleri zaman zaman oldukça sert biçimde bastırılmıştır. İşçi sendikalarının yanı sıra Gazeteciler Sendikası da

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

hükûmetin kapatma kararına maruz kalmıştı. Demokrat Parti'nin son dönemi de artan enflasyona karşı zam ve işçilerin grev hakkı taleplerini "zamanın erken olduğu" gerekçesiyle reddetmesiyle geçmiştir. Ancak bu aşamada genellikle hükûmete yakın tavırlar sergileyen Türk-İş'in de vergi adaleti, ücretlerin yetersizliği ve işçilere grev hakkı talepleriyle tartışmada taraf olması beklentilerin haklılığını gösteren bir ölçüt durumundadır. İşçi ve işveren hak ve ilişkileri konusunda temel hakları düşünce bazında tanıyan siyasetçilerin kanunlaştırma çabalarındaki gevşeklik on yıllar içinde çözülecektir.

SORU:

1960 müdahalesinden sonra din ve siyaset ilişkilerine bakış açısı nasıldı?

CEVAP:

1960 müdahalesinden sonra hem Millî Birlik Komitesi(MBK)'nin hem hükûmet hem de muhalefetin söyleminde dinin siyasete alet edilmemesi ana ilke olarak yer almıştır. MBK en büyük amaçlarının "dini gerici siyasi eylemlerin aleti hâline sokmadan saf ve lekesez kılmak" olduğunu belirterek siyasetçilerin seçim öncesi ve sonrasında dini kullanmayacaklarını ilan etmelerini istiyordu. Halkın bilgilendirilmesi sayesinde yakın gelecekte Kuran'ın Türkçe okunması talebinin halktan geleceğine inandığını dile getiren Komite, Kasım 1959'da kurulan Yüksek İslam Enstitüsü'nde reform yapılarak iktisat, ekonomi, medeni hukuk ve sosyoloji gibi konuların da ders programlarına eklenmesine karar vermiştir. Din görevlilerinin mali haklarında iyileşme yapılmasını da öngören Komite, öğrencilerin müspet ilimleri de öğrenmeleri halinde taassuba kaçmalarının önüne geçilebileceğini düşünmüş olmalıdır. Komitenin din sahasındaki önemli bir adımı ise Kuran'ın Türkçeleştirilmesi çalışmalarını başlatması olmuştur. Din adamları ve profesörlerden oluşan bir heyetin 6-7 ay içinde tercümeyi tamamlayacağı umuluyordu. Din eğitiminin din adamlarına bırakılması kabullenilerek, halkın büyük bir çoğunlukla bir araya geldiği Cuma namazlarını daha etkili kılabilmek için Diyanet İşleri Başkanlığınca Hutbeler dergisi çıkarılmaya başlandı. "Batı kültürünü ve dillerini bilen, eğitilmiş ileri din adamları yetiştirmek iddiaları dile getirildi. Ancak gerek siyasi partilerin oy kaygısı gerekse dinî cemaatlerin siyasi idareyle iş ilişkileri bu uzlaşının sözde kalmasına sebep oldu.

SORU:

1961 Anayasası ile sosyal alanda ne tür düzenlemeler gelmiştir?

CEVAP:

9 Temmuz 1961 tarihinde kabul edilen Anayasa ile devlet demokratik, laik, sosyal bir hukuk devleti olarak kabul edilmiştir. Bu anayasa ile yumuşak bir

kuvvetler ayrılığı gerçekleştirilmiştir. Yasama görevi Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosuna verilmiştir. Temel hak ve hürriyetler konusunda daha ayrıntılı olan yeni anayasa ile Anayasa mahkemesi kurulmuştur. İşçilerin "iktisadi ve sosyal durumlarını korumak veya düzeltmek amacıyla toplu sözleşme ve grev haklarına sahip oldukları" kabul edildi. Bu hakların kullanılması ve istisnaları ve işverenlerin haklarının kanunla düzenleneceği belirtildi. Buna ek olarak ücretli hafta ve bayram tatili ile ücretli yıllık izin hakkının kanunla düzenleneceği anayasada yer aldı.

SORU:

Toplumun din konusunda içine sokulmaya çalışıldığı ayrılıkların nasıl etkileri olmuştur?

CEVAP:

Hükûmet, komünist liderlerin kitaplarının çevirilerini yayınlayan yayıncıları hapis cezalarıyla karşılarken muhalefet, iktidarın tavrını "halkın dikkatini iktisadi ve mali bunalımlardan uzaklaştırmak için komünizm belasını yaratmış" olmak şeklinde tarif ediyordu. Toplumun din konusunda içine sokulmaya çalışıldığı ayrılıklar ilk neticesini Elbistan'da vermiş görünmektedir. Şii vatandaşların düzenlediği Ehlîbeyt gecesinde Sünnî-Şii çatışması yaşanmıştır.

SORU:

Mücadele Birliği örgütü nasıl ortaya çıkmıştır?

CEVAP:

Devletin temellerinin din esasına oturtulmasının engellenmesi çabaları iktidar, muhalefet ve ordu yönetimini meşgul ederken toplum, din konusunda son derece hassas olduğunu gösterecektir. Hükûmet Yüksek İslam Enstitüleri açarak batı kültürü ve dillerini de bilen aydın ve ileri din adamları yetiştirmeyi hedeflediklerini ilan ediyordu. Yargıtay da adli yıl açılış törenlerinde Türkiye'nin İslam devleti olmayacağını dile getirerek siyasetin öne çıkarmaya çalıştığı konulara tepki veriyordu. Halk ise bilhassa küçük yerleşim yerlerinde dine karşı bir hareket söylentisinde dahi olaylar çıkarıyordu. Nitekim Osmaniye'de Kur'an yakıldığı haberi üzerine halk olaylar çıkarmış İçişleri Bakanlığı duruma müdahale etmek zorunda kalmıştı. Muhalefet, bilhassa Doğu Anadolu'da kanun ve düzenin olmadığını, devlet yönetiminin yerine parti yönetiminin geçirilmeye çalışıldığını, dinin de siyasete alet edildiğini dile getiriyordu. Genelkurmay ise "devletin temel nizamlarını dini esas ve inançlara uydurmak amacıyla" kurulan Mücadele Birliği adlı bir örgütü ortaya çıkardığını bildiriyordu.

SORU:

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

Bülent Ecevit'in sağ-sol çatışmalarında kullanılan din motifine yaklaşımı nasıldı?

CEVAP:

Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Bülent Ecevit ise sağ-sol çatışmalarında kullanılan din motifine farklı yaklaşarak çatışmaların dinle değil ekonomik çıkarlarla ilgili olduğunu iddia etmekteydi. Gericileri destekleyenlerin gerçekten yerli ve yabancı çevrelerce sürdürülen kâr mücadelesine katıldıklarını iddia eden Ecevit, yabancı sömürgecilerin kendi ekonomik üstünlüklerini sürdürmek için yaptıkları savaşa yüce bir anlam katmak, kutsal bir görünüş vererek halkı da katmak için dini kullandıklarını savunuyordu. Aradan geçen yıllarda ortaya çıkan bazı bilgiler bu yaklaşımın üzerinde daha dikkatli durulması gerektiğini gösterecektir.

SORU:

Dönemin çalışanların sosyal haklarıyla ilgili gelişmeleri nelerdir?

CEVAP:

İşçi sendikaları, Demokrat Parti döneminde tanınmayan grev hakkı için MBK döneminde de her fırsattan istifade etmeye çalıştılar. Ancak özel sektörün hükûmet politikalarını desteklediği ortamlarda bu konuda mesafe alınamayacağı da açıktı. Türkiye İşçi Partisinin sendikaların hizmet yönü ile ilgili söylemleri işçi kesiminin kafasını karıştırırken ortaya koyduğu samimiyet vurgusu toplumda pek çok kesimin dikkatini bu konuya çekecektir. Zonguldak'ta maden işçilerinin grevi hem sendikaları hem de toplumu kamplara ayırmak bakımından ilginç bir örnek teşkil etmiştir. Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu kanunsuz ve komünist desteğiyle yapıldığı iddiasıyla karşı çıkarken diğer sendikalar ve gençlik örgütlerinin desteği öne çıktı. Ana muhalefet partisi kendini sosyal güvenlik ve reform isteyen, ilerici fikirlere sahip kimselerin partisi olarak tanımlıyordu. Buna mukabil bu beklentileri komünizm propagandası olarak gören iktidardaki Adalet Partisi ise programını komünizm karşıtlığı üzerinde kuruyordu.

SORU:

1960-80 döneminde öğrenci olayları ne boyutta idi?

CEVAP:

Bu dönemde öğrenciler arasındaki fikir tartışmalarının sağ-sol tartışmaları hâline gelerek toplumsal barışa önemli ölçüde tehdit oluşturmaya başladığı bir zemin ortaya çıktı. Gençlerin 'devrimci', 'ülkücü' veya 'akıncı' tanımlamalarıyla gruplara ayrıldığı ortamda tarafsız kalmayı kabul etmeyen bir baskı ortamı oluşmuştu. Gruplar kendilerine katılmayanların öbür grup üyesi olduğu inancı ile

şiddet uygulama yoluna gidiyorlardı. Gerçekten de ekonomik şartların giderek kötüleştiği, temel ihtiyaç maddelerinin temininde sıkıntı yaşandığı bu dönemde bir kısım gençlik kimliğini siyasi çekişmelere taraf olarak bulmaya çalışıyordu. Diğer bir kısım gençlik ise çeşitli dinî cemaatlere dâhil olarak, geçimini sağlayacak bir iş imkânı arayarak kendilerine bir yön çizmeye gayret ediyordu. Memur kesiminin de ilerleyen yıllarda bilhassa sendikalaşma tercihlerinde rakip iki kesim hâline dönüştüğü görülecektir. Öğrenci olaylarında can kayıplarının yaşanması, doğu, güneydoğu illerinde mezhep farklılıklarının körüklenmesinden kaynaklanan çatışmalar ülkenin genelinde bir ümitsizlik havasını yaygınlaştırmıştır. Bu dönemde yerel ve genel seçimlere katılım oranının hızla düşmesi de bu ortamla doğrudan ilişkilidir.

SORU:

1970'li yıllarda eğitimde nasıl gelişmeler yaşandı?

CEVAP:

1970'li yıllarda endüstri, teknik ve meslek liselerine önceye nispetle ağırlık verildiği görülmektedir. Buna mukabil öğretmen yetiştirme konusundaki temel kuruluşlar olan Eğitim Enstitüleri partiler arası mücadelenin sahnesi hâline gelmiştir. Bilhassa 1978-1980 arası dönemdeki hükûmetler birkaç aylık eğitimden geçirdikleri öğrencileri öğretmen sıfatıyla eğitim camiasına dâhil etmekten çekinmeyerek Türkiye Cumhuriyetinin temel müesseselerinden birini daha gündelik veya dönemlik siyasetlerine alet etmişlerdi.

SORU:

24 Temmuz 1963 Toplu İş Sözleşmesi, Grev, Lokavt ve Sendikalar Kanunu işçiler tarafından ne yönde kullanılmıştır?

CEVAP:

Türkiye bu süreçte giderek farklı güçlerin oyun alanı hâline gelen bir ülke hâline dönüşmekteydi. Ülkede hızla artan gelir dağılımı adaletsizliği had safhaya çıkmıştı. Bu durum genelde hükûmete yakın duran işçi konfederasyonlarını dahi sosyal patlamalara sebep olacağı uyarısında bulunmaya zorluyordu. 1960 müdahalesinden sonra verileceği bildirilen ancak iyi ve doğru kullanılması gerektiğinin altı çizilen iş hayatına dönük haklar 24 Temmuz 1963 Toplu İş Sözleşmesi, Grev, Lokavt ve Sendikalar Kanunu ile yürürlüğe girmiştir. İşçilerin hakikaten kendi çıkarlarını koruma kültürünü geliştirmesine yardım edecek şekilde kullandıkları bu hak 1970 muhtırasından sonra askıya alınacaktır.

SORU:

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

1980 darbesi öncesi çatışma ortamını besleyen sebepler nelerdi?

CEVAP:

Müdahaleden sonraki yıllarda da düzelme göstermeyen gelir dağılımı ve işsizliğin, yoksulluğun artışı toplumun her kesiminde ortaya çıkan kutuplaşmaları artırıp keskinleştirmiştir. Siyasilerin iktidar mücadelesinin her türlü ilke ve prensipten arındırıldığı bu dönem insanların sabah evden çıkarken aileleriyle helalleştikleri bir belirsizliği de beraberinde getirmiştir. Dinî cemaatlerin artışı, gruplaşma ve kutuplaşmaları beslerken kötü niyetli en ufak bir kışkırtmada çatışmaları devletin dahi kontrol edemeyeceği bir noktaya götürüyordu. 1974 Koalisyonu genel af, vergi barışı, eğitimde fırsat eşitliği, tarımı geliştirme, gelir dağılımı eşitliği gibi özlenen hususları gündemine almışsa da 20 Temmuz Kıbrıs Çıkartması ve neticesinde ortaya çıkan uluslararası tecrit edilmişlik ekonomik durumu içinden çıkılmaz hâle sokmuştur. Milliyetçi Cephe dönemlerinde ise iktidar-muhalefet partilerinin ilişkilerindeki keskinlik memuru, polisi, öğrencisi bütün kesimlere yayılarak bir çatışma ortamı yaratmıştır. Mezhep çatışmaları ile geliştirilen çatışma kültürü 1980 Darbesini getirmiştir.

SORU:

1980 darbesinden sonra ülkenin durumu nasıldı?

CEVAP:

1980 müdahalesinden sonra da önceki deneyimlerin tekrarını yaşayan ülkede asayişin belli oranda sağlanmış olması dahi memnuniyet yaratmıştır. Anavatan Partisi ve sonrasındaki koalisyon hükümetleri toplumsal barışa katkıda bulunacak söylemler geliştirmiş olmalarına karşın uygulamada sıkıntıların giderilmesini sağlayacak, köklü çözümleri getirecek adımlar atılmamıştır. Ordu yönetiminin âdeta on yılda bir sivil siyasete düzen verdiği bir manzara sıkıntıların devam edeceğinin habercisi olmuştur. Darbeler modern, postmodern, e-muhtıra şekillerinde de olsa bir gelenek hâlini almıştır. Ekonomik sıkıntılar devam etmiş, Türk lirasının değer kaybına uğramasına mukabil yeni iş alanlarının yeterince açılmaması ülkede refahın artmasına engel oluşturmıştır. Yüzyılın sonunda gerek ordu - siyaset gerekse kurumlar arası ilişkiler gelişen görsel ve yazılı iletişim kanalları sayesinde şeffaflaşmaya başlamıştır.

SORU:

Türkiye'nin sosyal ve kültürel yaşamını etkileyen gelişmelerden biri olan radyo ve televizyon nasıl bir gelişim göstermiştir?

CEVAP:

İstanbul Radyosu 1927'de İstanbul Sirkeci'deki Büyük Postane'nin bodrum katında yayına başlarken, Ankara Radyosu da aynı yıl Ankara'da da Ulus'ta kurulan bir stüdyoda hizmet girmişti. İzmir'de Belediyenin kurduğu İzmir Radyosu da 1948'de yayın hayatına başlamıştır. Radyo'nun Türkiye'de nüfusun yarısına yakınına ulaşabilmesi 1960'lı yıllarda olmuştur ki günlük yayın süresi 12-13 saat civarındaydı.

Ülkede sosyal ve kültürel yaşamı derinden etkileyen en önemli adım TRT'nin tekeli sürerken başlayan özel radyo ve televizyon yayıncılığının 1990'lardaki hızlı gelişimidir. Özel radyolar 1989 Mayıs'ında yerel seçimlerin akabinde belediyelerden başlayarak kurulmaya başlanmış, 1992'de 500'e ulaşan sayılarıyla kamuoyunu bilgilendirme hususunda önemli bir yer edinmiştir.

Televizyon yazılı basından daha fazla kitleye ulaşmak ve etkilemek bakımından toplumu yönlendirme, dönüştürme vasıtaları arasında en önde yer almaktadır. 31 Ocak 1968'de deneme yayınına başlayan TRT Televizyonu, yayına haftada 3 gün, üçer saat olarak başladı ve 1 yıl sonra haftada 4 güne çıktı. 1970'de İzmir Televizyonu, ardından 1971'de İstanbul Televizyonu faaliyete geçti. TRT günümüzde 14 televizyon kanalı, 7 ulusal, 6 bölgesel, 2 uluslararası radyo kanalı, trt.net.tr ve trt.world.com üzerinden 35 dil ve lehçede Türkiye'ye ve dünyaya yayın yapmaktadır.

Turgut Özal'ın Cumhurbaşkanlığı döneminde Türkiye dışından yapılan yayınları ülkeye yansıtmak özel kanalların kurulmaya başlaması önemli bir dönüm noktası olmuştur. 1990 itibarıyla özel kanalların da devreye girmesiyle siyaset, ekonomi(reklam) kültür hayatında son derece etkili ve kârlı bir güç hâline gelen televizyonculuk, gazete ve holding sahiplerinin de büyük ilgi duyduğu bir alan oldu. 8 Temmuz 1993 düzenlemesiyle radyo ve televizyon yayınında devlet tekeli kaldırıldı. 13 Nisan 1994 tarihinde çıkarılan 3984 sayılı yasa ile bütün yayın alanını kontrol etmek üzere Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) oluşturularak sektörün çalışmalarına bir standart getirilmek amaçlandı.

SORU:

Mimarlık alanında ne tür gelişmeler yaşanmıştır?

CEVAP:

Mimarlık alanında dışa açılma 70'li yıllarda başlamıştır. Ekonomik durgunluğun da bir ölçüde zorladığı bu dışa açılma, Türkiye inşaat sektörünün Libya, Irak vb. petrol ülkelerindeki yatırım taleplerinin değerlendirmeleri sonunda büyük başarı ortaya koydukları bir hizmet alanı olmuştur. Cumhuriyetin ellinci yılında 29 Ekim 1973'te açılışı yapılan Boğaziçi Köprüsü üç yıllık inşa sürecinden sonra iki kıtayı birbirine bağlarken köprünün proje aşamasında Türk firmalar katkı sağlamıştır.

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAAP TARİHİ II

Sovyet sisteminin çöküşünden sonra Rusya ve Türkistan cumhuriyetlerinde yaygınlaşan inşaat sektöründeki gelişmeler mimarinin de uluslararası platformda kendini kanıtlamasına imkân verdi. Bu gelişmenin 2000'li yıllarda da artarak devam ettiğini görmekteyiz. Büyük alışveriş ve iş merkezleri Türkiye'nin artan ekonomik gücü ile orantılı olarak ana kent ve büyük şehirleri süslemeye devam etmektedir. Turizm sahasında ise tatil yörelerinde gerçekleştirilen büyük otel inşaatlarından söz edilebilir. Moskova'da Petrovsky Pasajının onarımı ve 1993 isyanında yıkılan Parlamento binasının yeniden yapımı Türk mimarlığının başarısı olarak kabul edilebilir. Uluslararası alanda yer alma ve ödüller kazanma açısından 80'lerden sonra inşaat sektörü ve mimarinin etkinliğini arttığını söylemek mümkündür. Türkiye'nin nüfus bakımından en kalabalık şehri olan İstanbul'da artan trafiği rahatlatmak amacıyla 1988 yılında boğaza ikinci köprü yapılmıştır. Proje ve yapım aşamasında Türk firmalarının da yer aldığı Fatih Sultan Mehmet Köprüsü, Edirne Ankara arasında inşa edilen TEM (Trans European Motorway) otoyolunun bir parçası işlevini görmektedir.

SORU:

Sosyal konulardan bir olan sağlık hizmetlerindeki gelişmeler ne yönde olmuştur?

CEVAP:

Türkiye'de bölgeler arası nitelikli iş gücü dağılımının hiçbir zaman istenen seviyeye çıkmadığı eğitim, sağlık gibi temel sektörlerin sanayileşmiş bölgelerde yığıldığı bilinmektedir. Bu dönemde sağlık hizmetlerinde de Sosyal Sigortalar Kurumunun yetersiz kalması sebebiyle özel sektörün devreye girmesi sağlanmış, özel sağlık sigortası uygulamaları teşvik edilmiştir. Bununla birlikte devletin bu sektöre sağladığı destek ile insan gücü açısından 1980-1995 dönemi önemli bir gelişmeyi işaret etmektedir. Toplam sağlık personeli sayısı %155 artarken ağırlık pratisyen hekim ve sağlık memurlarının sayısında olmuştur. Aynı dönemde sosyal güvenlik kapsamına dâhil edilen nüfus %130 oranında artış göstermiştir. Bu süreçte bölgelerarası farklılık %50 azaltılmıştır. Türkiye hemen her bölgesinde son derece modern görüntüleme cihazlarının bulunduğu sağlık merkezleri ile hemen her şehirde açılmış olan üniversitelerin hastaneleri ile vatandaşın sağlık hizmeti götürme standardını giderek yükseltmektedir. 2000'li yıllarda bütün vatandaşlarını devletin sağlık hizmeti ulaştırdığı bir noktaya getirme yolunda hızlı adımlarla ilerlemektedir.

ARA SINAVDA NELER GELDİ? NELER GELEBİLİR?

1.SORU

Aşağıdakilerden hangisi Türk- Yunan nüfus mübadelesi sözleşmesi kapsamında yer almamaktadır?

- A 1 Mayıs 1923'te başlamıştır.
- B İlk zorunlu nüfus değişimidir.
- C Avrupalı bir heyet oluşturulmasına karar verilmiştir.
- D Ortodokslarla Müslümanlar yer değiştirmiştir.
- E Batu Trakya Türkleri Yunanistan'a yerleştirilmiştir.

Yanıt Açıklaması:

Nüfus Mübadelesi Sözleşme'sinin uygulanması ile ilgili olarak, Türk ve Yunan temsilcilerden oluşan bir heyet oluşturulmasına karar verilmiştir. Ekim 1923 tari- hinde çalışmalarına başlayan komisyonun denetiminde bir yıllık süre içerisinde Türkiye'deki Ortodokslarla Yunanistan'daki Müslümanların değişimi sağlanmıştır. Türkiye ile Yunanistan arasındaki bu nüfus değişiminin önemli bir istisnası vardır: Batı Trakya Türkleri ve İstanbul Rumları mübadeleye tabi olmamışlardır.

2.SORU

Aşağıdakilerden hangisi Cumhuriyetin ilk dönemlerinde (1923-1938 yılları) ortaya çıkan siyasi inkılaplara karşı ilk tepkilerden biri değildir?

- A Fındıcak İsyanı
- B Şeyh Said İsyanı
- C İzmir Suikastı
- D Menemen-Kubilay Olayı
- E Serbest Cumhuriyet Fırkası Olayı

Yanıt Açıklaması:

Fındıcak isyanı 1915 yılında gerçekleşmiştir.

3.SORU

CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA EN ÇOK ÖNEM VERİLEN TAŞIMACILIK SİSTEMİ SEÇENEKLERDEKİLERDEN HANGİSİDİR?

- A Hava ulaşımı
- B Kara ulaşımı

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

- C
- Deniz ulaşımı
- D
- Yer altı taşıma sistemleri
- E
- Demiryolu ulaşımı

Yanıt Açıklaması: Cumhuriyet'in ilk yıllarında dışa bağımlılığı azaltma gayesinin de vermiş olduğu ivme ile demiryolu taşımacılığına oldukça önem verilmiştir.

6.SORU

CUMHURİYETİN İLK YILLARINDA KADIN NÜFUS SAYISININ ERKEK NÜFUS SAYISINDAN FAZLA OLMASININ TEMEL NEDENİ AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

- A
- Son dönemde yaşanan savaşlar
- B
- Kız çocuk doğum sayısının fazla olması
- C
- Erkek nüfusun yurt dışına göç etmesi
- D
- Eğitim hizmetlerinin yetersiz olması
- E
- Erkek çocuk doğumunun az olması

Yanıt Açıklaması: Son dönemde yaşanan savaşlar nedeniyle erkek nüfusun savaşta asker olarak görev alması erkek nüfus kaybını artırmıştır.

7.SORU

Atatürk, bir milletin bağımsızlığının yalnızca askerî ve siyasi olmadığını ekonomik bağımsızlığın da mutlaka sağlanması gerektiğini düşünüyordu. Askerî zaferlerin ekonomik zaferlerle taçlandırılmasını amaçlayan Atatürk ilkesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A
- Devletçilik
- B
- Halkçılık
- C
- Sanayicilik
- D
- Cumhuriyetçilik
- E
- İnkılapçılık

Yanıt Açıklaması:

Devletçilik ilkesi esas itibarıyla ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda devletin üstlendiği görevleri ifade etmektedir. Ekonomik bağımsızlık ta bu ilkenin ana amacıdır.

8.SORU

Yurt dışına gidecek vatandaşlara verilen pasaportlardaki iznin padişah adına olan şeklini Türkiye Büyük Millet Meclisi namına çevirerek ülke ve millet adına söz söyleme yetkisini fiilen kullandığını ortaya koyan yetki hangi tarihte düzenlenmişti?

- A
- Mart 1922
- B
- Nisan 1922
- C
- Mayıs 1922
- D
- Haziran 1922
- E
- Temmuz 1922

Yanıt Açıklaması:

Yurt dışına gidecek vatandaşlara verilen pasaportlardaki iznin padişah adına olan şeklini Türkiye Büyük Millet Meclisi namına çevirerek ülke ve millet adına söz söyleme yetkisini fiilen kullandığını ortaya koyan yetki Mayıs 1922 de evrilmiştir.

9.SORU

1927 yılı nüfus verilerine göre Türk toplum yapısı aşağıdakilerden hangisidir?

- A
- Kırsal toplum
- B
- Şehirleşmiş toplum
- C
- Modern toplum
- D
- Gelişmekte olan toplum
- E
- İdeal toplum

Yanıt Açıklaması:

1927 yılı nüfus verilerine göre; nüfusun %24,2'si şehirlerde, %75,8'i köylerde oturmaktaydı. Kırsal toplum söz konusu idi.

10.SORU

LATİN ALFABESİNE GEÇİLMESİ KARARI HANGİ YIL ALINMIŞTIR?

- A
- 1923
- B
- 1925
- C
- 1928
- D
- 1931

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLA P TARİHİ II

E
1938

Yanıt Açıklaması: Latin alfabesine geçilmesi kararı 1928 yılında alınmıştır.

11.SORU

Boğazlarda Türk hâkimiyetini kesinleştiren antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

- A
Sevr Antlaşması
- B
Lozan Antlaşması
- C
1926 Türk-İngiliz Antlaşması
- D
Montrö Antlaşması
- E
1934 Balkan Paktı

Yanıt Açıklaması:

20 Temmuz 1936'da Montrö Boğazlar Sözleşmesi düzenlenen törenle imzalandı.

12.SORU

1932 yılının Ocak ayında yayın hayatına atılan Türk devriminin ideolojisini sistemleştirme işini üstlenen ve ortaya koyduğu ekonomik, politik ve toplumsal görüşlerle ve sunduğu özgün çözümlerle, bir basın-yayın faaliyeti olmaktan öteye geçerek, bir entelektüel hareketin ve fikrin sözcüsü olan yayın organı aşağıdakilerden hangisidir?

- A
Kadro Dergisi
- B
Kamu Dergisi
- C
Gelişim Dergisi
- D
Sistem Dergisi
- E
İnkılap Dergisi

Yanıt Açıklaması:

Kadro dergisi doğru cevaptır.

13.SORU

Atatürk'ün 1920 ve 1938 yılları arasındaki uygulamalarına esas teşkil eden ilkelerin uygulama esasları arasında aşağıdakilerden hangisi bulunmaz?

- A
Tam Bağımsızlık
- B
Çağdaşlık
- C

- Kardeşlik
- D
Müspet ilme tabi olmak
- E
Akla tabi olmak

Yanıt Açıklaması:

Atatürk ilkelerinin uygulanmasında tam bağımsızlık, çağdaşlık, müspet ilme ve akla tabi olmak konularına en çok önemi vermiştir.

14.SORU

SEÇENEKLERDEKİ OLAYLARDAN HANGİSİ ATATÜRK'ÜN ÖLÜMÜNDEN SONRA GERÇEKLEŞMİŞTİR?

- A
Nüfus Mübadelesi
- B
Hatay Sorunu
- C
Kapitülasyonlar
- D
Irak Sınırı ve Musul Meselesi
- E
Boğazlar Meselesi

Yanıt Açıklaması: Eylül 1938'de kurulan Hatay Devleti bir yıl kadar bağımsız kaldıktan sonra, 29 Haziran 1939'da Hatay Meclisi son toplantısını yaparak, oy birliğiyle Anavatan'a katılma kararı almıştır.

16.SORU

Devletin cumhuriyet vasfının değişmezliğini, bunun teklif bile edilemeyeceğini ilk madde olarak alan anayasa aşağıdakilerden hangisidir?

- A
1924 Anayasası
- B
1930 Anayasası
- C
1961 Anayasası
- D
1976 Anayasası
- E
1982 Anayasası

Yanıt Açıklaması:

20 Nisan 1924 tarihinde yürürlüğe giren Anayasa devletin cumhuriyet vasfının değişmezliğini, bunun teklif dahi edilemeyeceğini ilk madde olarak almış, millî egemenliği devletin ve sistemin temeli olarak kabul etmiştir.

17.SORU

İTALYA'NIN ON İKİ ADAYI ASKERİ YÖNDEN GÜÇLENDİRMESİ, AKDENİZ'DE YÜRÜTTÜĞÜ

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

SALDIRGAN POLİTİKA TÜRKİYE'NİN HANGİ SORUNUN ÇÖZÜMLENMESİNİ GÜNDEME GETİRMİŞTİR?

- A Hatay
- B Musul
- C Boğazlar
- D Nüfus Mübadelesi
- E Ege Adaları

Yanıt Açıklaması: Boğazlar

18.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ 1924 ANAYASA'NIN İLK MADDESİNDE YER ALAN VE DEĞİŞTİRİLMESİ TEKLİF DAHİ EDİLEMeyecek OLAN UNSURDUR?

- A Yasama ve yürütme kuvvetini elinde tutan meclisin oluşturulması
- B Yürütme fonksiyonunun her zaman denetim altında olacak bir hükümete verilmesi
- C Yargının millet adına bağımsız mahkemelere verilmesi
- D Kanun karşısında eşitlik ilkesinin öne çıkarılması
- E Devletin Cumhuriyet vasfına sahip olması

Yanıt Açıklaması: 1924 Anayasasında, devletin Cumhuriyet vasfının değiştirilemeyeceğini, bunun teklif dahi edilemeyeceğini ilk madde olarak yer almaktadır. Doğru cevap E şıkkıdır.

19.SORU

I. İÇ İŞLERİNE KARIŞMAMAK; II. ORTAK SINIRLARA SAYGI DUYSUN; III. KARŞILIKLI OLARAK ASKERİ YARDIMLARDA BULUNMAK. YUKARIDAKİLERDEN HANGİSİ/HANGİLERİ 8 TEMMUZ 1937'DE İMZALANAN SADABAD PAKTI'NIN YÜKÜMLÜLÜKLERİDİR?

- A Yalnız I
- B Yalnız II
- C I ve II
- D I ve III

E I, II ve III

Yanıt Açıklaması: 5 yıl süreyle imzalanan Sadabad Paktı ile taraflar Milletler Cemiyeti ve Briand-Kellog Paktına bağlı kalmayı, birbirlerinin içişlerine karışmamayı, ortak sınırlara saygı göstermeyi, birbirlerine karşı herhangi bir saldırıya girişmemeyi taahhüt etmişlerdir. Öte yandan bu ittifak karşılıklı yardım ve askeri yükümlülükler içermemektedir.

20.SORU

TÜRKİYE'NİN 1932 YILINDA MİLLETLER CEMİYETİ'NE ÜYE OLMASI KONUSUNDAKİ İLK GİRİŞİM HANGİ ÜLKENİN TEMSİLCİSİNDEN GELMİŞTİR?

- A Yunanistan
- B İtalya
- C Fransa
- D İspanya
- E İngiltere

Yanıt Açıklaması: Türkiye'nin cemiyete girişi, anılan bu gelişmeler sonrasında, İspanya temsilcisinin girişimi ve Yunan temsilcinin desteği üzerine, üyelerin çoğunluğunun 6 Temmuz 1932'de Genel Kurula sunduğu önerenin oy birliğiyle kabulüyle gerçekleşmiştir.

1.SORU

TÜRK DEVLETİNİN LAİK OLDUĞU İFADESİ HANGİ YIL ANAYASAYA EKLENMİŞTİR?

- A 1924
- B 1927
- C 1931
- D 1934
- E 1937

Yanıt Açıklaması: 5 Şubat 1937'de Anayasa'nın 1. maddesine "Türk Devletinin laik olduğu" yolunda bir cümle eklenerek, bu tarihsel gelişimin son evresi de tamamlanmıştır.

2.SORU

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

Cumhuriyetin ilanından sonra yapılan inkılapların halka mal edilmesi, derinleştirilmesi ve halkın eğitilmesi için herkesin çalışmalarına rahatlıkla katılabileceği yaygın bir teşkilat olarak aşağıdakilerden hangisi kurulmuştur?

- A Bilgievleri
- B Kitapevleri
- C Eğitimevleri
- D Halkevleri
- E Milletevleri

Yanıt Açıklaması:

Verilen amaçlar doğrultusunda kurulan teşkilat Halkevleri olarak adlandırılmıştır.

3.SORU

SEÇENEKLERDEN HANGİSİ ATATÜRK'ÜN DIŞ POLİTİKADAKİ UYGULAMA ESASLARINDAN BİRİ DEĞİLDİR?

- A Gerçekçilik
- B Tam Bağımsızlık
- C Barışçılık
- D Akılcılık
- E Ekonomik Bağımlılık

Yanıt Açıklaması: Atatürk'ün dış politikadaki uygulama esasları; gerçekçilik, tam bağımsızlık, barışçılık ve akılcılıktır.

6.SORU

1923-24 senesinde ülkedeki lise sayıları ne kadardı?

- A 44 okul 231 öğretmen
- B 52 okul 567 öğretmen
- C 23 okul 513 öğretmen
- D 19 okul 324 öğretmen
- E 36 okul 239 öğretmen

Yanıt Açıklaması:

Liselerde 23 okul 513 öğretmen ve 1241 öğrenci bulunmaktaydı.

7.SORU

I.Toplumsal ve siyasal düzenin genellikle kuvvet yoluyla değiştirilmesi
II. İhtilal sonrası değişim ve gelişimler
III. Bir halden başka bir hale dönüşmek yani gelişmek
Yukarıdakilerden hangisi ya da hangileri İnkılapçılık ilkesini tanımlamada kullanılabilmektedir?

- A Yalnız I
- B Yalnız III
- C I ve II
- D II ve III
- E I, II ve III

Yanıt Açıklaması:

I de ihtilalin tanımı verilmiştir.

9.SORU

Atatürk'ün milliyetçilik anlayışı, akılcı, çağdaş, uygar, ileriye dönük, demokratik, toparlayıcı, birleştirici, yüceltici, insancıl ve barışçıdır. Buna paralel olarak ırkçılığa karşıdır. Atatürk'ün isteğiyle yazılan hangi kitabında millet tanımında ırkçılık dışlanmış, milletlerin ırkların bir karışımı olduğu, önemli olanın akıl ve ülkü birliği olduğu ifade edilmiştir?

- A Birleştirici Milliyetçilik
- B Türk Tarihinin Özü
- C Tarihte Milliyetçi Türkler
- D Türk Milletinin Ana Hatları
- E Türk Tarihinin Ana Hatları

Yanıt Açıklaması:

Atatürk'ün akılcı, çağdaş, uygar, ileriye dönük, demokratik ve birleştirici milliyetçilik anlayışı "Türk Tarihinin Ana Hatları" kitabında açıklanmıştır.

10.SORU

BATI DİLLERİNDE REPUBLIC ŞEKLİNDE YAZILAN CUMHURİYET'İN MANASI NEDİR?

- A Kamuya ait olan
- B Halkın yönetimi
- C Eşitlik

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

- D
Kralın yetkisizliği
E
Yönetim işinde dinin ötelenmesi

Yanıt Açıklaması: Batı dillerinde cumhuriyet republic şeklinde yazılarak 'kamuya ait olan' manasında kullanılmaktadır.

11.SORU

TERAKKİPERVER CUMHURİYET FIRKASI HANGİ OLAY ÜZERİNE KAPATILMIŞTIR?

- A
Şeyh Sait isyanının çıkması.
B
Ekonomik kriz içerisine girilmesi.
C
Cumhuriyet Halk Fırkasına muhalefet edilmesi.
D
Dini inanç ve düşüncelere hürmetkarız ifadesini kullanmaları.
E
Halkı kışkırtmaları.

Yanıt Açıklaması: Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın Diyarbakır temsilcisinin isyanla ilişkisi gerekçesiyle bölgedeki bütün şubeleri kapatılmıştır. Ankara İstiklal Mahkemesinin 'düşünce ve inançlara saygılı olmak prensibi kullanılarak dinin siyasete alet edildiği' uyarısı üzerine hükûmet de 3 Haziran 1925'te Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasını kapatmıştır.

12.SORU

YENİ TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NDE EĞİTİM KONUSUNA VERİLEN ÖNCELİĞİN İLK VE EN ÖNEMLİ GÖSTERGESİ AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

- A
Maarif Kongresi'nin toplanması
B
Harf İnkılabının yapılması
C
İlköğretimin zorunlu hale getirilmesi
D
Eğitimin parasız hale getirilmesi
E
Kız çocuklarının eğitime öncelik verilmesi

Yanıt Açıklaması: Cumhuriyet idaresinde eğitime verilen önceliğin ilk ve en önemli göstergesi daha milli mücadele devam ederken 1921 yılında Maarif Kongresi'nin toplanmış olmasıdır. Bu kongrede eğitim alanında yapılması gereken atılımlar değerlendirilmiş ve kararlar alınmıştır. Dolayısı ile doğru cevap A seçeneğidir.

14.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ 1924 ANAYASASI'NIN ÖZELLİKLERİNDEN BİRİDİR?

- A
Kısa bir anayasadır.
B
Kanun-i Esasi maddelerinin yürürlükte olduğu bir anayasadır.
C
Cumhurbaşkanına aşırı yetkiler tanımıştır
D
1960'a kadar yürürlükte kalmıştır.
E
Değişikliğe uğramamıştır.

Yanıt Açıklaması: 1924 Anayasası çeşitli değişikliklere uğramış ve 1960 Askeri darbesine kadar yürürlükte kalmıştır.

15.SORU

TEŞVİK-İ SANAYİ KANUNU KAÇ YILINDA ÇIKARILMIŞTIR?

- A
1923
B
1924
C
1925
D
1926
E
1927

Yanıt Açıklaması: Teşvik-i Sanayi Kanunu 1927 yılında çıkarılmıştır

16.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİNDE 1923 VE 1938 YILLARINDAKİ KARAYOLU UZUNLUKLARI DOĞRU VERİLMİŞTİR?

- A
2500-21575 km
B
5424-104532 km
C
3000-5864 km
D
1352-10345 km
E
24582-58730 km

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

Yanıt Açıklaması: 1923 yılında 2.500 km olan karayolları, 1938 itibariyle 21.575 km uzunluğa erişmiştir.

19.SORU

TÜRKİYE'NİN, ALMAN VE İTALYAN BASKISININ ARTMASI ÜZERİNE BATIDA GÜVENLİĞİ İÇİN OLUŞTURDUĞU PAKT AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

- A Balkan Antantı
- B Sadabat Paktı
- C Bağdat Paktı
- D Lokarno Antlaşması
- E Litvinov Protokolü

Yanıt Açıklaması: Balkan Paktı

20.SORU

Türkiye'nin milletler cemiyetine girişi hangi tarihte tamamlanmıştır?

- A 1931
- B 1932
- C 1933
- D 1934
- E 1935

Yanıt Açıklaması:

Türkiye'nin cemiyete girişi, İspanya temsilcisinin girişimi ve Yunan temsilcinin desteği üzerine, üyelerin çoğunlunun 6 Temmuz 1932'de Genel Kurula sunduğu önerenin oy birliğiyle kabulüyle gerçekleşmiştir. Süreç, 18 Temmuz 1932 yılında Genel Kurulun oy birliğiyle aldığı kararla tamamlanmıştır.

1.SORU

ATATÜRK'ÜN "BÜYÜK DEVLET KURAN ECDADIMIZ BÜYÜK VE ŞÜMÜLLÜ MEDENİYETLERE DE SAHİP OLMUŞTUR. BUNU ARAMAK TETKİK ETMEK TÜRK LÜĞE VE CİHANA BİLDİRMEK BİR BORÇTUR" İFADELERİNİ DESTEKLEYECEK ÇALIŞMALARI YAPMAK ÜZERE AŞAĞIDA YER ALAN HANGİ KURUM OLUŞTURULMUŞTUR?

- A Türk Dil Kurumu

- B Anadolu Ajansı
- C Türk Tarih Kurumu
- D Halkevleri
- E Millet Mektepleri

Yanıt Açıklaması: Atatürk'ün koruyucu başkanlığı altında devletten bağımsız tarih araştırmaları yapmak amacıyla Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti kurulmuştur (15 Nisan 1931). Bu cemiyet 1935'te Türkçedeki sadeleşmeye paralel olarak Türk Tarih Kurumu adını alacaktır.

2.SORU

ATATÜRK'ÜN, SERBEST CUMHURİYET FİRKASININ KURULMASINA ÖNAYAK OLMASINDA Kİ EN BÜYÜK ETKEN AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

- A Türkiye'deki siyasi durumun çok partili ortama kavuşmasını sağlamak
- B Halkın ekonomik durumuna katkı sağlamak
- C Başlatılan yatırım faaliyetlerinin maddi yükünü azaltmak
- D Mecliste liberal anlayışa sahip siyasilere yer vermek
- E Türk siyasi tarihine renk katmak

Yanıt Açıklaması: Türkiye'deki siyasi durumun öngörülen çok partili demokratik ortama kavuşmasını sağlamak, millet işlerinin hükûmetin millet tarafından dolaylı kontrolü ile yürütmesine imkân tanımak da Mustafa Kemal Atatürk'ün yerleştirmeye çalıştığı esaslar arasındaydı. Bu çerçevede, mecliste bir muhalefet partisinin faaliyet göstermesinin halkın durumunun iyileştirilmesine katkı sağlayabileceğini düşünmüştür. Dolayısı ile doğru cevap A seçeneğidir.

3.SORU

CUMHURİYETİN İLK YILLARINDA SAĞLIK HİZMETLERİ İLE İLGİLİ OLARAK AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ DOĞRUDUR?

- A Sağlık kuruluşları ülke geneline dengeli dağılmıştır
- B Devletten bağımsız olarak serbest çalışan sağlık personeli de vardır
- C Doktor başına düşen kişi sayısı düşüktür

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

- D
Sağlık personeli ülke geneline düzenli dağılmıştır
E
Türkiye Büyük Millet Meclisi çıkardığı ilk kanunlarda halkın sağlığına yönelik olanlara öncelik vermiştir

Yanıt Açıklaması: Ülke genelinde sağlık hizmetleri son derece yetersizdi. ÇOĞUNLUĞU büyük yerleşim merkezlerinde toplanmış, devlet hesabına ve serbest çalışan tüm sağlık personelinin kapsayacak şekilde 1928 yılı itibarıyla 1.078 doktor, 130 hemşire, 1.059 sağlık memuru ve 377 ebe mevcut idi. Kabaca bir hesapla 12.661 kişiye bir doktor düşmektedir. Tabiidir ki ülke geneline eşit şekilde bir dağılım söz konusu değildir. Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisinin çıkardığı ilk kanunlarda halkın sağlığına yönelik olanlara öncelik vermesi mevcut durumu yoruma ihtiyaç bırakmadan ortaya koymaktadır.

5.SORU

SALTANATIN KALDIRILMASININ TEMELİNDE YATAN VE ÇIKIŞ NOKTASINI OLUŞTURAN OLAY AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

- A
Osmanlı hanedanında yaşanan iç karışıklık
B
Vahdeddin'in İngilizlere sığınması
C
Sadrazam Ahmet Tevfik Paşa'nın mektubu
D
Abdülmecid Efendi'nin Halife seçilmesi
E
Pasaportlarda ki padişah izninin kaldırılması

Yanıt Açıklaması: Barış konferansı hazırlıkları esnasında, Sadrazam Tevfik Paşa tarafından TBMM Başkanı Mustafa Kemal Paşa'ya gönderilen ve barış konferansına birlikte gitme çağrısı içeren telgraf saltanatın kaldırılması yönündeki fitili ateşleyen olay olmuştur. Dolayısı ile doğru cevap C seçeneğidir.

6.SORU

Aşağıdakilerden hangisi devletçilik ilkesi kapsamında yapılan çalışmalardan biri değildir?

- A
Devlet demir yollarının inşası
B
Aşar vergisinin kaldırılması
C
Dış kaynaklı yatırımcı aranması
D
İş bankasının kurulması
E
Tarım üretiminin canlandırılması

Yanıt Açıklaması:

Devletin yaptığı düzenlemeler ve yatırımlar şöyle özetlenebilir: Devlet demiryollarının inşası, 1924'te özel girişimcilere destek sağlamak üzere İş Bankası kurulması, Aşar Vergisi'nin kaldırılması (1925), tarım üretiminin canlandırılması ve 1927'de Teşvik-i Sanayi Kanunu çıkarılarak yeni işletmelerin açılması sağlanmıştır.

7.SORU

TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN DEVLETÇİLİK ANLAYIŞI HAKKINDA SÖYLENENLERDEN HANGİSİ DOĞRUDUR?

- A
Sovyet sosyalizminden etkilenmiştir
B
İngiliz kapitalizmini yansıtır
C
Çin komünizmi örnek alınarak şekillendirilmiştir
D
Prensiplerinin belirlenişi itibarıyla millidir
E
Oluşturulurken ABD'nin kuruluş bildirgesinde mevcut olan prensipler esas alınmıştır

Yanıt Açıklaması: Atatürk'ün devletçilik anlayışı komünizm ve sosyalizmdeki devletçilik anlayışından farklıdır. Prensipleri bizzat kendisi tarafından belirlenmiş, Türkiye'nin ihtiyaçlarına ve şartlarına uygun olarak geliştirilmiştir.

8.SORU

TÜRKİYE'NİN SANAYİLEŞMESİ VE KALKINMASINDA ÖNEMLİ ROL OYNAYAN BİRİNCİ BEŞ YILLIK SANAYİ PLANI HANGİ YIL UYGULANMAYA BAŞLANMIŞTIR?

- A
1934
B
1935
C
1936
D
1937
E
1938

Yanıt Açıklaması: Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı 17 Nisan 1934'te uygulanmaya başlanmış ve bununla birlikte devletçiliğin temel kurum ve kuruluşlarının tamamlanmasına devam edilmiştir.

9.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ TÜRK-İNGİLİZ İLİŞKİLERİNİ İLGİLENDİREN BİR KONU DEĞİLDİR?

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

A
Musul sorunu

B
Balkan Paktı

C
Hatay sorunu

D
Akdeniz Paktı'nın kurulması

E
1939 ittifakı

Yanıt Açıklaması: Balkan Paktı

10.SORU

Atatürk'ün "Yurtta sulh cihanda sulh" sözü, Türk dış politikasının ilkesi haline gelmiştir. Bu söz Atatürk'ün dış politikada hangi uygulama esasını açıklamaktadır?

A
Tam Bağımsızlık

B
Gerçekcilik

C
Akılcılık

D
Barışçılık

E
Malî kararlılık

Yanıt Açıklaması:

Atatürk'ün barışçılığı yine onun söylediği "Yurtta Sulh Cihanda Sulh" sözüyle Türk dış politikasının bir ilkesi haline gelmiştir. Bu temel yaklaşıma uygun olarak bölgesinde barışı korumada üzerine düşeni gerçekleştiren genç cumhuriyet teslimiyetçi ve pacifist bir politika da izlememiştir.

11.SORU

Hilafetin kaldırılmasına karşı çıkan milletvekili kimdir?

A
Rauf Bey

B
Refet Bey

C
Zeki Bey

D
Mehmet Seyyid Bey

E
Rıza Nur Bey

Yanıt Açıklaması:

Hilafetin bir kuvvet olarak devletin elinde tutması gerektiğini savunan, kendisini ılımlı liberal ve İslam birliği taraftarı olarak tanımlayan bağımsız milletvekili Zeki Bey'dir.

12.SORU

MUSUL SORUNU, MİLLETLER CEMİYETİ KONSEYİ TARAFINDAN KAÇ YILINDA GÖRÜŞÜLMEMEYE BAŞLANMIŞTIR?

A
1920

B
1921

C
1922

D
1923

E
1924

Yanıt Açıklaması: Musul sorunu, Milletler Cemiyeti konseyi tarafından 30 Eylül 1924'te görüşülmeye başlandı. Bu görüşmeler sürerken Türk-İngiliz ilişkileri iyice gerginleşti ve Milletler Cemiyeti Türkiye ile İngiltere arasındaki sınır anlaşmazlığına, 29 Ekim 1924 Türkiye-İrak geçici sınırını tespit ederek çözüm buldu. Daha sonra sorunu çözmek üzere, ilgili devletlerle görüşmeler yapmak için bir uluslararası komisyon oluşturuldu.

13.SORU

1923-1938 döneminde eğitimde yapılan değişikliklerle hangi temel üzerinde durulması dikkat çekmiştir?

A
Türkiye'nin istiklâlîne, kendi benliğine, millî geleneklerine düşman olan bütün unsurlarla mücadele etmesi gerektiği öğretilmelidir.

B
Okumanın yaşı yoktur, her çağda ve düzeyde okuma alışkanlığı kazandırılmalıdır.

C
Yabancılarla iş birliği yapıp, geleceğe yönelik planlar üzerinde çalışılmalıdır.

D
Kadınlarında işgücünde yer almaları sağlanmalıdır.

E
Ülkenin içinde bulunduğu durumdan bir ana önce çıkması gerektiği konusunda ekonomik gelişmeler sağlanmalıdır.

Yanıt Açıklaması:

1923-1938 döneminde eğitimde yapılan temel değişikliklerle yeni yetişecek nesillere her şeyden önce, Türkiye'nin istiklâlîne, kendi benliğine, millî geleneklerine düşman olan bütün unsurlarla mücadele etmesi gerektiğinin öğretilmesi olmuştur.

14.SORU

CUMHURİYET TARİHİNİN İLK VE EN UZUN SÜRE GEÇERLİ OLAN ANAYASASI HANGİ YIL KABUL EDİLMİŞTİR?

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

- A
1920
- B
1923
- C
1924
- D
1961
- E
1982

Yanıt Açıklaması: 20 Nisan 1924 tarihinde yürürlüğe giren Anayasa zaman içinde geçireceği düzenlemelerle birlikte 1960'a kadar yürürlükte kalacaktır.

15.SORU

Aşağıdakilerden hangisi Atatürk ilkelerinin uygulanma esaslarından biri değildir?

- A
Çağdaşlık
- B
Bilime tabi olma
- C
Akla tabi olma
- D
Bağımsızlık
- E
Ümmete tabi olma

Yanıt Açıklaması:

Atatürk'ün konuşma ve eylemlerini dikkatle incelediğimizde tam bağımsızlık, çağdaşlık, müspet ilme ve akla tabi olmak hususiyetlerinin ortak özellikler olduğunu görürüz.

16.SORU

1928 yılında, sağlık personeli olarak kaç doktor ve hemşire vardı?

- A
2548 doktor-345 hemşire
- B
3452 doktor-238 hemşire
- C
1078 doktor- 130 hemşire
- D
675 doktor- 543 hemşire
- E
345 doktor- 1324 hemşire

Yanıt Açıklaması:

1928 yılındaki verilere göre; 1078 doktor, 238 hemşire vardı. 12,661 kişiye 1 doktor düşmekteydi.

17.SORU

TÜRKİYE İLE FRANSA ARASINDA YAŞANAN ADANA-MERSİN DEMİRYOLUNUN SATIN

ALINMASI SORUNU TÜRKİYE'NİN İZLEDİĞİ POLİTİKALARDAN HANGİSİ İLE İLİŞKİLİDİR?

- A
Barış yanlısı tutum
- B
Ekonomik bağımsızlık
- C
Toprak Bütünlüğü
- D
Güvenlik Politikası
- E
Eşitlik Politikası

Yanıt Açıklaması: Türkiye'nin iktisadi bağımsızlık politikası doğrultusunda 1929 yılında çıkarılan bir kanunla Fransız şirketi tarafından işletilen Adana-Mersin demiryolunun satın alınmak istenmiştir.

18.SORU

Türk medeni kanununu kabulüyle laiklik alanında büyük bir adım atılmıştır. Türk medeni kanunu hangi yıl kabul edilmiştir?

- A
1922
- B
1924
- C
1926
- D
1928
- E
1930

Yanıt Açıklaması:

Türk medeni kanunu 1926 yılında yürürlüğe girmiştir.

19.SORU

1936 yılında Türk Dil Kurumu olarak adı değiştirilen Türk Dili Tetkik Cemiyeti hangi tarihte kurulmuştur?

- A
12 Ağustos 1932
- B
12 Temmuz 1932
- C
12 Haziran 1931
- D
12 Temmuz 1931
- E
12 Ağustos 1931

Yanıt Açıklaması:

Türk Dili Tetkik Cemiyeti 12 Temmuz 1932 yılında oluşturulmuştur.

20.SORU

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLA P TARİHİ II

Karma ekonomi ne demektir?

- A
- Birden fazla ekonominin ortaklaşa çalışması
- B
- Özel sektörle devletin ortak çalışma yapması
- C
- Uluslararası ekonomilerin kesişme noktası
- D
- Tarım ve hayvancılık gelirlerinin devlete aktarılması
- E
- Sanayi ve teknolojik gelişimin sağlanması

Yanıt Açıklaması:

Ekonomik alanda özel teflebbüsün yapamayacağı büyük yatırımları devletin yapmasını öngörür. Özel sektörü yok saymaz, hatta güçlendirmeye çalışır. Bu uygulama günümüzde karma ekonomi olarak adlandırılır.

1.SORU

ATATÜRK TÜRK İNKILABININ ÖZGÜNLÜĞÜNÜ VURGULAMAK MAKSADIYLA YENİ HÜKÜMETİ NE OLARAK TANIMLAMIŞTIR?

- A
- Hâkimiyet Hükümeti
- B
- İçtima Hükümeti
- C
- İrade Hükümeti
- D
- Halk Hükümeti
- E
- Meclis Hükümeti

Yanıt Açıklaması: Atatürk Türk İnkılabının özgünlüğünü vurgulamak maksadıyla yeni hükümeti "halk hükümeti" olarak tanımlamıştır. Dolayısı ile doğru cevap D seçeneğidir.

2.SORU

EĞİTİME BÜYÜK ÖNEM VEREN GAZİ MUSTAFA KEMAL, İSTİKLAL HARBİNİN EN SIKIŞIK ZAMANLARINDAN BİRİNDE MAARİF KONGRESİNİ TOPLAMIŞTIR. BU KONGRE TOPLANDIĞI ESNADA HANGİ MUHAREBE DEVAM ETMEKTEYDİ?

- A
- Sakarya Meydan Muharebesi
- B
- I. İnönü Muharebesi
- C
- Eskişehir Muharebesi
- D
- Büyük Taarruz
- E

Kütahya Altıntaş Muharebeleri

Yanıt Açıklaması: Türk ve İslam milletlerinin ilim, kültür, sanat ve teknoloji sahasındaki geri kalmışlığındaki ve neredeyse tamamının emperyalist güçlerin sömürgesi hâline gelmesindeki en önemli etkenin eğitim ve öğretimdeki yetersizlikten kaynaklandığını düşünen Mustafa Kemal, istiklal harbinin en sıkışık zamanları olan Kütahya Altıntaş Muharebeleri sırasında maarif kongresi toplayarak eğitime verdiği önemi göstermişti.

3.SORU

Takrir-i Sükûn ne anlama gelmektedir?

- A
- Asayışı temin etme
- B
- Cumhuriyeti kurma
- C
- Devletle işbirliği yapma
- D
- Ortak noktada birleşme
- E
- Din ve devlet işlerinin ayrılması

Yanıt Açıklaması:

Takriri Sükun Asayışı temin etme anlamına gelmektedir.

4.SORU

Halifeliğin lağvedildiği tarih aşağıdakilerden hangisidir?

- A
- 23 Nisan 1920
- B
- 15 Temmuz 1921
- C
- 29 Ekim 1923
- D
- 17 Şubat 1924
- E
- 3 Mart 1924

Yanıt Açıklaması:

Konu 3 Mart 1924 tarihli Meclis oturumunda tartışmaya açıldı. Urfa Mebusu şeyh Saffet Efendi ve 53 arkadaşının hazırladığı kanun teklifinin gerekçesi "hilafetin mevcudiyetinin iç ve dış siyasette iki başlılık yarattığı, istiklal ve millî hayatta ortak kabul etmeyen Türkiye'nin şeklen veya dolaylı yoldan bile olsa ikiliğe tahammülünün olmaması" idi.

5.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ 1877-78 SAVAŞI SONRASINDA İNGİLTERE'NİN OSMANLI

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

TOPRAKLARI ÜZERİNDEKİ HEDEFLERİNDEN BİRİ DEĞİLDİR?

- A Osmanlı Devleti'nden kapitülasyon elde etmek
- B Anadolu'nun doğusunda Ermenistan devleti kurmak
- C Anadolu'nun doğusunda Kürdüstan devleti kurmak
- D Osmanlı topraklarının batısını Yunanistan'a bağlamak
- E İstanbul'da Osmanlı hanedanı altında küçük bir Türk Devleti oluşturmak

Yanıt Açıklaması: İngiltere 1877-78 Savaşı'ndan sonra Anadolu'nun doğusunda Ermenistan ve Kürdüstan kurmanın yanında, batısını da genişletilmiş Yunanistan'a bağlamayı ve İstanbul'da da Osmanlı hanedanı altında küçük bir Türk Devleti oluşturmayı düşünmüştür.

7.SORU

TÜRK DİLİ TETKİK CEMİYETİ HANGİ TARİHTE KURULMUŞTUR?

- A 12 Kasım 1924
- B 1 Temmuz 1928
- C 12 Temmuz 1932
- D 12 Nisan 1933
- E 1 Mayıs 1925

Yanıt Açıklaması: Türk Dili Tetkik Cemiyeti 12 Temmuz 1932 tarihinde kurulmuştur.

9.SORU

Türkiye halkı millî iradeye dayanmayan hiçbir kuvvet ve heyeti tanımadığı gibi, İstanbul'daki şahsî hâkimiyete dayalı hükûmet şeklini (saltanat) hangi tarihten itibaren ve ebediyen kaldırmıştır?

- A 16 Mart 1920
- B 1 Kasım 1922
- C 23 Nisan 1920
- D 13 Temmuz 1922
- E 8 Haziran 1920

Yanıt Açıklaması:

16 Mart 1920'den itibaren ve ebediyen saltanat ve hilafet kaldırılmıştır.

10.SORU

9 ŞUBAT 1934 YILINDA İMZALANAN BALKAN PAKTI İLE İLGİLİ AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ YANLIŞ BİR BİLGİDİR?

- A Taraflar birbirlerine danışmadan herhangi bir Balkan devletiyle birlikte bir siyasi anlaşma yapmayacaklardır.
- B Balkan Paktı Türkiye, Yunanistan, Yugoslavya ve Romanya ile imzalanmıştır
- C Taraflar sınırlarını karşılıklı olarak garanti etmiştir.
- D Balkan Paktı ikili anlaşmaların birleştirilmesiyle oluşturulmuştur.
- E Balkan Paktı ile taraflar azınlık haklarını garanti altına almışlardır.

Yanıt Açıklaması: Balkan paktı gündeminde azınlık hakları yoktur. bu anlaşma ile Türkiye-Yunanistan, Yugoslavya ve Romanya sınırlarını karşılıklı olarak garanti ederek, birbirlerine danışmadan herhangi bir Balkan devletiyle birlikte siyasi harekette bulunmamayı taahhüt etmişlerdir.

11.SORU

ŞEYH SAİT İSYANI ÜZERİNE 1925 YILINDA ÇIKARILAN VE ASAYİŞİ SAĞLAMA AMACI TAŞIYAN KANUN AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

- A Hıyaneti Vataniye Kanunu
- B Tevhidi Tedrisat Kanunu
- C Takriri Sükûn Kanunu
- D Teşkilatı Esasiye Kanunu
- E Kanunu Esasi

Yanıt Açıklaması: Şeyh Sait İsyanı üzerine asayiş sağlamak üzere 4 Mart 1925 tarihinde Takriri Sükun Kanunu çıkarılmıştır.

13.SORU

ATATÜRK, CUMHURİYET'İN İLANINDAN 1938'E KADAR GEÇEN DÖNEM İÇERİSİNDE YURT İÇERİSİNDE BİRÇOK GEZİ DÜZENLEMİŞTİR. BU GEZİLERİN DÜZENLENMESİNİN TEMEL SEBEBİ NE OLABİLİR?

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ II

- A
Ülkenin şehirlerinin son durumunu görmek.
B
Gerçekleştirilen inkılap ve yenilikleri halka yaymak.
C
Şehirlerdeki memurları teftiş etmek.
D
Askeri tatbikatları yerinde izlemek.
E
İnşa edilen yeni şehirlerin mimarisini yerinde görmek.

Yanıt Açıklaması: Girişilecek bir inkılap hareketini halka doğrudan tanıtmak için ya da ekonomik ve kültürel uygulamaların nasıl karşılandığını görmek için yapılan bu gezilerin 1923 yılı başından 17 Mayıs 1938'e kadar pek çok ile defalarca olmak üzere gerçekleştirildiğini söyleyebiliriz.

14.SORU

İlk zorunlu nüfus değişiminde ne kadar Ortodoks ve Müslüman yer değiştirmiştir?

- A
1.200,000 ortodoks Anadoludan Yunanistan'a, 500,000 Müslüman da Anadolu'ya göç etmişlerdir.
B
1500 Ortodoks Yunanistan'a, 300,000 Müslüman Anadolu'ya göç etmişlerdir.
C
200 Ortodoks Yunanistan'a, 5000 Müslüman Anadolu'ya göç etmiştir.
D
2500 Ortodoks Yunanistan'a, 3500 Müslüman Anadolu'ya göç etmiştir.
E
1500 Ortodoks Yunanistana, 2000 Müslüman Anadolu'ya göç etmiştir.

Yanıt Açıklaması:

1.200,000 ortodoks Anadoludan yunanistana, 500,000 Müslümanda Anadolu'ya göç etmişlerdir.

15.SORU

1923-1938 DÖNEMİ TÜRKİYE-SOVYETLER BİRLİĞİ İLİŞKİLERİ İNCELENDİĞİNDE AŞAĞIDAKİ BİLGİLERDEN HANGİSİ DOĞRU DEĞİLDİR?

- A
Batılı devletlerin tavrı Türkiye-Sovyetler Birliği ilişkilerinde belirleyici olmuştur
B
İdeoloji ile realpolitik arasındaki çelişki ilişkilere yansımıştır
C
Sovyet liderleri Türkiye'nin dünya proleter ihtilalinde de yer alacağını düşünmüşlerdir
D

- Sovyetler Birliği Lozan'da Boğazlar Meselesi görüşülürken görüşmelere katılmıştır
E
Sovyetler Birliği'nin Türkiye'den toprak ve üs talepleri ilişkileri etkilemiştir

Yanıt Açıklaması: Sovyetler Birliği'nin Türkiye'den toprak ve üs talepleri ilişkileri etkilemiştir

18.SORU

DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI HANGİ TARİHTE KURULMUŞTUR?

- A
3 Mart 1924
B
23 Nisan 1920
C
30 Ekim 1923
D
1 Ağustos 1919
E
1 Temmuz 1926

Yanıt Açıklaması: Diyanet İşleri Başkanlığı 3 Mart 1924 tarihinde kurulmuştur.

19.SORU

TERAKKİPERVER CUMHURİYET FIRKASI KAÇ YILINDA VE KİMİN BAŞKANLIĞINDA KURULMUŞTUR?

- A
1924-Kazım Karabekir
B
1925-Ali Fuat Cebesoy
C
1926-Fevzi Çakmak
D
1927-İsmet İnönü
E
1928-Adnan Menderes

Yanıt Açıklaması: Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası 1924 yılında Kazım Karabekir'in başkanlığında kurulmuştur.

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

FİNALLERDE NELER GELDİ? NELER GELEBİLİR?

1.SORU

DEVLET MEMURLARININ SİYASET YAPMASINI ÖNLEMeye YÖNELİK DÜZENLEMELER YAPAN DEMOKRAT PARTİ İLE CUMHURİYET HALKA PARTİSİ ARASINDAKİ SİYASİ ÇEKİŞMEDE GELİNER NOKTANIN EN AÇIK GÖSTERGESİ NEDİR?

- A İktidarın üniversiteleri denetim altına alması
- B CHP'nin en etkili yayını organı, Ulus Gazetesinin geçici olarak kapatılması
- C Meclis çalışmalarının tamamen hükümetin denetimine geçmesini sağlayacak düzenlemelerin yapılması
- D Devlet memurlarının da üye olabileceği "vatan cephesi"nin kurulması çağrısı
- E CHP'nin DP içi muhaliflerle uzlaşması

Yanıt Açıklaması: Demokrat Parti ile Cumhuriyet Halk Partisi arasındaki siyasi çekişme öyle bir noktaya gelmiştir ki normalde memurların siyaset yapmalarına imkan bırakmayan düzenlemeler yapan iktidar partisi, onların da katılabileceği muhalefet karşıtı bir "vatan cephesi"nin kurulması çağrısı yapar olmuştur.

2.SORU

Üçüncü beş yıllık plan döneminde GSMH'nin ortalama yıllık büyüme hızı ne olmuştur?

- A % 4,8
- B %7,2
- C %6,5
- D %9,2
- E %8,2

Yanıt Açıklaması:

Üçüncü beş yıllık plan döneminde GSMH'nin ortalama yıllık büyüme hızı; %6,5 olmuştur, ancak hedeflenen gsmh %7,9 idi.

3.SORU

Aşağıdakilerden hangisi, 1958 yılında alınan istikrar kararlarından değildir?

- A

Para arzı sıkı kontrol altına alınacak.

B Kamu iktisadi kuruluşlarının ürünlerinin fiyatları yükseltilecek ve açıkları kapatılacak.

C DPT'nin görevleri kısıtlanacaktır.

D İthalat rejimi yeniden düzenlenecek, ihtiyaçlar için üç aylık kotalarla ve bir program içinde yürütülecek.

E Bütçe denkliliği için gelir artırılırken harcamalar kısıllanacak.

Yanıt Açıklaması:

1958 yılında alınan istikrar kararlarından bazıları şöyledir; Para arzı sıkı kontrol altına alınacak. Kamu iktisadi kuruluşlarının ürünlerinin fiyatları yükseltilecek ve açıkları kapatılacak. DPT'nin görevleri kısıtlanacaktır. İthalat rejimi yeniden düzenlenecek, ihtiyaçlar için üç aylık kotalarla ve bir program içinde yürütülecek. Bütçe denkliliği için gelir artırılırken harcamalar kısıllanacak gibi faaliyetlerin yapılması düşünülmektedir. DPT'nin görevinin kısıtlanması gibi bir durum söz konusu değildir.

4.SORU

1939'DA İTALYA'NIN ARNAVUTLUĞU İŞGAL ETMESİ ÜZERİNE TÜRKİYE'NİN İLİŞKİLERİ AŞAĞIDA DEVLETLERDEN HANGİLERİYLE İYME KAZANMIŞTIR?

- A Fransa-Almanya
- B İngiltere-Rusya
- C Rusya-Fransa
- D Fransa-İngiltere
- E İngiltere-ABD

Yanıt Açıklaması: Fransa-İngiltere

5.SORU

TÜRKİYE'DE ABD'YE ASKERİ BAĞIMLILIĞIN BAŞLANGICINI OLUŞTURAN AMERİKAN DOKTRİNİ AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

- A Nixon Doktrini
- B Truman Doktrini
- C Carter Doktrini
- D Monroe Doktrini
- E

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

Bush Doktrini

Yanıt Açıklaması: Türkiye'de ABD'ye askeri bağımlılığın başlangıcını oluşturan Amerikan doktrini Truman Doktrinidir

6.SORU

Aşağıdaki II. Dünya Savaşı sonrası gelişmeler ile gerçekleştikleri tarih eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

- A
1946 - Seçimlerde açık oy, gizli sayım sisteminin uygulanması
- B
1947 – Truman Doktrini'nin kabulü
- C
1949 – İsrail'in resmi olarak tanınması
- D
1949 – Türkiye'nin Avrupa Konseyi'ne üyeliği
- E
1952 – Kore'ye asker gönderilmesi

Yanıt Açıklaması:

Kore'ye asker 1950 tarihinde gönderilmiştir.

7.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ SOĞUK SAVAŞ'IN BAŞLANGICI SAYILAN OLAYDIR?

- A
Komünizm tehdidi
- B
Boğazlar rejimi
- C
Bağlantısızlar Hareketi
- D
Truman Doktrini
- E
Türkiye'nin NATO'ya girmesi

Yanıt Açıklaması: Türkiye'nin Batı Bloku içindeki yeni konumu açısından en önemli adımlardan ilki, 1947 yılında ABD Başkanı Harry Truman tarafından ilan edilen Truman Doktrini'nin kabulüdür. Soğuk Savaş'ın başlangıcı olarak nitelenen Truman Doktrini, Türkiye ve Yunanistan'a "uluslararası komünizme" (dolayısıyla SSCB'ye) karşı askerî yardım verilmesini öngörmekteydi.

8.SORU

BEŞİNCİ PLAN DÖNEMİNİ DİĞER DÖNEMLERDEN AYIRAN EN ÖNEMLİ ÖZELLİK HANGİSİDİR?

- A
İlk kez bir siyasi iktidar hazırladığı planı beş yıl kesintisiz

uygulamıştır.

- B
KİT'ler özelleştirilmeye başlanmıştır.
- C
İhracat çok yönlü olarak teşvik edilmiştir.
- D
Kamu yatırımları altyapı alanında yoğunlaştırılmıştır.
- E
Altın ithalat ve ihracatı serbest bırakılmıştır.

Yanıt Açıklaması: Tüm şıklar Beşinci Plan döneminde uygulanmış olmakla birlikte, planın ilk kez bu dönemde kesintisiz ve arızasız olarak uygulanması, diğer plan dönemlerinden ayrılmasını sağlayan en önemli özelliktir.

10.SORU

CUMHURİYET HALK PARTİSİ GENEL SEKRETERİ BÜLENT ECEVİT SAĞ-SOL ÇATIŞMALARINI NEYE DAYANDIRMAKTAYDI?

- A
Ekonomiye dayandırmaktaydı
- B
Din Motifine dayandırmaktaydı
- C
Sosyal yapıya dayandırmaktaydı
- D
Medyaya dayandırmaktaydı
- E
Kamu adaletsizliklerine dayandırmaktaydı

Yanıt Açıklaması: Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Bülent Ecevit sağ-sol çatışmalarında kullanılan din motifine farklı yaklaşarak çatışmaların dinle değil ekonomik çıkarlarla ilgili olduğunu iddia etmekteydi. Gericileri destekleyenlerin gerçekten yerli ve yabancı çevrelerce sürdürülen kâr mücadelesine katıldıklarını iddia eden Ecevit, yabancı sömürgecilerin kendi ekonomik üstünlüklerini sürdürmek için yaptıkları savaşa yüce bir anlam katmak, kutsal bir görünüş vererek halkı da katmak için dini kullandıklarını savunuyordu.

11.SORU

Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin imzalanması hangi yıl olmuştur?

- A
1936
- B
1938
- C
1940
- D
1950
- E

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

1956

Yanıt Açıklaması:

1936'da Lozan Boğazlar Sözleşmesi'ni Türkiye'nin lehine değiştiren Montrö Boğazlar Sözleşmesi imzalanmıştır.

12.SORU

Demokrat Parti döneminde hükümeti Adnan Menderes kurarken TBMM başkanlığına kim seçildi?

- A
- Fahri Korutürk
- B
- Refik Koraltan
- C
- Celal Bayar
- D
- Adnan Menderes
- E
- Nihat Erim

Yanıt Açıklaması:

22 Mayıs'ta Cumhurbaşkanı seçilen Celal Bayar'ın parti başkanlığını bırakması ile cumhurbaşkanının partisiz olması şeklen de olsa sağlanmış oldu. Hükümeti Adnan Menderes kurarken Refik Koraltan, TBMM başkanlığına seçildi.

14.SORU

1964 YILINDA GÖNDERDİĞİ MEKTUPLA TÜRKİYE'NİN KIBRIS'A MÜDAHALE İHTİMALİNİ ORTADA KALDIRAN DÖNEMİN ABD BAŞKANI AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

- A
- John Kennedy
- B
- Lyndon Johnson
- C
- Richard Nixon
- D
- Ronald Reagan
- E
- Franklin Roosevelt

Yanıt Açıklaması: Johnson göndermiştir.

15.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ HÜKÜMETİN 2000 YILINDA YÜRÜRLÜĞE KOYDUĞU ÜÇ YIL VADELİ "İSTİKRAR PROGRAMI" VAZGEÇİLEMEZ SOSYO-EKONOMİK HEDEFLERİNDEN BİRİ DEĞİLDİR?

- A
- Üç yıl sonunda enflasyonu çift haneli oranlarda tutmak
- B

Reel faizleri süratle aşağıya çekmek

C

Kamu finansman dengesini sağlıklı ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşturmak

D

Ekonomide sürdürülebilir bir büyüme ortamını tesis etmek

E

Yapısal reformları hızla gerçekleştirmek

Yanıt Açıklaması: Üç yıl sonunda enflasyonu çift haneli oranlarda tutmak

16.SORU

Ordunun idareye el koyduktan sonra oluşturulan Milli Birlik komitesinin başında kim vardır?

- A
- Kenan Evren
- B
- Alparslan Türkeş
- C
- Turgut Özal
- D
- Adnan Menderes
- E
- Cemal Gürsel

Yanıt Açıklaması:

Milli Birlik Komitesi'nin başına getirilen Kara Kuvvetleri Komutanı Cemal Gürsel'dir.

17.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ MARSHALL PLANI KAPSAMINDA YAPILACAK BİR DEĞERLENDİRME KAPSAMINA GİRMEZ?

- A
- 1947 Haziranında ilan edilmiştir.
- B
- George Marshall adından gelmektedir.
- C
- Türkiye'ye ekonomik yardım içermektedir.
- D
- Türkiye'nin ABD'ye ekonomik bağımlılığını artırmıştır.
- E
- Türkiye Marshall yardımıyla demiryollarını geliştirmiştir.

Yanıt Açıklaması: 1947 Haziran'ında ABD Dışişleri Bakanı George Marshall tarafından ilan edilen Marshall Planı çerçevesinde ABD'den ekonomik yardım alınmıştır. Plan, ABD'nin II. Dünya Savaşı nedeniyle büyük bir yıkıma uğrayan Avrupa ülkelerine ekonomik yardım yapmasını öngörmekteydi. Türkiye de -fiilen savaşa girmemiş olmasına rağmen- bu yardımdan yararlanmıştır. Böylece Türkiye 1948-1952 döneminde yaklaşık 350 milyon dolar tutarında ekonomik yardım alarak özellikle tarımda makineleşme, karayolları yapımı,

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

maden işletmelerinin modernleştirilmesi alanlarında ilerleme kaydetti. Marshall yardımları bir yan- dan Türkiye'nin kalkınmasına katkı yaparken diğer yandan da ABD'ye ekonomik bağımlılığı artırdı. Türkiye'nin ekonomi politikalarının, Washington'dan gelen telkinlerle şekillendirilmesi alışkanlığının başlangıç noktasını oluşturdu

18.SORU

İMAM VE HATİP YETİŞTİRMEK AMACIYLA İLK DEFA KURSLARIN AÇILMASI, HANGİ PARTİ HÜKÜMETİNİN İCRAATLARINDAN BİRİDİR?

- A Demokrat Parti
- B Adalet Partisi
- C Cumhuriyet Halk Partisi
- D Anavatan Partisi
- E Milli Selamet Partisi

Yanıt Açıklaması: İmam ve Hatip yetiştirmek amacıyla ilk kurslar 1948 yılında, yani Cumhuriyet Halk Partisi döneminde açılmıştır.

19.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİ OLAY İLE TÜRKİYE'NİN II. DÜNYA SAVAŞINDAN SONRA BATI'DAN DIŞLANMIŞ DURUMU TARİHTE OLMADIĞI KADAR OLUMLU GELİŞME GÖSTERMİŞTİR?

- A Türkiye'nin Birleşmiş Milletlere üye olması
- B Türkiye'nin Almanya ve Japonya'ya savaş açması
- C ABD ile SSCB arasında "Soğuk Savaş"ın başlaması
- D SSCB'nin Montrö ile ilgili bir nota vermesi
- E Türkiye'de hissedilen komünizm endişesi

Yanıt Açıklaması: Türkiye'nin II. Dünya Savaşı'ndan sonra yaklaşık iki yıl boyunca ciddi olarak hissettiği Batı'dan dışlanmışlık durumu, ABD ve SSCB'nin birbirlerine karşı uzun yıllar devam edecek bir ideolojik çekişme içine girmesiyle ortadan kalktı. "Soğuk Savaş"ın başlaması, Türkiye'nin Batı ile ilişkilerinin yeniden ve bu kez tarihte hiç olmadığı kadar gelişmesine imkân sağladı.

20.SORU

1969 yılında sosyal yapıdaki huzursuzlukların ilk işareti hangi ilçede olmuştur?

- A Çorlu
- B Silivri
- C Büyükçekmece
- D Çatalca
- E Gemlik

Yanıt Açıklaması:

1969 Seçimlerinden sonra sosyal yapıdaki huzursuzlukların ilk işaretini Çorlu'da köylülerin işgal ettikleri bir çiftlikten askerî birliklerin yardımıyla çıkarılması veriyordu. Türkiye'de toplam nüfusun %1'i çalışan nüfusun ise %2 si 1961-1969 yılları arasında yurt dışına gitmişti. Gittikleri yerde uyum problemleri dolayısıyla çok sıkıntı çeken bu insanların gönderdikleri döviz miktarı Türkiye'nin 1969 ithalatının %70'ini karşılamaktaydı. İçerde ise köyden kente göç bütün hızıyla sürüyordu. Bu işsizliğin daha da artacağına işaretiydi. Zira yeni iş sahaları açılmadığı gibi mevcutların daha verimli çalıştığını gösteren bir bilgi de yoktu. Büyük şehirlerdeki fabrikalarda da işçiler ücret ve sosyal imkânların iyileştirilmesi için grev yaparken artık polisle hatta askerle karşı karşıya kalıyorlardı.

1.SORU

12 KASIM 1942'DE BAŞBAKAN ŞÜKRÜ SARAÇOĞLU DÖNEMİNDE KABUL EDİLEN VARLIK VERGİSİ İLE AMAÇLANAN NEDİR?

- A Azınlıklardan vergi almak
- B Kamu ile özel sektör arasında ki çatışmayı önlemek
- C Toplanan vergilerle devlet gelirlerini artırmak
- D Türkiye'nin dış ticaret hacmini genişletmek
- E Tarım ve sanayi sektöründe üretimi artırmak

Yanıt Açıklaması: Varlık Vergisi ile olağanüstü ekonomik ve mali koşullar çerçevesinde "bir defaya mahsus" olarak yapılan düzenlemeyle; piyasadan para çekerek enflasyonla mücadele etmek, savaş yıllarının şartlarından yararlanarak 'çok para kazanmış ancak bu kazancın vergisini vermemiş olanlardan' vergi almak ve devlet gelirlerini artırmak amaçlanmıştı. Dolayısı ile doğru cevap C seçeneğidir.

2.SORU

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLA P TARİHİ II

Türkiye'de İşçi Sendikaları Konfederasyonları hangi yılda kurulmuştur?

- A
1950
- B
1951
- C
1952
- D
1953
- E
1954

Yanıt Açıklaması:

İşçilerin mali ve sosyal haklarını iyileştirme hedefi ile 1952'de Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu kurulmuştur.

3.SORU

Gazetelerdeki dini içerikli yazı dizileri hangi tarihte kontrol altına alınmaya başlanmıştır?

- A
1945
- B
1944
- C
1943
- D
1942
- E
1941

Yanıt Açıklaması:

1940 tarihinde yapılan bir düzenlemeyle, rejimin halka ulaşmak için bulduğu en etkin yol olan halkevlerinde kütüphanelere dinî içerikli ve inkılabın ideolojisine uymayan siyasi yayınların girmesi yasaklandı. 1942'de gazetelerde dinî içerikli yazı dizilerinin yayını kontrol altına alınmaya başlandı.

4.SORU

ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ DÖNEMİNİN ÖNEMLİ ADIMLARINDAN BİRİ OLAN 12 TEMMUZ BEYANNAMESİ'NE BAKILARAK AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ SÖYLENEMEZ?

- A
Çok partili siyasi hayatın devlet meselesi olarak görüldüğü
- B
Bürokrasinin her iki parti tarafından da adil muamele görmesi gerektiği
- C
İki parti arasındaki emniyetin, memleketin emniyeti demek olduğu
- D

İktidar ve muhalefetin demokrasiye uygun şekilde davranacaklarını birbirlerine temin etmeleri gerektiği
E
Devlet Başkanı İsmet İnönü'nün Demokrat Parti'ye nazarla iktidar partisine yakın olduğu

Yanıt Açıklaması: İsmet İnönü tarafından sunulan 12 Temmuz 1947 tarihli Beyanname çok partili yaşamın olması gerekenlerini sıralarken yanlı bir bakış ya da taraflı bir duruş sergilemez.

5.SORU

Aşağıdakilerden hangisi, Atatürk'ün Dış Politikalarındaki uygulama esaslarından değildir?

- A
Gerçekçilik
- B
Tam bağımsızlık
- C
Barışçılık
- D
Akılcılık
- E
Ulusalçılık ve bireyselcilik

Yanıt Açıklaması:

Gerçekçilik, Tam bağımsızlık, Barışçılık, Akılcılık Atatürk'ün dış politikalarındaki uygulama esaslarındandır.

6.SORU

ABD'NİN II. DÜNYA SAVAŞI NEDENİYLE YIKIMA UĞRAYAN AVRUPA ÜLKELERİNE EKONOMİK YARDIMDA BULUNMASINI ÖNGÖREN VE TÜRKİYE'NİN DE DÂHİL EDİLDİĞİ GİRİŞİM AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

- A
Atlantik Antlaşması
- B
Ödünç ve Kiralama Kanunu
- C
Truman Doktrini
- D
Marshall Planı
- E
Eisenhower Doktrini

Yanıt Açıklaması: Marshall Planı

8.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ, 31 MART 1975'TE KURULAN MİLLİYETÇİ CEPHE HÜKÜMETİ'NİN KOALİSYON ORTAĞI OLAN PARTİLERDEN BİRİ DEĞİLDİR?

- A

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

Adalet Partisi

B

Milli Selamet Partisi

C

Cumhuriyetçi Güven Partisi

D

Milliyetçi Hareket Partisi

E

Milli Kalkınma Partisi

Yanıt Açıklaması: 31 Mart 1975'de Süleyman Demirel'in başkanlığında kurulan Milliyetçi Cephe Hükümeti'ne koalisyon ortağı olan partiler, Adalet Partisi, Milli Selamet Partisi, Cumhuriyetçi Güven Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi'dir.

9.SORU

SOĞUK SAVAŞ DÖNEMİNDE 1947 İTİBARI İLE TÜRKİYE'NİN BATI BLOKU 'NU TERCİH ETMESİNDE Kİ BAŞLICA NEDEN NEDİR?

A

ABD'nin SSCB'ye desteğini kesmesi

B

İngiltere'nin SSCB'ye desteğini kesmesi

C

Türkiye'nin benimsediği Batıcılık ilkesi

D

Türkiye'nin yaşadığı güvenlik endişesi

E

Türkiye'nin ideolojik küresel bloklaşmada yer alması

Yanıt Açıklaması: Türkiye'nin Batı Bloku 'nu tercih etmesinde ki başlıca etken Türk dış politikasının hedef aldığı Batıcılık ilkesidir. Dolayısı ile doğru cevap C seçeneğidir.

10.SORU

ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ HANGİ DÖNEMDE KURULMUŞTUR?

A

Tek parti dönemi

B

Demokrat parti dönemi

C

1960 darbesinden sonra

D

1971 Askeri Muhtırası sonrasında

E

1980 darbesinden sonra

Yanıt Açıklaması: Atatürk Araştırma Merkezi 1980 darbesinden sonra kurulan bir merkezdir.

11.SORU

I- Türkiye halkı vakit, servet ve ithalatta israf yapmaz, kullandığını kendi üretir

II- Sağlıklı bir çoğalma ilk tercih olmalıdır. Sağlığı

korumak, spor yapmak, hayvanları sevmek, cinslerini geliştirmek ve çoğaltmak için çalışır

III- Türk tekel çalışmayı tercih eder serbestliğe karşıdır

17 Şubat-4 Mart 1923 tarihleri arasında İzmir'de gerçekleştirilen Türkiye İktisat Kongresi'nde Türkiye devletinin uygulayacağı ekonomik modeli Misak-ı İktisadi ilkeleri ile görebilmekteyiz. Yukarıdakilerden hangisi ya da hangileri bunların arasındadır?

A

Yalnız I

B

I ve II

C

I ve III

D

II ve III

E

I, II ve III

Yanıt Açıklaması:

III. Madde yanlıştır, doğru hali Türk serbest çalışmayı tercih eder, tekelliliğe karşıdır şeklinde olacaktır.

12.SORU

AŞAĞIDAKİ GELİŞMELERDEN HANGİSİNİN TÜRKİYE'Yİ ASKERİ OLARAK DA BATI BLOKU'NUN BİR ÜYESİ HALİNE GETİRDİĞİ SÖYLENEBİLİR?

A

2. Dünya Savaşı sonrasındaki Sovyet taleplerinin reddedilmesi

B

Kore'ye 1950'de Türk askeri birliğinin gönderilmesi

C

NATO'ya 1952 yılında üye olunması

D

Askeri üslerin ve tesislerin kurulması

E

ABD ile ilişkilerin politikada birinci gündem oluşturması

Yanıt Açıklaması: NATO'ya 1952 yılında üye olunması

13.SORU

TÜRKİYE'DE, 17 NİSAN 1940 TARİHİNDE KÖYLÜ NÜFUSU MAHALLERİNDE EĞİTİP ÜRETİCİ DURUMA GETİRMEK VE KÖYDEN KENTE GÖÇÜ ENGELLEMEK AMAÇIYLA KURULAN KÖY ENSTİTÜLERİ, AŞAĞIDAKİ MİLLİ EĞİTİM BAKANLARINDAN HANGİSİNİN DÖNEMİNDE KURULMUŞTUR?

A

Şükrü Saracoğlu

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ II

- B
Hasan Âli Yücel
C
İsmail Hakkı Tonguç
D
Hasan Saka
E
H. Numan Menemencioğlu

Yanıt Açıklaması: Hasan Âli Yücel

14.SORU

BİRİNCİ BEŞ YILLIK KALKINMA PLANI HANGİ DÖNEMİ KAPSAMAKTADIR?

- A
1938-1942
B
1945-1950
C
1953-1957
D
1963-1967
E
1957-1961

Yanıt Açıklaması: 1963-1967

1.SORU

EMEKLİLİK YAŞININ ERKEKLERDE 60, KADINLARDA 58'E ÇIKARILDIĞI VE İŞSİZLİK SİGORTASI KURUMLAŞTIRILDIĞI 4447 SAYILI SOSYAL GÜVENLİK YASASI HANGİ SÜREÇTE YÜRÜRLÜĞE GİRMİŞTİR?

- A
17 Ağustos 1999 Depremi
B
Yedinci Plan Dönemi
C
1994 Yılı Büyük Krizi
D
Altıncı Plan Dönemi
E
Beşinci Plan Dönemi

Yanıt Açıklaması: 4447 Sayılı Sosyal Güvenlik Yasası 17 Ağustos Depremi sonrasında Eylül 1999'da yürürlüğe girmiştir.

2.SORU

İKTİDAR VE MUHALEFETİN TARTIŞTIKLARI YEGÂNE MEVZU HALKIN DİNİ HASSASİYETİNİN İSTİSMARI OLMUŞTUR. ÇOK PARTİLİ DÖNEMİN BAŞLANGICINDA YER ALACAK AKTÖRLER İLE LAİKLİK VE CUMHURİYETÇİLİK TARAFTARLIĞI KONUSUNDA ÖN UZLAŞI SAĞLAYAN İKTİDAR PARTİSİ İLK GENEL SEÇİMLERİN ARDINDAN

1947 KONGRESİNDE LAİKLİK VE İNKILAPÇILIK İLKELERİNDE RADİKAL UYGULAMALARDAN VAZGEÇME KARARI ALMAK DURUMUNDA KALMIŞTIR. BİLHASSA KIRSAL KESİMDE BU DURUMUN YARATTIĞI SAKINCALAR TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİNDE DİLE GETİRİLDİĞİ ZAMAN DA PARTİ YÖNETİCİLERİNİN TEPKİSİNİ ÇEKMIŞTİR. SAVAŞIN SONUNDA OLUŞTURULACAK YENİ DÜZENDE YER ALABİLMEK İÇİN GİRİŞİLEN ÇOK PARTİLİ DÜZEN DENEYİMİ HALKI, DOLAYISIYLA HALKIN BEKLENTİLERİNİ DE ÖNE ÇIKARACAKTIR. TEK PARTİ DÖNEMİNİN UYGULAMADA ÇOĞUNLUKLA HALK İÇİN HALKA RAĞMEN ŞEKLİNDE TEZAHÜR EDEN HALKÇILIĞI İSE BU DÖNEMDE HALK İÇİN HALK İLE BERABER ŞEKLİNE DÖNÜŞMEYE MECBUR OLMUŞTUR.1930'LU YILLARDA HALKÇILIK YUKARDAKİ PARAGRAFA GÖRE NASIL YORUMLANMIŞTIR?

- A
Tek parti döneminin uygulamada çoğunlukla halk için halka rağmen şeklinde tezahür eden halkçılığı ise bu dönemde halk için halk ile beraber şekline dönüşmüştür.
B
Halkın dini hassasiyetlerini tartışma konusu yapmak.
C
Halkın beklentilerini de öne çıkması.
D
1947 kongresinde laiklik ve inkılapçılık ilkelerinde radikal uygulamalardan vazgeçme kararı.
E
İktidar ve muhalefetin tartıştıkları yegâne mevzu halkın dini hassasiyetinin tartışılması.

Yanıt Açıklaması: Savaşın sonunda oluşturulacak yeni düzende yer alabilmek için girişilen çok partili düzen deneyimi halkı, dolayısıyla halkın beklentilerini de öne çıkaracaktır. Tek parti döneminin uygulamada çoğunlukla halk için halka rağmen şeklinde tezahür eden halkçılığı ise bu dönemde halk için halk ile beraber şekline dönüşmeye mecbur olmuştur. Paragrafa göre doğru cevap A şıkkıdır.

3.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ TÜRKİYE CUMHURİYETİ TARİHİNDE HALKIN OYU İLE İKTİDARIN EL DEĞİŞTİRMESİNDE (DEMOKRAT PARTİ İKTİDARI) DOĞRUDAN ETKİLİ OLMUŞTUR?

- A
Varlık vergisi
B
12 Temmuz Beyannamesi
C

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

Milli koruma kanunu
D
Müstakil grup kurulması
E
Toprak mahsulleri vergisi

Yanıt Açıklaması: Atatürk'ten sonra çok partili yaşama geçişte çeşitli denemeler olmuştur. Ancak, bu deneyimlerden yola çıkılarak hazırlanan 12 Temmuz Beyannamesi Türkiye Cumhuriyeti tarihinde halkın oyu ile iktidarın el değiştirmesinde ve Demokrat Partinin iktidar olmasında doğrudan etkili olmuştur.

4.SORU

I.Türkiye, Ağustos 1959'da AET'ye müracaat etmiştir.
II.AET, 1960 Mayıs'ında Türkiye ve Yunanistan ile aynı anda görüşmelere başladı.
III. 27 Mayıs darbesinden sonra Milli Birlik Komitesi, AET ile görüşmeleri askıya almıştır.
IV.Türkiye 1981'de AET'ye tam üyelik hakkı kazanmıştır.
V.AET ile Eylül 1963'te bir ortaklık anlaşması imzalanmıştır.
Türkiye-AB ilişkileri ile ilgili yukarıdaki ifadelerden hangileri doğrudur?

- A
I ve II
B
I, II ve III
C
I, II ve IV
D
I, III ve IV
E
I, II ve V

Yanıt Açıklaması:

27 Mayıs darbesine rağmen asker, AET ile görüşmeler konusunda geri adım atmamıştır. 1981'de AET'ye tam üye olan Yunanistan'dır.

5.SORU

Temel ham maddeleri yurt içinde üretilen veya üretilecek olan sınai tesislere,
Büyük sermaye ve ileri teknoloji gerektirmeyen projelere,
Kuruluş kapasitelerinin iç tüketimi karşılayacak düzeyde tutulmasına öncelik verilmelidir.
Yukarıda verilenlerden hangisi ya da hangileri 1934-1938 yıllarını kapsayan Planlı Sanayileşme dahilindeki "Birinci Sanayi Planı" ilkelerindendir?

- A
Yalnız I
B
Yalnız II
C

- I ve II
D
I ve III
E
I, II ve III

Yanıt Açıklaması:

II numaralı verilen "Büyük sermaye ve ileri teknoloji gerektiren" şeklinde olmalıydı.

6.SORU

TÜRK KÜLTÜR DERNEĞİ KURULUMUNDA NEYİ AMAÇLAMIŞTIR?

- A Orta Asya Devletleri ile iletişimi amaçlamış
B Türk müzikleri çalışmaları amaçlamış
C Spor müsabakaları organize etmeyi amaçlamış
D Sosyal yapıyı güçlendirmeyi amaçlamış
E Kültürel faaliyetleri organize etmeyi amaçlamış

Yanıt Açıklaması: Sosyal yapıyı güçlendirmeyi amaçlayan MBK tarafından adalet, dürüstlük ve demokrasi ilkelerini ayakta tutmak, hür düşünce ve müspet ilim ışığı altında halkın maneviyatını yükseltmek amacıyla partiler üstü bir kültürel örgüt olarak Türk Kültür Derneği 17 Ağustos'ta kurulmuştur.

7.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ ÇOK PARTİLİ DÖNEME GEÇİŞ SÜRECİNDE CUMHURİYET HALK PARTİSİ İLE DEMOKRAT PARTİ YÖNETİCİLERİ ARASINDA Kİ ÇEKİŞMELER SONUCU ORTAYA ÇIKAN SİYASİ DÜZENLEMELERDEN BİRİDİR?

- A Basın Yasası'nın liberalleştirilmesi
B Bölge esasına dayalı parti kurulmasının yasaklanması
C Değişmez genel başkanlığın kaldırılması
D Üniversitelere özerklik verilmesi
E Din eğitime kısıtlamalar getirilmesi

Yanıt Açıklaması: İki parti arasında ki çekişme ve çatışmalar iktidar partisinin yumuşamasına ve daha ılımlı kararlar almasına yol açtı. Bunlar arasında değişmez genel başkanlığın kaldırılması, sınıf ve bölge esasına göre parti kurulmasını engelleyen düzenlemelerin kaldırılması gibi siyasi

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

değişikliklerin yanı sıra, üniversitelere idari özerklik verilmesi, Basın Yasası'nın liberalleştirilmesi ve din eğitimi konusunda halkın ihtiyaçlarını karşılayacak adımların atılması gibi sosyal düzenlemeler yer almaktadır. Dolayısıyla doğru cevap C seçeneğidir.

9.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ CUMHURİYETİN KURULMASINDAN İTİBAREN TÜRK DİŞ POLİTİKASININ İKİ TEMEL DAYANAĞIDIR?

- A Statükoculuk ve Batıcılık
- B Statükoculuk ve İslamcılık
- C Statükoculuk ve Türkçülük
- D Batıcılık ve Türkçülük
- E Türkçülük ve Batıcılık

Yanıt Açıklaması: Cumhuriyetin ilanından itibaren, dış politika ağırlıklı olarak iki temel ilke üzerine oturtulmuştur: Statükoculuk ve Batıcılık.

10.SORU

I. İKTİDAR PARTİSİ II. MECLİSTEKİ MUHALEFET PARTİLERİNİN TEMSİLCİLERİ III. SENDİKALAR IV. BASIN ORGANLARI V. VALİLER YUKARIDAKİLERDEN HANGİSİ 1960 ASKERİ MÜDAHALE SONRASINDA KURULAN VE ANAYASA ÇALIŞMALARINI YAPAN KURUCU MECLİSTE YER ALMIŞTIR?

- A I-II-V
- B II-III-IV
- C I-IV-V
- D II-IV-V
- E II-III-V

Yanıt Açıklaması: 1960 Askeri müdahale sonrasında kurulan Kurucu mecliste MBK üyeleri, Meclisteki muhalefet partilerinin temsilcileri, Sendikalar, Basın organları, ticaret organları, üniversiteden gelen temsilciler bir araya gelerek anayasayı hazırlamaya çalışmışlardır.

11.SORU

TÜRKİYE'NİN SOSYAL VE KÜLTÜREL GELİŞİMİNİ ETKİLEYEN EN ÖNEMLİ OLAY OLAN RADYO İÇİN 1961 ANAYASASI NE GİBİ BİR ÖNEM TEŞKİL ETMEKTEDİR?

- A Günlük yayın süresi 12 saate çıkarılmıştır.
- B Canlı yayın yapılmasına başlanmıştır.
- C Özel radyo ve televizyonlar hayata geçirilmiştir.
- D Yapısı geliştirilip bir üst kurul ile desteklenmiştir.
- E Radyo, tarafsız ve özerk bir statü kazanmıştır.

Yanıt Açıklaması: 1927'de kurulan ve Matbuat Umum Müdürlüğü, Basın Yayın Genel Müdürlüğü gibi yapılar içinde çalışmalarını sürdüren Radyo, 1961 Anayasası ile tarafsız ve özerk statü kazanmıştır. Dolayısı ile doğru cevap E seçeneğidir.

12.SORU

KÜBA FÜZE KRİZİ'NİN ÇÖZÜMÜNE YÖNELİK ABD'NİN SSCB İLE ÇÖZÜME VARMAK İÇİN TÜRKİYE'DEKİ FÜZELERİ SÖKMESİ NASIL SONUÇLANMIŞTIR?

- A Amerika ile olan ilişkilerin gelişmesini sağlamıştır.
- B Küba krizinin kesin olarak sonlanmasını sağlamıştır.
- C ABD ile olan ilişkilerin soğumasına neden olmuştur.
- D SSCB ile olan ilişkilerin soğumasına neden olmuştur.
- E Füzelerin yerine modern silahların getirilmesiyle sonuçlanmıştır.

Yanıt Açıklaması: ABD, SSCB'nin Küba'ya füze yerleştirmemesi karşılığında Türkiye'ye 1950'lerin sonunda yerleştirdiği Jüpiter füzelerinin sökülmesini kabul etmiştir. Bunun sonucunda, Türk yöneticilerin zihinlerinde ABD hakkındaki ilk önemli kuşkular belirginleşmiştir. ABD'nin kendi çıkarları çerçevesinde Türkiye'yi devre dışı bırakması siyasi alanda fazlaca dillendirilmese de derin bir hayal kırıklığı meydana gelmiştir.

13.SORU

TÜRKİYE, BOĞAZLAR ÜZERİNDEKİ EGEMENLİK HAKLARINI TAM MANASIYLA HANGİ ANTLAŞMA İLE KAZANMIŞTIR?

- A Lozan Antlaşması
- B Locarno Antlaşması
- C Montrö Sözleşmesi
- D

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

Balkan Antantı
E
Sadabad Pakti

Yanıt Açıklaması: 20 Temmuz 1936'da ise Montrö Boğazlar Sözleşmesi düzenlenen törenle imzalandı. Sözleşmeye ek olan protokol hükümleri gereğince aynı gün gece yarısı 30 bin kişilik bir Türk gücü Boğazlar bölgesine girdi. Böylece Atatürk döneminde Lozan'ın getirdiği önemli bir kısıtlama daha ortadan kaldırılmış oluyordu.

14.SORU

DEVLETÇİ POLİTİKANIN UYGULANDIĞI DÖNEMDE GELİŞEN SERMAYE İLK ÖNCE VE ÇOĞUNLUKLA HANGİ ALANA YÖNELMİŞTİR?

A
Tarım
B
Turizm
C
Sanayi
D
Bankacılık
E
Sigortacılık

Yanıt Açıklaması: Devletçi politikanın uygulandığı dönemde gelişen sermaye ilk önce ve çoğunlukla bankacılık alanına yönelmiş ve yaklaşık 20 banka açılmıştır.

16.SORU

İNKILAPLARIN HALKA MAL EDİLMESİ, DERİNLEŞTİRİLMESİ VE HALKIN EĞİTİLMESİ İÇİN HERKESİN RAHATLIKLA ÇALIŞMALARINA KATILABİLECEĞİ YAYGIN BİR TEŞKİLAT OLARAK 1932 YILINDA AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ KURULMUŞTUR?

A
Millet Mektepleri
B
Halkevleri
C
Darülfünun
D
Köy Enstitüleri
E
Maarif Vekâleti

Yanıt Açıklaması: İnkılapların halka mal edilmesi, derinleştirilmesi ve halkın eğitilmesi için herkesin rahatlıkla çalışmalarına katılabileceği yaygın bir teşkilat olarak 1932 yılından başlayarak halkevleri kurulmuştur.

18.SORU

"Devlet şekli olarak egemenliğin millete ait olmasını, hükümet şekli olarak seçim ilkesini esas almıştır". ifadesi, aşağıdaki hangi yönetim sistemini açıklar?

A
Mutlakiyet
B
Monarşi
C
Krallık
D
Cumhuriyet
E
Diktatörlük

Yanıt Açıklaması:

Devlet şekli olarak egemenliğin millete ait olmasını, hükümet şekli olarak seçim ilkesini esas almıştır açıklaması Cumhuriyeti tanımlamaktadır.

19.SORU

AŞAĞIDAKİ HANGİ TEMEL NEDENLE TÜRKİYE'NİN 1974 YILINDA GERÇEKLEŞTİRDİĞİ KIBRIS BARIŞ HAREKATI HUKUKSAL AÇIDAN MEŞRU GÖRÜLMÜŞTÜR?

A
Kendi soydaşlarına karşı katliam yapılması
B
Garanti antlaşması çerçevesinde yetkisi olması
C
Nikos Sampson'un adada askeri darbe yapması
D
Yunanistan'ın askeri cunta yönetimi altında olması
E
Başpiskopos Makarios'un adadan uzaklaştırılması

Yanıt Açıklaması: Garanti antlaşması çerçevesinde yetkisi olması

20.SORU

Aşağıdakilerden hangisi 15 Haziran 1957'de imzalanan İstanbul deklarasyonuna dahil olan ülkelerden biri değildir?

A
Türkiye
B
İran
C
Pakistan
D
Irak
E
Mısır

Yanıt Açıklaması:

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ II

Türkiye, İran, Pakistan, Bangladeş, Malezya, Endonezya, Mısır ve Nijerya'nın katılımıyla 15 Haziran 1997'de İstanbul Deklarasyonu kabul edilmiştir. Irak bu deklarasyona katılan ülkeler arasında yer almamaktadır.

ONLİNE DÖNEMDE NELER OLDU?

ONLİNE ÖNEM TÜM SORULARI SKYMOONPDF DEN TEMİN EDİLMİŞTİR...

SKY MOON

PDF

DON'T ASK QUESTIONS, JUST FOLLOW

SKYMOON PDF

DON'T ASK QUESTIONS, JUST FOLLOW...

SINCE 2020

1.Aşağıdakilerden hangisi 1946 seçimine kalan siyasi partilerden biri değildir?

D-Milliyetçi Hareket partisi

2.....olarak da ifade edilen bu eğilim; liberal felsefeye dayalı olarak ifade, vicdan ve fırsat özgürlüklerine Dayanarak sınırlamaların kaldırılması, devletin toplumun bütün alanlardaki ağırlığının kaldırılarak yerel yönetimlere Bırakılması, ekonomik anlamda ithalat ve ihracat serbestliğinin getirilmesi çerçevesinde şekillenmiştir.

Yukarıdaki parçada boş bırakılan yeri aşağıdakilerden hangisi doğru şekilde tamamlar?

A – Özalizm

3 Mustafa Kemal Atatürk'ün 1927 yılının başlarında Ankara'da başladığı, daha sonra aynı yılın yaz aylarında İstanbul'da bulunduğu esnada yaptığı yoğun bir çalışma sonucunda tamamladığı eseri, yine kendisi tarafında Cumhuriyet Halk Fırkası'nın 15-20 Ekim 1927 tarihleri arasında Ankara'da toplanan ikinci büyük kurultayında 36,5 saat süren ve altı günde okunan tarihi bir hitabeye dayandığı için "....." adını almıştır

Yukarıdaki parçada boş bırakılan yeri aşağıdakilerden hangisi doğru şekilde tamamlar?

D - Nutuk

4 İsrailî ziyaret eden İlk Türk başbakanı aşağıdakilerden hangisidir?

C - Tansu Çiller

5 II. Dünya Savaşı'nı resmen başlatan olay aşağıdakilerden hangisidir?

E - Almanya'nın Polonya'yı işgal etmesi

6 1960 Darbesi'ne karşı gelebilecek muhalefetin önüne geçilmesi için 2 Ağustos 1960 tarihinde " " çıkarılmıştır.

Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yeri aşağıdakilerden hangisi doğru şekilde tamamlar?

E - İnkılap Mahkemeleri Kanunu

7 KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın Kıbrıs meselesi üzerinde Ak Parti öncesi talep ettiği ilke Aşağıdakilerden hangisidir?

A - " Çözumsuzlük çözümdür"

8 RP-DYP (REFAH-YOL) Koalisyon Hükümeti'nin sona ermesine neden olan 28 Şubat 1997 tarihli Milli Güvenlik Kurulu (MGK) kararları sonrası yaşananlar ile ilgili aşağıda ki ifadelerden hangisi yanlıştır ?

E - " Kamusal Alan " olarak adlandırılan yerlere girişlerde herhangi bir kılık kıyafet kısıtlaması getirilmiştir.

9 Türkiye'de kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanınması ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A - Seçime katılacak kadınlarda çok iyi eğitim görmüş olmaları, varlıklı aileden gelmeleri ve toplumda saygı görmeleri şartı aranmıştır.

10 21 Aralık 1961 yılında hayatına başlayan bu hareketin önderleri " kapitalist olmayan kalkınma yolunda" Türkiye'nin siyasi ve iktisadi bakımından yeniden inşasında ordunun desteğine güveniyor, orduya önem veriyordu. Hatta " zinde kuvvet " yâda "ilerici güç" olarak gördüğü ordu ile işbirliğini de imkan veriyordu

A - Yön Dergisi

11 Dönemin Cumhurbaşkanı Turgut Özal'a hitaben bir mektup yazan Orgeneral Eşref Bitlis'in mektubunda

" Sayın Cumhurbaşkanım, Zat-ı Aliniz bu olaya müdahil olmalı, aksi takdirde bölgede sonu alınmayacak ciddi risk ve tehditlere karşı karşıya kalabiliriz " ifadelerini kullanmıştır.

Yukarıda sözü edilen mektubun yazılmasına neden olan olay aşağıdakilerden hangisidir?

D - Kuzey Irak'ta konuşlanan Amerikan Çekiç Güç Kuvvetleri'nin faaliyetleri

12 27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi'nden sonra ülkeyi yönetmek üzere Cemal Gürsel'in liderliğinde oluşturulan yapı aşağıdakilerden hangisidir?

B - Milli Birlik Komitesi

13.-----, II. Dünya Savaşı sonrasında ABD ile SSCB arasındaki yaşanan ve kendisine askeri eylemlerden çok ekonomik baskı, propaganda ve silahlanma yarışı gösteren , 1946'da başlayan ve 1989'da Berlin Duvar'ının yıkılışı sonrası 1991'de SSCB'nin dağılması ile sonlanan döneme verilen isimdir?

Yukarıdaki parçada boş bırakılan yeri aşağıdakilerden hangisi doğru şekilde tamamlar ?

A - Soğuk Savaş

14.1980 Askeri Darbesi'nden sonra ilk hükümeti kuran kişi aşağıdakilerden hangisidir?

B - Bülent Ulusu

15.Aşağıdakilerden hangisi 1991 seçimleri sonrasında yaşanan gelişmelerden biri değildir?

E - Seçim stratejisini Özal'ı Cumhurbaşkanlığından indirmeye kurgulayan DYP'nin, ANAP ile bir koalisyonu anlamlı bulmaması.

16.Aşağıdakilerden hangisi Mustafa Kemal Atatürk'ün "vatan, millet, Türklük" fikirlerinin olgunlaşmasında etkisi olan kişilerden biri değildir?

A - Süleyman Nazif

17.Kıbrıs Barış Harekatı sonrasında 1976 yılında Kıbrıs Türk Federe Devleti kurulmuştur. Sorunun çözümsüzlüğe doğru gitmesi üzerine Kıbrıs Türk Federe Devleti Meclisi Self determinasyon hakkını kullanarak 15 Kasım 1983'te oy birliği ile aldığı kararla, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni ilan etmiştir. KKTC'nin kuruluş bildirgesini de kurucu Cumhurbaşkanı -----okumuştur.

Yukarıdaki parçada boş bırakılan yeri aşağıdakilerden hangisi doğru şekilde tamamlar?

A - Rauf Denktaş

18.30 Ekim 1995 ile 6 mart 1996 tarihleri arasında DYP-CHP koalisyon hükümeti döneminde Türkiye ile Yunanistan'ısavaşı eşliğine getiren olay aşağıdakilerden hangisidir?

B - Kardak Krizi

19.FETÖ/PDY Örgütü tarafından 15 Temmuz 2016'da Ak Parti Hükümeti'ne karşı yapılan dış destekli darbe girişiminin ilk uluslararası adımı olarak kabul edilen olay aşağıdakilerden hangisidir?

C - Adana'da MİT tırlarına yapılan operasyon

52-I-1966 yılında Devlet Planlama Teşkilatı'na müsteşar olarak atanmıştır

II-1977'yolında Milli Selamet Partisinden siyasete atılmışsa da seçilmemiştir

III-1979 yılında Devlet Planlama Teşkilat ve Başkanlık müsteşarı olarak görev yapmıştır

IV-24 ocak kararlarını uygulaması amacıyla Dış Politika dan dan sorumlu devlet bakanı olarak görev yapmıştır

Turgut Özal işe ilgili yukarıdakilerden hangileri yanlıştır?

B)Yalnız IV

53.“Hayırdan hayır vardır”,“Türkiye'ye nefes aldirmek için evet”,“Yasaksız Türkiye” söylemlerinin kullanıldığı olay aşağıdakilerden hangisidir?

E)6 Eylül 1987 Referandumu

54.Aşağıdakilerden hangisi Turgut Özal'ın Cumhurbaşkanlığı döneminde meşgul olunan konulardan biri değildir?

C)Bulgaristan ile yaşanan göç krizinin uluslararası boyut kazanmadan iki ülke arasında bir anlaşma ile çözülmesi

51-Kasım 1960 da Milli Birlik Komitesi'nin (MBK) radikal olarak değerlendirilen 14 üyesi tasfiye edilerek çeşitli görevlerle yurtdışına gönderilmiş ve iki yıl ülkeye dönüşleri engellenmiştir Buna Göre aşağıdakilerden hangisi 14'ler olarak tanımlanan gurubun içinde yer almaz ?

A)Osman Bölükbaşı

50.Türk Silahlı Kuvvetleri adına Genel Kurmay Başkanlığı'nın internet sitesinde Türkiye Cumhuriyeti tarihinin ve dijital çağın ilk “e-muhtırası'nın” 27 Nisan 2007 saat 21.20 de yayımlanmasına neden olan gelişme aşağıdakilerden hangisidir?

B)Cumhurbaşkanlığı seçim süreci

58-Aşağıdakilerden hangisi 1991 seçimleri sonrasında yaşanan gelişmelerden biri değildir?
Demirel'in RP ile girebileceği olası ittifakla Üçüncü bir Milliyetçi cephe Hükümeti kurulması fikrine sıcak bakmaması

20.Türk siyasi hayatında ilk defa tek basına iktidarda iken kendisine yönelik kapatılma davası açılan siyasi parti aşağıdakilerden hangisidir?

B - AK Parti (Adalet ve Kalkınma Partisi)

21.Türk siyasi hayatında koalisyon dönemlerini bitirerek 18 Kasım 2002'de iktidara gelen AK Parti Hükümetinin karşılaştığı ilk gündem maddesi ve iç politikada en fazla tartışma yaratan konu aşağıdakilerden hangisidir?

D - Ekonomik Kriz

22.Dönemin Maarif Vekili Mustafa Necati Bey'in öncülüğünde Millet Mekteplerinin kurulmasıyla ilgili 24 Kasım 1928 tarihli bir talimatname yayınlanmıştır. Başöğretmenliğini Mustafa Kemal Paşa'nın yaptığı Millet Mektepleri, 10 Ocak 1929 günü yapılan resmi törenlerle açılmıştır. Millet Mektepleri 1936 yılından sonra da --- adıyla 1950 yılına kadar halkın eğitimi için faaliyetlerini sürdürmüştür.

Yukarıdaki parçada boş bırakılan yeri aşağıdakilerden hangisi doğru şekilde tamamlar?

D - Ulus Okulları

23.12 Eylül 1980 Askeri Darbesi'nin başındaki Kenan Evren'in "her iki taraftan eşit olarak" ifadesiyle kastettiği konu aşağıdakilerden hangisidir?

C - Darbeden önce sağ-sol çalışmasına katıldıkları için elli kişinin idam edilmesi

24.TBMM'de 3 Nisan 1930'da kabul edilen Yeni Belediye Kanunu'nda seçme ve seçilme şartı olarak "Türk olmak- maddesine yer verilmesi aşağıdaki değişikliklerin hangisine yol açmıştır?

A - Türk kadınının siyasal hayata girişine

25.Aşağıdakilerden hangisi 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi öncesinde gerçekleşen olaylardan biri değildir?

B - Mart 1980'de görev süresi dolan Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün yeniden Cumhurbaşkanı seçilmesi

48.EMİNSU olarak kullanılan derneğin açılımı aşağıdakilerden hangisidir?

A)Emekli inkılap subayları derneği

49.Kemal Tatarın bir eserinden uyarlanarak yapılan 12 Eylül 1980 askeri darbesinden sonra sakıncalı bulunduğu gerekçesiyle yakıldığı söylenen TV filminin Milli İstihbarat Teşkilatı'ndaki tek kopyası birinci DHP-SHP koalisyonu döneminde TV de gösterilmiştir.

Buna göre Kemal Tatar'ın TV filmine uyarlanan eseri aşağıdakilerden hangisidir?

(D)Yorgun savaşçı

45.Mustafa Kemal Atatürk, " Ben size taarruz etmeyi değil, ölmeyi emrediyorum. Bu ölünce kadar geçecek zaman içinde, yerimize başka kuvvetler ve kumandanlar geçebilir." Sözü hangi cephede söylemiştir?

(D)Çanakkale Cephesi

46..... başarıyla yöneten ve Yunan askerlerini geri çekilmeye mecbur eden başkomutan Mustafa Kemal Paşa'ya TBMM tarafından Müşir (mareşal) gazilik unvanı verilmiştir..

Yukarıdaki parçada boş bırakılan yeri aşağıdakilerden hangisi doğru şekilde tamamlar?

C)Sakarya muharebesini

47.. Aşağıdakilerin hangisi Ak Parti iktidarında Türk-Amerikan ilişkilerinin soğumasına neden olan olaylardan biri değildir?

D)ABD nin Suriye'de esad dahil bütün unsurları içine alan bir yönetim yapısını savunması

55.DP'nin, kendisine yönelik muhalefetin "Milli Muhalefet Cephesi" şeklinde örgütlenmesi karşısında yaptığı girişim aşağıdakilerden hangisidir?

Vatan Cephesi'ni kurması

56-Türkiye-Azerbaycan arasında günümüzde de var olan stratejik ortaklığın dostluğun ve kardeşliğin temeli Azerbaycan Kurucu Devlet Başkanı Haydar Aliyev'in 1994 Ankara ziyareti sırasında söylemiş olduğu hangi söz ile atılmıştır?

Biz Tek Millet İki Devletiz

SKYMOON PDF

DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW..

SINCE 2020

26.CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün DP iktidarına yönelik muhalefet için oluşturulmuş "Güç Birliği Hareketi'ne" halkın desteğini sağlamak için milletvekili, partili ve gazetecilerle çıktığı yurt gezisine ----- adı verilmiştir.

Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yeri aşağıdakilerden hangisi doğru şekilde tamamlar?

A - Büyük Taarruz

27.4 Nisan 1964'te Makarios'un Zürih Antlaşması'm tek taraflı olarak feshetmesi ve amaçlarının Kıbrıs adasının Yunanistan'a ilhak' yani Enosis olduğunu açıklaması üzerine 16 Nisan 1964 tarihinde Times dergisine bir demeç veren Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Kıbrıs konusunda İngiltere ve ABD'nin Rum-Yunan tarafına ılımlı davranışını eleştirerek Batı bloğundan ayrılabilceğini ima eden meşhur sözünü dile getirdi.

Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yeri aşağıdakilerden hangisi doğru şekilde tamamlar?

E - Yeni bir dünya kurulur ve Türkiye bu dünyada yerini alır

28.Aşağıdakilerden hangisi İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanlığı döneminde kurulan hükümetlerden biri değildir?

D - Nihat Erim Hükümeti

29.1961 Anayasası ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır ?

D - Atatürk'ün altı ilkesi Anayasa metninde korunmuştur

30.Aşağıdakilerden hangisi AK Parti'nin üçüncü döneminde (2011-2014) iç politikada yaşanan olaylardan biridir?

E - Kamusal alan tartışmaları

31.Türkiye'de çok partili siyasal hayata geçiş sürecinde 7 Temmuz 1945 tarihinde ilk partiyi kuran kişi aşağıdakilerden hangisidir?

C - Nuri Demirağ

32.Aşağıdakilerden hangisi 12 Mart 1971 Muhtırasından 1980 Askeri Darbesi'ne giden süreçte başbakanlık yapan siyasetçilerden biri değildir?

A - Nihat Erim

33.Aşağıdakilerden hangisi Cumhuriyetin ilk yıllarında "Mesleki ve Teknik Eğitim" alanındaki çalışmalardan biri değildir?

E - Ankara'da mesleki eğitime yönelik 1928 yılında Mustafa Kemal Paşa Kız Enstitüsünün açılması

34.Türkiye ile AB arasında imzalanan, 1 Ocak 1996'dan itibaren yürürlüğe giren ve hükümet tarafından AB'ye tamüyelik adına önemli bir gelişme olarak sunulan anlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

A - Gümrük Birliği Anlaşması

35.Mustafa Kemal Atatürk. "Hatt-ı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. O satıh, bütün vatandır. Vatanın her karıştoprağı vatandaşın kanıyla ıslanamadıkça terk olunamaz." sözünü aşağıdaki muharebelerin hangisinde söylemiştir?

C - Sakarya Muharebesi

36.DP döneminde, 1956-58 yıllarında Türk Hükümeti taksim tezini savunmuş, muhalefet lideri İsmet İnönü tarafından da bu tez desteklenmiştir. Türkiye'nin her bir yanında "ya taksim, ya ölüm" mitingleri yapılmıştır.

Buna göre, mitinglerde kullanılan "Ya taksim, ya ölüm" ifadeleri aşağıdaki konulardan hangisi ile ilgilidir?

A - Kıbrıs

37.Aşağıdakilerden hangisi 31 Mart 1975'te kurulan I. Milliyetçi Cephe Koalisyon Hükümeti ve 21 Temmuz 1977'de kurulan II. Milliyetçi Cephe Koalisyon Hükümetin'de yer alan partilerden biri değildir?

A - Cumhuriyetçi Güven Partisi

38.Çağdaş demokrasilerde iki veya daha fazla siyasi grup veya aktörün ortak amaçlar üzerinde uzlaşmalarına, bu amaçlara ulaşmak için güç birliğine gitmelerine ve ortak amaçlara ulaşma sürecinde aktif bir iletişim ve işbirliği içine girmelerine ne ad verilir?

Koalisyon

39.İlk kez insanlığın canlı olarak CNN televizyonu ekranlarından izlediği savaş aşağıdakilerden hangisidir?

B - Körfez Savaşı

40.Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkmenistan'ın ilk defa 4 Ekim 2009'de "Türk Konseyi/Türk Keneşinin" kurulmasını kabul ettiklerine dair imzaladıkları antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

B - Nahçıvan Antlaşması

TAR2020

TC İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRK İLKELERİ 2

41.Birinci DYP-SHP Koalisyon Döneminde hiçbir sosyal güvencesi olmayan vatandaşların sağlık hizmetlerine ilişkin giderlerinin devlet tarafından karşılanması amacıyla faaliyete geçirilen uygulama aşağıdakilerden hangisidir?

A - Yeşil Kart

42.İstanbul'da 6/7 Eylül 1955'te yaşanan olayların nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

C - Selanik'te Atatürk'ün doğduğu eve ve Türk Konsolosluğuna bomba atıldığı iddiası

43.Türkler yüzlerce yıldır yaşadıkları topraklardan göç ettirilmeye çalışılmış, göç edemeyenler ise kimliklerini değiştirmeye zorlanmıştır. 1985 yılında ilgili ülkeye nota veren Türkiye sorununun bir göç anlaşmasıyla çözülmesini istemiştir. Baskılar sonucunda 300 bin Türk can güvenliğini sağlamak için ata topraklarını bırakıp Türkiye'ye göçetmiştir. Sözü edilen olayların yaşandığı ülke aşağıdakilerden hangisidir?

C)Bulgaristan

44.Ak parti ikinci döneminde (2007-2011) Türkiye kamuoyunu meşgul eden ve büyük bir kriz haline gelencumhurbaşkanı seçimleriyle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A)DYP, mecliste bulunacağını ve kendi adayını destekleyeceğini açıklamıştır.

57-27 Mayıs 1960 Darbesinden sonra Milli Birlik Komitesi (MBK) tarafından kurulan Yüksek Adalet divanında yapılan yargılamalardan sonra idam cezası alan ve cezaları infaz edilen kişiler aşağıdakilerden hangisinde birlikte doğru olarak verilmiştir?

Adnan Menderes-Hasan POLATKAN-Fatin Rüştü Zorlu

SKYMOON PDF

DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...

SINCE 2020

1. Aşağıdakilerden hangisi eğitim alanlarında yapılan inkılaplardan biri değildir?

-Tevhidi Tedrisat Kanunun kabul edilmesi.

2. Aşağıdakilerden hangisi MİHVER devletlerinde biri değildir?

-Yunanistan.

3. I. Demokrat Partinin kuruması

II.Celal Bayarın CHP'den istifa etmesi

III.Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koral Tan'ın CHP'den ihraç edilmesi

Yukarıdakilerden hangileri "Dörtlü Takrir " adı ile anılan önergenin sunulmasının sonuçlarındandır?

-I., II., ve III.

4. 1. 5 yıllık sanayi planı çerçevesinde 1935 yılında maden ve enerji kaynaklarını bulmak ve bunları işletmek için? Kurulmuştur.

-Eti Bank.

5. I. Tarımda makineleşme yaygınlaştırılmaya çalışılmıştır.

II.Devletin elindeki tarım arazisinin bir kısmı köylüye dağıtılmıştır.

III.Meraların bir bölümü tarım arazisine çevrilerek tarım arazileri genişletilmiştir.

Demokrat partinin tarım politikaları ile ilgili yukarıdaki ifadelerden hangileri doğrudur?

-I. Ve III.

6. 26 Mart 1931 tarihli ölçü kanunuyla beraber dirhem yerine Kullanılmaya başlamıştır.

-Gram.

7. Demokrat Partinin iktisadi alanda gerçekleştirdiği başarılar nedeniyle "altın yıllar" olarak adlandırılan dönem aşağıdakilerden hangisidir?

-1950-1954

8. Türkiye ilk NATO katılım başvurusunu hangi yıl yapmıştır?

-1950

9. Türkiye'de sağlık hizmetlerinin örgütlenmesinde ve ülke geneline yayılmasında büyük katkı sağlayan bakan aşağıdakilerden hangisidir?

-Reşit Galip.

10. Aşağıdakilerden hangisinin sonucunda İstanbul hükümeti Anadolu'daki mücadeleyi meşru bir hareket olarak tanımıştır?

-Sivas Kongresi.

11. Soyadı Kanunu hangi tarihte kabul edilmiştir?

-21 Haziran 1934.

12. I.ABD, SSCB'nin yayılmacı tavrından dolayı projeyi desteklemiştir

II.Bölgedeki Müslüman Devletlerle ilişkileri kolaylaştıracağı düşüncesiyle Türkiye'de projeye dahil edilmek istenmiştir

III.Projeye, İngiltere'nin Ortadoğu ve Doğuakdeniz'deki çıkarlarını korumak adına düzenlenmiştir

"Ortadoğu komutanlığı projesi" ile ilgili yukarıdaki ifadelerden hangileri doğrudur?

-I. , II, III.

13. Aşağıdakilerde hangisi 1923-1938 yılları arasında Mustafa Kemal ATATÜRK' ün dış politikada aktif olarak izlediği temel ilkelerden biri değildir?

-Hayalcilik.

14. Son Osmanlı Mebuslar Meclisi hangi tarihte toplanmıştır?

-12 Ocak 1920.

15. 1924 Anayasası ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

-Kuvvetler ayrılığı ilkesi benimsenmiştir.

16. Mustafa Kemal ATATÜRK' ün vasiyetnamesine göre, İş Bankasındaki hisselerin büyük kısmını bağışladığı kurumlar aşağıdakilerin hangisinde birlikte ve doğru olarak verilmiştir?

-Türk Tarih Kurum-Türk Dil Kurumu.

17. İstanbul Hükümeti'nin Mustafa Kemal Paşa'yı 30 Nisan 1919 tarihinde 9.Ordu Kıtaları Müfettişliğine atamasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

-Samsun ve çevresinde asayişini sağlamak.

18. Aşağıdakilerden hangisi Erzurum Kongresinde alınan kararlardan biri değildir?

-Türkiye Büyük Millet Meclisinin biran önce kurulması gerektiği.

19. Türkiye İMF' ye hangi tarihte üye olmuştur?

-11 Mart 1947.

20. Türk ve Rum halkın ortak egemenliği ile yönetilen Kıbrıs Cumhuriyeti hangi yıl kurulmuştur?

-1960

21. Hatay'ın anavatana ilhakı hangi tarihte gerçekleşmiştir?

-9 Haziran 1939.

22. Cumhuriyetin ilk Anayasası olan 1924 Anayasasının 88. maddesinde "Türkiye ahalisine, din ve ırk farkı olmaksızın vatandaşlık itibariye Türk denir." Hükmü yer almıştır.

Buna göre, milliyetçilik ilkesiyle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

-Ortak geçmiş, kültür ve hukuk Türk milletini oluşturur.

23. Mustafa Kemal ATATÜRK' ün Çanakkale muharebelerinde edindiği tecrübelerden de yararlanarak taktik meselesinin çözümü ve emirlerin yazılmasına ilişkin önemli noktaları topladığı eseri hangisidir?

-Tabiye meselesinin halli ve emirlerin sureti tahririne dair nesayih.

24. Türkiye' de kadınlara milletvekili seçme ve seçilme hakkı hangi tarih de verilmiştir?

-5 Aralık 1934

25. Aşağıdakilerden hangisi Türklük bilincini geliştirip milliyetçilik fikirlerini yaymada önemli bir kurum olan Türk Ocaklarında yer alan kişilerden biridir?

-Ziya Gökalp.

26. Aşağıdakilerden hangisi milli korunma kanununun yasallaşmasından sonra yaşanan gelişmelerden biri değildir?

-İstanbul' da ekmeğin karneyle verilmeye başlanması.

27. I.Üç kişilik bir idare kurulunun olduğu otuz kişiden oluşur

II.Müstakil grubun üyeleri kabineye girebileceklerden

III.Meclis toplantısında kendi gruplarının verdiği karara göre oy kullanacaklardır

IV.Tek parti rejim içerisinde icraatları yapanların kendi kendilerini eleştirmelerini sağlamak için düşünülen bir yoldur

"Müstakil Grup" ile ilgili yukarıdaki ifadelerden hangileri doğrudur?

-I. ,III ve IV.

28. I.İstanbul ve çevresinde uygulanan sıkı yönetim kararlarını kaldırmıştır

II.Özel teşebbüsün ve yabancı sermayenin teşvik edileceği hususlarına değinilmiştir

III.Alınan ekonomik tedbirlerle enflasyonu düşürmüştür

IV.Seçim yasasında değişiklik yapılmasına karşı çıkmıştır

Hasan Saka hükümetiyle ilgili yukarıdaki ifadelerden hangileri doğrudur?

-I. , II.ve III.

29. 6-7 Eylül olayları ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

-Olayların yatıştırılmasında hükümete yardımcı olan Kıbrıs Türk'tür Cemiyetine başarı ödülü verilmiştir.

SKYMOON PDF

DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...

SINCE 2020

30.14 Mayıs 1945 tarihli toplantıda "çiftçiye topraklandırma kanununun" gerekçelerinden bahseden bir konuşma yapan dönemin tarım bakanı aşağıdakilerden hangisidir?

-Şevket Raşit Hatipoğlu.

31. Kurmay Yüzbaşı Mustafa Kemal'in ilk görev yeri aşağıdakilerden hangisidir?

-5.Ordu Komutanlığı (Şam).

32. Aşağıdakilerden hangisi Demokrat Partinin kurucularından biri değildir?

-Emin Sazak.

33. Türkiye'de sağlık hizmetlerinin örgütlenmesinde ve ülke geneline yayılmasında büyük katkı sağlama bakan aşağıdakilerden hangisidir?

-Refik Saydam.

34. I.SSCB Bağdat Paktı ve Balkan Paktını geliştirme çabası içine girmiştir

II.1953 yılında SSCB, İkinci Dünya Savaşının ardından gündeme gelen isteklerinden vazgeçmiştir

III.1954 yılında SSCB ile olan ilişkiler Batılı müttefikleri gücendirme kaygısıyla gelişmemiştir

Demokrat Parti dönemi Türkiye-Sovyet Rusya ilişkileri ile ilgili yukarıdaki ifadelerden hangileri doğrudur?

-II. ve III.

35. Avrupa'nın savaş sonrası tamiri ve gelişimi için askeri önlemlerin tek başına yetmeyeceğini, Avrupa ülkelerinin ekonomik kalkınmalarının da sağlanması gerektiğini ileri süren görüş aşağıdakilerden hangisidir?

-Marshall Planı

36. I.Türkiye'nin, Batı yanlısı politika sergilemesi

II.1945'den bu yana devam eden Sovyet tehdidi

III.ABD'den alınan askeri ve ekonomik yardımın azalma kaygısı

Yukarıdakilerden hangileri Türkiye'nin NATO'ya üye olma gerekçelerindendir?

-* I. , II. ve III.

37. Mustafa Kemal ATATÜRK askerlik görevinden istifa ettikten sonra ona sivil önderlik yolunu açan ilk olay hangisidir?

-Amasya Genelgesi.

38. I.Cumhuriyet döneminin geniş kapsamlı ilk teşvik kanunudur

II.İşletme kurmak isteyen girişimcilere parasız ya da ucuz devlet arazisi verilecektir

III.Yerli sermaye birikimi, sanayi alt yapısı ve örnek oluşturacak deneyimli sanayiciler başvuru yapabilecektir

IV.İthal ürünlerden %10 daha pahalı olsa da devlet dairelerinde yerli malı olan ürünler kullanacaklardır

Teşvik-i sanayi kanunu ile ilgili yukarıdaki ifadelerden hangileri doğrudur?

-I. ve III.

39. Aşağıdakilerden hangisi Türk Tarih İnkılabı çerçevesinde gerçekleştirilmiştir?

-Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinin kurulması.

40. Aşağıdakilerden hangisinin sonucunda İstanbul Hükümeti Anadolu'daki mücadeleyi meşru bir hareket olarak tanımıştır?

-Amasya Mülakatı.

41. Aşağıdakilerden hangisi 2 Mayıs 1954 tarihinde düzenlenen seçimlere katılan siyasi partilerden biri değildir?

-Milli Selamet Partisi.

42. Refik Saydam Hükümetinin ilk kararı aşağıdakilerden hangisidir?

-*1939 yılı genel seçimlerinin yapılması.

SINCE 2020

SKYMOON PDF

DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...

SINCE 2020

1. Aşağıdakilerden hangisi Erzurum Kongresi'nde alınan kararlardan biri değildir?

- A) Vatanın bir bütün ve bölünemez olduğu.
- B) Azınlıklara ayrıcalıklar verilemeyeceği.
- C) 9 kişilik bir Heyeti Temsiliye'nin oluşturulacağı.
- D) Manda ve himayenin kabul edilmeyeceği.
- E) **Türkiye büyük millet meclisinin bir an önce kurulması gerektiği.**

2. Aşağıdakilerden hangisinin sonucunda İstanbul hükümeti Anadolu'daki mücadeleyi meşru bir hareket olarak tanımıştır?

- A) Havza genelgesi
- B) Sivas kongresi
- C) **Amasya mülakatı**
- D) Erzurum kongresi
- E) Mudanya mütarekesi

3. Türkiye IMF'ye borcunu hangi tarihte ödemiştir?

- A) 19 Şubat 1946
- B) 5 Eylül 1949
- C) **11 Mart 1947**
- D) 11 Ocak 1948
- E) 27 Aralık 1945

4. 6/7 Eylül olayları ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) İstanbul ve İzmir gibi büyük kentlerde sıkıyönetim ilan edilmiştir.
- B) **Olayların yatıştırılmasında hükümete yardımcı olan Kıbrıs Türk'tür cemiyetine başarı ödülü verilmiştir.**
- C) 5 Eylül 1955'te Atatürk'ün Selanik'teki evine ve Türk Konsolosluğuna bomba atıldığı haberleri yüzünden yaşanmıştır.
- D) Beyoğlu, Şişli Nişantaşı gibi semtlerde Rumlara ait dükkânlar ve evler yakılıp yağmalanmıştır.
- E) Haberin doğruluğu araştırılmadan birçok şehirde halk sokağa dökülmüştür.

5. Hatay'ın anavatanına kesin olarak ilhakı hangi tarihte gerçekleşmiştir?

- A) 27 Nisan 1936
- B) 12 Mayıs 1938
- C) **9 Haziran 1939**
- D) 13 Temmuz 1940
- E) 1 Eylül 1941

6. I. 3 kişilik bir idare kurulunun olduğu 30 kişiden oluşur.

II. müstakil Grup'un üyeleri kabineye girebileceklerdir.

III. meclis toplantısında kendi gruplarının verdiği karara göre oy kullanacaklardır.

IV. Tek parti rejim içerisinde icraatları yapanların kendi kendilerini eleştirmelerini sağlamak için düşünülen bir yoldur.

“ Müstakil Grup” ile ilgili yukarıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) I ve IV
- B) II ve III
- C) III ve IV
- D) I, II ve III
- E) I, II ve IV

7. Türk ve Rum halkın ortak egemenliği ile yönetilen Kıbrıs Cumhuriyeti hangi yıl kurulmuştur?

- A) 1950
- B) 1955
- C) 1960
- D) 1965
- E) 1970

8. 1924 anayasası ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Devletin yönetim şeklinin cumhuriyet olduğu belirtilmiştir.
- B) Yargının bağımsız mahkemeler tarafından kullanılacağı kabul edilmiştir.
- C) Yürürlükte kaldığı zaman içinde biçim ve esaslarla ilgili yedi kez değişikliğe gidilmiştir.
- D) Egemenliğin kayıtsız, şartsız ulusa ait olduğu belirtilmiştir.
- E) Kuvvetler ayrılığı ilkesi benimsenmiştir.

9. Aşağıdakilerden hangisi Milli Korunma Kanunu’nun yasalaşmasından sonra yaşanan gelişmelerden biri değildir?

- A) Hükümetin temel tüketim mallarına zamlar yapması.
- B) Tasarruf bonolarının satışa çıkması.
- C) Memurların hafta sonu tatilinin yasaklanması.
- D) Buğday unundan pasta, börek, tatlı ve emsallerinin yapılmasının yasaklanması.
- E) İstanbul’da ekmeğin karne ile verilmeye başlanması.

10. Cumhuriyetin ilk anayasası olan 1924 anayasasının 88. Maddesinde, “ türkiye ahalisine, din ve ırk farkı olmaksızın vatandaşlık ibaresiyle Türk denir. ” hükmü yer almıştır.

Buna göre, milliyetçilik ilkesi ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Türk vatandaşı olmak için Türk ırkından olmak gerekir.
- B) Azınlıklar Türk sayılamaz
- C) Türk vatandaşları İslam dinine mensup olmalıdır.
- D) Gayrimüslimler Türk tanımına uymaz.
- E) Ortak geçmiş, kültür ve hukuk Türk milletini oluşturur.

11. Aşağıdakilerden hangisi Türk Tarih İnkılabı çerçevesinde gerçekleştirilmiştir?

- A) Halkevlerinin açılması.
- B) Tevhit-İ Tedrisat Kanunu’nun kabul edilmesi.
- C) Türk Ocakları’nın kurulması.
- D) Millet Mekteplerinin açılması.

E) Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinin kurulması.

12. Son Osmanlı mebuslar meclisi hangi tarihte toplanmıştır?

- A) 18 Aralık 1919
- B) 27 Aralık 1919
- C) 12 Ocak 1920**
- D) 17 Şubat 1920
- E) 18 Mart 1920

13. Demokrat Parti'nin iktisadi alanda gerçekleştirdiği başarılar nedeniyle “ altın yıllar” olarak adlandırılan dönem aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 1950-1954**
- B) 1955-1959
- C) 1960-1964
- D) 1965-1969
- E) 1970-1974

14. I. SSCB, Bağdat Paktı ve Balkan Paktı'nı geliştirme çabasına girişmiştir.

II. 1953 yılında SSCB, II. Dünya Savaşı'nın ardından gündeme gelen isteklerinden vazgeçmiştir.

III. 1954 yılında SSCB ile olan ilişkiler, batılı müttefikleri gücendirme kaygısıyla gelişmemiştir.

Demokrat Parti dönemi Türkiye-Sovyet Rusya ilişkileri ile ilgili yukarıdaki ifadelerden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III**
- E) I, II ve III

15. Mustafa Kemal Atatürk'ün vasiyetnamesine göre, iş bankasındaki hisselerinin büyük kısmını bağışladığı kurumlar aşağıdakilerin hangisinde birlikte ve doğru olarak verilmiştir?

- A) Atatürk Orman Çiftliği - Türk Dil Kurumu
- B) Demir Yolları Genel Müdürlüğü - Limanlar Genel Müdürlüğü
- C) Türk Tarih Kurumu - Türk Dil Kurumu**
- D) Türk Hava Kurumu - Türk Tarih Kurumu
- E) Türk Silahlı Kuvvetleri – Türk Hava Kurumu

16. Türkiye’de kadınlara milletvekili seçme ve seçilme hakkı hangi tarihte verilmiştir?

- A) 22 Nisan 1926
- B) 3 Nisan 1930
- C) 9 Haziran 1932
- D) 5 Aralık 1934**
- E) 26 Ekim 1933

17. 26 Mart 1931 tarihli Ölçü Kanunu’yla beraber dirhem yerine _____ kullanılmaya başlamıştır.

Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yeri aşağıdakilerden hangisi doğru şekilde tamamlar?

- A) Kilogram
- B) Litre
- C) Arşın
- D) Gram**
- E) Ölçek

18. I. İstanbul ve çevresinde uygulanan sıkıyönetim kararları kaldırılmıştır.

II. Özel teşebbüsün ve yabancı sermayenin teşvik edileceği hususlarına değinilmiştir.

III. Alınan ekonomik tedbirlerle enflasyonu düşürmüştür.

IV. Seçim Yasası'nda değişiklik yapılmasına karşı çıkmıştır.

Hasan Saka Hükümeti ile ilgili ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve IV
- D) III ve IV
- E) I, II ve III**

19. Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı çerçevesinde 1935 yılında maden ve enerji kaynaklarını bulmak ve bunları işletmek için _____ kurulmuştur.

Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yeri aşağıdakilerden hangisi doğru şekilde tamamlar?

- A) İş bankası
- B) Etibank**
- C) Sümerbank
- D) Ziraat bankası
- E) Halkbank

20. Avrupa'nın savaş sonrası tamiri ve gelişimi için askerî önlemlerin tek basına yetmeyeceğini, Avrupa ülkelerinin ekonomik kalkınmalarının da sağlanması gerektiğini ileri süren görüş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Reagan Doktrini
- B) Truman Doktrini
- C) Carter Doktrini
- D) Marshall Planı**
- E) Monroe Doktrini

21. Aşağıdakilerden hangisi Türklük bilincini geliştirip, milliyetçilik fikirlerini yaymadan önemli bir kurum olan Türk Ocaklarında yer alan kişilerden biridir?

- A) Ziya Gökalp**
- B) Celal Nuri
- C) Kılıçzade Hakkı
- D) Hüseyin Cahit
- E) Abdullah Cevdet

22. Soyadı Kanunu hangi tarihte kabul edilmiştir?

- A) 20 Mayıs 1928
- B) 26 Mart 1930
- C) 29 Kasım 1932
- D) 24 Kasım 1933
- E) 21 Haziran 1934

23. İstanbul Hükümetinin Mustafa Kemal Paşa'yı 30 Nisan 1919 tarihinde 9. Ordu Kıtaları Müfettişliğine atamasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ordu komutanları ile görüşmek
- B) Samsun ve çevresinde asayişin sağlamak
- C) İşgalci devletlere karşı örgütlenmeyi başlatmak
- D) Ulusal direnişin birleştirmek
- E) Tam bağımsız bir devlet kurmak için bir adım atmak

24. Aşağıdakilerden hangisi Mihver devletlerden biri değildir?

- A) Yunanistan
- B) Filipinler
- C) Finlandiya
- D) Romanya
- E) Arnavutluk

25. I. Cumhuriyet döneminin geniş kapsamlı ilk teşvik kanunudur.

II. İşletme kurmak isteyen girişimcilere parasız ya da ucuz devlet arazisi verilecektir.

III. Yerli sermaye birikimi, sanayi altyapısı ve örnek oluşturacak deneyimli sanayiciler başvuru yapabilecektir

IV. ithal ürünlerden %10 daha pahalı olsa da devlet dairelerinde yerli malı olan ürünler kullanılacaktır.

Teşvik-i Sanayi Kanunu ile ilgili yukarıdaki ifadelerden hangileri doğrudur?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) III ve IV
- D) I, II ve IV
- E) II, III ve IV

26. Aşağıdakilerden hangisi eğitim alanında yapılan inkılaplardan biridir?

- A) Türk Medeni Kanunu'nun kabul edilmesi
- B) İş Bankasının kurulması
- C) Teşvik-i Sanayi Kanunu'nun çıkarılması
- D) Kadınlara seçme ve seçilme hakkı verilmesi
- E) Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun kabul edilmesi

27. Aşağıdakilerden hangisi 1923-1938 yılları arasında Mustafa Kemal Atatürk'ün dış politikada aktif olarak izlediği temel ilkelerden biri değildir?

- A) Hukuka bağıllık
- B) Tam bağımsızlık
- C) Hayalcilik
- D) İleri görüşlülük
- E) Barışçılık

28. Refik Saydam Hükümeti'nin ilk kararı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ziraat Bankasına Kütahya milletvekili Muhlis Erkmen'in getirilmesi
- B) Haberleşme ve Ulaştırma ile ticaret adıyla iki yeni bakanlığın kurulması
- C) 15 Haziran 1936 tarihli devlet-parti düzenlemesinde değişikliğe gidilmesi
- D) 1939 yılı genel seçimlerinin yapılması
- E) İçişleri bakanlığına Tekirdağ milletvekili Faik Öztrak'ın atanması

29. Türkiye'de sağlık hizmetlerinin örgütlenmesinde ve ülke geneline yayılmasında büyük katkı sağlayan bakan aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Saffet Arıkan
- B) Reşit Galip
- C) Adnan Adıvar
- D) Refik Saydam
- E) Naim Hazım Onat

30. Kurmay Yüzbaşı Mustafa Kemal'in ilk görev yeri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Genel Kurmay Başkanlığı (İstanbul)
- B) 5. Ordu Komutanlığı (Şam)
- C) 15. Kolordu Komutanlığı (Erzurum)
- D) 3. Ordu Komutanlığı (Selanik)
- E) Trablusgarp (Batı Trablus) Cephesi

31. I. Tarımda makineleşme yaygınlaştırmaya çalışılmıştır.

II. Devletin elindeki tarım arazisinin bir kısmı köylülere dağıtılmıştır.

III. Meraların bir bölümü tarım arazisine çevrilerek tarım arazileri genişletilmiştir.

Demokrat Parti'nin tarım politikalarıyla ilgili yukarıdaki ifadelerden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

32. I. ABD, SSCB'nin yayılmacı tavırlarından dolayı projeyi desteklemiştir.

II. bölgedeki Müslüman devletlerle ilişkileri kolaylaştıracağı düşüncesiyle Türkiye de projeye dâhil edilmek istenmiştir.

III. Projeye, İngiltere'nin Ortadoğu ve Doğu Akdeniz'deki çıkarlarını korumak adına düzenlenmiştir.

“ Ortadoğu komutanlığı projesi ” ile ilgili yukarıda verilenlerden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

33. 14 Mayıs 1945 tarihli toplantıda “Çiftçiye Topraklandırma Kanunu’nun” gerekçelerinden bahseden bir konuşma yapan dönemin tarım bakanı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Adnan Menderes
- B) Muhiddin Paha Pars
- C) Refik Koraltan
- D) Şevket Raşit Hatipoğlu
- E) Fuat Köprülü

34. Aşağıdakilerden hangisi demokrat Parti’nin kurucularından biri değildir?

- A) Adnan Menderes
- B) Refik Koraltan
- C) Celal Bayar
- D) Emin Sazak
- E) Fuat Köprülü

35. I. Türkiye’nin batı yanlısı politika sergilemesi.

II. 1945’den bu yana devam eden Sovyet tehdidi.

III. ABD’den alınan askerî ve ekonomik yardımın azalma kaygısı.

Yukarıdakilerden hangileri Türkiye’nin NATO’ya üye olma gerekçelerindendir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

36. Mustafa Kemal Atatürk’ün askerlik görevinden istifa ettikten sonra, ona sivil önderlik yolunu açan ilk olay aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sivas Kongresi
- B) Heyet-i Temsiliye Başkanı seçilmesi
- C) İstanbul’dan Samsuna geçmesi
- D) Amasya Mülakatı
- E) Amasya Genelgesi

37. Türkiye ilk NATO katılım başvurusunu hangi yıl yapmıştır?

Cevap: 1950

38. Mustafa Kemal ATATÜRK' ün Çanakkale muharebelerinde edindiği tecrübelerden de yararlanarak taktik meselesinin çözümü ve emirlerin yazılmasına ilişkin önemli noktaları topladığı eseri hangisidir?

Cevap: Tabiye meselesinin halli ve emirlerin sureti tahririne dair nesayih.

39. Aşağıdakilerden hangisi 2 Mayıs 1954 tarihinde düzenlenen seçimlere katılan siyasi partilerden biri değildir?

Cevap: Milli Selamet Partisi.

40. I. Demokrat Partinin kuruması

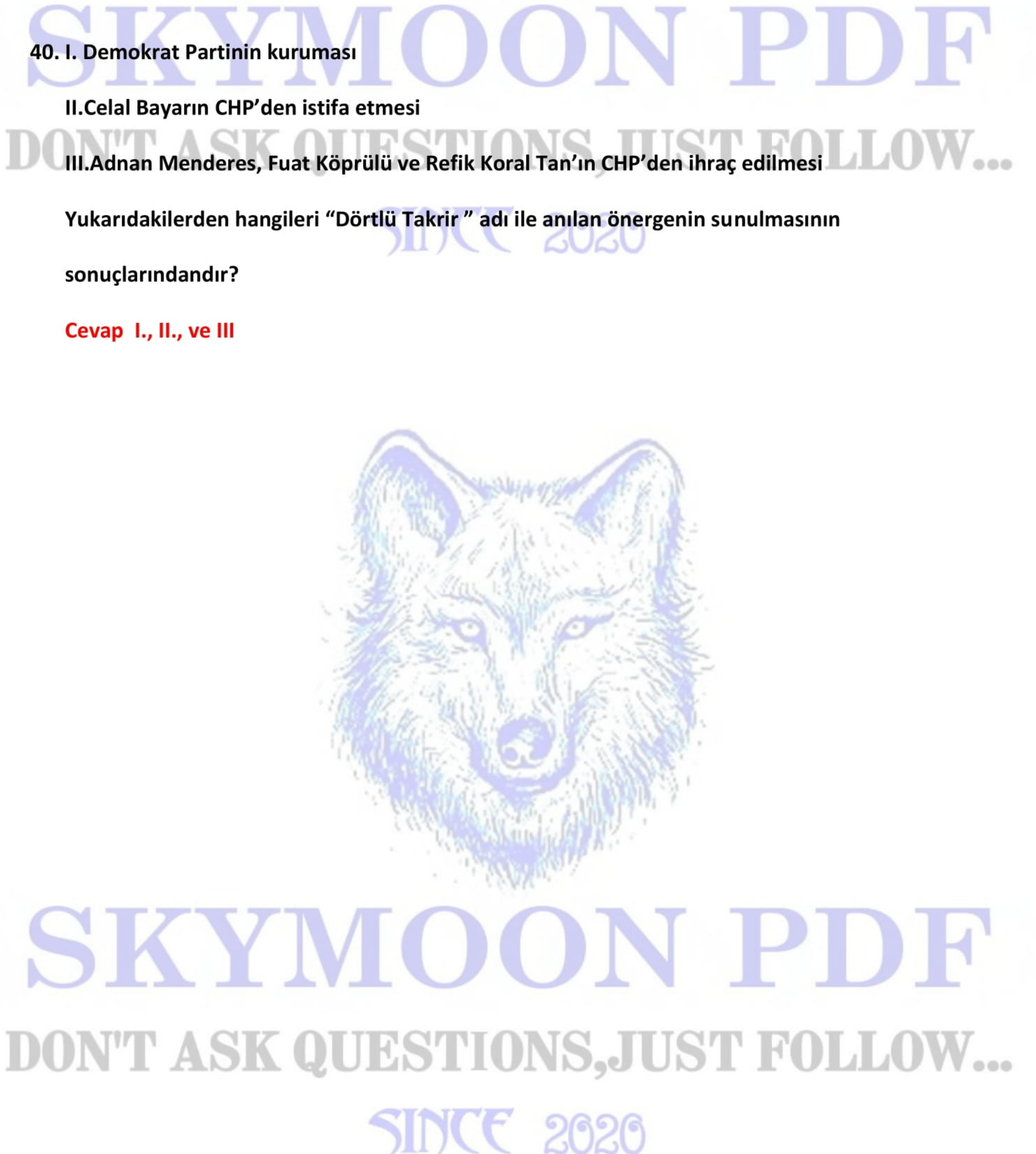
II.Celal Bayarın CHP'den istifa etmesi

III.Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koral Tan'ın CHP'den ihraç edilmesi

Yukarıdakilerden hangileri "DörtlÜ Takrir " adı ile anılan önerenin sunulmasının

sonuçlarındandır?

Cevap I., II., ve III

1. soru: Atatürk, Yeni Osmanlılardan en fazla hangi şair ve fikir adamından etkilenmiştir?

Cevap: Namık kemal

2. soru: Tevhidi Tedrisat kanunu hangi tarihte çıkarılmıştır?

Cevap: 3 Mart 1924

3. soru: Osmanlı dönemi kanunlaştırma faaliyetleri ile ilgili olarak hangisi söylenemez?

Cevap: Osmanlı dönemi kanunlaştırma faaliyetleri Batı hukukunun toptan iktibası anlamına gelmektedir.

4. soru: Atatürk'ün kültür ve medeniyet kavramlarına bakışı ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?Cevap: Türkler, Doğu ve Batı medeniyetini birleştirecek, tüm Doğu'ya öncülük edecektir.

5. soru: Atatürk, Fransız düşünür J. J. Rousseau'nun hangi fikirlerinden yararlanmıştır?

Cevap: kuvvetler birliği

6. soru: Aşağıdakilerden hangisi toplumsal alandaki inkılaplardan değildir?

Cevap: Cumhuriyet halk fırkasının kurulması

7. soru: 1924 Anayasası'ndan Devletin dini İslam'dır ibaresi hangi tarihte çıkarılmıştır?

Cevap: 10 nisan 1928

8. soru: Aşağıdakilerden hangisi II. TBMM döneminde yaşanan olaylardan birisidir?

Cevap: Lozan antlaşmanın onaylanması

9. soru: Aşağıdakilerden hangisi Şapka Kanunu ile ilgili doğru bilgi değildir?

Cevap: Uluslararası kıyafetlerin daha ucuz olması

10. soru: 1936'da İngiltere'nin öncülüğünde Yunanistan, Yugoslavya ve Türkiye hangi işbirliğini yapmıştır?

Cevap: Balkan Pakti

11. soru: Enosis ve EOKA hangi meselede yer alan isimlerdir?

Cevap: Kıbrıs

12. soru: 1960 sonrasında köyden kente göçün hızla artmasıyla eğitim alanında önemli sorunlar ortaya çıkmıştır. Aşağıdaki eğitim sorunlarından hangisi göç ve hızlı şehirleşme ile ortaya çıkan sorunlardan biri değildir?

Cevap: din tartışmasının başlaması

13. soru: Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e aktarılan iktisadi mirasa yönelik doğru bir bilgi değildir?

Cevap: Demiryolu ağı, ağırlıklı olarak yerli sermaye tarafından işletilmektedir.

14. soru: 1921 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun 7. Maddesi TBMM'nin görevleri ile ilgilidir. Kanunun 7. Maddesine göre aşağıdakilerden hangisi TBMM'nin görevleri arasında yer almaz?

Cevap: Dini hükümlerin uygulanması

15. soru: 1959 yılında CHP'nin 14. Kurultayı'nda ilan edilen ve 1961 Anayasasına önemli etkilerde bulunan belgenin adı nedir?

Cevap: İlk Hedefler Beyannamesi

16.soru: Atatürk İlkeleri bir bütün halinde, ilk olarak hangi anayasamızda yer almıştır?

Cevap: 1924 Anayasaası

17.soru: 1923 yılında düzenlenen Türkiye İktisat Kongresi nerede toplanmıştır?

Cevap: İzmir

18.soru: Şeyh Said isyanı dolayısıyla hangi şehirlerde istiklal mahkemeleri Kuruldu?

Cevap: Ankara- Diyarbakır

19.soru: Varlık vergisi hangi hükümet döneminde çıkarılmıştır?

Cevap: Şükrü saraçoğlu

20.soru: Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu hangi yıl kabul edilmiştir?

Cevap: 1945

21.soru: Sözlük anlamı olarak "değişme, bir halden başka bir hale dönme" şeklinde ifade edilen kelime aşağıdakilerden hangisidir?

Cevap: İnkılap

22.soru: Türkiye'nin İkinci Dünya Savaşı hangi ülkeyle yaşadığı gerginlik, Batı bloku'yla ekonomik yakınlaşmasında etkili olmuştur?

Cevap: Sovyetler Birliği

23.soru: 1961 Seçimlerinde DP'nin devamı partilerin hükümet kurma olasılığının ortaya çıkması üzerine yeni bir askeri darbeyi önlemek amacıyla, cumhurbaşkanı ve siyasal partiler arasında varılan uzlaşmaya ne ad verilir?

Cevap: Çankaya protokolü

24.soru: Yeni Osmanlılar, Osmanlı fikir dünyasına hangi fikirleri hediye etmiştir?

Cevap: Cumhuriyetçilik

25.soru: Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e aktarılan sanayi mirasına yönelik doğru bir bilgidir?

Cevap: Sanayi üretimi ülke ihtiyacını karşılamaktadır.

26.soru: 1980'lerden sonra yükseköğretim alanında yapılan en önemli idari ve akademik düzenleme aşağıdakilerden hangisidir?

Cevap: YÖK'ün kurulması

27.soru: Aşağıdakilerden hangisi, Atatürk'ün Milliyetçilik anlayışının özellikleri arasında gösterilemez?

Cevap: Sosyal adaleti gerektirmez

28.soru: Milli Bakiye sistemi Türkiye'de hangi seçimlerde uygulanmıştır?

Cevap: 1965

29.soru: Lozan Barış Antlaşması'nda Osmanlı dış borçlarına yönelik hangi karar alınmıştır?

Cevap: Borçlar, Osmanlı'dan toprak alan ülkeler arasında paylaşmıştır

30.soru: bir din, ne de mezhep kabulüne zorlayabilir" sözü hangi ilkeyle ilgilidir?

Cevap: Laiklik

31.soru: Türkiye’de eğitimin her kademesinin parasız hâle getirilmesi hangi dönemde gerçekleştirilmiştir?

Cevap: II. Meşrutiyet Dönemi’nde

32.soru: Osmanlı hukukunun 1839 Tarihli Tanzimat Fermanı’nın ilanına kadarki dönemi ne şekilde adlandırılır?

Cevap: Klasik dönem Osmanlı hukuku

33.soru: Aşağıdaki Atatürk ilkeleri’nden hangisi, Atatürkçülüğün katı ve donmuş bir sistem olmadığını gösteren en önemli ilke olup, sistemin dinamik yapısını muhafaza etme ve yenileşmesinde önemli bir rol oynamaktadır?

Cevap: İnkılapçılık

34.soru: Bağdat Paktı’na katılan tek arap ülkesi aşağıdakilerden hangisidir?

Cevap: Irak

35.soru: Aşağıdaki hangi düzenleme Dörtlü Takrir’in nedenlerinden biri olarak gösterilebilir?Cevap: Çiftçiye topraklandırma kanunu

36.soru: Türkiye- Yunanistan Dostluk anlaşması nerde ve hangi tarihte imzalanmıştır?

Cevap: Ankara – 10 Haziran 1930

37.soru: Türk- Rum Nüfus değişimi sözleşmesi hangi tarihte imzalanmıştır?

Cevap: 30 ocak 1923

38.soru: 2. Dünya Savaşı öncesinde Türkiye İngiltere arasındaki ittifak antlaşması hangi tarihte imzalanmıştır?

Cevap: 19 ekim 1939

39.soru: Aşağıdakilerden hangisi Atatürk’ün devletçilik ilkesinin olgunlaşmasında etkili olmamıştır?

Cevap: Yabancı sermayenin milli yatırımı destekleyen tutumu

40.soru: Aşağıdakilerden hangisi, 1923 Türkiye İktisat kongresi’ne yönelik doğru bir bilgidir?Cevap: Kongre, yabancı sermayeye karşı bir tavır almıştır.

41.soru: Aşağıdaki partilerden hangisi 1983 seçimlerine girmesine izin verilen partilerdendir?Cevap: Milliyetçi demokrat partisi

42.soru: 20 Temmuz 1936 tarihinde imzalanan Montrö Boğazlar Sözleşmesi ile Türkiye hangi bölgeye hakim oldu?

Cevap: Boğazlar

43.soru: Bağdat Paktı, 21 Ağustos 1959 tarihinden itibaren hangi isimle faaliyetlerini sürdürmüştür?

Cevap: CENTO (Central Treaty Organization)

44.soru: Aşağıdakilerden hangisi, İnönü devrine ait ekonomik bir gelişmedir?

Cevap: Planlı kalkınma

45.soru: 1982 anayasasında getirilen siyaset yasakları hangi tarihte kaldırılmıştır?

Cevap: 1987

46.soru: Aşağıdaki kişilerden hangisi cumhuriyet öncesinde harflerin ıslahı meselesini tartışanlardan biri değildir?

Cevap: Ahmet Cevdet paşa

47.soru: Musul'a ilişkin Türk-İngiliz-İrak Antlaşması'nda Türk petrollerinden %10'luk payı nasıl almıştır?

Cevap: 500.000 İngiliz lirası almıştır.

SKYMOON PDF

DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...

SINCE 2020

SKYMOON PDF

DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...

SINCE 2020